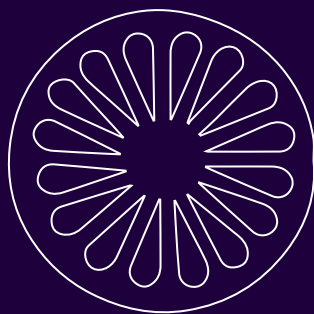

**50 VORBJE
DĂN BIBLIJE**

Š

BUNĂ VORBA ALU

LUKE

50 VORBJE DĂN BIBLIJE

Š

BUNĂ VORBA ALU

LUKE

**50 Vorbje dān Biblije š
Bunā vorba alu Luke**
š Rječniku

50 Vorbje dān Biblije š Bunā vorba alu Luke

š Rječniku

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Sadržaj

50 Vorbje dān Biblije	1
Bunā vorba alu Luke	67
Rječniku	155

50 Vorbje dān Biblije

Open Bible Stories

unrestricted visual Bible stories

50 key stories of the Bible, from Creation to Revelation, in text, audio, and video, in any language, for free.

This work is a translation of unfoldingWord. Open Bible Stories. The original work by unfoldingWord is available from <https://openbiblestories.org>.

If you would like to notify unfoldingWord regarding your translation of this work, please contact us at <https://unfoldingword.org/contact/>.

Published 2022 by Romska Biblija (RomBib) for Ludari (Rumunski, Munćan) version. www.rombib.com

Cover Design: MediaWorks a ministry of OM, om.org/mediaworks

eBooks for download:

<https://library.mediaworks.global/en>

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and MediaWorks.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit (English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages> (hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Činzáč (50) Vorbje dān Biblije

1. Vorba dān Biblije: Astvorit

Vorba dān Biblije dān Postanak 1–2

1¹ Jakā kum afost kum ančiput tot. Dimizov ān šasā (6) zālje astvorit svemiru š tot čije ān jel. Dāpā čerj Dimizov astvorit pāmāntu, p pāmāntu afost nuaptje š afost gol, š nimik p ja na fost oblikujit. Ali alu Dimizovuluj Sufletu afost p apā.

² Atunča Dimizov azās: “S fije lumina!” A afost lumina. Dimizov avizut k lumina bunā š akimato p ja “zuva”. La udvojito dāla tamā, karje akimat “nuaptja”. Dimizov astvorit lumina la prva zuvā.

³ Altā zuvā (2), Dimizov aprogovorit š astvorit čerju dāpā pāmānt. Astvorit čerju aša ča odvojit apa dān sus š apa ān zos.

⁴ Aldā trje (3) zālje, Dimizov aprogovorit š aodvojit apa dāla obalā. Obala akimat “pāmānt”, a apa akimat “more”. Dimizov avizut k je binje aja ča stvorit.

⁵ Atunča Dimizov azās: “Las pāmāntu s s umplje d ljamnje š d biljke d tuatā vrstā.” Aja š afost. Dimizov avizut k je binje aja ča stvorit.

⁶ Aldā patru (4) zālje kānd astvorit, Dimizov arubit š astvorit suarje, aluna š stjanje. Dimizov astvorit aja s dja luminā alu pāmāntuluj š označaskā zuva š nuaptja, sezonā š anu. Dimizov avizut k je binje aja ča stvorit.

⁷ Aldā činč (5) zuvā, Dimizov arubit š astvorit tot če plivjaštje ān apā š tuatje pujurlje. Dimizov avizut k je tot binje š la blagoslovit.

⁸ D šasā (6) zālje če stvorit, Dimizov azās: “Apāj s fije d tuatje vrstje če umblā p pāmānt!” Š sa dogodit kum Dimizov azās. Altje afost domaće žvutinj, altje pljakā dabušlja p pāmānt, a altje afost divljačj. Š Dimizov avizut k je aja binje.

⁹ Atunča Dimizov azās: “Fāčem lumje p slika anuastrā s fije kašā noj. Jej osā ajbje vlast p tot pāmāntu š p tuatje žvutinj.”

¹⁰ Š aša, Dimizov alat ucārā pāmānt, š aoblikujit p om š asuflat ān jel život. Āla om sa kimat Adam. Dimizov asadit vrtu ān karje Adam aputut s trijaskā, š la pus ānklo s brinjaskā d vrt.

¹¹ Ān mižlok d vrt Dimizov asadit doj ljemnurj: ljemnu d život š ljemnu dāla karje omu kunuaštje

binje š rov. Dimizov azäs alu Adam k puatje s mälänče d karje god ljemn än vrt osim d ljemn dāla karje omu kunuaštje binje š rov. Akā Adam mälänkā d ljemnula, osā muarje.

¹² Atunča Dimizov azäs: “Nuje binje omu s fije sāngur.” Ali ničuna životinje na fost bunā s fije pomoćniku alu Adam.

¹³ Š aša, Dimizov p Adam tarje la kulkat. Atunča Dimizov alat dāla Adam än kuastā š d jel afukut mujarje š aduso la Adam.

¹⁴ Känd Adam avizuto, azäs: “Fajn! Ja je kašā jo! S s kjamje ‘mujarja’ daja če je fukutā d la om.” Daja omu lasā p tatusov š p mumusa aluj š postanjaštje una ku mujara aluj.

¹⁵ Dimizov astvorit omu š mujarja p slika aluj. Lja blagoslovit š lja zäs: “Avjec mult kupi š unučadj š umplāc pāmāntu!” Atunča Dimizov avizut k je mult binje tot aja ča stvorit, daja če irja ku totu mult zadovoljit. Aja sa dogodit aldā šasā (6) zālje känd sa stvorit.

¹⁶ Känd avinjit zuva aldā šaptje (7), Dimizov azavršāt lukru aluj. Š aša, Dimizov sa uđinjit dāla tot ča fukut. Ablagoslovit zuva aldā šaptje (7) š la fukut svānt, daja än zuvaja s uđinjaštje d lukru aluj. Š aša Dimizov astvorit pāmāntu š čerju š tot čije än jel.

2. Vorba dän Biblije: Grešala untrā än lumje

Vorba dän Biblije dän Postanak 3

2¹ Adam š mujarja aluj afost mult nurukošj daja če trija än mändru vrt karje Dimizov afukut d jej. Ničunu d jej na dus cualjilje, ali daja nu lja fost rušunje daja če na fost grešalā. D mult vorj aumblat än vrt š rubjaštje ku Dimizov.

² A än vrt afost unu šarpje lukav. Antribat p mujarja: “Če Dimizov va zäs k nu kutizac s mänkāc plodu d ničunu ljemn än vrt?”

³ Mujarja odgovorit: “Dimizov azäs nuavā k putjem s mänkām d bilo karje ljemn, osim d ljemnu dāla karje omu kunuaštje binje š rov. Dimizov nuavā azäs: ‘Oz mänka ili oz dirja āla plodu osā muric.’”

⁴ Šarpilje odgovorit alu mujarje: “Aja nuje istina! Nusā muric. Njego, Dimizov štije akā o mänka āla plodula, osā fic ka Dimizov š razumic čije binje š čije rov ka š jel.”

⁵ Mujarja avizut k je plodu mändru š izglidjaštje dulčje. avrut s fije mintuasā, pa arupt ucrganā dāla plod š la amānkāt. Atunča adat š alu omuluj alu je, karje afost ku ja, š jel amānkāt.

⁶ Däturdatä, vojki sa idiškis š ashvatit k je dözbrkat. Apokušät s änviljaskä tjela alor, aša ča plitit fojilje s fakä alor cualje.

⁷ Atunča omu š mujarja auzät p Dimizov kum umblä p vrt. Amiždoj sa skuns däla Dimizov. Atunča Dimizov akimat p omula: “Undje ješt?” Adam sa javit: “Auzät kum umblj p vrt š ma spirjat, daja k sänt dözbrkat. Daja maskuns.”

⁸ Atunča Dimizov antribat: “Činje ca zäs k ješt dözbrkat? Dal amänkät plodu karje cam zäs s nu mälanč?” Omu aodgovorit: “Tu maj dat p mujarasta, a ja madat plodu.” Dimizov antribat p mujarja: “D ča fukut aja?” Mujarja aodgovorit: “Šarpilje ma äňšalat”.

⁹ Dimizov azäs alu šarpiluj: “S fi prokletit! Osä umblj da bušlja p burta š osä mälanč pämant. Tu š mujarja osä vu mrzäc, a kupi alji täj š kupi alu je takoder osä s mrzaskä. Sämänca alu mujarjej osä c mačinje kapu, a tu osä l ranješt äň petä.”

¹⁰ Dimizov azäs alu mujarje: “Osä fak d tinje s t duarje mult känd oj fiča. Osä vrjaj p omu alu tov, a jel osä vladaskä ku tinje.”

¹¹ Dimizov azäs alu omuluj: “Askultat p mujara ata, a p minje nu ma skultat. Akuma je pämantu blästamat, a tu osä lukrjez grjev s fač d mänkarje. Atunča osä

morj, a tjela ata osä äntuarkä äň pämant.” Omu akimat p mujara aluj “Eva”, če značastje “aja karje dä životu”, k ja osä postanjaskä mama alu tuatä lumjej. A Dimizov ambärkat p Adam š p Eva äň pjalje d životinje.

¹² Däpä aja, Dimizov azäs: “Akuma känd lumja apostanit kašä noj aša k štije čije binje š čije rov, nu kutjazä s lji dopustjaskä s mälanče plod d ljemnu alu životuluj š s trijaskä pänd je pämantu.” Aša Dimizov aputirit p Adam š Eva d mändru vrt. Dimizov apus capänj anđelurj la ulaz äň vrt s sprečaskä bilo činje s mälanče plod d ljemn alu životuluj.

3. Vorba dän Biblije: Potopu

Vorba dän Biblije dän Postanak 6–8

3¹ D mult vrijamje, p pämant arijit mult lumje. Apostanit mult strikac š sälnič. Stvarurlje apostanit aša d urät k Dimizov aodlučit s uništjaskä p tuatä lumja p pämant ku potopu alu marje.

² Ali Dimizov avut milä kättri Noa. Jel afost om d pravdä, a trija äňträ lumje strikatä. Dimizov azäs alu Noa d potop karje aplanirit s trimjatä. Azäs alu Noa s fakä maj marje brod.

³Dimizov azäs alu Noa s fakä brod d lung njeđe usutä š patruzáč (140) d mitjarje, a larg duavžáč š trje (23) mitjarje š nalt trjespriače š žumutatje (13,5) mitjarje. Noa atribut s fakä d ljemn š s fakä marje trje katurj, mult sobje, krovu š pinđarilje. Brodu osä pžaskä p Noa, aluj familija š d tuatä vrsta žvutinj p pämänt la bun lok känd je potopu.

⁴Noa askultat p Dimizov. Jel š aluj trje fičorj afukut brodu točno aša kum lja zäs Dimizov. Atribut mult aj s fakä brodu, daja ča fost mult marje. Noa lja upozorit p lumja d potop karje vinje š lja zäs s okrinjaskä kättri Dimizov, ali nu ja krizut.

⁵Također, Dimizov p Noa š familija aluj azapovidit s strängä dosta mänkarje d jej š d žvutinj. Känd afost tot sprimit, Dimizov azäs alu Noa k avinjit vrijamja, jel, mujarja aluj, aluj trje fičorj š alor mujeri s untrje än brod; lja fost opt (8) lumje.

⁶Dimizov atrimjes mužijak š p mujarjä d tuatä žvutinj š pujurj la Noa s puatä s unträ än brod s fije la bun lok d vrijamje d potop. Dimizov atrimjes šaptje (7) mužijakurj š šaptje (7) mujerj d tuatä vrsta d žvutinj karje puatje s žrtvujaskä. Känd afost toc p brod, sängur Dimizov ankis uša.

⁷Atunča pluaja ančiput s kadä š kadje š kadje. Akäzut patruzáč (40) d zälje š patruzáč (40) nopc, na stat pluaja! Apa vinja š dän pämänt. Tot pämäntu afost änviljit d apä, čak š maj marje djalurj.

⁸Tot ča trijit p pämänt amurit, frzdä lumje š žvutinj än brod. Brodu aplivit än lok p apä š pžza p toc änontru s nu s njače tot ča fost änontru än brod.

⁹Känd plojlje astat, brodu aplivit än lok p apä još činč (5) lunj, a d vrijamaja apa ančiput s s tragä. Atunča una zuvä brodu astat p vrhu alu djal, ali pämäntu još afost pusu apä. Däpä trje (3) lunj s vidja vrhulje alu djalurj.

¹⁰Däpä još d patruzáč (40) zälje, Noa atrimjes puj karje s kjamä gavran s vjadä dal apa sa uskat. Gavran apljikat š sa tors s katje pämänt, ali na putut s l gäsaskä.

¹¹Maj änklo, Noa atrimjes puj karje s kima golubicä. Ali nič ja na putut s gäsaskä pämäntu, pa sa tors la Noa. Duminikä maj purmä jar atrimjes golubicä, karje sa tors ku kraka d maslinä än kljun! Apa sa tras, š tuatä vrsta d jarbä ančiput s krjaskä.

¹²Noa aštiptat još una duminikä, atunča d trje (3) vorj atrimjes golubica. Akuma angäsät loku undje s trijaskä š nu sa tors. Apa sa uskat!

¹³ D duavä (2) lunj maj änklo, Dimizov azäs alu Noa: “Tu, familija ata, š žiutinilje akuma putjec s napustic brodu. Avjec mult kupi š unučad š unplac pämäntu.” Š aša, Noa š aluj familija aišät afar dän brod.

¹⁴ Känd Noa aišät dän brod, afukut loku undje s dä žrtva š adat žrtva d tuatä žiutinjje karje aputut s koristjaskä d žrtvä. Dimizov afost vjasäl ku žrtva š blagoslovit p Noa š p familija aluj.

¹⁵ Dimizov azäs: “Običesk k više nikad nu blastäm pämäntu d rov če fače lumja ili s uništjaskä narodu ku potopu, š akä lumja agrešät d känd sa fukut.”

¹⁶ Dimizov afukut prva dugä s l dja d gänd če obečit. Uvjek känd p čerj s pojavjaštje duga, Dimizov osä sitjaskä ča obečit, a š narodu aluj s s dja d gänd d aja.

4. Vorba dän Biblije: Alu Dimizovuluj savezu ku Abraham

*Vorba dän Biblije dän
Postanak 11–15*

4¹ Mulc aj la intje döpä poplavä, p pämänt jar atriijit mult lumje. Toc je arubja ista ljimbä. Umjesto s umplje pämäntu kum Dimizov azapovjedit, jej sa sträns š afukut trg.

² Afost mult ponosni, š na lat sama d aja če Dimizov azäs. Jej ančiput s fakä marje toranj karje atribut s žungä än čerj. Dimizov avizut aja akä nastavja zajedno osä fakä rov, akuma osä puatä s fakä mult grešala.

³ Daja Dimizovu apromenit ljimba alor än multe vrstje d ljimbä, š d aja araširit lumja p tot pämänt. Trgu karje ančiput s fakä sa kimat Babel, če značaštje “zbunit”.

⁴ Maj mult usutje d aj maj purmä, Dimizov azäs alu omuluj karje sa kima Abram. Dimizov azäs aluj: “Las pämäntu alu tov š familija, š fuč p pämänt karje osä c pokazäsk jo. Osä t blagoslovjesk š osä fak d tinje marje lumje. Osä fak lumilje alu tov marje. Osä blagoslovjesk p älja karje p tinje blagoslovjaštje š osä blastäm p älja karje p tinje blastämä. Tuatä familija p pämänt osä fije blagoslovic d tinje.”

⁵ Š aša, Abram askultat p Dimizov. Alat p mujarja aluj, Saraja, una ku tuatä sluga š tot ča vut, š sa dus p pämänt karje Dimizov lja apokazät, pämäntu alu Kanaan.

⁶ Känd avinjit Abram la Kanaan, Dimizovu ja zäs: “Ujtijte pistitot pänglä tinje. Cije š alu sämänca ata osä c dav nasljestvo tot pämäntu

karje poc s vjez.” Atunča Abram sa naseljít p pãmãntula.

⁷ Una zuvã, Abram angãsãt p Melkisedek, p popu dãla Dimizov Maj marje. Melkisedek ablagoslovít Abram š azãs: “Maj marje Dimizov karje je gazda alu čerjuluj š alu pãmãntuluj s s blagoslovjaskã p Abram.” Atunča Abram adat alu Melkisedek p zjače (10) talurj d tot če arje.

⁸ Mult aj atrikut, ali Abram š Saraja još na vut fičor. Dimizov arubit alu Abram š jar ja obečít ku osã ajbje fičor š sãmãncã kãt jaštje stjalje p čerj. Abram akrizut alu Dimizovuluj ča obečít. Dimizov azãs k je Abram pravedan daja ča krizut alu Dimizovuluj ča obečít.

⁹ Atunča Dimizov afukut savez ku Abram. Savezu sa dogovorít ãntrã duavje (2) pãrc. Dimizov azãs: “Osã c dau fičor d tjela ata. Dauv alu sãmãnca ata pãmãntu Kanaan.” Ali Abram još na vut fičor.

5. Vorba dän Biblije: Fičoru čije obečít

*Vorba dän Biblije dän
Postanak 16–22*

5¹ Zjače (10) aj dãpä aja če Abram š Saraja ažuns ãn Kanaan, još je na vut kupil. Atunča Saraja, mujarja alu Abram, ja zãs:

“Kãnd Dimizov na dopustít s am kupij, a akuma sãnt bãtrnã s am kupij, jakã amja argata, Hagara. Ånsuaroj p ja s puatje ja s c fakã kupil umjesto minje.”

² Š aša, Abram ansurat p Hagara. Hagara adobidít fičor, a Abram la kimat Jišmael. Atunča Saraja afost ljubomorna p Hagara. Kãnd Jišmael avut trjesprjače (13) d aj, Dimizov jar azãs alu Abram.

³ Dimizov azãs: “Jo sãnt Dimizov karje puatje tot s fakã. Osã fak savez ku tinje.” Atunča Abram sa poklonít pãnd la pãmãnt. Dimizov azãs alu Abram: “Osã fi tatã alu mult narod. Cije š alji tej sãmãnca zdauv pãmãntu alu Kanaan s fije alu tov, a jo osã fijuv Dimizov alor pãnd jaštje pãmãnt. Mora s obrzeštj tot vujniku ãn familija ata.”

⁴ “Mujarja ata, Saraja, osã ajbje fičor; jel osã fije fičoru karje cije obečít. Kjamãlãj Izak. Ku jel osã fak savezu, a d jel osã postanjaskã marje narod. Š d Jišmael osã fak marje narod, ali osã fak savezu ku Izak.” Atunča Dimizov apromenít lumilje alu Abram ãn lumilje “Abraham”, če značãštje “tata alu mulc”. Dimizov apromenít lumilje alu Saraja ãn “Sara”, če značãštje “princeza”.

⁵ ãn zuvaja Abraham aobrezãt tot vujniku ãn kasa aluj. Unu an maj

änklo, känd Abraham avut usutä (100) d aj, a Sara nuaväsprjače (90) d aj, Sara afukut fičor alu Abraham. Š la kimat Izak, kum lja zäs Dimizov.

⁶ Känd Izak afost tănär, Dimizov aispitit p vjera alu Abraham kum ja zäs: “Ja p Izak jedini fičoru alu tov, š umarälej kašä žrtva mije.” Abraham jar askultat p Dimizov š sa pripremet s žrtvujaskä p fičoru aluj.

⁷ Pänd Abraham š Izak aumblat pänla lok undje s žrtvujaštje, Izak antribat: “Tato, avjem ljamnje d žrtvä, a undje mjelu?” Abraham aodgovorit: “Dimizov osä pobrinjaskä d mjel d žrtvä, fičoru alu mjov.”

⁸ Känd ažuns pänla lok undje atribut s fakä žrtvä, Abraham aljigat p fičoru aluj, p Izak, š la pus p žrtvenik. Känd sa sprimit Abraham s umuarje p fičoru aluj, Dimizovu ja zäs: “Stäj! Nu naudja alu fičoruluj! Akuma štuiw k c frikä d minje, k naj pžzät d minje nič jedini fičor alu tov.”

⁹ Abraham la uprapje avizut mjelu karje azapinit än kräč. Dimizovu sa pobrinit mjelu s fije žrtvä umjesto Izak. Abraham tot vjasäl adus mjelu d žrtvä.

¹⁰ Atunča Dimizov azäs alu Abraham: “Daja čaj fost spremet s daj tot, čak jedini fičor če l

aj, običek k c dau blagoslov. Familija osä c fije maj mult njego stjalje p čerj. Daja če maj skultat, tuatä familija p pämänt osä fije blagoslovitä d familija ata.”

6. Vorba dän Biblije: Dimizov sa pobrinit d Izak

Vorba dän Biblije dän Postanak 24,1–25,26

6¹ Känd Abraham afost mult bätärn, bijatu aluj Izak akriskut š apostanit om. Atunča Abraham atrimjes p unu dän argatuluj s s äntuarkä p pämänt undje atrijit familija alu Abraham, kum anturča p mujarja alu bijatu aluj, Izak.

² Däpä jako marje lung drum p pämänt undje atrijit familija alu Abraham, Dimizov adus p argatu aluj pänla Rebeka. Ja afost unuka alu fratilje alu Abraham.

³ Rebeka apristanit s lasä p familija alu je š s äntuarkä ku argatu la Izak. Känd ja ažuns, Izak ansurato.

⁴ Atrikut mult vrijamje, Abraham amurit, a tot savezu ča obečit karje Dimizov adat, atrikut p Izak. Dimizov aobečit k Abraham osä ajbje mult multä sämäncä, ali mujarja alu Izak, Rebeka, na putut s ajbje kupi.

⁵ Izak sa rugat d Rebeka š Dimizov adopustit s rämäje grja š s adukä blizanc. Doj (2) kupi änrä je s bätja känd afost än burtä la Rebeka. Rebeka antribat p Dimizov če s dogodjaštje.

⁶ Dimizov azäs alu Rebekäj: “Doj (2) narodurj osä jašä d doj fičorj karje je än tinje. Osä s batä jej änrä jej š alu maj bätärn osä služaskä alu maj tänär.”

⁷ Känd sa fukut kupi alu Rebekäj, maj bätärn kupil aišät roši š päros, š la kimat Ezav. Atunča aišät maj tänär kupil š cänja peta alu Ezav. Š la kimat Jakov.

7. Vorba dän Biblije: Dimizov blagoslovjaštje p Jakov

*Vorba dän Biblije dän
Postanak 25,27–33,20*

7 ¹ Kum kupi krijaštje, Jakov avrut s rämije akasä, a Ezav avrut s pljače än lov. Rebeka maj mult avrut p Jakov, a Izak maj mult avrut p Ezav.

² Una zuvä, känd Ezav sa tors dän lov, afost mult flämänd. Ezav azäs alu Jakov: “Märog d tinje, adäm neka mänkarje d karje afukut d mänkat.” Jakov aodgovorit: “Prvo tu mije adäm prava ata alu maj bätärn fičor.” Š aša Ezav adat alu Jakov prava aluj karje avut kašä

maj bätärn fičor. Jakov atunča ja dat s mälänče.

³ Izak avrut s dja blagoslov alu Ezav. Ali majdatä če sa žungä s fakä, Rebeka š Jakov lja änšalat aša če p Jakov sa fukut k je Ezav. Izak afost bätärn š na putut s vjadä više. Jakov atunča sa änbrkat än cualjilje alu Ezav š apus päru däla krapä p gät š p mänä.

⁴ Jakov apljikat la Izak š ja zäs: “Jo sänt Ezav. Avinjit s m daj blagoslov.” Känd Izak aositit päru däla krapä š amirusat cuala, agändit k je aja Ezav š la blagoslovit.

⁵ Ezav azamrzät p Jakov, daja če Jakov afurat prava aluj karje avut kašä maj bätärn fičor, kašä š blagoslovu aluj. Daja aplanirit s umarje p Jakov maj änklo känd umurja tatusov.

⁶ Ali Rebeka auzät planu alu Ezav, daja ja š Izak atrimjes p Jakov däpartje, s trijaskä ku familija alu Rebekäj.

⁷ Jakov atriijt ku familija alu Rebekäj mult aj. Atrikut dosta vrijemje š sa änsurat š adobidit duaväsprjače (12) fičorj š una fatä. Dimizov la fukut mult bogat.

⁸ Däpä če duaväzäč (12) d aj atriijt däpartje däla kasa aluj la Kanaan, Jakov sa tors ku familija aluj, ku argacä š tuatä živutinjlje aluj.

⁹ Alu Jakov ja fost mult frikä, daja ča gändit k Ezav š majdäpartje vrja s l umarje. Daja atrimjes mult živutinj alu Ezav kašä poklon. Argatu karje adus živutinjlje azäs alu Ezav: “Alu tov argatu, Jakov, c dā aštja živutinj. Jel akuma vinje.”

¹⁰ Ali, Ezav već aoprostit alu Jakov. Aša amiždoj afost nurukošj ča putut jar s s vjadä. Jakov dāpä aja atrijit mirno la Kanaan. Atunča Izak amurit, a Jakov š Ezav la ängurpat. Savezu karje Dimizov aobečit alu Abraham akuma atrikut la Izak p Jakov.

8. Vorba dän Biblije: Dimizov spasaštje p Josip š familija aluj

*Vorba dän Biblije dän
Postanak 37–50*

8¹ Mult aj maj änklo, känd Jakov afost bätärn, atrimjes p fičoru aluj karje maj mult l vrja, Josip, s provirjaskä kum je fracä aluj karje s brinjaštje d živutinj.

² Fracä alu Josip l mrza daja če tata alor mult l vrja, š daja če Josip avisat k osä fije vladaru alor. Känd Josip avinjit la fraci aluj, la furat š la vindut alu lumje če vindje lumje.

³ Majdatä če sa tors fracä alu Josip akas, arupt alu Josip cualjlilje š aprljito än sändē alu krapäj.

Atunča cualjlilje aluj arätat alu tata alor kum jel agändja k p Josip la umurät divlja živutinje. Jakov afost mult tužan.

⁴ Lumja če vinjdje p lumje adus p Josip än Egipat. Egipat afost marje, capän pämänt, karje s nalazaštje p lungä apä Nil. Lumja če vindje p lumje avindut kašä argat alu službenikuluj alu državäj karje je bogat. Josip binje skulta p gazda aluj, daja Dimizov ablagoslovit p Josip.

⁵ Mujarja alu gazda aluj pokuša s zavudjaskä p Josip s s kulče ku ja, ali Josip na vrut s sagrešaskä päntrov Dimizov. Ja mult sa nikäžät š apus minjčunj p Josip, k avrut s l pukä s l puje än kisuarje. Ali, čak š än kisuarje Josip arāmas vjeran alu Dimizov. Dimizov daja la blagoslovit.

⁶ Doj (2) aj maj änklo, Josip još uvijek afost än kisuarje, ali afost nevin. Una sarä, Faraonu (aša Egipčani kjamä p caru alor) avisat doj (2) visurj karje mult la uznemirit. Ničunu savjetniku aluj na štijut s spuže če značaštje visurlja.

⁷ Dimizov alu Josip adat daru s protumičaskä visu, š Faraon akätat s adukä p Josip d kisuarje. Josip aprotumačit visu aluj š ja zäs: “Dimizov osä trimijatje šaptje (7)

aj d binje žetvä, š dāpā aja osā fije šaptje (7) aj d fuamje.”

⁸Faraon afost aša mändru iznenadit ku Josip š daja la postavit d altu majcapän om än tot Egiptu.

⁹Josip azās alu lumjej s puje la upartje marje količinā d mänkärje tjekom šaptje (7) aj d bunā žetvä. Atunča Josip vindja mākärja alu lumjej känd avinjit šaptje (7) d aj d fuamje, kum toc avja s mälänče.

¹⁰Fuamja na fost marje samo än Egiptat njego š la Kanaan, undje trija Jakov š familija aluj.

¹¹Atunča Jakov atrimjes p maj bātrnj fičorj än Egiptat s kumprje mänkärje. Fracā na kunuskut p Josip känd astat la intja aluj s kumprje mänkärje. Ali, Josip akunuskut p jej.

¹²Dāpā aja ča iskušāt p fracā aluj s vjadā dal sa prominēt čiva, Josip lja zās: “Jo sānt fratilje alu vostru, Josip! Navjec frikā. Voj p minje aspokušāt s fičec rov känd maj vindut kašā argatu, ali Dimizov aiskoristit āla rov d binje! Vinjic š trijic än Egiptat s pot jo s m brnjesk d voj š d familija avuastrā.”

¹³Känd alu Josip fracā sa tors akas š azās alu tata alor Jakov k Josip viuv, afost mult drag!

¹⁴Š akā Jakov afost bātärn, ku tuatā familija aluj sa presilit än Egiptat. Š aša toc atriжит ānklo.

Majdatā če osā muarje Jakov, ablagoslovit p tot fičoru aluj.

¹⁵Savezu če obečaštje karje Dimizov adat alu Abraham atrikut p Izak, atunča p Jakov, a atunča p duavāsprjače (12) fičorj alu Jakov š p familija aluj. Sāmānca alu duavāsprjače (12) fičorj apostanit duavāsprjače (12) plemena alu Izrael.

9. Vorba dän Biblije: Dimizov kjamā p Mojsije

Vorba dän Biblije dän Išjala 1–4

9¹Känd amurit Josip, tuatā familija aluj arāmas än Egiptat. Jej š sāmānca alor arāmas ānklo s trijaskā mult aj š avut mult kupi. Jej sa kimat Izraelci.

²Dāpā mult aj, broju alu Izraelcilor mult akriskut. Egiptāni više nu maj sa dat d gānd d Josip š d tot ča fukut d jej. Ančiput s lji fije frikā d Izraelcurj, d aja če lji irja mult. D aja Faraon karje atunča avladit p Egiptat afukut p Izraelci argac alu Egiptānilor.

³Egiptāni anatirit p Izraelci s fakā mult zgrādj, š još tuatje trgurlje. Grjev lukru alor afukut životu sračj, ali Dimizov lja blagoslovit, aša da avut još maj mult kupi.

⁴Faraon avizut k Izraelci arje mult kupi, pa azapovjedit alu lumja aluj s umuarä p toc vujniči alu Izraelci aša če s lja runkă än apă Nil.

⁵Njeka Izraelka afukut bijat. Ja š omu alu je askuns kupilu kät je god aputut.

⁶Känd roditelji više na putut s la skundje, la pus än plutača košara d trskă p rub d apă Nil, s puatje s l spasaskă dăla muartje. Sorăsa ald maj bättnă la sljedit s vjadje če osă fije.

⁷Fata alu Faraon avizut košara š sa ujtat änontru. Känd avizut kupilu, la prihvatiit kum god kupilu je. Alat p Izraelka s ji dja s sugă, ali na shvatiit k je mujarja zapravo prava mumă alu kupilula. Känd kupilu afost dustul bätärn s nu maj ji trjebje s sugă, la tors alu fata alu Faraon, karje la kimat Mojsije.

⁸Una zuvă, känd Mojsije već afost marje om, avizut k njeki Egipcănin batje argatu alu Izrael. Mojsije apokušät s spasaskă p sunarodnjaku aluj Izraelcu.

⁹Känd Mojsije agändit k numilja nu s vjadje, aumurät p Egipcăninu š askuns tjela aluj. Međutim njeko avizut ča fukut Mojsije.

¹⁰Känd Faraon auzät ča fukut Mojsije, apokušät s l umuarje. Mojsije afuđit dän Egipat än

divljină, kum s puată s fije siguran d argacă alu Faraon.

¹¹Mojsije apostanitiit pastir än divljină dăpartje dăla Egipat. Sa änsurat ku mujarja dän satula, š atunča adobidit doj (2) fičorj.

¹²Una zuvă, pänd Mojsije alat sama d vojilje aluj, avizut k unu grm ardje. Ali grmu na ars. Mojsije apljikat la grm s l puatje maj binje s vjadă. Kum apljikat la grm karje ardje, glasu alu Dimizovuluj ja zäs: “Mojsije, dăskulcitiitje. Staj p pämănt svănt.”

¹³Dimizov azäs: “Amvizut kum pacaštje lumja amja. T trimjet la Faraon s skoc p Izraelci dän Egipat undje akuma argac. Jo lji dav pämăntu Kanaan, pämăntu karje amobečit alu Abraham, Izak š alu Jakov.”

¹⁴Mojsije antribat: “A če akă lumja osă vrja s štije činje ma trimjes, če s zăk?” Dimizov azäs: “JO SĂNT KARJE SĂNT. Zălje: ‘JO SĂNT ma trimjes la voj’. Isto lji zi: ‘Jo sânt Jahve, Dimizov alu sămănce avuastră, alu Abraham, Izak š alu Jakov.’ Asta je lumilje alu mjov d tot.”

¹⁵Mojsije sa spirjat š na vrut s pljače la Faraon, daja ča gändit k nu puatje binje s rubjaskă. Š daja Dimizov atrimjes p fratilje alu Mojsije, Aron, s ja žutje. Dimizov

aupozorit p Mojsije š p Aron k Faraon nu vrja s la skultje.

10. Vorba dān Biblije: Zjače (10) kaznje

Vorba dān Biblije dān Išjala 5–10

10¹ Mojsije š Aron apljikat la Faraon. Azās: “Asta zāče Dimizov alu Izrael: ‘Oslobodjašte narodu alu mjov!’” Faraon na pus urjajke la jej. Umjesto s lasā Izraelci s pljače, lja natjerit s lukrjazā još maj mult!

² Faraon aodbit s oslobodjaskā p narodu, š Dimizov atrimjes zjače (10) urātje kaznje p Egipat. P drumu alu kaznasta Dimizov alu Faraon pokazāt k je majcapān d jel, š kašā d toc dimizovurj ān Egipat.

³ Dimizov apa Nil apretvorit ān sānde, ali Faraon još uvjek na vrut s oslobodjaskā p Izraelci s pljače.

⁴ Dimizov atrimjes bruaskā p tot Egipat. Faraon arugat p Mojsije s uklonjaskā broštji. Ali dāpā aja kānd tuatje broštji amurit, Faraon sa fukut inima ka buluvanu š na dopustit alu Izraelcilor s napustjaskā Egipat.

⁵ Atunča Dimizov atrimjes kaznā p cāncarurj. Atunča atrimjes kaznā p obadurj. Faraon akimat p Mojsije š p Aron s lji zākā k Izraelci, akā zaustavja aštja kaznje, puatje s

jašje dān Egipat. Atunča Mojsije sa rugat, Dimizov auklonit obadu d Egipat. Ali, Faraon sa fukut inima ka buluvan š na vrut s lasje narodu s pljače.

⁶ Dāpā aja, Dimizov afukut tuatje žvutinjilje alu Egipćanilor s razbuljaskā š s muarje. Jar alu Faraonu afost inima ka buluvanu, š na vrut s lasje p Izraelci s pljače.

⁷ Atunča Dimizov azās alu Mojsije s arunče činuša ān zrak la intja alu Faraon. Kānd afukut aja, bubilje če lji duarje sa pojavit p tot Egiptu, ali nu š p Izraelci. Dimizov alu Faraon afukut s fije inima ka buluvanu aša k Faraon na vrut s lasje p Izraelci s pljače.

⁸ Dāpā aja, Dimizov atrimjes pjatrā karje auništīt plodu skoro tot ān Egipat, aumurāt p toc karje aišāt afar. Faraon akimat p Mojsije š p Aron š azās alor: “Amgrešāt. Putjec s pljikāc.” Mojsije atunča sa rugat, a pjatra aprestanit s kadā dān čerj.

⁹ Ali, Faraon jar agrešāt š inima aluj sa fukut ka buluvanu. Na vrut s lasā p Izraelci s pljače.

¹⁰ Dāpā aja, Dimizov atrimjes roj d skakavacurj s s slubadā p Egipat. Skakavacā amānkāt tot plodu karje pjatra na unuštīt.

¹¹ Atunča Dimizov atrimjes nuaptje karje atrijit trje (3) zālje. Afost aša nuaptje k Egipćani na

putut s napustjaskä kasa alor. Ali änklo undje atrijit Izraelci, afost luminä.

¹²Š dāpā aštja nuavā (9) kaznje, Faraon na vrut s lasje p Izraelci s pljače. Daja če Faraon na vrut s askultje, Dimizov avrut s lasje još una kaznā. Asta osā prominjaskā inima alu Faraon.

11. Vorba dän Biblije: Zuva känd Dimizov aoslobodit p Izraelci

Vorba dän Biblije dän Išjala 11,1–12,32

11 ¹Dimizov aupozorit p Faraon k akā nu slubudja p Izraelci s pljače, umarā p toc kupi karje prvi sa fukut alu lumje š alu živutinjilor. Känd Faraon aja auzāt, jar aodbit s krjadā š s skultje p Dimizov.

²Dimizov adat način s s spasaskā kupi karje jedinac alu toc karje krjadje än jel. Tuatā familija atribut s kuljadje mjel karje narje manā š s lätaje.

³Dimizov azās alu Izraelcilor s ungā sändē alu mjeluluj p štok alu ušāj alu kasa aluj, s fakā karnje š majdatā s l mälänče, ku mälaju karje fukut frzdā germā. Također, lja zās s fije spremic s napustjaskā p Egipat känd o mänka.

⁴Izraelci tot afukut kum Dimizov azapovjedit s fakā. La nuaptje, Dimizov atrikut p Egipat s umarje p toc karje jedinac fičor.

⁵Tuatā kasa alu Izraelcilorj avut sändē p štoku alu kasāj, š Dimizov atrikut kasaja. Toc än kasā afost sigurni š sa spasāt d sändē alu mjeluluj.

⁶Egipcāni na krizut alu Dimizovuluj š daja na vrut s puje urjajke la zapovjed aluj. Daja Dimizov na vrut s trjakā kasa alor. Dimizov aumurāt p toc pänla unu fičor jedinaku alu Egipcānilor.

⁷Tot fičoru jedinac alu Egipcānilor amurit, dāla jedinac alu zatvorenikuluj pänla jedinac alu Faraon. Mult lumje än Egipat aplāns š pomagaja d marje tugā alor.

⁸Än nuaptaja, Faraon akimat p Mojsije š p Aron š azās alor: “Adučec p Izraelci š odma napustic Egipat!” Narodu alu Egipat anagovorit p Izraelci s pljače odma.

12. Vorba dän Biblije: Išjala

Vorba dän Biblije dän Išjala 12,33–15,21

12 ¹Izraelci afost mult nurukošj če napustjaštje Egipat. Na fost više argac, a

akuma pljakā ān pāmānt karje Dimizov aobečit! Egipcāni adat alu Izraelcilor če god ačirut, čak adat š aur, arđint š još njeke stvarurj karje mult vridjaštje. Alcā lumje d alci narod akrizut ān Dimizov š apljikat zajedno ku Izraelci kānd anapustit Egipat.

²Dimizov lja dus ku pomoću d marje stupac d oblak karje apljikat la intja alor pisti zuvā, a karje ān nuaptje afost stupac d fok. Dimizov afost uvjek ku jej š lja vudja pānd putuja. Jej atribut samo s sljedjaskā.

³Duavā trje zālje dāpā aja Faraon š aluj lumja apromenit gāndu š avrut jar s fije Izraelci argacā alor. Dimizov afukut s fije Faraon bisāov kum narodu aputja s vjadā k jel je Dimizov Unu Pravi, š s razumjaskā k je jel, Jahve, majcapān d Faraon š aluj dimizovurj.

⁴D aja Faraon š aluj vuastja aputirja p Izraelci kum jar aputja s fakā alor argac. Kānd Izraelci avizut kum vinje vuastja alu Egipat, ashvatit k je zarubic āntri vuastje alu Faraon š apa Roši. Mult sa spirjat š astrigat: “Dāče anapustit p Egipat? Osā murim!”

⁵Mojsije azās alu Izraelcilor: “Prestanic s ufije frikā! Dimizov astāz osā burjaskā d voj š vu spasaštje.” Atunča Dimizov azās

alu Mojsije: “Zi alu naroduluj s pljače kātri apa Roši.”

⁶Dimizov atunča apomaknit stupacu d oblak š apus āntrā Izraelci š Egipcāni aša k Egipcāni na putut s vjadā p Izraelci.

⁷Dimizov azās alu Mojsije s adrikā aluj māna dasupra p š podiljaskā apa. Atunča Dimizov atrimjes vāntu karje apus p apa p stānga š p dirjaptja, aša sa pojavit drumu p apā.

⁸Izraelci atrikut p apā p pāmānt uskat, ku zidu d apā d amižduavje pārc.

⁹Atunča Dimizov amaknit oblaku d drum aša d Egipcāni aputut s vjadā p Izraelci kum fuđje. Egipcāni aodlučit s pljače dāpā jej.

¹⁰Š aša, sljedjaštje p Izraelci p drum p apā, ali Dimizov afukut d Egipcāni s uspaničaskā š alor karu karje s burjaštje azaglavit. Astrigat: “Fuđim! Dimizov s burjaštje d Izraelcurj!”

¹¹Dāpā aja če toc Izraelci atrikut sigurno p alta partje d apā, Dimizov azās alu Mojsije jar s atingā māna aluj. Kānd askultat, apa sa tors ānđrāt p loku alu je š apotopit tuatā vuastja alu Egipat.

¹²Kānd Izraelci avizut k je Egipcāni morc, sa uzdit ān Dimizov š akrizut k je Mojsije proroku alu Dimizovuluj.

¹³ Majdäpartje, Izraelci afost mult vjasäl š lji irja drag če Dimizov lja spasät d muartje š d argac! Akuma aputut slobodno s služaskä alu Dimizovuluj. Izraelci akänta mult muzič s proslavjaskä alor slobodä karje akuma asteknit š aslavit p Dimizov če lja spasät d vuastje alu Egipat.

¹⁴ Dimizov azapovjedit alu Izraelcilor tot anu s slavjaskä Pasha kum sa da d gänd kum Dimizov lja dat pobjedä p Egipcäni š lja spasät d argac. Aslavit aša kum atijat mjel frzdä manä, karje atunča amänka zajedno ku mälahu frzdä germä.

13. Vorba dän Biblije: Savezu alu Dimizov ku Izrael

Vorba dän Biblije dän Išjala 19–34

13 ¹ Däpä aja če Dimizov adus p Izraelci p apa Roši, lja dus p pustinja pänla djäl karje sa kimat Sinaj. Afost aja isti djäl p karje Mojsije avizut grmu karje ardje. Narodu apostavit šatoru än zos d djäl.

² Dimizov azäs alu Mojsije š alu naroduluj d Izrael: “Akä ma skultac š cänjec pänla savezu alu mjov, osä fic bugacija amja maj draga, cara alu popilor š lumja asväntä.”

³ Trje (3) zälje däpä aja, känd narodu ku sufljetu sa pripremit, Dimizov sa slubuzät p vrh d djäl Sinaj ku atunä, sklipjala, fumu š än tarje glasu dän trubä. Samo alu Mojsije afost dozvolit s s urče p djäl.

⁴ Atunča Dimizov adat alu Izrael savezu š azäs: “Jo sänt Jahve, Dimizov alu tov, karje ta spasät d argat än Egipat. Nu slavja alcä dimizovurj.”

⁵ “Nu fiča kip š nu slavja, k jo, Jahve, sänt ljubomorän Dimizov. Rubjaštje d minje aša če m iskazäštj poštovanje š častu. Päzaštje s fije zuva aldä šaptje (7) sväntä. Alta vorbä, tot alu tov lukru fäj än šasä (6) zälje, k aldä šaptje (7) zä je zuva känd trjebje s tje udinještj š s t daj d gänd d minje.”

⁶ “Poštujäštje p tata alu tov š p mama ata. Nu umura. Nu fi ku altä mujarje. Nu fura. Nu minjtja. Nu požilja p mujarje, ili p kasä ili bilo čiva če pripadnjaštje alu bližnji alu tov.”

⁷ Atunča Dimizov askris äštja zjače (10) zapovjedurj p duavä (2) ploč d buluvan š adat alu Mojsije. Dimizov än una adat mult altje zakonurj š pravila karje atribja sa skultä. Akä lumja askulta äštja zakonurj, Dimizov aobečit k lji blagoslovjaštje š lji päzaštje. Akä nu skulta, Dimizov lji kaznjaštje.

⁸Dimizov än detaljurj azäs alu Izraelcilor k jel avrut jej s fakä šatra. Sa kimat Šatoru d sastanak š avut duavje (2) sobje, karje adiljit marje firjangä. Samo marje popä aputut s untrje än sobä däpä firjangä, daja če änklo trija Dimizov.

⁹Karje god aprekršät zakonu alu Dimizov, aputut s dukä živutinje p žrtvenik pänlä Šator d sastanak kašä žrtvä alu Dimizovuluj. Popu atunča umura p živutinja š uprindja p žrtvenik. Sände alu živutinje karje afost žrtvuitä ävilja grešala alu omuluj karje agrešät š fiča čist än vojki alu Dimizovuluj. Dimizov akuljes p fratilje alu Mojsije, Aron, š sämänca alu Aron, s fije popurj aluj.

¹⁰Narodu apristanit s skultje zakonu karje Dimizov adat, s štujaskä jedino p Dimizov š s fije aluj poseban narod. Ali majdatä če obečit s askultje p Dimizov, mult agrešät.

¹¹Mojsije mult zälje afost p vrh alu djaluluj Sinaj, undje rubja ku Dimizov. Alu lumje adosadit s aštjaptje s s äntuarkä. Atunča adus auru alu Aron š akätat däla jel s ji fakä kip.

¹²Aron afukut kip d aur än obliku d vakä. Lumja ančiput s štujaskä p kipula š adus žrtvä! Dimizov afost mult nikäžät p jej daja ča grešät

š aplanirit s lji potamanjaskä. Ali Mojsije sa rugat d jej š Dimizov apus urjajke la rugalä š na vrut s lji potamanjaskä.

¹³Känd Mojsije sa dat än zos däpä djal š avizut p kipu, afost aša nikäžät š aspart pločilje d buluvan p karje Dimizov askris Zjače (10) zapovjedurj.

¹⁴Atunča Mojsije aspart p kipu än prašänä, apus prašäna än apä š anatirit p narodu s bja apaja. Dimizov atrimjes kaznä p lumje š mulc amurit.

¹⁵Mojsije afukut nuavje ploč d buluvan d Zjače (10) zapovjedurj kum azaminja alja karje aspart. Atunča jar sa urkat p djal š sa rugat la Dimizov s oprostjaskä alu naroduluj. Dimizov askultat p Mojsije š aoprostit. Sa tors d djal ku Zjače (10) zapovjedurj skrisje p nuavje ploč. Däpä aja, Dimizov p Izraelci adus däpä djal Sinaj kättri pämäntu karje Obečit.

14. Vorba dän Biblije: Lutještj p divljinä

*Vorba dän Biblije dän Išjala 16–17;
š dän Brojurje 10–14; 20; 27; š dän
Zakonu s ponavljaštje 34*

14¹Däpä aja če Dimizov alu Izraelcilor aobjavit zakonu karje avrut s fije skultac kašä talu

savezu alor ku jej, sa dus dāpā djal Sinaj. Dimizov ančiput s lji dukā kātri pāmāntu karje Obečit, karje još s kima Kanaan. Stupacu d oblak apljikat la intja alor ān pravacu alu Kanaan, a jej l pratja.

²Dimizov aobečit alu Abraham, Izak š Jakov k osā dja alu familija alor pāmāntu karje Obečit, ali akuma ānklo atrijit mult narod. S kima Kanaanci. Kanaanci na vrut s poštujaskā nit s skultje p Dimizov. Jej poštuja p dimizovurj karje nuje dimizov š strigā mult urāte stvarurj.

³Dimizov azās alu Izraelcilor: “Mora s putiric p toc Kanaanci dān pāmānt karje Obečit. Nu sklopic ku jej miru š nu vu unsurāc ku jej. Mora s lji uništic p toc alor kipu. Akā nu ma skultac, osā poštijic alor kipu umjesto p minje.”

⁴Kānd Izraelci ažuns pānla granicā alu Kanaan, Mojsije akuljes duavāsprjače (12) omurj, p unu d tot sāmānca alu Izrael. Mojsije lja zās s pljače š s vjadā pāmāntu kum izgledjaštje. Također atribut s sljedjaskā p Kanaanci s vjadā snaga alu vuastja alor.

⁵Duavāsprjače (12) omurj aputujit pānglā Kanaan patruzāč (40) d zālje, š atunča sa tors. Azās alu lumjej: “Pāmāntu mult rudjaštje š dā mult plodurj.” Ali d zjače (10) omurj karje avizut

pāmāntu azās: “Trgurj jaštje mult capānj š lumjaja jaštje naspram d noj divurj! Akā napadnim sigurno nji pobidjaštje š nji muarā!”

⁶Međutim, aldā doj (2) omurj karje avizut pāmāntu, Kaleb š Jošua, odma azās: “Istina jaštje, lumjaja dān Kanaan je marj š capānj, ali noj sigurno putjem s lji pobidim k Dimizov s burjaštje ku noj!”

⁷Međutim, narodu na skultat p Kaleb š p Jošua. Sa nikāžāt p Mojsije š p Aron š azās: “Dāče p noj adus ānkua ān lokusta aurāt? Majbinje arfi sa rāmas ān Egipat, a akuma s poginjim ān rat, a mujeri š kupi alji noštri s fije argac.” Narodu avrut s kuljadje p njeko altu vođe karje lja dučje āndrāt ān Egipat.

⁸Dimizov mult sa nikāžāt š sa dus ān Šator d sastanak. Dimizov azās: “Daja če voj va bunjit pāntruv d minje, tot narodu mora s lutjaskā p divljinā. Osim Jošua š Kaleb, toc karje arje duavāzāč d aj š maj mult, osā muarje aiča š nikad nusā untrje ān pāmānt karje Obečit.”

⁹Kānd narodu auzāt aja lja fost žau ča grešāt. Alat je toc oružija š apljikat s napadjaskā p Kanaanci. Mojsije lja upozorit s nu pljače k Dimizov nuje ku jej, ali jej na vrut s skultje.

¹⁰ Dimizov na pljikat ku jej än rat š daja jej aizgubit š mulc apoginit. Däpä aja, Izraelci sa okrint d Kanaan, š patruzáč (40) d aj aumblat p divljinä.

¹¹ Tjekom d patruzáč (40) d aj känd narodu alu Izrael aumblat p divljinä, Dimizov s brinja d jej. Lja dat mälah čē kidja dän čerj, karje s kima “mana”. Također, atrimjes jato d prepelic (puj karje nuje marje) än logor alor, aša s puatä s mälanče š karnje. Tjekom d tot vrijamje, Dimizov apäza alor trjenci š sandaljilje s nu istrušaskä.

¹² Dimizov čak čudesno lja dat apä dän buluvan. Ali, d tot aja, narodu alu Izrael prigovorja š mrmlja päntruv Dimizov š päntruv Mojsije. Međutim, atunča Dimizov š majdäpartje afost vjeran aluj čē obečit alu Abraham, Izak š alu Jakov.

¹³ Udatä afost k narodu na vut apä, Dimizov azäs alu Mojsije: “Rubjaštje alu pjatrej š apa osä jaša dän ja.” Međutim Mojsije na pokazät poštujaľä kättri Dimizov pänglä tot narodu aša čē dadavorj aluvit p pjaträ ku bäcu umjesto s rubjaštje ku ja. Apa apljikat d pjaträ š toc abut, ali Dimizov afost nikážät p Mojsije š azäs aluj: “Tu nusä uncär p pämänt karje Obečit.”

¹⁴ Däpä aja čē Izraelci umbla patruzáč (40) d aj, toc karje sa

pobunit päntruv Dimizov afost morc. Atunča Dimizov jar adus p narodu pänla rub pämäntuluj karje Obečit. Mojsije atunča afost mult bätärn, pa Dimizov akuljes p Jošua s jažutä s vudjaskä narodu. Dimizov isto aša obečit alu Mojsije k una zuvä trimjatje p altu prorok karje je kašä Mojsije.

¹⁵ Däpä aja, Dimizov alu Mojsije azäs s pljače p vrh alu djaluluj kum aputja s vjadä pämäntu karje Obečit. Mojsije avizut pämäntu karje Obečit, ali Dimizov na dopustit s unträ än jel. Atunča Mojsije amurit, a Izraelci tuguja däpä jel trjezáč (30) d zälje. Jošua apostanit alor vođa. Jošua afost bun vođe, d aja čē kridja än Dimizov š askulta.

15. Vorba dän Biblije: Pämäntu karje Obečit

Vorba dän Biblije dän Jošua 1–24

15 ¹ Napokon avinjit vrijamja Izraelci s unträ än Kanaan, p pämänt karje Obečit. Jošua atrimjes doj (2) omurj s vjadä trg Jerihon än Kanaan, karje afost zaštitit ku capänj zidurj. Än trgula atrijit una prostitutkä karje s kima Rahaba, karje askuns p doj (2) omurj š maj änklo lja žutat s fugä. Afukut daja ča krizut än Dimizov.

Doj (2) omurj aobečit k zaštitjaštje p Rahaba š p familija alu je känd Izraelci uništja p Jerihon.

² Izraelci mora s trjakā apa Jordan s puatā s untrā p pāmānt karje Obečit. Dimizov azās alu Jošua: “Las p popurlje s pljače prvi.” Känd popurlje azakoračit ān apa Jordan, apa aprestanit s kurje s puatā Izraelci s trjakā p alta partje p pāmānt uskat.

³ Dāpā aja če lumja atrikut apa Jordan, Dimizov adat uputje alu Jošua kum s napadnjaskā majcapān trg Jerihon. Narodu askultat p Dimizov. Vuastja š popurlje šasā (6) zālje aumblat pānglā trgu Jerihon udatā p zā, baš kum Dimizov azās s fakā.

⁴ Aldā šaptje (7) zā Izraelci aumblat pānglā trg još d šaptje (7) vorj. Känd aumblat pānglā trg zadnja vorj, vuastja astriga, a popurlje asuflat ān truba alor.

⁵ Atunča zidurlje pānglā Jerihon akāzut! Izraelci auništīt tot ān trg kum Dimizov anaredit. Samo p Rahaba apoštedito š p familija alu je, karje apostanit sāmānca alu Izraelcilor. Känd alcā lumje karje atrijit ān Kanaan auzāt k Izraelci auništīt p Jerihon, mult lja fost frikā s nu lji napadjaskā Izraelci.

⁶ Dimizov azapovjedit alu Izraelcilor s nu sklapjaskā miru ku ničunu narod dān Kanaan.

Međutim, unu narod dān Kanaan, karje sa kimat Gibeon, amincāt alu Jošua š ja zās k vinje dān lok dāpartje dān Kanaan. Akātāt dāla Jošua dāla jel s sklapjaskā mir. Jošua š Izraelci na antribat p Dimizov d undje avinjīt Gibeonci, š Jošua asklopit miru ku jej.

⁷ Izraelci afost mult nikāžāc känd asaznajit k Gibeonci lja ānšālat, ali jar aodržāt miru ku jej daja ča fost obečit pānglā Dimizov. Maj ānklo carulje d unu altu narod ān Kanaan, Amorejci, auzāt k Gibeonci asklopit miru ku Izraelci, š aspojit vuastja alor ān una marje vuastje š anapadit p Gibeon. Gibeonci atrimjes porukā alu Jošua, š kāta pomoć.

⁸ Š aša, Jošua astrāns vuastja alu Izraelcilor, aša d tuatā nuaptja aumblat s puatje s vije pānla Gibeonci. Dānzorj aiznenadit p vuastja alu Amorejci š anapadito.

⁹ Dimizov sa borit d Izrael ān zuvaja. Azbunit p Amorejci š atrimjes marje pjatrā karje mult lumje amurit d ja.

¹⁰ Također, Dimizov afukut suarilje s stā ān lok, kum Izraelci avja dosta vrijamje s pobjedjaskā p Amorejci. Ān zuvaja Dimizov aizborit marje pobjedā d Izrael.

¹¹ Dāpā aja če Dimizov apobjedit p vuastja, mult alcā narodurj alu Kanaan sa strāns s napadjaskā p

Izrael. Jošua š Izraelci lja napadit š apobjedit.

¹² Däpä bätaje, Dimizov adat alu tot pleme alu Izrael talu alor dän pämäntula karje Obečit. Atunča Dimizov adat miru alu Izrael p tuatä granica.

¹³ Känd Jošua apostanit bätärn, akimat p tot narodu alu Izrael. Jošua p narodu lja dat d gänd če trjebje s fakä s fije s skultä savez karje Dimizov asklopit ku Izraelci p Sinaj. Narodu aobečit k rämınje s krjadje än Dimizov š s izvršaštje zakonu alu Dimizovuluj.

16. Vorba dän Biblije: Spasitelji

*Vorba dän Biblije dän Knjiga d
Sudacurj 1–3; 6–8; š dän
Prva Knjigä d Samuel 1–10*

16¹ Däpä aja känd Jošua amurit, Izraelci na skultat p Dimizov š na putirit p alci Kanaancurj š na fost s skultje p zakonu alu Dimizov. Izraelci ančiput s poštujaskä p dimizovurj alu Kanaan umjesto p Jahve, pravi Dimizov. Izraelci na vut car, š toc ančiput s fakä aja kum agändit k je binje.

² Daja če Izraelci š majdäpartje nu skulta p Dimizov, jel lja kaznit aša ča dopustit s lji pobidjaskä dušmanji alor. Älja dušmani afurat

mult stvarurj dala Izraelci, auništit alor käšilje š amurät mulc dala jej. Däpä aja mulc aj afost s nu skultje p Dimizov, d aja če alor dušmani s lji gazaskä, Izraelci sa pokajit š akätat p Dimizov s lji spasaskä.

³ Atunča Dimizov adat p spasitelj karje lja oslobodit dala dušmanji alor š adus miru p pämänt. Međutim, narodu amujtat p Dimizov š ančiput jar s poštujaskä kipurj. Atunča Dimizov adopustit alu Midjanci, komšij alu dušmanulor narodu, s lji pobidjaskä.

⁴ Midjanci šaptje (7) aj alat tot plodu dala Izraelcilor. Izraelci mult avja frikä. Sa skudja än pečinj s nu lji gäsaskä Midjanci. Sa desät udatä, apläns alu Dimizov s lji spasaskä.

⁵ Än una zuvä, unu Izraelac karje s kima Gideon p furiš duna gru s nu furä Midjanci. Anđelu alu Jahve avinjtit alu Gideon š azäs: “Dimizov jaštje ku tinje, capän ratnikulje. Fuđ š spasaštje p Izrael dala Midjanci.”

⁶ Tata alu Gideon avut žrtvenik posvetit alu kipurj. Dimizov azäs alu Gideon s dubuarje p žrtveniku. Ali, Gideon avut frikä d lumje, š aštiptat s kadä nuaptje. Atunča aduburät žrtveniku š la spart än djelurj. Duprapje d lok undje afost žrtvenik d kip, Gideon asagradit

altu nov žrtvenik karje afost posvetit alu Dimizovuluj š p jel afukut žrtvā alu Dimizovuluj.

⁷Alta diminjacā lumja avizut k njeko aduburāt š auništit p žrtveniku, š afost mult nikāžāc. Apljikat la kasa alu Gideon s l luarje, ali tata alu Gideon lja zās: “Dāče pokušāc s ažutāc alu vostru dimizov? Akā jel jaštje dimizov, s s zaštitjaskā sāngur.” Daja če jel azās aja, lumja na umurāt p Gideon.

⁸Atunča Midjanci jar avinjit s furje p Izraelci. Afost aša mult k na putut s lji brujaskā kāt lji irja. Gideon akimat p Izraelci s s batā ku jej. Gideon arugat p Dimizov s idja doj (2) znakurj kum aputja s fije siguran k Dimizov osā l koristjaštje p jel s spasaskā p Izrael dāla Midjanci.

⁹Kašā prvi znak, Gideon apus pjalja d mjelu p pāmānt š arugat p Dimizov s ruava d diminjacā s kadā samo p pjalja alu mjeluluj, a nu p pāmānt. Dimizov aja afukut. Alta nuaptje, arugat s fije pāmāntu ud, ali s fije pjalja alu mjeluluj uskatā. Dimizov aja afukut. Aštja ali doj (2) znakurj auvjerit p Gideon k Dimizov osā l koristjaštje p jel s spasaskā p Izrael dāla Midjanci.

¹⁰Trježāc š doj mij (32.000) d vuastje alu Izrael avinjit la Gideon, ali Dimizov azās k aja mult. Atunča Gideon atrimjes akas duavāžāc š

doj mij (22.000) d lumje karje lja fost frikā s s batā. Dimizov azās alu Gideon jar arje mult lumje. Daja Gideon atrimjes akas p toc osim trje sutje (300) d vuastje.

¹¹Aja nuaptje Dimizov azās alu Gideon: “Dātje ān zos ān logor alu Midjanci š känd auz če rubjaštje, nusā c fije više frikā.” Daja asta nuaptje Gideon apljikat ān zos ān logor š auzāt vujnik alu Midjancilor kum spunje visu alu ortaku aluj. Ortaku alu omuluj azās: “Āsta vis značaštje k vuastja alu Gideon osā pobidjaskā p vuastje alu Midjanci!” Känd Gideon auzāt, aslavit p Dimizov.

¹²Atunča Gideon sa tors p vuastja aluj š alu toc adat rog, čup d gline š baklja. Lja ukržāt logoru undje sa kulkat vuastja alu Midjanci. Trjejsutje d (300) vuastje alu Gideon apus baklje ān čup kum Midjanci na vidja lumina d baklje.

¹³Atunča tuatā vuastja alu Gideon daturdatā aspart alor čupu, aša daturdatā sa pokazāt foku d baklje. Asuflat ān rog alor š astrigat: “Maču d Jahve š d Gideon!”

¹⁴Dimizov azbunit p Midjanci aša k ančiput s napadjaskā š s umarā āntri jej. Odma alcā Izraelci afost kamac dān kāšilje alor s ažutje s putirjaskā p Midjanci. Mulc aumurāt, a p alci aputirit d pāmānt

alu Izraelcilor. Än zuvaja amurit usutä š duavžáč mij (120.000) d Midjanci. Dimizov aspasät p Izrael.

¹⁵ Narodu p Gideon avrut s fakä alor caru. Gideon na vrut s fakä aja, ali akätat s ji dja injel d aur karje alat toc dala Midjanci. Lumja alu Gideon adat marje količinä d aur.

¹⁶ Gideon akoristit aur kum afiča aluj posebne cualje karje adus marje popu. Međutim, lumja ančiput s štujaskä cualjilje koda je kipu. Atunča Dimizov jar akaznit p Izrael daja če slavja p kipu. Dimizov adopustit alu dušmanji alor s lji pobidjaskä. Sa desät udatä jar akätat p Dimizov s lja žutje, a Dimizov atrimjes još unu spasitelj.

¹⁷ Aja sa ponavit mult vorj: Izraelci jar griša, Dimizov jar lja kaznja, jej sa pokaja, a Dimizov alor atrimjes p spasitelju s lji spasaskä. Däpä mult aj, Dimizov atrimjes mulc spasiteljurj karje spasa p Izrael d dušmanji alor.

¹⁸ Konačno, narodu sa rugat la Dimizov d car karje avut toc alci narod. Avrut car karje je nalt š capän, karje putja s vudjaskä multje bätaje. Alu Dimizov nu sa sviđit zahtjevu alor, ali adat car, kum akätat.

17. Vorba dän Biblije: Savezu alu Dimizov ku David

Vorba dän Biblije dän Prva knjigä d Samuel 10; 15–19; 24; 31; š dän Altä knjigä d Samuel 5; 7; 11–12

17 ¹ Šaul afost prvi car ään Izrael. Afost nalt š mändru, baš kum narodu avrut. Doj trje aj aluj ča avladit p Izrael, Šaul afost bun car. Međutim, atunča apostanit rov š nu skulta p Dimizov, aša Dimizov akuljes p unu altu om karje ään zä osä postanjaskä car umjesto jel.

² Dimizov akuljes p tänär Izraelc karje sa kimat David s postanjaskä car däpä Šaul. David afost pastir dän trg Betlehem. Än altje prilikje, pänd apazät p žvutinjilje alu tatusov, David aumurät š p lavu š p ursu karje anapadit p vuaja. David afost ponizät š om d pravdä, karje kridja ään Dimizov š askulta p Dimizov.

³ David apostanit marje vojniki š vođe. Känd afost David tänär, sa borit päntruv unu div karje sa kimat Golijat. Golijat afost trenirit vojniki, mult capän š nalt skoro trje (3) mitjarje! Međutim, Dimizov ažutat alu David s umuarje p Golijat š spasaskä p Izrael. Däpä aja, David aizborit multje pobjedje

p dušmani alu Izrael, š päntruv aja narodu l slavja.

⁴Šaul afost ljubomorán daja če narodu avrut p David. Mult vorj avrut s l umarje, ali David s skundja d jel. Una zuvä Šaul káta p David s l umarje. Auntrat upravo än špilje undje David sa skuns d jel, ali nu la vizut. David atunča afost mult d pruapje š aputut s l umarje, ali nu la umurät. Umjesto aja, atijat än krod d cualcă alu Šaul kašä dokazu k nu l muarä d aja kum aputja s postanjaskä caru.

⁵Däpä aja Šaul amurit än borbä, a David apostanit car p Izrael. Afost bun car, š narodu la vrut. Dimizov ablagoslovit p David š la fukut s fije ränäkos. David sa borit än multje borbje š Dimizov ja žutat s pobidjaskä p dušmani alu Izrael. David aosvojit Jeruzalem š la fukut glavni trg alu cara aluj. Känd David avladit, Izrael apostanit capän š bugat.

⁶David avrut s fakä Hram undje toc Izraelci aputja s slavjaskä p Dimizov š sa dukä žrtvä. Skoro patrusutje (400) d aj, lumja slavja p Dimizov š duče žrtvä aluj än Šator d sastanak karje afukut Mojsije.

⁷Ali Dimizov alu David atrimjes porukä p proroku Natan: “Daja če ješt om d rat, nu vrjaj s gradješt äla Hram. Bijatu alu tov osä

gradjaskä. Ali, jo p tinje mult t blagoslovjesk. Unu sãmánca dála tinje osä vladjaskä kašä caru p lumja amja!” Jedina sãmánca alu David karje puatje s vladjaskä zauvjek jaštje Mesija. Dimizov akuljes p Mesija s spasaštje p lumja alu pãmäntusta d grešala alor.

⁸Känd David auzät vorbiljaštja, odma azahvaljit alu Dimizov š aslavit p Dimizov daja ča obečit alu David aša marje poštujašä š mult blagoslov. David na štijut känd Dimizov osä ispunjaskä aja ča obečit. Akuma štijim k Izraelci mora da štíptat još mult majdatä njego ča vinjit Mesija, skoro mij (1000) d aj.

⁹David mult aj avladit än pravdä š vjerno, a Dimizov la blagoslovit. Međutim, majdatä če s fije gata životu aluj, urät agrešät päntruv Dimizov.

¹⁰Una zuvä, känd vuastja aluj dăpartje dála kasä vudja bitkä, David sa ujtat p palača aluj š avizut una mändrä mujarje kum s skaldä. S kima Bat–Šeba.

¹¹Umjesto s nusä ujtje, David atrimjes p njeko s dukä p ja la jel. Sa kulkat ku ja š atrimjeso ändrät akas. Nuje d mult dăpä aja, Bat–Šeba atrimjes porukä alu David š azäs k je grja.

¹²Om alu Bat–Šeba, karje sa kimat Urija, afost unu dála maj

bunj vojnik alu David. David akimat p Urija s s äntuarkä dän bitkä š azäs s pljače š fije ku mujarja aluj. Međutim, Urija aodbit s pljače akas känd vuastja afost än rat. D aja David atrimjes p Urija ändrät än rat š azäs alu generaluluj s l puje änklo undje jaštje majcapän dušmanj, s poginjaskä. Aja š afost Urija apoginijit än rat.

¹³ Däpä aja če Urija apoginjit, David ansurat p Bat-Šeba. Maj änklo alu David afukut fičor. Dimizov mult sa nikážät daja če David afukut, š atrimjes p proroku Natan s zäkä alu David kät afost rovä grešala aluj. David sa pokajit d grešala aluj š Dimizov ja oprostit. Pänd god David irja viuv, apratja p Dimizov š tot l skulta, čak š än grjevä vrijamje.

¹⁴ Međutim, kašä kazna alu David ča grešät, aluj fičoru amurit. Isto aša, pänd god David irja viuv afost borbä än familija aluj, aša k moć alu David mult aoslabit. Premda David na fost vjeran alu Dimizov, Dimizov jar afost vjeran če obećit. Maj änklo, David š Bat-Šeba avut p još unu fičor, karje s kima Salomon.

18. Vorba dän Biblije: Sa podiljtit cara

Vorba dän Biblije dän Prva knjigä d Carurj 1–6; 11–12

18¹ Mult aj la intje, David amurit, a fičoru aluj Salomon ančiput s vladjaskä p Izrael. Dimizov arubit alu Salomon š antribat p jel če maj mult vrja. Känd Salomon akätat maj marje minc, alu Dimizov sa svidit š la fukut mult mudar om p pämänt. Salomon anväcat mult stvarurj š afost mult mintos sudac. Dimizov la fukut ujedno mult bogat.

² Salomon än Jeruzalem asagradit Hram d karje tatusov aluj David afukut plan š sträns građe. Narodu akuma slavjaštje p Dimizov š duče žrtvä än Hram umjesto än Šator d sastanak. Dimizov avinjit š afost aiča än Hram, š atriit ku narodu aluj.

³ Međutim, Salomon avrut mujerj dän altje pämänturj. Na skultat p Dimizov š ansurat multje mujerj, p jalje njeđe mij (1.000)! Multje d alja mujerj avinjit dän altje pämänturj, š däpä jalje dučja š dimizovurj alor karje nastavja s lji slavjaskä. Känd Salomon abätrnjit, jel također slavja dimizovurj alor.

⁴Dimizov sa nikážät p Salomon š aobečit kaznä daja če Salomon na skultat. Osä podiljaskä p narodu alu Izrael p doj (2) cara dăpä muartja alu Salomon.

⁵Dăpä muartja alu Salomon, fičoru aluj, Rehoboam apostanit caru. Rehoboam na fost mintos om. Tot narod alu Izrael sa sträns s l potvrdjaštje kašä caru. Prigovorja alu Rehoboam k Salomon lji putirja grjev s lukrjazä š s platjaskä mult porez.

⁶Rehoboam ku nibunijilje lja zäs: “Voj agändit k p voj tatimjov Salomon aputirit s lukrizäc grjev, ali jo p voj osä putirjesk s lukrizäc još maj mult njego če putirja jel, š osä vu kaznjesk maj rov njego če va kaznit jel.”

⁷Š aša zjače (10) plemenurj d narod alu Izrael sa pobunit päntruv Rehoboam. Samo duavä (2) plemena arămas pänglä jel. Aštja doj (2) plemenurj apostanit cara än Judeja.

⁸Altje zjače (10) plemenurj d narodu alu Izrael, karje sa pobunit päntruv Rehoboam, apus p om karje s kima Jeroboam s fije caru alor. Aluj cara afukut än sjevjerni tal d pämănt, a la kimat cara alu Izrael.

⁹Jeroboam sa pobunit päntruv Dimizov š adus lumja s grešaskä. Asagradit doj (2) kipurj kum

narodu aluj aslavja kipurlja, umjesto s slavjaskä p Dimizov än Hram, än cara alu Judeja.

¹⁰Cara alu Judeja š Izrael apostanit dušmanj š često s bătja unu päntruv alt.

¹¹Än nuavä cara alu Izrael, toc carurj afost rovj. Alci Izraelci amurät p mulc carurj, karje avrut s fije car umjesto jej.

¹²Toc carurj š multä lumje än cara alu Izrael slavja p kipurj. Pänd slavja p kipurj često făča seksualna grešalä, š njekad čak duča kupi kašä žrtvä.

¹³Carurj alu Judeja afost sămănca alu David. Njeki d cara afost bunj lumje, karje avladit p pravdä š slavja p Dimizov. Međutim, maj mulc carurj alu Judeja afost rovj š strikac, š slavja p kipurj. Njeki carurj žrtvuja kupi alor alu mičinoš dimizovurj. Maj mulc narod alu Judeja takoder sa pobunit päntruv Dimizov š slavja p alcä dimizovurj.

19. Vorba dån Biblije: Prorokurlje

Vorba dån Biblije dån Prva knjigă d Carurj 16–18; š dån Altje knjigă d Carurj 5; š dån Jeremija 38

19¹Dimizov atrimjes prorokurj alu narodu alu

Izrael än tuatä povjastja aluj. Proroku audja vorba dāla Dimizov, atunča alu naroduluj rubja vorba alu Dimizovuluj.

²Ilija afost prorok än vrijamje känd Ahab afost car p cara alu Izrael. Ahab afost om urät š navadja lumja s slavjaskä mičinoš dimizov karje s kima Baal. Ilija azäs alu Ahab: “Nusä fije pluaje nit ruavä än cara alu Izrael pänd jo aša nu zäk.” Aja p Ahab anikäžät.

³Dimizov azäs alu Ilija s pljače pänla potok än pustinje š änklo s skundje dāla Ahab, karje avrut s l umarje. Tuatä diminjaca š tuatä sara, puji adučē aluj mälej š karnje. Ahab š aluj vuastja akätat p Ilija, ali na putut s l gäsaskä. Suša afost aša d marje š maj änklo sa uskat š äla potok.

⁴Atunča Ilija apljikat än altu pämänt karje afost pänglä Izrael. P pämäntula trija una uduvicä š bijatu alu je, š skoro arāmas frzdä mänkarje daja če na fost pluaje. Međutim, jej sa pobrinit d Ilija š Dimizov sa pobrinit d jej, aša če lajrika alor ku pjelmu š alor volba d zitin nikad nu sa spraznit. Tuatä vrijamja pänd atrajit fuamja, jej avut mänkarje. Ilija änklo arāmas doj trje aj.

⁵Däpä trje (3) š žumutatje d aj, Dimizov azäs alu Ilija s s äntuarkä än cara alu Izrael š arubit ku Ahab,

k jar osä trimjatje pluaja. Känd Ahab avizut p Ilija, ja zäs: “Ačija ješt, tu karje aduč problemurj!” Ilija azäs: “Tu ješt äla karje adučē problemurj! Ajnapustit p Jahve, pravi Dimizov, š slavješt p Baal. Aduj p tot narodu alu cara alu Izrael p djal Karmel.”

⁶Tuatä lumja dän cara alu Izrael, š patru sutje š činžäc (450) prorokurj alu Baal, avinjit p djal Karmel. Ilija azäs alu lumjej: “Pänä känd osä vu predomislic? Akä Jahve Dimizov, služäc aluj, š akä Baal Dimizov, služäc aluj!”

⁷Ilija atunča azäs alu prorokulor alu Baal: “Taje p biku š pripremicälejš kašä žrtvä, ali nu prindjec foku. Jo fak isto. Dimizov karje odgovorjaštje ku foku, je pravi Dimizov.” Š aša popurlje alu Baal apripremit d žrtvä, ali na prins foku.

⁸Atunča prorokurlje alu Baal sa rugat d jel: “Baal, punje urjajke la noj!” Tuatä zuva sa rugat š astrigat, š čak s tija ku kucuturlje, ali na fost odgovor.

⁹Pusu sarä, Ilija apripremit žrtvä alu Dimizovuluj. Atunča azäs alu lumjej s tuarnä duaväsprjače (12) dalji marj posudje d apä p žrtvä pänd karnja, ljemnu pa čak š pämäntu pänglä žrtvenik nuje tot ud.

¹⁰ Ilija atunča sa rugat: “Jahve, Dimizovulje alu Abraham, alu Izak š alu Jakov, aratinje astäz k tu ješt Dimizov alu Izrael š k jo sänt argatu alu tov. Odgovorjaštjem kum lumjasta avidja k tu ješt pravi Dimizov.”

¹¹ Odma foku akäzut dän čerj š aprins karnja, ljamnilje, buluvanji, pämäntu, š čak apa karje afost pänglä žrtvenik. Känd lumja asta avizut, akäzut p pämänt š azäs: “Jahve je Dimizov! Jahve je Dimizov!”

¹² Ilija atunča azäs: “Nu dác alu ničunuluj prorok alu Baal s fugä.” Š aša, lumja apukat p prorokurj alu Baal, lja dus dänklo š lja umurät.

¹³ Atunča Ilija azäs alu caruluj Ahab: “Odma äntuarčitje än trg. Vinje pluaja.” Ädatä anigrit čerju š ančiput pljusaku. Jahve aprekinut suša š adokazät k jel je pravi Dimizov.

¹⁴ Däpä vrijamja alu Ilija, Dimizov akuljes om karje s kima Elizej s fije prorok. Dimizov afukut mult čudä p Elizej. Una d čudä sa dogodit alu Naaman, zapovidnjiku alu dušmanuluj, karje avut strašnä bualä p pjalje. Auzät d Elizej, apljikat š sa rugat d jel s l likujaskä. Elizej azäs alu

Naaman d šaptje (7) vorj runjaštje än apa Jordan.

¹⁵ Naaman prvo sa nikäžät š na vrut s fakä aja, daja če ispadnit glupo. Ali, maj änklo sa predomislit š auntrat skroz än apä Jordan d šaptje (7) vorj. Känd d šaptje (7) vorj aišät dän apä, pjalja afost d tot likujitä! Dimizov la likujit.

¹⁶ Dimizov atrimjes multje altje prorokurj. Jej rubja alu naroduluj s prestanjaskä s slavjaskä kipurj š s äncapje s pokazaskä pravdä š ljubav d tuatä lumje. Prorokurlje upozurja p lumja k Dimizov osä kaznjaskä, akä nu prestanja s fakä rov š nu äncipja s l slavjaskä.

¹⁷ Lumja nu punja urjajke la Dimizov. Mult vorj nu pustupja binje ku prorokurlje, njekad š lji umura. Udatä proroku Jeremija afost runkat än uskat puc š la läsat änklo s muarje. Apotonit än nuroj karje afost skroz än zos än puc, ali atunča caru sa smilojit š anaredit alu argacä aluj s l skuatje dän puc majdatä njego če muarje.

¹⁸ Prorokurlje anastavit s prenosaskä poruka alu Dimizovuluj ali lumja lji mrza. Upuzorja p lumja k Dimizov osä uništjaštje p jej akä nu s pokaja. Također, adat d gänd p lumja k Dimizov aobečit k trimjatje p Mesija.

**20. Vorba dän Biblije:
La putirit š sa tors**

*Vorba dän Biblije dän Alta knjigă d
Carurj 17; 24–25; š dän Alta
knjigă d Dnevník 36; š dän
Knjigă alu Ezra 1–10; š dän
Knjigă alu Nehemija 1–13*

20¹ Cara alu Izrael š cara alu Judeja agrešät päntruv Dimizov. Aprekršät savezu karje Dimizov afukut ku jej p djal Sinaj. Dimizov atrimjes p prorokurlje s lji upozorjaskă s s pokajaskă, š s äncäpje jar s slavjaskă p Jahve, a nu alcă dimizovurj. Ali, jej na vrut s skultje.

² Daja Dimizov akaznit p amiždoj carurj aša ča dopustit alu dušmani alor s lji uništjaskă. Cara alu Asirija, unu majcapän, rov narod, auništít p cara alu Izrael. Asirci aumurät mult lumje än Izrael, alat tot če vridjaštje, aprins mult trgurj š saturj än pämäntula.

³ Asirci asträns p toc vođe, bogatašurj š lumje d zanat š lja dus än Asirija. La cara alu Izrael aläsat samo p älja Izraelci karje afost mult särač, karje na fost umuräc.

⁴ Atunča Asirci adus p abandí s trijaskă än lokula undje majdataš afost cara alu Izrael. Älja abandí jar asagradit trgurj, š s änsura ku Izraelci karje arämas änklo.

Sämäncilje alu Izraelcilor karje sa kununat ku abandí sa kimat Samarijanci.

⁵ Narodu karje atrijit än cara alu Judeja avizut kum Dimizov akaznit p narodu dän cara alu Izrael daja če nu ja krizut š na skultat. Ali jar anastavit s slavjaskă kipurj š dimizovurj alu Kanaanci. Dimizov atrimjes p prorokurlje s lji upozorjaskă, ali jej na vrut s puje urjajke.

⁶ Njeđe usutä (100) d aj dăpä aja če Asirci auništít p cara alu Izrael, Dimizov atrimjes p Nabukodonor, caru alu Babiloncilor, s napadnjaskă cara alu Judeja. Babilon afost majcapän cara. Caru alu Judeja apristanit s fije argat alu Nabukodonor š s platjaskă mult banj än tot anu.

⁷ Ali, na trikut mult aj, caru alu Judeja sa pobunit päntruv Babilon. D aja Babilonci sa tors š anapadit p cara alu Judeja. Aosvojit trgu Jeruzalem, auništít Hramu š alat tuatä bugucija dän trg š dän Hram.

⁸ Kum akaznja p caru alu Judeja če sa pobunit, vuastja alu Nabukodonor aumurät p kupi alu caruluj pänglä jel š atunča la läsat vorb. Dăpä aja, adus p caru än Babilon s muarje än kisuarje.

⁹ Nabukodonor š vuastja aluj adus gotovo tot narodu dän cara alu Judeja än Babilon, š aläsat

samo maj särač lumje s sadjaskä polje. Dobasta s kjamä Putirijala d aja če narodu alu Dimizov afost natjeric kuda säla s napustjaskä pämäntu karje Obečit.

¹⁰ Š akä Dimizov akaznit p narodu aluj päntuv grešala alor aša če lja putirit, na mujtat nič p jej nič ča obečit aluj. Dimizov anastavit s pažaskä p narodu aluj š s lji rubjaskä. Aobečit k, dāpā šaptjezeč (70) d aj, jej jar s äntuarče äñ pämänt če Obečit.

¹¹ Njeđe šaptjezäč (70) d aj maj änklo, cara alu Perzija, Kir, apobjedit p Babilon, š cara alu Perzija azamjenit cara alu Babilon. Izraelci akuša sa kimat Židovi. A mulc Židovj kum sa fukut trija äñ Babilon. Samo njeki mult bätrnj Židovurj sa dat d gänd pämäntu alu Judeja.

¹² Cara alu Perzije afost capän, ali bun ku lumja karje apokorit. Ucrä dāpā aja če Kir apostanit caru alu Perzije, anaredit k tot Židovu, karje vrja s s äntuarkä äñ Judeja, puatje s lasje Perzija š s pljače äñ Judeja. Čak lja dat banj s puatje jar s gradjaskä Hramu! Š aša, dāpā šaptjezäč (70) d aj ča trijit äñ potrijalä, mik broj d Židovurj sa tors äñ trg Jeruzalem äñ Judeja.

¹³ Känd lumja ažuns äñ Jeruzalem, jar agradit Hram š zidurj pänglä trg. Š akä još uvjek

irja p zakonu alu alcä narod, jar atrijit p pämänt karje Obečit š slavja p Dimizov äñ Hram karje jar asagradit.

21. Vorba dän Biblije: Dimizov obečaštje alu Mesija

Vorba dän Biblije dän Postanak 3,15; 12,1–3; š dän Zakon karje s ponavljaštje 18,15; š dän Alta knjigä d Samuel 7; š dän Jeremija 31; š dän Izaija 59,16; š dän Danijel 7; š dän Malahija 4,5; š dän Izaija 7,14; š dän Mihej 5,2; š dän Izaija 9,1–7; 35,3–5; 61; 53; š dän Psalmi 22,18; 35,19; 69,4; 41,9; š dän Zaharija 11,12–13; š dän Izaija 50,6; š dän Psalam 16,10–11

21 ¹ D äñčipjalä, Dimizov aplanirit s trimjatje p Mesija. Prva obečalä d Mesije avinjit alu Adam š alu Eväj. Dimizov aobečit k osä fakä sämäncä alu Eväj, karje osä turtjaštje kapu alu šarpiluj. Šarpje karje azavodit p Eva afost Nikuratu. Obečalä aznačit k Mesija d tot osä pobidjaštje p Nikuratu.

² Dimizov aobečit alu Abraham k pisti jel tot narodu alu pämäntuluj osä primjaštje blagoslovu. Ästa blagoslov osä s ispunjaštje äñ budučnost, känd vinja Mesija.

Jel oså omugučaštje alu lumjej s spasaskå d tot narodu.

³Dimizov aobečit alu Mojsije k ån budućnost oså adrikå još unu prorok kašå jel. Afost aja još una obeçalå d Mesije karje oså vinje maj ånklo.

⁴Dimizov aobečit alu caru David k unu dån sãmånca aluj vječno oså vladjaskå p narodu alu Dimizovuluj. Aja aznačit k Mesije oså fije unu dån sãmånca alu David.

⁵Dimizov aobečit p proroku Jeremija k oså fakå Novi savez, ali nu savez kašå åla karje Dimizov afukut ku Izrael p Sinaj. Ån Novi savez, Dimizov oså skrije zakonu aluj p inima alu lumjej, a lumja osobno oså poznajaskå p Dimizov, oså fije narodu aluj, a jel oså jartå grešala alor. Mesija oså ånčapje åla Novi savez.

⁶Prorokulje alu Dimizovuluj isto aša azås k Mesija oså fije prorok, pop š car. Proroku jaštje om karje auzåt alu Dimizovuluj vorba š atunča arubit vorba alu Dimizovuluj alu naroduluj. Mesija karje Dimizov aobečit k trimjatje oså fije savršen prorok.

⁷Popurlje alu Izrael adus žrtvje alu Dimizovuluj umjesto narodu, kašå zamjenå d kazna påntruv grešala alor. Popurlje isto sa rugat alu Dimizov d lumje. Mesija oså

fije savršen marje pop, karje oså dukå sångur p jel kašå savršena žrtvå alu Dimizovuluj.

⁸Caru je njeko karje vladjaštje p cara š sudjaštje alu naroduluj. Mesija oså fije savršen car, karje oså šagå p tron alu sãmånca alu David. Oså vladjaskå p tot pãmåntu pånd god jaštje pãmåntu, š uvijek oså sudjaskå pošteno š oså adukå bunå odlukå.

⁹Prorokurlje alu Dimizovuluj aprividit još mult aja d Mesija. Proroku Malahija aprividit k majdatå d Mesija oså vinje unu marje prorok. Proroku Izaija aprividit k djevica oså fakå p Mesija. Proroku Mihej azås k oså s fakå ån trg ån Betlehem.

¹⁰Proroku Izaija azås k Mesija oså trijaskå ån Galileja, jel oså tješaskå p lumja karje inima fråntå, š oså zåkå alu argaculor k puatje s fije slobodni š oså slubuadå p ålja karje je ån kisuarje. Isto aša aprividit k Mesija oså likujaskå p bulnavj š p ålja karje nu puatje s audå, s vjadje, s rubjaskå ili s umblje.

¹¹Proroku Izaija isto aša aprividit k p Mesija frzdå razlog oså l mrzaskå š oså l odbacaskå. Alti prorokurj aprividit k ålja karje oså umarje p Mesija oså runče kockå d cualjilje aluj, š oså l izdajaskå ortaku. Proroku Zaharija aprividit

k alu äla ortak osä platjaskä trjezäč (30) komadurj d arđint daja ča izdajit p Mesija.

¹² Prorokurlje takoder azäs p karje način Mesija osä muarje. Izaija aprividit k p Mesija lumja osä l škupje, osä s l jagä d jel š osä l batje. Osä l äncapje, a jel osä muarje än marje patjalä š mukä, š akä na fukut nimik urät.

¹³ Prorokurlje isto aša azäs k Mesija osä fije savršen, odnosno k nikad nusä griješaskä. Osä muarje aša kum podnesaštje kazna d grešala alu alcä lumje. Kazna aluj osä adukä mir änrä Dimizov š lumje. Aja je razlogu däche muartja alu Mesija irja voja alu Dimizovuluj.

¹⁴ Prorokurlje aprividit k Mesija osä muarje, ali š k Dimizov osä la ardikä dänä morc. Muartja š uskrisnjala alu Mesije osä fije načinu karje Dimizov osä koristjaskä s ostvarjaskä planu aluj s spasaskä lumja karje agrešät š s äncapje Novi savez.

¹⁵ Dimizov alu prorokurlje aotkrijit mult aja d Mesije, ali Mesija na vinjit d vrijamje nit ničunu dala älja prorokurj. Maj mult d patrusutje (400) d aj döpä aja ča dat zadnja proročanstvo, točno la prava vrijamje, Dimizov atrimjes p Mesija p pämantusta.

22. Vorba dän Biblije: Sa fukut Ivan

*Vorba dän Biblije dän
Bunä vorba alu Luke 1*

22 ¹ Mult majdatä d asta, Dimizov arubit ku narodu aluj pisti anđelurj š pisti prorokurj. Ali, atunča atrikut patrusutje (400) d aj kum na rubit ku jej. Däturdata, alu unu bätärn popä karje sa kimat Zaharija avinjit anđelu ku poruka dala Dimizov. Zaharija š mujarja aluj, Elizabeta, akrizut mult än Dimizov, ali na putut s ajbje kupi.

² Anđelu azäs alu Zaharija: “Asta mujarje osä fakä bijat. Osä ji daj lumje Ivan. Osä fije pljin d Sufletu alu Sväntuluj, š osä pripremjaskä p narodu d Mesije.” Zaharija aodgovorit: “Mujarja amja š jo ištjem bätärnj s putjem s dobidim kupi. Kum pot s fiuv siguran, s štjuv k aja osä s dogodjaštje?”

³ Anđelu odgovorit alu Zaharija: “Dimizov ma trimjes s ca duk vobasta bunä. Daja če nu maj krizut, nusä poc s rubješt pänd kupilu nu s fäča.” Zaharija odma döpä aja više na putut s rubjaskä. Atunča anđelu aläsat p Zaharija, döpä aja Zaharija sa tors akas, a mujarja aluj arämas grja.

⁴ Känd Elizabeta afost d šasä (6) lunj grja, isti anđelu däturdata sa

pojavit alu rođakinja alu Elizabetäj karje sa kimat Marija. Ja afost djevicä š irja zaručitä dāpä om karje sa kimat Josip. Anđelu ja zäs: “Osä rāmāj grja š osä fač bijat. Osä daj lumje Isusu. Jel osä fije Bijatu alu Maj marje Dimizov š osä vladjaskä zauvjek.”

⁵ Marija azäs: “Kum osä fije aja, känd sänt djevicä?” Anđelu ja objasnit: “Sufļjetu alu Svāntuluj osä slubuadā p tinje š sāla alu Dimizovuluj t ānviljaštje. Š daja kupilu osä fije svānt, Bijatu alu Dimizovuluj.” Marija akrizut š aprihvatit če ja zäs anđelu.

⁶ Maj ānklo d aja če ja zäs anđelu alu Marijej, ja apljikat s posetjaskä p Elizabeta. Čim Elizabeta auzāt k apozdravito Marija, kupilu alu Elizabetäj samiškāt ān ja. Mujerilje zajedno sa radujit d aja če Dimizov lja fukut. Dāpä aja če Marija aprovidit trjej (3) lunj ān posjetā la Elizabeta, Marija sa tors akas.

⁷ Dāpä aja če Elizabeta afukut fičor, Zaharija š Elizabeta kupilu akimat Ivan, kum anđelu azapovjedit. Atunča Dimizov adopustit alu Zaharija jar s rubjaskä. Zaharija azäs: “Slava alu Dimizovuluj, d aja ča žutat alu narodu aluj! Tu, fičoru alu mjov, osä t kijem proroku alu Dimizovuluj Maj marje š osä

zāč alu naroduluj kum puatje s primjaskä oprostu d grešala alor!”

23. Vorba dån Biblije: Sa fukut Isusu

Vorba dån Biblije dån Bunā vorba alu Matej 1; š dån Bunā vorba alu Luke 2

23¹ Marija irja zaručitä dāpä om bun karje sa kimat Josip. Känd jel auzāt k je Marija ku burta la gurā, aštijut k kupilula na putut s fije kupilu aluj. Na vrut s dja p Marija d rušunje, š aplanirit s s rastavjaskä p furiš d ja. Majdatā ča uspit s fakā, ān somnā ji sa pokazāt anđelu š ja zäs.

² Anđelu ja zäs: “Josipe, navja frikā s jaj p Marija d mujarja ata. Kupilu karje je ān ja ku čuda sa fukut dāla Sufļjetu alu Svāntuluj. Ja osä fakā bijat. Kjamālāj Isusu (če značaštje: ‘Jahve spasaštje’) daja k jel osä spasaskä lumja d grešala alor.”

³ Š aša, Josip ansurat p Marija š alato akasā ka mujarja aluj, ali nu sa kulkat ku ja pānā god na fukut.

⁴ Känd irja vrijamja upruapje s fakā Marija, vlast alu rimuluj alu toc azapovjedit s pljače p popis ān trg undje atrijit sāmānca alor. Josip š Marija atribut s pljače dån Nazaret, undje atrijit, ān Betlehem,

d aja če Betlehem afost trg undje sa fukut David, sāmānca alu Josip.

⁵ Känd ažuns ān Betlehem, na vut undje s fije. Jedino loku karje aputut s gāsaskā, irja štala. Bijatu ačija sa fukut, a mumusa la pus ān aljbje, d aja če na vut pat d jel. La kimat Isusu.

⁶ Ān saraja, njeke pastirurj alat sama d živutiniļje alor. Dāturdatā, lji sa pojavit anđelu ku lumina marje. Sa spirjat. Anđelu lja zās: “Navjec frikā, k am d voj bunā vorbā. Ān Betlehem sa fukut Mesija, Domnu!”

⁷ “Kātāc bijatu, š osā l gāsāc kum zāče ān aljbje ānvilijat ān trakā d tkaninā.” Dāturdatā, čerju irja pljin ku anđelurlje karje aslavit p Dimizov, ku vorbilje: “Slava alu Dimizovuluj ān čerj š miru p pāmānt alu lumjej karje Dimizov vrja.”

⁸ Pastiri samo če na žuns la lok undje afost Isusu š la gāsāt kum zāče ān aljbje, baš kum anđelu lja zās. Afost mult uzbudic. Pastiri sa tors la lok undje afost vojilje, š aslavit p Dimizov d tot ča vizut š ča auzut.

⁹ Maj ānklo, mudraci dān pāmānt dāpartje dāla istok avizut neobičnā stjavā p čerj. Ashvatit k sa fukut novi caru alu Židovilor. Š aša aputujit dāpartje s puatje s vjadā p carula. Avinjit ān Betlehem š

angāsāt kasā undje atrijit Isusu ku mumusa š ku tatusov.

¹⁰ Känd mudraci avizut p Isusu ku mumusa, jej sa pus ān žunujkj š sa poklonit la jel. Adat alu Isusuluj skumpje darurj. Atunča sa tors akas.

24. Vorba dän Biblije: Ivan bātjazā p Isusu

Vorba dän Biblije dän Bunā vorba alu Matej 3; š dän Bunā vorba alu Marko 1,9–11; š dän Bunā vorba alu Luke 3,1–23

24¹ Ivan, fičoru alu Zaharija š Elizabeta, akriskut š apostanit prorok. Atrijit ān pustinje, mānka divlji med š skakavacurj, š duča cualje karje afukut d pāru alu devāj.

² Mulc lumje apljikat ān pustinje kum apunja urjajke la Ivan. Jel alor rubja: “Pokajicāvā, daja če cara alu Dimizovuluj duprapje!”

³ Känd lumja auzāt poruka alu Ivan, mulc inš sa pokajit d grešala alor, a Ivan lji bātiza. Multje duhovne vođe avinjit la Ivan s lji bātjazā, ali jej nu sa pokajit nit apriznajit grešala alor.

⁴ Ivan azās alu duhovni vođe: “Voj šarpji alji otrovne! Pokajicāvā š promjenicāve ponašala avāstrā. Tot ljemnu karje nu duče bun

plod oså s taje š oså sa runče ån fok.” Ivan aispunit vorba d prorok: “Ujtítje, trimjet p omu alu mjov karje rubjaštje la intja ata, karje oså c fakå drum.”

⁵ Alci Židovurj antribat p Ivan dali je jel Mesija. Ivan aodgovorit: “Jo nu s�ant Mesija, ali njeko vinje dāpā minje. Jel je atāta d marje k jo nu vridjesk s idizljeg sandaljilje.”

⁶ Alta zuvā, Isusu avinjit la Ivan s l bātjazā. Kānd Ivan la vizut, jel azās: “Ujtítje! Jakā Mjelu alu Dimizov karje adučē grešala alu pāmāntuluj.”

⁷ Ivan azās alu Isusuluj: “Nu vridjesk s t bātjez. Tu p minje atribja s m bātjez.” Ali Isusu ja zās: “Trjebje s m bātjez, k asta je aja če Dimizov vrja s fičem.” Š aša, Ivan la abātizat, ali Isusu nikad na grešāt.

⁸ Kānd Isusu aišāt dån apā, dāpā aja kānd la bātizat, Sufletu alu Dimizovuluj sa pojavit ån oblik d golub, sa slubuzāt š arāmas p jel. Ista vrijamje, dån oblak arubit Dimizov š azās: “Tu ješt Bijatu alu mjov karje vrjauv, š mult s�ant rānukos ku tinje.”

⁹ Dimizov majdatā d aja azās alu Ivan: “Sufletu alu Svāntuluj oså vije ån zos š rāminje p åla karje bātjez. Åla je Bijatu alu Dimizovuluj.” Samo je unu

Dimizov. Ali, kānd Ivan abātizat p Isusu, auzāt vorba alu Tatāj alu Dimizov, avizut Bijatu alu Dimizovuluj karje je Isusu, š avizut Sufletu alu Svāntuluj.

25. Vorba dån Biblije: Sotona iskušāštje p Isusu

Vorba dån Biblije dån Bunā vorba alu Matej 4,1–11; š dån Bunā vorba alu Marko 1,12–13; š dån Bunā vorba alu Luke 4,1–13

25¹ Odma dāpā aja kānd Isusu afost bātizat, Sufletu alu Svāntuluj la dus ån pustinje. Ånklo Isusu apostit patruzāč (40) d zālje š patruzāč (40) d nopc. Atunča Sotona avinjit la Isusu š l iskušā s grešaskā.

² Sotona iskušā p Isusu aša če ji zāča: “Akā tu ješt Bijatu alu Dimizovuluj, pretvurjaštje buluvanjištja ån mālaj s poc s mālānč!”

³ Isusu ja zās: “Ån vorba alu Dimizovuluj skrije: ‘Lumja nu trjebje samo d mālaj s trijaskā, njego trjebje d tuatā vorbā karje Dimizov izgovurjaštje!’”

⁴ Atunča Sotona adus p Isusu p maj marje lok p Hram š ja zās: “Akā ješt Bijatu alu Dimizov, arunkítje ån zos, k aša stā skris: ‘Dimizov oså zapovidjaskā alu anđelurj aluj

s t adukă, aša k pičoru alu tov s nu luvjaskă ân buluvan.”

⁵ Ali, Isusu azăs alu Sotonej vorba dän Svântă Pismă. Ja zăs: “Ân vorba aluj, Dimizov zapovidjaštje alu naroduluj: ‘Nu iskuša p Domnu, Dimizov alu tov.’”

⁶ Atunča Sotona arătat alu Isusuluj tuată cara alu pământuluj ș tuată bugucija ș moć alor ș azăs: “Osă c dauv tot asta akă mi t klanještj ș slavještj p minje.”

⁷ Isusu azăs: “Fuđ dăla minje, Sotono! Ân vorba aluj Dimizov zapovidjaštje alu naroduluj: ‘Slavjaštje samo p Domnu, Dimizov alu tov, ș samo aluj služaštje.’”

⁸ Isusu na kăzut p kušnjilje alu Sotonej ș Sotona la lăsat. Atunča avinjit anđelurlje ș sa pobrinit d Isusu.

26. Vorba dän Biblije: Isusu ânčapje služba aluj

Vorba dän Biblije dän Bună vorba alu Matej 4,12–25; ș dän Bună vorba alu Marko 1,14–15, 35–39; 3,13–21; ș dän Bună vorba alu Luke 4,14–30, 38–44

26¹ Dăpă aja känd apobjedit kušnja alu Sotonej, Isusu sa tors ân moć alu Suflijetu alu Svântuluj ân regija Galileja, undje

atrijit. Isusu apljikat pisitot ș ânvăca. Toc rubja binje d jel.

² Isusu apljikat ân trg Nazaret, ân karje atrijit d känd irja kupil. Sămbătă apljikat p lok undje s slavja p Dimizov. Ja dat svitaku alu prorokuluj Izaija ș dän jel s čitjaskă nješto. Isusu adiškis svitaku ș ačitit odlomaku alu lumjej.

³ Isusu ačitit: “Dimizov ma dat Suflijetu aluj s pot s rubjesk Bună vorbă alu săračilor, s puatje s pljače slobodni, s ântork vidu alu vorbilor, ș s oslobodjesk p lumja dăla älja karje lji mučaštje. Asta je anu ân karje Domnu arată binilje aluj.”

⁴ Atunča Isusu ašăžut. Toc sa ujtat p jel. Aštijut k ästa odlomaku dän Svântă Pismă karje akuma auzăt s odnosaštje p Mesija. Isusu azăs: “Vorba karje akuma amčitit sa ispunit baš akuša.” Lumja afost zadivic. Jej azăs “Nuje ästa fičoru alu Josip?”

⁵ Atunča Isusu azăs: “Istina k ničunu prorok nuje prihvatit ân trgu aluj ân karje akriskut. Känd afost proroku Ilija viuv, afost multje udovicje ân Izrael. Ali känd trje (3) aj na kăzut pluaja, Dimizov na trimjes p Ilija s ažutje alu udovicilor dän Izrael, njego udovicje dän altu narod.”

⁶ Isusu ș majdăpartje rubjaštje: “Isto aša, dän vrijamja alu

prorokuluj Elizej, afost mult lumje ān Izrael ku buala p pjalje. Ali Elizej na likujit p ničunu d jej. Alikujit samo una bualā p pjalje alu Naaman, zapovidniku alu dušmanu alu Izrael.” Lumja karje punja urjajke la Isusu afost Židovj. Kānd auzāt k aja rubjaštje, afost mult nikāžac p jel.

⁷Lumja dān trg Nazaret la tras p Isusu dān zgradā undje Židovi s strānda kum aslavja p Dimizov š la dus p rub d provalije dundje avrut s l runjče s l muarje. Ali, Isusu atrikut āntrā lumje š anapustit trgu Nazaret.

⁸Isusu atunča atrikut pānglā Galileja, a mulc inš avinjit la jel. Ji duča mult lumje karje irja bulnavj ili invalid, kašā š ālja karje nu putja s vjadā, s umblje, s audje ili s rubjaskā, a Isusu lji likuja.

⁹Ji duča š mulc lumje karje avja ān jej sufljet alu rov. P vorba alu Isusuluj, sufljeti alji rovj ajiša dān lumje, š atunča striga mult vorj: “Tu ješt Bijatu alu Dimizov!” Mult lumje sa mirat š slavja p Dimizov.

¹⁰Dāpā aja, Isusu akuljes duavšprjače (12) d omurj p karje akimat apostoli aluj. Apostoli putuja ku Isusu š ānvāca dāla jel.

27. Vorba dān Biblije: Vorba d bun Samarijancu

*Vorba dān Biblije dān Bunā
vorba alu Luke 10,25–37*

27 ¹Una zuvā, omu karje aštijut zakonu alu židovilor avinjit la Isusu s l iskušaskā. Ja zās: “Učiteljulje, če mora s fak s trijesk vječno?” Isusu ja odgovorit: “Če skrije d aja ān zakonu alu Dimizov?”

²Omu karje aštijut zakonu aodgovorit k zakonu alu Dimizov začē: “Vrja p Domnu, Dimizov alu tov, ku tuatā inima ata, sufljetu alā tov, snaga š ku gāndjala ata. Š vrja p bližnji alu tov kašā sāngur p tinje.” Isusu ja odgovorit: “Binje ajzās! Fāj aša š osā triješt vječno.”

³Ali, omu karje aštijut zakonu avrut s dokazaskā k je pravedan, š atunča la tribat: “Karje je bližnji alā mjov?”

⁴Isusu alu omuluj karje štije zakonu aodgovorit aša če ja rubit vorbā: “Afost unu Židov karje pljika p drum dān Jeruzalem ān Jerihon.”

⁵“Pānd omu pljika p drumula, la napadnit grupa d fārāčoš. Ja lat tot ča vut š atāta la butut k aputut s muarje. Atunča sa dus.”

⁶“Odma dāpā aja, unu pop alu židovilor aumblat p isti drum. Känd āsta popu avizut om karje ja furat tot š la butut, atrikut p alta partje d drumula, na vrut sa žutje alu omula karje atribut pomoć dāla jel š anastavit s umblje.”

⁷“Na trikut mult dāpā aja, unu Levit apljikat p isti drum. (Leviti afost pleme alu židovilor karje ažuta alu popilor ān Hram.) Š Levit atrikut p alta partje d drumula š na vrut s ja žutā alu omula karje la upljačkit š la butut.”

⁸“Alta osobā karje atrikut p drumula afost Samarijanac. (Samarijanci afost sāmānca alu Židovilor karje s mārta ku lumja d alcā narod. Samarijanci š Židovi nu sa podnāsāt.) Ali, känd Samarijanac avizut p Židovu, ja fost mult žao. Š daja sa pobrinit d jel š ja ljigat rānji.”

⁹“Samarijanac atunča adrikat p omu p magaracu aluj š la dus ān gostijonā pānglā drum, undje majdāpartje s brinjaskā d jel.”

¹⁰“Alta zuvā, Samarijanac atribut s nastavjaskā s putujaskā. Adat nješto banj alu vlasniku alu gostijonej š azās: ‘Pobrinjaštje d jel, a akā putrošāštj tot banji d asta, jo c plātjesk trošaku känd om ānturča.’”

¹¹Atunča Isusu antribat p omu karje aštijut zakonu: “Če

gāndještje? Karje d āštja trje (3) afost ortaku alu omula karje afost upljačkit š butut.” Jel ja odgovorit: “Āla karje ja fost pljin d milā.” Isusu ja zās: “Fuđ š tu fāj aša.”

28. Vorba dän Biblije: Gazda alu tånār

Vorba dän Biblije dän Bunā vorba alu Matej 19,16–30; š dän Bunā vorba alu Marko 10,17–31; š dän Bunā vorba alu Luke 18,18–30

28¹Una zuvā, unu gazda alu tånār avinjit la Isusu š la tribat: “Učiteljulje alu bun, če mora s fak s trijesk vječno?” Isusu ja odgovorit. “Dāče mākjem ‘Bun’? Samo unu jaštje karje je bun, a aja je Dimizov. Međutim, akā vrjaj s triješt vječno, askultā zakonu alu Dimizov.”

²“Karje zakon mora s askult?” la tribat. Isusu ja odgovorit: “Nu mura. Nu ānšāla mujarja. Nu fura. Nu minjtja. Askultā p tatutov š p mumuta, š vrja p komšiju alu tov kum vrjaj p tinje sāngur.”

³Ali, gazda alu tånuru ja zās: “Amskultat tot zakonu d känd irjam mik. Če maj mora s fak s trijesk vječno?” Isusu sa ujtat p jel š la vrut.

⁴Isusu ja odgovorit: “Akā vrjaj s fi frzdā manā, atunča fuđ, vindje

tot če aj š daj banji la särač, š osä aj bugucije p čerj. Atunča vinä š pratjaštimä.”

⁵Känd gazda alu tänär auzät če Isusu azäs, afost mult tužan, daja ča fost mult bogat š na vrut s dja tot če arje. Sa okrinit š aläsat p Isusu.

⁶Atunča Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Mult je grjev alu bogatašilor s unträ än cara alu Dimizov! Sigurno, maj ušurje alu deväj s untrje p urjekj alu akuluj njego bogatašu s utrje än cara alu Dimizov.”

⁷Känd učenikurlje auzät če Isusu azäs, afost mirac š azäs: “Činje atunča puatje s spasaskä?”

⁸Isusu sa ujtat p učenikurlje aluj š azäs: “Lumja nu puatje ali Dimizov puatje tot s fakä.”

⁹Petar azäs alu Isusuluj: “Noj aläsat tot š tam sljedit. Če osä dobidim noj?”

¹⁰Isusu ja aodgovorit: “Toc karje aläsat käšilje, fracä, säroljilj, tatä, mamä, kupi ili imanje päntruv minje, osä primjaštje d usätä (100) d vorj maj mult, a isto aša osä ajbje vječni život ku Dimizov. Ali, mulc inš karje afost prvi osä fije zadnji, a mulc inš karje afost zadnji osä fije prvi.”

29. Vorba dän Biblije: Vorba d argat karje na vut milä

*Vorba dän Biblije dän Bunä
vorba alu Matej 18,21–35*

29¹Una zuvä, Petar antribat p Isusu: “Domnulje, kätje trjebje vorj s oprostjesk alu fratimjov känd sagrešaštje päntruv minje? D šaptje (7) vorj?” Isusu aodgovorit: “Nu d šaptje (7) vorj, njego oprostjaštje d šaptježáč š šaptje (77) d vorj!” Ku asta Isusu angidit k trjebje uvijek s s oprostjaskä. Isusu arubit asta vorbä.

²Isusu azäs: “Cara alu Dimizov jaštje kašä caru karje vrja s poravnjaskä računu ku argacä aluj. Unu d argat adugujit atäta marje daturije k trjebje s lukrijazä 200.000 d aj s puatä s l äntuarkä.”

³“Känd argatu na putu s äntuarkä daturija, caru azäs: ‘Vindjec p omusta š p familija aluj p argatu s äntuarkä daturija aluj.’”

⁴“Argatu akäzut p žunujkj pänglä caru š azäs: ‘Märog d tinje, fi strpljiv ku minje š osä c äntork tuatä daturija če c dugujesk.’ Caru avut milä p argat, š aoprostit tuatä daturija aluj š la läsat.”

⁵“Ali känd argatu apljikat däla caru, angäsät altu argat karje

aluj adugujit patru (4) platje. Argatu apukat p ortaku aluj š azäs: ‘Äntuarčem banji karje mi duguještj!’”

⁶“Altu argat akäzut p žunujkje š azäs: ‘Märog d tinje, fi strpljiv ku minje, š osä c äntork tuatä daturija če c dugujesk.’ Ali, umjesto aja, prvi argat arunkat p altu argat än kisuarje pänd nu unturča daturija aluj.”

⁷“Alcă argac avizut ča fost š mult sa uznemirit. Apljikat la caru š azäs tot ča fost.”

⁸“Caru akimat p prvi argat š azäs: ‘Tu nu ješt bun argat! Cam oprost it atäta daturije samo d aja če taj rugat d minje atäta. Tu trjebje s fač isto aša.’ Caru afost aša d nikäžät k arunkat p argatu karje nuje bun än kisuarje pänd nu unturča tuatä daturija aluj.”

⁹Atunča Isusu azäs: “Asta Tatimjov dän čerj osä fakä d toc d voj akä nu oprostja alu fratilje avostru däla inimä.”

30. Vorba dän Biblije: Isusu ränjaštje činč mij (5.000) d lumje

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 14,13–21; š dän Bunä vorba alu Marko 6,31–44; š dän Bunä vorba alu Luke 9,10–17; Bunä vorba alu Ivan 6,5–15

30¹ Isusu atrimjes p apostoli aluj s prenosaskä vorba alu Dimizov š s änvacä lumja än tot satu. Känd sa tors la Isusu, azäs ča fukat. Atunča Isusu lja kimat s pljače ku jel la mirnik lok pisti drum la apä s odmurjaskä ucärä. Daja auntrat än čamac š apljikat la alta partje d apä.

²Ali, mulc lumje avizut p Isusu š p učenikurj aluj känd apljikat än čamac. Lumjaja adat fuga p obalä pänglä apä s puatä s vije än alantä partje majdatä d jej. Š aša, känd Isusu š učenikurj aluj ažuns, marje grupä d lumje već lja štiptat änklo.

³Afost pisti činč mij (5.000) omurj, a nu s lumurä mujeri š kupi. Isusu mult sa sažalit p lumjaja.

Isusu aštijut k lumjaja afost kašä vuaja karje narje pastir s brinjaskä d jej. Daja lji änväca š likuja p älja karje afost bulnavj.

⁴ Maj änklo ista zuvä, učenikurj azäs alu Isusu: “Kasno je, a la upruapje nuje trgurj. Trimjatje lumja s pljače, s pot s kumpär nješto d mänkat.”

⁵ Ali, Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Voj dác alor nješto d mänkat!” Jej aodgovorit: “Ali, kum s fičem aja? Avjem samo činč (5) mälaj š duavä (2) mič pještj.”

⁶ Isusu azäs alu učenikurj aluj s zäkä alu mulc lumje s šagä p jarbä än grupje d činžáč (50) d lumje.

⁷ Atunča Isusu alat činč (5) mälajurj š duavä (2) pještj, sa ujtat än čerj š azahvaljit alu Dimizovuluj d mänkarje če arje.

⁸ Atunča Isusu arupt mälaju š pješti p komadičurj. Adat komadičurlje alu učenikurlje aluj s dja alu lumjej. Učenikurlje adiljit mänkarja, a mänkarja na nistanit. Tuatä lumja amänkat š afost sutulj.

⁹ Däpä aja, učenikurlje asträns mänkarja karje mulc lumje na mänkat, š arämas dosta s napunaskä duaväsprjače d (12) korpje! Tuatä mänkarja avinjtit dälä činč (5) mälajurj š d duavä (2) pještj.

31. Vorba dän Biblije: Isusu umblä p apä

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 14,22–33; š dän Bunä vorba alu Marko 6,45–52; š dän Bunä vorba alu Ivan 6,16–21

31 ¹ Däpä aja, Isusu azäs alu učenikurlje aluj s unträ p čamac š s plivjaskä p alta partje d apä, pänd jel zäče alu lumjej s pljače la kasa alor. Däpä aja känd azäs alu lumjej s pljače la kasa alor, sa urkat p djäl s s ruadžje. Isusu änklo afost sängur, a sa rugat pänd nuaptje.

² D vrijamaja, učenikurlje veslja än čamac, ali kasno än nuaptje ažuns pänla mižlok d apä. Veslja ku marje mukä daja če väntu sufla än jej.

³ Känd Isusu završät molitva, apljikat la učenikurj. Aumblat p apä pisti jezer pänglä čamacu alor!

⁴ Učenikurj mult sa spirjat känd avizut p Isusu, k agändit k jej vjadje märoj. Isusu aštijut k s lji fije frikä, š lja kimat š azäs: “Navjec frikä. Aja sänt jo!”

⁵ Atunča Petar azäs alu Isusu: “Domnulje, akä tu ješt aja, zapovidjaštje s viuv la tinje p apä.” Isusu azäs alu Petar: “Vinä!”

⁶ S aša Petar aišät d čamac kättri Isusu p apä. Ali, däpä aja če ucärä

aumblat p apä, askrenit pogledu dāla Isusu š ančiput s ujtje p valurj š aositit capān vānt.

⁷ Petar atunča sa spirjat š ančiput s potonjaskā ān apä. Astrigat: “Domnulje, spasaštimā!” Isusu odma sa sagnit š la pukat. Atunča Isusu azās alu Petar: “Nu mi krjez. Dāče aposumnit ān minje?”

⁸ Kānd Petar š Isusu auntrat ān čamac, odma aprestanit s suflā vāntu š apa sa smirit. Učenikurlje sa mirat. Slavja p Isusu š zāča aluj: “Istina k ješt tu Bijatu alu Dimizov.”

32. Vorba dän Biblije: Isusu likujaštje p omu karje ān jel avut sufljeti alji rovj š p mujarje karje bulnavā

Vorba dän Biblije dän Bunā vorba alu Matej 8,28–34; 9,20–22; š dän Bunā vorba alu Marko 5,1–20, 24b–34; š dän Bunā vorba alu Luke 8,26–39, 42b–48

32¹ Una zuvā, Isusu š učenikurlje aluj p čamac atrikut apa la lok undje trija Gerazenci.

² Kānd ažuns p alta partje d apä, omu karje ān jel avut sufljeti alji rovj adat fuga la Isusu.

³ Omu afost atāta d capān k nimilja na putut s l cāje. Lumja

ja ljigat š mānilje š pičuarilje ku lanacu, ali jel stalno lji rupja.

⁴ Trija āntrā märmānc ān lokula. Čāpa tuatā zuva š tuatā nuaptja. Nu duča cualje š stalno s tija ku buluvanji.

⁵ Kānd avinjit Isusu, omu akāzut p žunujkje la jel. Isusu azās alu sufljetu alu ro: “Ješ dän omusta!”

⁶ Omu karje ān jel avut sufljetu alu ro: “Če vrjaj dāla minje, Isusulje, Bijatu alu Dimizovuluj Maj marje? Mārog d tinje, nu m mučja!” Atunča Isusu antribat p sufljetu alu ro: “Kum t kjem?” Āsta ja odgovorit: “Jo m kjem Legija, daja če nji jaštje mult.” (“Legija” afost grupā nekoliko d mij lumje d vuastje alu Rim.)

⁷ Sufljeti alji rovj arugat p Isusu: “Mārog d tinje, nu nji trimitja dän lokusta.” Ānklo irja grmadā porč karje mānka p aupruapje djal. Daja sufljeti alji rovj arugat p Isusu: “Mārog d tinje, umjesto s nji putirještj da iča, trimjatinje ān porč!” Isusu azās: “Fuđic!”

⁸ Sufljeti alji rovj aišāt dän om š auntrat ān porč. Porči adat fuga dän djal ān apā š sa nikat. Afost njeđe doj mij (2000) d porč ān krdo.

⁹ Kānd lumja karje pāza p porči avizut ča fost, adat fuga ān trg š azās alu toc karje avizut ča fukut

Isusu. Lumja dän trg avinjit š avizut p omula karje majdatä avut än jel p sufljeti alji rovj. Ašážut mirno, aduče cualje š ponaša kašä sänätos om.

¹⁰Lumja sa spirjat mult š azäs alu Isusuluj s pljače. Š aša, Isusu auntrat än čamac š sa pripremit s pljače. Omu karje majdatä avut än jel p sufljeti alji rovj s ruga d Isusu s pljače ku jel.

¹¹Međutim, Isusu ja zäs: “Nu, vrjauv s plječ akas š s zač alu ortači tje š alu familija ata tot če Dimizov afukut d tinje š kum avut milä d tinje.”

¹²Š daja omu apljikat š alu toc arubit če Isusu afukut d jel. Toc karje auzät vorba aluj sa mirat.

¹³Isusu sa tors p partja alantä d apä. Känd ažuns änklo, mulc lumje sa sträns pänglä jel š l pritisnja. Än grmadaja irja una mujarje karje duaväsprjače (12) d aj apatit če krvarja. Toc banji atrušät p doktorjamja s ju likujaskä, ali ja afost još maj rov.

¹⁴Auzät k Isusu likujaštje p mulc bolesnikurj š sa gändit: “Sigurna sänt k š jo pot s m likujaskä čim dotaknja alu Isusuluj cuala.” Daja avinjit la Isusu dän drät š adotaknit cuala aluj. Känd adotaknit, sändilje aprestanit.

¹⁵Isusu odma ashvatit k säla aišät dän jel. Daja sa okrinit š antribat:

“Činje ma dotaknit?” Učenikurlje ja zäs: “Jaštje mulc lumje karje s pinjđje pänglä tinje š s sudarjaštje ku tinje. Däče m trjebj: ‘Činje ma dotaknit?’”

¹⁶Mujarja akäzut p žunujkj pänglä Isusu, trimura š irja mult frikä. Atunča azäs alu Isusu ča fukut, š sa likujit. Isusu ja zäs: “Vjera ata ta likujit. Fuđ ku Dimizov.”

33. Vorba dän Biblije: Vorba d om karje sijaštje

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 13,1–8, 18–23; š dän Bunä vorba alu Marko 4,1–8, 13–20; š dän Bunä vorba alu Luke 8,4–15

33¹Una zuvä, Isusu änvacä p mulc lumje d upruapje d apä. Atäta mult lumje avinjit s puje urjajke, k Isusu auntrat än čamac p obalä aupruapje d apä kum aptja s ajbje maj mult lok s rubjaskä. Ašážut än čamac š änväca p lumja.

²Isusu lji rubja vorbiljaštja: “Unu om karje sijaštje aišät s sijaskä sāmānca. Pänd ku māna runka sāmānca, njeke sāmānc akidja p drum, aša k vinja puji š mānka tuatä sāmāncä.”

³“Altje sāmānc akidja p pāmānt undje jaštje buluvan, undje irja maj pucän pāmānt. Sāmānca

karje kidja p pāmānt undje jaštje buluvan majdatā iša, ali korjenu nu putja s utrā maj adānk ān pāmānt. Kānd suarilje iša š kānd arfi zāpuk, biljkilje sa uska š uvinja.”

⁴“A jar, altje sāmānc akidja āntrā mārčinj. Jalje ānčipja s krjaskā, ali mārčinilje lji guša. Daja, biljka karje iša dān sāmānc karje kidja p pāmānt undje jaštje mārčinj nu da nikako plod.”

⁵“Altje sāmānc akidja p bun pāmānt. Aja iša š adat trjezāč (30), šajzāč (60) ili čak usutā (100) vorj maj mult njego ča fost posijit. Toc činje arje urjekj s audā, trjebje s puje urjajke š s razumjaskā!”

⁶Asta vorbā azbunit p učenikurlje aluj. Daja Isusu lja objasnit: “Sāmānca je vorba alu Dimizov. Drumu rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov, ali nu razumjaštje, aša k Sotona oduzmjaštje Vorba.”

⁷“Pāmāntu undje jaštje buluvan rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov š prihvatjaštje ku drag. Ali, kānd vinje iskušala, kadje ān vjerā š prestanjaštje s sljedjaskā p Dimizov.”

⁸“Pāmāntu undje jaštje mārčinj rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov, ali kum vrijamja trjače, aša brigje, bugucija š uživjala alu životusta ugušaštje ljubav aluj kātri Dimizov. Kašā

rezultatu d aja, ānvācala ča uzāt nu dā plod.”

⁹“Međutim, pāmāntu alu bun rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov, krijadje ān ja š aduče plod.”

34. Vorba dān Biblije: Isusu ānvacā altje vorbje

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 13,31–33, 44–46; š dān Bunā vorba alu Marko 4,30–32; š dān Bunā vorba alu Luke 13,18–21; 18,9–14

34¹ Isusu arubit multje altje vorbje d cara alu Dimizov. Naprimjer, azās: “Cara alu Dimizov jaštje kašā sāmānca alu gorušice karje njeko aposadit ān polja aluj. Štijek k sāmānca alu gorušice je maj mikā sāmāncā d tuatje karje lumja sadjaštje.”

²“Ali, kānd sāmānca gorušice krjaštje, ja postanjaštje marje d tuatje grmu ān baštja. Dovoljno je marje k š puji puatje s vije š s odmurjaskā p krāči alu je.”

³ Isusu arubit još una vorbā: “Cara alu Dimizov jaštje kašā germa karje mujarja zamisaštje ku pjelmu, karje sa drikā zajedno ku mālaju.”

⁴“Cara alu Dimizov je, isto aša, kašā bugucija karje njeko askuns

ān polje. Njeki altu om atunča gāsaštje bugucijaja, š jar surpā. Atāta irja nurukos, k apljikat š avindut tot če arje, s puatā s kumprije ku banilja poljaja.”

⁵“Cara alu Dimizov je, isto aša, kašā savršen biser če vridjaštje mult. Kānd l gāsaštje omu karje vindje biserurj, vindje tot če arje s puatā s l kumpřā ku banilja.”

⁶Atunča Isusu arubit vorbā karje rubjaštje d lumje karje akritzut k bunje djela alor lji fače maj bunj, a p alcā lumje nu podnosa. Isusu lja zās: “Doj (2) omurj apljikat ān Hram s s ruadje. Unu d jej irja porezniku, a altu irja vjerski vođa.”

⁷“Vjerski vođa sa rugat aša: ‘Hvala cije, Dimizovulje, če nu sānt aša marje grešnik kašā alcā lumje, kašā fārāčoši, lumje karje nuje pravedni, ili omurj karje prevaraštje mujarja, ili kašā poreznikusta.”

⁸“Naprimjer, postjesk doj (2) vorj ān duminikā š dau d zjačje (10) krodurj d tuatje banj š d bugucija amja karje primjesk.”

⁹“Međutim, porezniku astat dāpartje d vjerski vođe š uopće nu sa ujtat ān čerj. Umjesto aja, s bitja ku pulmji ān tjept š sa rugat: ‘Dimizovulje, mārōg d tinje, smilujaštītje p minje daja če sānt grešnik.”

¹⁰Atunča Isusu azās: “Vu zāk istinā: Dimizov auzāt rugala alu poreznikuluj š azās k je pravedan. Ali, nu ja plukut rugala alu vjerski vođa. Dimizov osā ponizaskā p tot āla karje je ponosan, a adrikā p āla karje s ponizaštje.”

35. Vorba dān Biblije: Vorba d bun tatā

*Vorba dān Biblije dān Bunā
vorba alu Luke 15,11–32*

35¹Una zuvā, Isusu ānvāca mult poreznikurj š altje grešnikurj karje sa strāns s puje urjajke la jel.

²Alcā vjerski vođe karje afost ānklo ku jel, avizut k Isusu s ponašaštje ku grešnikurje kašā ku ortači, pa ančiput s l tračarjaskā āntrā jej. Daja Isusu aspus asta vorba.

³“Afost udatā unu om, karje avut doj (2) fičorj. Maj tānār fičor azās alu tata aluj: ‘Tato, vrjauv odma s m daj talu alu mjov dāla nasljestvo alu tov!’ Š aša, tata apodjelit imovina aluj āntrā doj (2) fičorj aluj.”

⁴“Uskoro maj tānār fičor astrāns tot ča vut, apljikat maj dāpartje š apotrošāt banj aluj p život karje rov.”

⁵“Dåpã aja, p pãmãnt karje atriijt maj tãnãr fiçor lja pogodit marje fuamje, a jel na vut banji s kumprã mãnkarje. Daja alat jedini lukru karje aputut s gãsaskã: rinja porçi. Afost aša d jadan š flãmãnd, avrut s mãlãnçe mãnkarja çe mãnka porçi.”

⁶“Napokon, maj tãnãr fiçor sãngur ja zãs: ‘Çe fak jo asta? Toc argacã alu tatimjov arje mult mãnkarje, a jo aiça gladujesk. Mãtork la tatimjov š l rog s m primjaskã kašã una d argat aluj.’”

⁷“Š aša maj tãnãr fiçor ançiput s s åntuarkã ån kasã alu tatusov. Kãnd još afost dãpartje, tatusov la vizut š ja fost žau d jel. Adat fuga la fiçor, la zagrlit š la surutat.”

⁸“Fiçoru ja azãs: ‘Tato, ampogrešãt pãntruv Dimizov š pãntruv tinje. Više nu sãnt dostojan s c fiuv fiçor.’”

⁹“Ali, tata azãs alu unu dãla argaci aluj: ‘Fuđj majdatã š duj maj bunã cualã š ånbrakã p fiçoru alu mjov! Punje injelu p đajštju aluj š ånkalcãlãj sandaljilje p piçuvarje aluj. Atunça taje maj bun vicãl s putjem s avjem veselije, daja çe fiçoru alu mjov afost mort, ali akuma je viuv! Afost purdut, ali akuma lam gãsãt!’”

¹⁰“Š aša, lumja ançiput s slavjaskã. Majdatã d aja, fiçoru maj bãtãrn avinjit akasã dãla

lukru ån polje. Auzãt muzika š avizut kum žuakã, š sa tribat çe s dogodjaštje aja.”

¹¹“Kãnd fiçoru maj bãtãrn auzãt k slavjaštje daja çe fratusov sa tors akas, mult sa nikãžãt š na vrut s untrã. Tatusov aišãt š l ruagã s untrje š s slavjaskã ku jej, ali jel na vrut.”

¹²“Fiçoru maj bãtãrn azãs alu tatusov: ‘Tuatje aštja aj vjerno amlukrizat d tinje! Nikad nu cam fost neposlušan, a ipak na vrut s m daj mikã krapã s pot s proslavjesk k ortaçi alji mjej. Ali, kãnd fiçorusta alu tov, karje apotrošãt toc banji alji tej p grešalã, sa tors akas, tu d jel atijat maj bun mjel!’”

¹³“Tatusov ja odgovorit: ‘Fiçoru alu mjov, tu ješt uvijek ku minje š tot çe am jo je alu tov. Ali, binje je s slavim, daja çe fratilje alu tov afost mort, ali akuma je viuv, afost purdut, ali akuma je gãsãt!’”

36. Vorba dån Biblije: Lica alu Isusuluj sjajaštje ka suarilje

Vorba dån Biblije dån Bunã vorba alu Matej 17,1–9; š dån Bunã vorba alu Marko 9,2–8; š dån Bunã vorba alu Luke 9,28–36

36¹Una zuvã, Isusu ku jel adus trje (3) učenikurj aluj: P Petar, p Jakov š p Ivan.

(Učenuku karje sa kimat Ivan na fost äla karje la bätizat Isusu.) Sa urkat p maj marje djal s s ruadžje sāngur.

² Pänd Isusu sa rugat, lica ja sjajit ka suarilje š cualjilje aluj apostanit aljbje ka lumina, maj aljbje njego če bilo činje p pāmānt aputja s izbiljaskā.

³ Atunča sa pojavit Mojsije š proroku Ilija. Lumjaja atrijit p pāmānt multje d aj majdatā d aja. Arubit ku Isusu d muartja aluj, karje majdatā atribja s s dogodjaskā ān Jeruzalem.

⁴ Pänd Mojsije š Ilija arubit ku Isusu, Petar azās alu Isusuluj: “Binje je d noj s fim aiča. Fičem trje (3) kolibje, una d tinje, una d Mojsije, a una d Ilija.” Petar na štijut če rubjaštje.

⁵ Pänd Petar arubit, oblaku sa dat ān zos š lja okružāt, a dän oblak aprogovorit vorba alu Dimizovuluj: “Āsta je Bijatu mjov karje l vrjauv. Sānt zadovoljan ku jel. P jel skultācālāj.” Trje (3) učenukurj sa spirjat š sa runkat p pāmānt.

⁶ Atunča Isusu la dotaknit š ja zās: “Navjec frikā. Skulac.” Känd sa ujtat okolo, jedino još Isusu irja ānklo.

⁷ Isusu š trje (3) učenukurj sa dat ān zos dāpā djal. Atunča ja zās Isusu: “Nu zāčec alu nimilja nimik

če sa disāt aiča. Majdatā osā mor š atunča mātork ān život. Dāpā aja, putjec s zāčec alu lumjej.”

37. Vorba dän Biblije: Isusu adrikat p Lazar dän more

*Vorba dän Biblije dän Bunā
vorba alu Ivan 11,1–46*

37 ¹ Una zuvā, Isusu aprimit poruka k Lazar mult sa razboljit. Lazar š duavā (2) surorj aluj, Marija š Marta, irja alu Isusuluj bunj ortačj. Känd Isusu auzut aja, azās: “Asta buala nusā dukā muartje, njego osā adukā slava alu Dimizov.” Isusu avrut ortači aluj, ali aštiptat još duavā (2) zālje p loku karje irja.

² Dāpā aja ča trikut alja duavā (2) zālje, Isusu azās alu učenukurlje aluj: “Pljikām āndrāt ān Judeja.” Učenukurlje ja zās: “Ali učiteljulje, još malaintje lumja ānklo avrut s t muarā!” Isusu lja zās: “Ortaku alu nostru Lazar s kulkā, a jo mora s l skol.”

³ Učenukurlje azās alu Isusuluj: “Domnulje, akā Lazar s kulkā, atunča osā likujaskā.” Atunča Isusu lja zās s štije: “Lazar je mort. M drag če nu irjam ānklo, kum voj asputja s kridjec ān minje.”

⁴ Känd Isusu avinjit ān trgu alu Lazar, Lazar irja mort patru (4)

zälje. Marta aišät dän trg s gäsaštje p Isusu š ja zäs: “Domnulje, samo saj fost aiča, fratimjov na murja. Ali, krjed k Dimizov c dä če god čej dāla jel.”

⁵ Isusu azäs: “Jo sänt Uskrisnjala š Životu. Činje god krijadje än minje, osä trijaskä š känd osä muarä. Toc činje krijadje än minje nikad nusä muarä. Krijez än asta?” Marta ja zäs: “Da, Domnulje! Krijed k tu ješt Mesija, Bijatu alu Dimizov.”

⁶ Atunča avinjit Marija. Akäzut alu Isusuluj pänglä pičuarje š ja zäs: “Domnulje, samo saj fost aiča, fratimjov na murja.” Isusu lja antribat: “Undje apus p Lazar?” Ja zäs: “Än grupä. Vinä s vjez.” Atunča Isusu apläns.

⁷ Gruapa irja špilje, ku buluvanu karje irja pus p rupä. Känd Isusu ažuns la grupä, lja zäs: “Maknic buluvanu.” Ali, Marta azäs: “Mort je patru (4) zälje. Osä putje.”

⁸ Isusu ja odgovorit: “Nu cam zäs k osä vjez slava alu Dimizov akä krijez än minje?” Š aša, atunča amaknit buluvanu.

⁹ Atunča Isusu sa ujtat än čerj š azäs: “Tato, hvala cije če puj urjajke la minje. Jo štjuv k tu uvijek puj urjajke la minje, ali asta zäk päntruv toc lumnjasta karje stä änkua, s krijadje jej k tu maj

trimjes.” Atunča Isusu astrigat: “Lazare, ješj!”

¹⁰ Š Lazar aišät! Još irja änvlijit än trakä d tkaninä. Isusu lja zäs: “Ažutäc s skinjaskä trakä d tkaninä š oslobodicälejš!” Mult Židovurj ančiput s krijadje än Isusu päntruv čudasta.

¹¹ Ali, duhovni vočilje alu Židovilor afost ljubomorni p jel, š sa sträns s planirjaskä kum s umuarä p Isusu š p Lazar.

38. Vorba dän Biblije: Isusu je izdajit

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 26,14–56; š dän Bunä vorba alu Marko 14,10–50; š dän Bunä vorba alu Luke 22,1–53; š dän Bunä vorba alu Ivan 12,6; 18,1–11

38¹ Tot anu, Židovi aslavit Pasha. Aja afost prazniku kum Dimizov aspasät sämänca alor undje irja argacä än Egipat mult aj majdatä. Njeđe trje (3) aj d känd Isusu ančiput la intja alu toc s rubjaskä š s änvacä, azäs alu učenikurlje aluj, k vrja s slavjaskä Pasha ku jej än Jeruzalem, š k osä l umuarä änklo.

² Unu učenik alu Isusuluj afost om karje sa kimat Juda. Juda afost zadužät d tašnä ku banji alu apostolilor, ali avrut banji, aša

k često fura dān tašnā. D kānd ažuns Isusu š učenikurlje aluj ān Jeruzalem, Juda apljikat la vođilje alu Židovilor š lja ponudit s izdajaskā p Isusu d banj. Aštijut k vođilje alu Židovilor zāče k nuje Isusu Mesija š avrut s l umuarje.

³ Marje popa š vođilje alu Židovilor applatit alu Juda trjezāč (30) banj d arđint s izdajaskā p Isusu. Aja afost baš aša kum alu prorokuluj sa prividit. Juda apristanit, alat banji š apljikat. Ančiput s katje prilikā s ažutje s apuče p Isusu.

⁴ Ān Jeruzalem Isusu aslavit Pasha ku učenikurlje aluj. Kānd apus mānkarja alu Pasha, Isusu alat mālaju š la frānt. Azās: “Lāc š mānkāc asta. Asta je tjela amja, karje s dā d voj. Asta fičec s putjec s vu dāc d gānd d minje.” Aša, Isusu azās k tjela aluj osā fije žrtvujitā d jej.

⁵ Atunča Isusu adrikat paru š azās: “Bijec asta. Asta je sāndilje alu mjov karje fače Novi zavjet, karje s varsā d oprostjalā d griješala avuastrā. Asta fičec s putjec s vu dāc d gānd kānd god bjec.”

⁶ Atunča Isusu azās alu učenikurlje: “Unu d voj osā m izdajaskā.” Učenikurlje afost mirac š antribat činje afiča aja. Isusu azās: “Alu omula karje dau

komadu d mālaj osā m izdajaskā.” Atunča adat mālaju alu Juda.

⁷ Dāpā aja kānd Juda alat mālaju, ān jel auntrat Nikuratu. Juda aišāt afar š apljikat s ažutje alu vođilje alu Židovilor s apuče p Isusu. Afost nuaptje.

⁸ Dāpā mānkarje, Isusu š učenikurlje aluj apljikat p djal d Maslinā. Isusu lja zās: “Toc d sarā m napustic. Vorba alu Dimizov zāče: ‘Osā luvjesk p pastiru š tuatje vojilje osā fugā.’”

⁹ Petar ja zās: “Čak š akā toc t napustjaštje, jo nu t napustjesk!” Atunča Isusu azās alu Petar: “Nikuratu p toc voj vrja s obuzdjaskā, ali jo ma rugat d tinje, Petre, s nu prestanještj s krjez ān minje. Ipak, d sarā, majdatā njego če kukošu kāntā, d trje (3) vorj osā zāč k nu m kunoštj.”

¹⁰ Petar azās alu Isusuluj: “Čak akā mora s mor, nikad nu zāk ku nu t kunosk!” Toc alcā učenikurlje azās isto.

¹¹ Atunča Isusu apljikat ku učenikurlje aluj la u lok karje s kima baštjava alu Getsemanija. Isusu lja zās s s ruađje s nu kadje ān kušnje. Atunča Isusu apljikat s ruađje sāngur.

¹² Isusu sa rugat d trje (3) vorj: “Tato alu mjov, akā je moguče, m rog d tinje k nu mora s trjek ku patnjasta. Ali, akā nuje altu

drum s puatje s oprostjaskä grešala alu lumjej, atunča s fije kum tu vřajaj.” Isusu afost mult uznemirit š znoju aluj akidja kašä kapi d šände. Dimizov atrimjes p anđelu s idja snagä.

¹³ Känd god s ruga, Isusu s änturča alu učenikurlje aluj, ali jej s kulka. Känd sa tors d trje (3) vorj, Isusu azäs: “Skulacävä! Izdajniku alu mjov je aiča.”

¹⁴ Juda avinjít ku vođilje alu židovilor, ku vuastja, š ku multä lumje. Aduča mačurj š parurj. Juda avinjít la Isusu š ja azäs: “T pozdravljesk, učiteljulje,” š la surutat. Aja afost znaku alu vođilje alu židovilor s štije p činje trijebe s la puče. Atunča Isusu azäs. “Juda, ku poljubacu m izdaještj?”

¹⁵ Pänd vuastja apukat p Isusu, Petar askos maču š atijat urjajka alu argatuluj alu marje popäj. Isusu ja zäs: “Äntuarčeje maču än koricä! Jo dälä Tatimjov kat tuatä vuastja d anđelurj s m branjaskä. Ali, mora s skult p Tatimjov.” Atunča Isusu alikujit urjajka alu argatula. Däpä aja känd Isusu afost pukat, toc učenikurlje afuđit.

39. Vorba dän Biblije: Isusu la sud

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 26,57–27,26; š dän Bunä vorba alu Marko 14,53–15,15; š dän Bunä vorba alu Luke 22,54–23,25; š dän Bunä vorba alu Ivan 18,12–19,16

39 ¹ Än sarä vustaja adus p Isusu än kasä alu popa amarje kum la aputja s l ispitujaskä. Petar lji pratja d däpartje. Känd adus p Isusu än kasä, Petar arämas afar s änkäläza pänglä fok.

² Än kasä vođe alu židovilor asudit alu Isusuluj. Adus mulc minčinošj svjedokurj karje punja minjčunj p jel. Ali, vorbilje alor nu sa slažät una ku alt, pa vođilje alu židovilor na putut s dokazaskä k afukut čiva rov. Isusu na zäs nimika.

³ Na kraju popa amarje sa ujtat ravno än Isusu š ja zäs: “Zi nuavä ješt tu Mesija, Bijatu alu Dimizov alu viuv?”

⁴ Isusu ja zäs: “Sänt, a voj osä vidjec kum vladjesk ku Dimizov š kum viuv däpä čerj.” Popa

amarje sa nikāžāt š arupt cualjilje aluj, š astrigat alu alcā vođilje alu židovilor: “Više nu tribjem svjedokurj! Auzāt ča zās k je Bijatu alu Dimizov. Karje je presuda avuastrā?”

⁵ Vođilje alu Židovilor toc aodgovorit alu popa alu marje: “Zaslužastje s muarje!” Atunča alu Isusuluj aljigat vojki, la škupat, la butut š sa ljigat d jel.

⁶ Pānd Petar aštiptat afar, la vizut njeka argata š ja zās: “Tu isto afost ku Isusu!” Petar azās k nuje ku Isusu. Maj ānklo alta argatā azās isto, a Petar jar azās k nuje ku Isusu. La kraj lumja ja zās: “Štujem k ajfost ku Isusu, k amiždoj ištjec dān Galileja.”

⁷ Atunča Petar sa blāstāmat: “Dimizov s m kaznjaskā akā kunosk p omula!” Odma akāntat kukušu, a Isusu sa okrinit š sa ujtat p Petar.

⁸ Petar apljikat š aplāns amarā. Dāpā aja, Juda, izdajniku, avizut k vođilje alu židovilor asudit p Isusu p muartje. Alu Judej ja fost mult žau, apljikat š sa umurāt.

⁹ Dānzorja, vođilje alu židovilor adus p Isusu la Pilat, upravitelju

alu rimuluj. Sa nadit k Pilat osā zākā k je Isusu dāvinā š k osā l kaznjaskā p muartje. Pilat antribat p Isusu: “Ješt tu caru alu Židovilor?”

¹⁰ Isusu ja zās: “Aša je kum tu zāč, ali cara amja nuje kašā cara alu pāmāntuluj. S fije, argacā alji mjej s burja d minje. Avinjit p pāmānt s rubjesk istina d Dimizov. Toc činje vrja istina, askultā vorba amja.” Pilat azās: “Čije istina?”

¹¹ Dāpā razgovor ku Isusu, Pilat aišāt la intja alu multā lumje š azās: “Amispitujit p omusta š nu vjed k afukut nimika rov.” Ali, vođilje alu Židovilor š multā lumje astrigat: “Razapnjaštilāj!” Pilat azās: “Na fukut nimika rov.” Ali, jej još maj tarje astrigat. Atunča Pilat azās d trje (3) vorj: “Na fukut nimika rov!”

¹² Pilat sa spirjat k multā lumje osā pobunjaskā, pa apristanit k vuastja aluj s razapnjaskā p Isusu. Vuastja alu rimuluj abičujit p Isusu š ja pus aljinā alu caruluj š krunā karje irja fukutā d mārčinj. Sa ljigat d jel: “Ujtitije caru alu Židovilor!”

40. Vorba dän Biblije: Isusu je p kruče

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 27,27–61; š dän Bunä vorba alu Marko 15,16–47; š dän Bunä vorba alu Luke 23,26–56; š dän Bunä vorba alu Ivan 19,17–42

40¹ Däpä aja če sa ljigat vuastja d Isusu, la dus s l razapnjaskä. La natirit s adukä kruča p karje osä muarje.

² Vuastja adus p Isusu la lok karje s kima “Lubanja” š ku kujilje ja probijit mänilje š pičuarilje p kruče. Ali, Isusu azäs: “Tato, oprostjaštilje, k nu štije če fače.” Pilat azapovjedit s skrije p njeka ploče vorbä: “Caru alu Židovilor” š s upuje p kruče däpä kapu alu Isusuluj.

³ Vuastja arunkat kockä d cualjilje alu Isusuluj. Känd afukut aja, sa ispunit proročanstvo karje začē: “Apodjelit aljinilje alji mjalje änrä jej š arunkat kockä d cualjilje alji mjalje.”

⁴ P Isusu la razapnjit änrä doj razbojnikurj. Unu däla jej sa ljigat d Isusu, ali altu azäs: “Dali nu c frikä d Dimizov? Noj ištjem dävinä, ali ästa om nuje dävinä d nimika.” Atunča äla azäs alu Isusuluj: “M rog d tinje, dätje d

gänd d minje än cara ata.” Isusu ja zäs: “Astäz osä fi ku minje än raj.”

⁵ Vočilje alu Židovilor š alcä lumje än grmadä sa ljigat d Isusu. Ja zäs: “Akä ješt Bijatu alu Dimizov, dätje än zos däpä kruče š spasaštitje! Atunča osä c kridjem.”

⁶ Atunča čerju p tot loku sa zamračit, š akä irja podne. Sa zamračit än podne, a nuaptja atrajit trje (3) satje.

⁷ Atunča Isusu astrigat: “Završät! Tato, predajesk sufljetu alu mjov än mänjilje alji tjalje.” Atunča asagnit kapu š aläsat sufljetu aluj. Känd amurit, sa dogodit potresu, a firjanga amarje karje adjeljit p lumja däla prisustvo alu Dimizov än Hram sa rupt än doj (2) djelurj, dän sus pävla zos.

⁸ Ku muartja aluj, Isusu adiškis uša alu lumjej s puatje s vije la Dimizov. Känd vojniku karje apazät p Isusu avizut tot ča fost, azäs: “Zaista, ästa om nuje dävinä d nimika. Irja Bijatu alu Dimizovuluj.”

⁹ Atunča Josip š Nikodem, doj (2) vočilje alu židovilor karje akrizut k je Isusu Mesija, antribat p Pilat dali kutjazä s ja tjela alu Isusuluj. Anvälijat tjela aluj än plahtä š la pus än grobničä karje je isklesätä än stjenä. Atunča akotriljit marje buluvanu p grobničä š ankis ulazu.

41. Vorba dän Biblije: Dimizov skualä p Isusu dāla morc

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 27,62–28,15; š dän Bunä vorba alu Marko 16,1–11; š dän Bunä vorba alu Luke 24,1–12; š dän Bunä vorba alu Ivan 20,1–18

41¹ Dāpā aja känd vuastja arazapnit p Isusu, vođilje alu Židovilor karje nu krjadje azās alu Pilat: “Āla omula, Isusu, amincāt š azās k osā uskrisnjaskā dāla morc dāpā trje (3) zālje. Njeko mora s pāzaskā grupā kum učenikurlje aluj nu putja s furā tjela aluj š atunča s zākā k Isusu sa skulat dāla morc.”

² Pilat lja zās: “Lāc vojnijkurj š pāzāc grupā kum majbinje putjec.” Š aša, azapečatit buluvanu la ulaz alu grupāj š apus p vuastja s pāzaskā aša k nimilja nu puatje s furā tjela alu Isusuluj.

³ Zuvā dāpā aja känd je angrupat Isusu afost sāmābtā, na fost dopustit alu Židovilor sāmābtā s pljače la grupā. Daja, diminjaca dāpā sāmābtā, duavā trje mujerj sa pripremit s pljače la grupā alu Isusuluj kum apunja ulje karje miruasā p tjela aluj.

⁴ Dāturdatā sa dogodit capān potres. Anđelu karje asjajit kašā sklipjala, sa pojavit dāpā čerj. Adat buluvanu pisti kap karje aviljit ulazu ān grupā š ašāžut p jel. Vuastja karje apazāt grupā, sa spirjat š dāturdatā akāzut p pāmānt š nu sa miškat.

⁵ Känd mujerilje ažuns la grupā, anđelu lja zās: “Na avjec frikā. Isusu nuje aiča. Jel auskrisnit dāla morc, baš kum jel azās! Ujtacāvā ān grupā š uviricāvā!” Mujerilje sa ujtat ān grupā š avizut loku undje tjela alu Isusuluj afost pusā. Tjela alu Isusuluj na fost ačija.

⁶ Atunča anđelu azās alu mujerilor: “Fuđic š zāčec alu učenikolor: ‘Isusu auskrisnit dāla morc š osā pljače ān Galileja la intja avuastrā.’”

⁷ Mujerilje aositit frikā š marje radost. Adat fuga s zākā alu učenikolor bunā vorbā.

⁸ Pānd mujeri afost p drum pānla učenikurj s lji zākā bunā vorbā, Isusu sa pokazāt, a jalje l slavja. Isusu lja zās: “Na vjec frikā. Fuđic š zāčec alu učenikurlje alji mjalje s pljače ān Galileja. Ānklo osā m vjadā.”

**42. Vorba dän Biblije:
Isusu s äntuarče p čerj**

Vorba dän Biblije dän Bunä vorba alu Matej 28,16–20; š dän Bunä vorba alu Marko 16,12–20; š dän Bunä vorba alu Luke 24,13–53; š dän Bunä vorba alu Ivan 20,19–23; š dän Djela alu Apostolilor 1,1–11

42¹ Aja zuvã känd Isusu auskrisnit dãla morc, doj (2) učenikurj aluj apljikat än unu sat karje irja upruapje d Jeruzalem. Pänd aumblat, arubit d aja če sa dogodit alu Isusuluj. Sa nadit k jel je Mesija, ali atunča Isusu afost umurãt. Akuma mujerilje azãs k je Isusu jar viuv. Na štijut če s krjadje.

² Isusu avinjit la jej š ančiput s umblje ku jej, ali jej nu la kunuskut. Lja tribat d čaja rubjaštje, jej arubit tot ča fost ku Isusu än zuviljaštja. Agãndit k rubjaštje ku njeki om karje nuje da iča, karje na štijut ča fost än Jeruzalem.

³ Atunča Isusu lja objasnit če zãče vorba alu Dimizov d Mesija. Lja dat d gãnd k prorokurlje azãs k Mesija osã patjaskã š osã l muarje, ali d trje (3) zãlje osã uskrisnjaskã. Kãnd ažuns pãnla sat undje åštja doj (2) omurj atribut s rãmãje, ančiput s kadã nuaptja.

⁴ Åštja doj omurj (2) akimat p Isusu s rãmãje ku jej, š arãmas. Kãnd afost spremic s mãlãnče vičera, Isusu adrikat mãlaju, azahvaljit alu Dimizov d jel š la frãnt. Dãturdatã akunuskut k åla afost Isusu. Ali akuma lja nistanit pãnglã vojki alor.

⁵ Doj (2) omurj azãs unu alu alt: “Åla afost Isusu! Daja nuavã inimilje ardja kãnd nji objasnja vorba alu Dimizov!” Odma apljikat åndrãt än Jeruzalem. Kãnd ažuns, azãs alu učenikolor: “Isusu je viuv! Noj lam vizut!”

⁶ Pãnd učenikurlje aša arubit, Isusu dãturdatã sa pojavit än sobã ku jej š lja zãs: “Miru ku voj!” Učenikurlje agãndit k vjadje mãroj, ali Isusu lja zãs: “Dãče va spirjat š dãče sumnjic? Ujtacãvã la mãnilje š la pičuarje alji mjalje. Mãroju narje tjelã kašã kum am jo.” Kum lja dokaza k nuje mãroj, akãtat dãla jej nješto d mãnkãt. Ja dat än krod d pjaštje, a jel la mãnkãt.

⁷ Isusu azãs: “Vam zãs k mora s dogodjaskã tot čije skris d minje än vorba alu Dimizov.” Atunča lja diškis mincilje s puatã s razumjaskã vorba alu Dimizov. Isusu azãs: “D mult je skris k Mesija osã patjaskã, osã muarã š aldã trje (3) zãlje osã uskrisnjaskã dãla morc.”

⁸“Isto aša skris je än Sväntä pismä k učenikurlje alji mje osä rubjaskä alu toc s s pokajaskä kum aprimja oprostü d grešala alor. Aja osä äncapje än Jeruzalem, a atunča osä pljače pistot š osä svedočaskä alu tot narodu. Voj ištjec svjedokurj d aja.”

⁹Än alja patruzäč (40) d zälje, Isusu mult vorj sa apojavit la učenikurlje aluj. Udatä sa pokazät maj mult d činč sutje (500) d lumje än ista vrijamje! Adokazät alu učenikurlje aluj p multje načinurj k je viuv, š lji änväca d cara alu Dimizov.

¹⁰Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Dimizov ma dat tuatä vlast p čerj š p pämant. Fudic, fičec učenikurj d tot narodu aša če osä lji bätizäc än lumilje alu Tatäj, Bijatuluj š Sufletu alu Svänt, š aša če osä lji änväcäc s askultje tot če vuavä azapovjedit. Gändicävä, jo uvijek osä fiuv ku voj.”

¹¹Patruzäč (40) d zälje däpä aja känd Isusu auskrisnit däla morc, azäs alu učenikurlje aluj: “Rämänjec än Jeruzalem pänd Tata alu mjov nu vu d säla känd Sufletu alu Svänt vinje p voj.” Atunča Isusu apljikat p čerj, š anistanit än oblak. Isusu ašäžut p partja dirjaptä la Dimizov s vladjaskä p tot.

43. Vorba dän Biblije: Anastanit bisjarika

*Vorba dän Biblije dän
Djela alu Apostolilor 2*

43¹Däpä aja känd Isusu sa tors än čerj, učenikurlje aluj arämas än Jeruzalem kum lja zapovjedit Isusu s fakä. Lumja karje krjadje änklo stalno s strändä la rugalä.

²Än tot anu, činzäč (50) d zälje däpä Pasha, Židovi aslavit važna zuvä karje s kima Činzäč (50) d zälje. Činzäč (50) d zälje afost vrijamja känd Židovi slavja žetvä d gruv. Židovi vinja d tot pämantu än Jeruzalem š slavja zajedno Činzäč (50) d zälje. Än anula, vrijamja d Činzäč (50) d zälje avinjit pänglä duminikä däpä aja känd Isusu apljikat än čerj.

³Pänd lumja karje krjadje afost una, däturdatä än kasä än karje afost sa ispunit d marje zvuk karje väntu fače. Atunča nješto če izglidja kašä foku sa pojavit däpä kapu alu tuatä lumja karje krjadje. Toc jej sa ispunit ku Sufletu alu Svänt š ančiput s rubjaskä än altje ljimbje.

⁴Känd lumja än Jeruzalem auzät galamä, multä lumje avinjit s vjadä če s dogodjaštje. Känd lumja auzät p lumja karje krjadje kum rubjaštje

bunå djela alu Dimizov, sa mirat k auzåt tot aja p ljimba alor.

⁵Njeki d lumjaja aoptužåt p učenikurlje k je bjac. Ali, Petar sa skulat š lja zås: “Punjec urjajke la minje! Åštja lumje nuje bjac! Asta je ispunjala d proročanstvo alu prorokuluj Joel, ån karje Dimizov zåçe: ‘Ån zadnje zuvje oså dåšårt p Sufletu alu mjov.’”

⁶“Lumjo dån Izrael, Isusu afost om karje afukut multje capånj znakurj š čudurj ku pomoću ku såla alu Dimizov, kašå kum azvizut š štijec. Ali, voj la razapnjit!”

⁷“Š akå Isusu amurit, Dimizov la uskrisnit dåla morc. Asta je ispunjala d proročanstvo karje zåçe: ‘Tu, Dimizovulje, nu dopustještj Svetacu alu tov s istrunjaskå ån grupå.’ Noj ištjem svjedokurj k Dimizov p Isusu auskrisnit š la tors ån život.”

⁸“Isusu je akuma adrikat ån čerj š šadje p partja adirjaptå la Dimizov Tatå. Š Isusu atrimjes p Sufletu alu Svånt baš kum š aobečit k oså fakå. Sufletu alu Svånt façe tot asta če akuma vidjec š audjec.”

⁹“Voj arazapnit p omusta, p Isusu. Ali, štijec k je istina k Dimizov p Isusu la fukut š Domnu š Mesija.”

¹⁰Lumja karje punja urjajke la Petar afost mult uznemiric ku aja ča uzåt. Daja antribat p Petar

š p učenikurlje: “Fraci mjej, če s fičem?”

¹¹Petar lja zås: “Toc dåla voj trjebje s s pokajaskå š s båtjazå ån lumilje alu Isusu Kristu, kum aputja Dimizov s vu oprostjaskå grešala. Atunča š vuavå oså dja daru alu Sufletu alu Svåntuluj.”

¹²Njeđe trjej mij (3.000) d lumje akrizut ån aja če Petar azås š apostanit učenikurlje alu Isusuluj. Afost båtizac š sa pridružåt ån bisjarikå ån Jeruzalem.

¹³Učenikurlje stalno apus urjajke la ånvåcalå alu apostoli, provodja vrijamja una, månka una, š s ruga unji ku alc. Uživja zajedno ån slavå alu Dimizov š tot ča vut, podilja unji ku alc. Toc gåndja binje d jey. Tuatå zuva maj mult š maj mult postanja lumja karje krjadje.

44. Vorba dån Biblije: Petar š Ivan likujaštje p såraku

Vorba dån Biblije dån Djela alu Apostolilor 3,1–4,22

44¹Una zuvå, Petar š Ivan apljikat ån Hram. Kånd avinjit pånla ušå alu Hramuluj, avizut om invalid karje prosa.

²Petar sa ujtat p omula invalid š ja zås: “Nam banj s c dauv. Ali, zdauv aja če am. Ån lumilje alu Isusuluj, skual š umblå!”

³Dimizov odma alikujit p omu invalid, a jel odma ančiput s umblje š s sarje okolo, š ančiput s slavjaskā p Dimizov. Lumja ān dvorištja alu Hramuluj toc sa mirat.

⁴Multā lumje majdatā avinjit s vjadā p omula karje afost likujit. Petar lja zās: “Dāče vu mirac, čije omusta likujit? Noj nu la likujit ku snaga anuastrā ili ku binilje, njego ku sāla alu Isusuluj š vjera karje Isusu dā s likujim p omusta.”

⁵“Voj ištjec ālja karje azās alu upravitelju alu rimuluj s umuarā p Isusu. Voj aumurāt p āla p karje fače lumja s trijaskā, ali Dimizov la uskrisnit dāla morc. Š akā voj na razumit čas fukut, Dimizov aiskoristit stvarurlje karje asfukut s s ispunjaskā proročanstvo k Mesija osā trpjaskā š osā muarā. Daja, akuma pokajicāvā š okronicāvā la Dimizov š jel osā ja grešala avuastrā š osā vu fakā s fic čistic.”

⁶Upravitelji alu Hramuluj mult sa nikāžāt d aja če Petar š Ivan rubja. Daja lja pukāt š lja runkat ān kisuarje. Ali, multā lumje akrizut ān poruka alu Petar, a broju d lumje karje kridja ān Isusu akriskut pānglā činč (5.000) mij.

⁷Alta zuvā, vođilje alu Židovilor adus p Petar š p Ivan la popa amarje š la altje vođilje alu Židovilor. Antribat p Petar š p

Ivan: “Ku karje sālā alikujit p omusta invalid?”

⁸Petar lja zās: “Āsta om stā la intja avuastrā likujit p sāla alu Isusuluj Mesija. Voj arazapnit p Isusu, ali Dimizov la uskrisnit š la tors ān život! Voj odbic s kridjec ān Isusu, ali nuje altu način s vu spasac dāla grešalā osim p sāla alu Isusuluj!”

⁹Vođilje sa mirat če rubja Petar š Ivan aša capān, k avizut k je obična lumje š na pljikat ān vjerska školā. Ali, atunča sa dat d gānd k jej aprovodit vrijamja ku Isusu. Dāpā aja lja zapretit alu Petar š alu Ivan, š lja lāsāt.

45. Vorba dān Biblije: Stjepan š Filip

*Vorba dān Biblije dān Djela alu
Apostolilor 6,8–8,5; 8,26–40*

45¹Unu vođe dāla Bisjarikā karje tek anastanit afost omu karje s kima Stjepan. Lumja avut bunā mišljenje d jel š afost pljin d Sufļjet alu Svāntuluj š d mudrost. Stjepan afukut multā čudurj š binje tvrdja k lumja trjebje s krjadje ān Isusu.

²Una zuvā, pānd Stjepan ānvāca d Isusu, njeki Židovj karje nu kridja ān Isusu ančiput s s prepirjaskā ku Stjepan. Mult sa nikāžāt š minjtja

alu vođilor alu Židovilor d Stjepan. Jej azäs: “Auzät kum rubjaštje rov d Mojsije š d Dimizov!” Daja vođilje alu Židovilor apukat p Stjepan š la dus la popa amarje š la vođilje alu Židovilor, undje još svjedokurj karje minjtje karje rubja d Stjepan.

³ Popa amarje antribat p Stjepan: “Jaštje aja istina će rubjaštje d tinje?” Stjepan azäs aša će lja dat d gänd d multje marj stvarurj karje Dimizov afukut, dala vřijamja alu Abraham pänla vřijamja alu Isusuluj, š k narodu alu Dimizov stalno nu skulta. Atunča azäs: “Voj lumjo d kapurj alji tarj š karje vu pobunic uvjek odbacäc p Sufljetu alu Svänt, baš kašä kum sämänca avuasträ uvjek odbacät p Dimizov š aumurät p prorokurlje aluj. Ali, voj asfukut nješto maj rov d jej! Voj asmurät p Mesija!”

⁴ Känd vođilje alu Židovilor aja uzät, aša sa nikäžät k apus mänilje pisti urjajke š äntarje striga. L adus p Stjepan afar dän trg š arunkat buluvanji p jel s puatä s l umuarä.

⁵ Pänd Stjepan murja, astrigat: “Isusulje, primjaštje sufljetu alu mjov!” Akäzut p žänujkj š jar astrigat: “Domnulje, nu računja asta grešalä päntruv jej!” Atunča amurit.

⁶ Unu tänäř, karje sa kimat Savao, sa slažät ku lumjaja karje amurät

p Stjepan š päza cualjilje alor pänd jej runka buluvanji p jel. Än zuvaja, multä lumje än Jeruzalem ančiput s putirjaskä p učenikurlje alu Isusuluj, š lumja karje krjadje än Isusu afuđit la altu lok. Ali jar rubja d Isusu undje god pljika.

⁷ Unu učenik alu Isusuluj karje sa kimat Filip, afost unu dala älja karje krjadje karje afuđit dän Jeruzalem än vřijamjaja d putirjalä. Apljikat än Samarija, a änklo rubja d Isusu š mulc inš afost spasäc. Atunča una zuvä anđelu alu Dimizov azäs alu Filip s pljače la njeka cestä än pustinje. Pänd Filip aša amubla p drum, avizut p njeki važni službenik dän Etiopija karje s vuza än kočija aluj. Sufljetu alu Svänt azäs alu Filip s pljače š s rubjaskä ku omusta.

⁸ Pänd Filip s približa la kočije, auzät omu dän Etiopija kum čitjaštje dän knjigä karje askris proroku Izaija. Omu ačtit: “La dus kašä vuaja la klanje, a kašä kum je vuaja täkutä, aša nič jel na zäs nič än vorbä. Nepošteno sa ponašät käträ jel š nu la poštujit. Ja lat životu.”

⁹ Filip antribat p omu dän Etiopija: “Razumještj će čitještj?” Omu dän Etiopija azäs: “Nu. Nu pot s razumjesk akä njeko nu mi objasnjaštje. M rog d tinje, vinä š

šaz pänglä minje. Dal Izaija skrija d jel ili d njeko altu?”

¹⁰ Filip alu omuluj dän Etiopija ja objasnit k Izaija askris d Isusu. Filip akoristit š altje Pismje s ji zākā Bunā vorbā d Isusu.

¹¹ Pänd Filip š omu dän Etiopija aputujit, avinjit la njeka apā. Omu dän Etiopija azās: “Ujtitje, jatje apa! Pot s fiuv bätizat?” Atunča azās alu vozačuluj s zaustavjaskā kočija.

¹² Känd auntrat än apā, Filip bätizat p omu dän Etiopija. Dāpā aja känd aišāt dän apā, Sufljetu alu Svānt daturdatā adus p Filip dāpartje la altu lok undje anastavit s rubjaskā alu lumjej d Isusu.

¹³ Omu dän Etiopija anastavit s putujaskā kättri kasa aluj, nurukos če kunuaštje p Isusu.

46. Vorba dän Biblije: Pavao apostanit kršćanin

*Vorba dän Biblije dän Djela
alu Apostolilor 8,3;
9,1–31; 11,19–26; 13,1–3*

46¹ Savao afost āla tănurula karje apazāt cualjilje alu lumjej karje amurāt p Stjepan. Jel na krizut än Isusu, pa putirja p lumja karje krjadje än Isusu. Apljikat dāla kasā pānla kasā än Jeruzalem s apuče š omurj š mujerj

š s lji arunče än kisuarje. Popa amarje alu Savao adopustit s pljače än trg Damask kum š ānklo apuka p kršćani š s lja duče āndrāt än Jeruzalem.

² Pänd Savao afost p drum än Damask, sjajna luminā azasjajit dän čerj pisti tot pänglä jel, aša ča kázut p pāmānt. Savao auzāt p njeko kum rubjaštje: “Savle! Savle! Dāče m progoneštj?” Savao antribat: “Činje ješt tu, Domnulje?” Isusu ja zās: “Jo sānt Isusu. Tu p minje m progoneštj!”

³ Känd Savao sa skulat, na putut s vjadā. Ortači aluj la dus än Damask. Savao nimika na mānkat š na but trje (3) zālje.

⁴ Än Damask atriжит učeniku karje s kima Ananija. Dimizov ja zās: “Fuđ än kasā undje Savao. Punje mānilje alji tjalje p jel s puatā jar s vjadā.” Ali, Ananija ja zās: “Domnulje, auzāt kum omusta progona p lumja karje krjadje.” Dimizov ja zās: “Fuđ! Lam kuljes s rubjaskā d minje alu Židovilor š alu lumjej dän alcā narod. Jel mult osā trpjaskā dän minje.”

⁵ Daja Ananija apljikat la Savao, apus mānilje aluj p jel š azās: “Isusu karje c sa pokazāt p drum akuma ma trimjes s c āntork vidu š s fi ispunit ku Sufljetu alu Svānt.” Savao odma aputut s vjadā, a

Ananija la bätizat. Atunča Savao nješto amänkät š snaga ji sa antors.

⁶Savao odma ančiput s rubjaskä alu Židovilor än Damask: “Isusu je Bijatu alu Dimizov!” Židovi sa mirat k omu karje apokušät s uništjaskä p lumja karje krjadje akuma krjadje än Isusu! Savao rubja ku Židovi s dokazaskä k je Isusu Mesija.

⁷Däpä multje zälje, Židovi afukut planu s umuarä p Savao. Atrimjes p lumja s l katä p ušä alu trguluj kum la umura. Ali, Savao auzät d planula, aša k ortači aluj ja žutat s fugä. Una nuaptje, la slubuzät pisti zid än košarä. Däpä aja känd Savao afuđit dän Damask, anastavit s rubjaskä d Isusu.

⁸Savao apljikat än Jeruzalem s s gäsaskä ku učenikurlje alu Isusuluj, ali alor lji irja frikä d jel. Atunča omu karje krjadje karje s kima Barnaba adus p Savao la apostoli š lja zäs kum Savao capän rubjaštje än Damask. Däpä aja, učenikurlje aprihvatit p Savao.

⁹Njeki lumje karje krjadje karje afuđit dälä putirjalä än Jeruzalem, apljikat än trg Antiohija š rubja d Isusu. Maj multä lumje än Antiohija na fost Židovj, ali p prvi put mult dälä jej apostanit lumje karje krjadje. Barnaba š Savao apljikat änklo s änvacä p älja nuavje lumje karje krjadje än Isusu

š ažutä alu lumjej s krjadje maj binje än Isusu. Akuma än Antiohija lumja karje krjadje än Isusu prvi put s kima “krščani”.

¹⁰Una zuvä, pänd krščani än Antiohija apostit š s ruga, Sufljetu alu Sväntuluj lja zäs: “Odvojic p Barnaba š p Savao s fakä djela p karje ljam kuljes.” Daja lumja karje krjadje än Antiohija sa rugat d Barnaba š d Savao, š lumja karje krjadje apus mänilje p jej s lji blagoslovjaskä. Lja trimjes s rubjaskä Bunä vorbä d Isusu p multje altje lokurj. Barnaba š Savao änväca p lumja d altje narodurj, š mulc inš akrizut än Isusu.

47. Vorba dän Biblije: Pavao š Sila än Filipi

*Vorba dän Biblije dän Djela
alu Apostolilor 16,11–40*

47 ¹Pänd Savao putuja pisti cara alu Rimuluj, ančiput s koristjaskä rimsko lumilje aluj “Pavao”. Una zuvä, Pavao š ortaku aluj, Sila, apljikat än trg Filipi s rubjaskä Bunä vorbä d Isusu. Apljikat la lok pänglä apä däpä trg, undje s strändä lumja la rugalä. Änklo angäsät p mujarje karje s kima Lidija. Ja vindja. Avrut š slavja p Dimizov.

² Dimizov adiškis inima alu Lidije s krjadje ān porukā d Isusu, Lidija š p familija alu je afost bātizac. Ja akimat p Pavao š p Sila s rāmaje ān kasa alu je, aša k je arāmas la ja š la familija alu je.

³ Pavao š Sila često s gāsa ku lumja la lok d rugalā. Tuatā zuvā pānd umbla ānklo, lji pratja una argatā ān karje irja sufljetu alu rov. Ku pomoću alu sufljetu alu rov, predvidja alu lumje če osā lji fije, š aša alu gospodarulje alu je zaradja multje banj kašā njeko činje rubja alu lumje če osā s dogodjaskā ān buduċnost.

⁴ Pānd jej aša umbla, argata astrigat: “Āštja lumje je argacā alu Dimizov Maj Marje. Rubjaštje vuavā planu alu Dimizov d spasjala!” Aja fiċa aša maj mult vorj, k alu Pavao aja adosadit.

⁵ Una zuvā, kānd argat anċiput s stridje, Pavao sa okrnit kātri ja š azās alu sufljetu alu rov karje afost ān ja: “Ān lumilje alu Isusuluj, ješ dān ja!” Sufljetu alu rov odma alāsato.

⁶ Lumja karje afost gospodarurlje alu argataja mult sa nikižāt! Ashvatit k ja frzdā sufljetu alu rov nu puatje s lji zākā če osā s dogodjaskā ān buduċnost. Aja aznaċit k lumja više nusā vrja s lji dja banj kum lji zāċa aja če osā lji s dogodjaskā.

⁷ Daja gospodarurlje alu argatāj adus p Pavao š p Sila la vlastu alu rimuluj, karje lja butut š lja pus ān kisuarje.

⁸ Apus p Pavao š p Sila ān kisuarje karje irja maj binje pāzāt, š ċak lja pus lanacurj la piċuarje. Ali, jej kasno ān nuaptje slavja p Dimizov ku kāntiċilje.

⁹ Dāturdatā afost marje potres! Tuatje ušilje ān kisuarje sa diškis š akāzut lanacurlje dāpā toc karje irja ān kisuarje.

¹⁰ Službeniku karje irja zadužāt d kisuarje sa skulat, a kānd avizut k je tuatje ušilje alu kisuarrej afost diškisje, sa spirjat! Agāndit k toc dān kisuarje afuċit, pa avrut s s muarje. (Āštijut k vlastu alu rimuluj osā l umurā fi adopustit alu lumjej dān kisuarje s fugā.) Ali, Pavao la vizut š astrigat: “Stāj! Nu t ozljidja. Toc noj ištjem aiċa.”

¹¹ Službeniku karje irja zadužāt d kisuarje atrimurat pānd avinjit la Pavao š la Sila, š lja tribat: “Ĉe mora s fak s fiuv spasāt dāla grešala amja?” Pavao azās: “Kradje ān Domnu, Isusu, š osā t spasāštj š tu š familija ata.” Atunċa službeniku adus p Pavao š p Sila ān kasa aluj š lja spālat rānilje. Pavao rubja Bunā vorbā d Isusu alu toc ān kasa aluj.

¹² Službeniku karje irja zadužāt d kisuarje š tuatā familija aluj akrizut ān Isusu š afost bātizac.

Atunča službeniku adat alu Pavao š alu Silāj nješto d mǎnkat š una s bukura.

¹³Alta zuvǎ, upravitelji alu trguluj aoslobodit p Pavao š p Sila dǎn kisuarje š lja zǎs s napustjaskǎ Filipi. Pavao š Sila apositit p Lidija š pa altje ortačj, š atunča anapustit trgu. Lumja p multje lokurj punja urjajke la Bunǎ vorba d Isusu, š maj mult lumje kridja ǎn jel.

¹⁴Pavao š altje sljedbenikurj alu Isusuluj putuja ǎn multje trgurj, rubja š ǎnvǎca p lumja d Bunǎ vorba d Isusu. Isto aša, askris multje pismje alu bisjarikje kum ohrabrja š ǎnvǎca p lumja karje krjadje. Njeka dǎla alja pismje apostanit knjige ǎn Biblije.

48. Vorba dǎn Biblije: Isusu je Mesija karje je obečit

Vorba dǎn Biblije dǎn Postanak 1–3; 6; 14; 22; š dǎn Išjala 12; 20; š dǎn Alta knjigǎ d Samuel 7; š dǎn Pisma alu Židovilor 3,1–6; 4,14–5,10; 7,1–8,13; 9,11–10,18; š dǎn Otkrijit 21

48¹Kǎnd Dimizov astvorit pǎmǎntu, tot afost binje. Na fost grešalǎ. Adam š Eva avrut unu p alt, a avrut š p Dimizov. Na fost nič bualǎ nič muartje. Dimizov avrut s fije pǎmǎntu aša.

²Sotona arubit pisti šarpje ǎn vrt kum ǎnšǎla p Eva. Ja š Adam atunča agrešǎt pǎntruv Dimizov. Š daja če jej agrešǎt, toc p pǎmǎnt muarje.

³Š daja če Adam š Eva agrešǎt, sa dogodit nješto još maj rov. Apostanit dušmanji alu Dimizov. Daja da tunča tot omu s fače ku grešala š atunča je dušmanu alu Dimizov. Odnosu ǎntrǎ Dimizov š lumje afost strikat dǎn grešalǎ. Ali, Dimizov avut planu s obnovjaskǎ ǎla odnos.

⁴Dimizov aobečit k unu dǎla sǎmǎnca alu Evej osǎ mačinje kapu alu Sotonǎj, a Sotona osǎ ranjaskǎ ǎn petǎ aluj. Aja aznačit k Sotona osǎ muarǎ p Mesija, ali Dimizov jar osǎ l ǎntuarkǎ ǎn život, š Mesija d tot osǎ mačinǎ sǎla alu Sotonǎj. Mult aj maj ǎnklo, Dimizov aobjavit k je Isusu ǎla Mesija.

⁵Kǎnd Dimizov auništít tot pǎmǎntu ku poplava, aprovidit brodu karje osǎ spasaskǎ p lumja karje krjadje ǎn jel. Isto aša, toc zaslužaštje s fije uništít pǎntruv grešala alor, ali Dimizov adat p Isusu s spasaskǎ p tot ǎla karje krjadje ǎn jel.

⁶Multje usutje aj, popilje na prestanit s prenosaskǎ žrtvǎ alu Dimizov d lumje, s pokazaskǎ kaznǎ karje zaslužaštje pǎntruv

grešala alor. Ali, alja žrtve na putut s adukä grešala. Isusu je maj marje popä. D razlikä dälä alcä popje, jel adat sängur p jel kašä jedina žrtvä karje aputut s adukä grešala alu tuatä lumje p pämänt. Isusu je maj bun popa amarje, k alat kazna d tuatä grešala karje ikada njeko afukut.

⁷Dimizov azäs alu Abraham: “Tot narodu alu pämäntuluj osä fije blagoslovit pisti tinje.” Isusu afost sämänca alu Abraham. Toc narodu afost blagoslovit pisti jel, k toc karje krjadje än Isusu sa spasät dälä grešalä š postanještje sämänca alu Abraham än sufljet.

⁸Känd Dimizov azäs alu Abraham s prinisaskä p bijatu aluj Izak kašä žrtvä, Dimizov aprovidit p mjelu d žrtvä umjesto p bijatu aluj Izak. Toc noj zaslužäm s murim d grešala anuasträ! Ali Dimizov adat p Isusu, Vuaja alu Dimizov, kašä žrtva karje muarje umjesto noj.

⁹Känd Dimizov atrimjes zadnja kaznä p Egiptat, azäs alu tuatä familija alu Izrael s taje maj bunä vuaje š s strupjaskä sändilje aluj p vrh š la upärc la štok la kasa aluj. Känd Dimizov avizut sändilje, azaobedit käši alor š na umurät p fičori alor karje prvi sa fukut. Ästa događaj s kima Pasha.

¹⁰Isusu afost vuaja karje afost umurätä kum Dimizov p noj nja

poštidja. Jel afost maj bun š frzdä grešalä, š afost umurät d vrijamje d proslavä alu Pasha. Känd njeko krjadje än Isusu, sändilje alu Isusuluj platjaštje d grešala alu äla om, a kazna alu Dimizov zaobidaštje p omula.

¹¹Dimizov asklopit Savezu ku Izraelci, karje afost narodu karje jel akuljes. Ali, Dimizov akuma afukut Novi savez karje dostupan alu toc. Pänturv ästa Novi savez, toc dän bilo karje narod puatje s postanjaskä dio dän narodu alu Dimizov aša če osä krjadje än Isusu.

¹²Mojsije afost marje prorok karje rubja vorba alu Dimizov. Ali, Isusu je maj marje prorok dälä toc jej. Jel je Dimizov, aša če tot jel afukut š azäs afost djela š vorba alu Dimizov. Dän aja Isusu s kima vorba alu Dimizov.

¹³Dimizov aobečit alu caruluj David k unu dälä sämänca aluj zauvjek osä vladjaskä kašä caru p narodu alu Dimizov. Budući k je Isusu Bijatu alu Dimizov š Mesija, jel je äla posebna sämänca alu David karje puatje s vladjaskä zauvjek.

¹⁴David afost caru alu Izrael, ali Isusu je caru alu tot svemiru! Jel osä vije jar š osä vladjaskä p cara aluj än pravdä š än mir, zauvjek.

**49. Vorba dän Biblije:
Novi savezu alu Dimizov**

Vorba dän Biblije dän Pisma alu Pavao d lumjej än Rim 3,21–26; 5,1–11; š dän Bunä vorba alu Ivan 3,16; š dän Bunä vorba alu Marko 16,16; š dän Pisma alu Pavao d lumje än Kolosi 1,13–14; š dän Alta pismä alu Pavao d lumjej än Korint 5,17–21; š dän Prva pismä alu Ivan 1,5–10

49¹ Andelu azäs alu djevicäj karje s kima Marija k osä fakä Bijatu alu Dimizov. Š aša, pänd ja još afost djevicä, Sufletju alu Svänt azasjenito š ja arämas grja. Afukut bijat š la kimat Isusu. Aša, Isusu je š Dimizov š om.

² Isusu afukut multje čudurj karje dokazaštje k je Dimizov. Aumblat p apä, smirija olujilje, likuja multje lumje bulnavje, putirja p sufljeti alji rovj, uskrisnja p morcä š apretvorit činč (5) mälajurj š duavä (2) mič pještj s mälänčje maj mult d činč mij (5.000) d lumje.

³ Isusu afost š marje učitelj, a rubja ku autoritetu k je Bijatu alu Dimizov. Änväca k trjebje s vrjaj p altje lumje isto aša kum vrjaj sängurj p tinje.

⁴ Isto aša, änväca k trjebje s vrjaj p Dimizov maj mult njego če vrjaj

bilo če altu, karje uključaštje tuatä bugacija ata.

⁵ Isusu azäs k je cara alu Dimizov vridjaštje d bilo čaja p pämänt. S pripadnješt än cara alu Dimizov maj važnija je d tot aja. Kum auntra än cara alu Dimizov, mora s fi spasät däla grešala ata.

⁶ Isusu änväca k njeka lumje osä l prihvatjaskä š osä fije spasäc, a alcä nu s fije. Azäs k je njeka lumje kašä bun pämänt. Jej primjaštje Bunä vorbä d Isusu š atunča s spasaštje. Alcä lumje kašä tarje pämänt karje naiđim p drum, undje sämänca vorba alu Dimizov nu unträ š nu dä ničuni plod. Älja lumje odbijaštje poruka d Isusu š nusä untrje än cara aluj.

⁷ Isusu änväca k Dimizov mult avrut p lumja karje grešaštje. Jel vrja s lji oprostjaskä š s lji fak kupi aluj.

⁸ Isusu nuavä isto aša azäs k Dimizov mrzaštje grešala. Känd Adam š Eva asagrešät, aja autjecät p tuatä sämänca alor. Kašä posljedica d aja, tuatä osobä p pämänt grešaštje š s odvojaštje däla Dimizov. Daja toc apostanit dušmanji alu Dimizov.

⁹ Ali, Dimizov aša mult avrut p tuatä osobä p pämänt, k adat p jedini Bijatu aluj k činje god krjadje än Isusu nusä fije kaznit

d grešala aluj, njego s trijaskä ku Dimizov zauvjek.

¹⁰ Päntruv grešala ata, tu ješt dävinä š zaslužästj s morj. Dimizov atribja s s nikážaskä p tinje, ali dāšärtat nikážala aluj p Isusu umjesto p tinje. Känd Isusu amurit p kruče, jel aprimit kazna ata.

¹¹ Isusu nikad na sagrašät, ali aodlučit k osä fije kaznit š osä muarä kašä maj bunä žrtvä s adukä grešala ata š grešala alu tuatä osobä p pämant. Daja če Isusu ažrtvujit sāngur p jel, Dimizov puatje s oprostjaskä tuatä grešala, čak maj rovje grešalje.

¹² Bunje djela nu puatje s t spasaskä. Nuje nimika če tu poc s fač kum avja zajedništvo ku Dimizov. Samo Isusu puatje s spalje grešala ata. Tu trjebje s krjez k je Isusu Bijatu alu Dimizov, k amurit p kruče umjesto tinje š k Dimizov la uskrisnit dāla morc.

¹³ Dimizov osä spasaskä p toc karje krjadje än Isusu š s l primjaskä kašä Gospodaru aluj. Ali, nu spasaštje p āla karje nu krjadje än jel. Nuje važno dal ješt tu bugat ili sārak, om ili mujarje, bātärn ili tånär, ili undje triještj. Dimizov t vrja š vrja s krjez än Isusu kum aputja s ji pripadnještj.

¹⁴ Isusu t kjamä s krjez än jel š s fi bätizat. Krjez k je Isusu Mesija,

jedini Bijatu alu Dimizov? Krjez k ješt grešnik š k zaslužästj s t kaznjaskä Dimizov? Krjez k Isusu amurit p kruče s adukä grešala ata?

¹⁵ Akä krjez än Isusu š än aja če jel afukut d tinje, atunča ješt kršćanin. Dimizov ta skos dän cara alu Sotonāj karje je kašä nuaptja š ta pus än cara alu Dimizov karje je kašä lumina. Dimizov alat dāla tinje bātrnje, grešnje načinurj d život š ca dat novi, bun način d život.

¹⁶ Akä ješt kršćanin, Dimizov aoprostit grešala ata päntruv aja če Isusu afukut. Akuma Dimizov t smatrašštje k ješt ortak, a nu dušman.

¹⁷ Akä ješt ortaku alu Dimizov š argatu alu Domnuluj Isusu, osä vrjaj s askulc d aja če Isusu t ānvacä. Š akä ješt kršćanin, š maj dāpartje osä fi än kušnje š osä grešeštj. Ali Dimizov je vjeran š začē akä priznaještj grešala alta, jel osä c oprostjaskä. Jel osä zdja snagä s t burještj päntruv grešalä.

¹⁸ Dimizov c začē s t rođj, s ānväc vorba aluj, s l slavještj una ku alcä kršćani š s rubješt alu alcilor ča fukut d tinje. Tot asta c ažutä maj binje s l kunoštj.

50. Vorba dån Biblije: Isusu s äntuarče

Vorba dån Biblije dån Bunä vorba alu Matej 24,14; 28,18; š dån Bunä vorba alu Ivan 15,20; 16,33; š dån Otkrijit 2,10; š dån Bunä vorba alu Matej 13,24–30, 36–42; š dån Prva knjigä alu Pavao d lumje än Solun 4,13–5,11; š dån Pisma alu Jakov 1,12; š dån Bunä vorba alu Matej 22,13; š dån Otkrijit 20,10; 21,1–22,21

50¹ Već duavä mij (2.000) d aj, tot maj mult š maj mult lumje p tot pämäntu punje urjajke la Bunä vorbä d Isusu Mesija. Broju d lumja karje krjadje än Isusu krjaštje. Isusu aobečit k osä s äntuarkä kraju alu pämäntuluj. Š akä još nu sa tors, jel osä ispunjaskä obečala aluj.

² Pänd štiptäm p Isusu s s äntuarkä, Dimizov vrja s trijim la način karje je svänt š karje l proslavjaštje. Jel vrja s rubim alu alcilor d cara aluj. Känd Isusu trija p pämänt, azäs: “Učenikurlje alji mjej osä rubjaskä Bunä vorbä d cara alu Dimizov pisti tot p pämänt, š atunča osä vije kraju.”

³ Multje narod još uvijek na uzät d Isusu. Majdatä njego će s änturča p čerj, Isusu azäs alu krščani s rubjaskä Bunä vorbä alu lumjej

karje nikad na uzät. Azäs: “Fuđic š fićec p tot narodu učenikurj alji mjej!” Isto azäs: “Lumjaja je spremic Dimizovu s lji strängä kašä polja karje je kopt s sa dunä!”

⁴ Isusu isto azäs: “Argatu nuje maj marje d gospodaru aluj. Kašä kum vlastu alu pämäntusta mrzä p minje, aša osä vu mučaskä š osä vu muarä päntruv minje. Š akä osä trpic än pämäntusta, fic hrabri k jo ampobjedit p Sotona, karje vladjaštje p pämäntusta. Akä rämäjec vjerni pänla kraj, atunča Dimizov osä vu spasaskä!”

⁵ Isusu alu učenikurlje aluj arubit vorbä kum objasnja će osä s dogodjaskä ku lumja känd zavrašaštje pämäntu. Azäs: “Njeki om azasadit bunä sämäncä än polja aluj. Pänd sa kulkat, avinjit dušmanu aluj š azasadit korov änrä gruv š atunča apljikat.”

⁶ “Känd biljka akriskut, argatu alu omula azäs: ‘Gospodarulje, tu azasadit bunä sämäncä än poljaja. Däče je atunča korovu p jel?’ Gospodaru azäs: ‘Mora k dušmanu azasadit.’”

⁷ “Argatu azäs alu gospodaru alor: ‘S skutjem korovu?’ Gospodaru lja zäs: ‘Nu. Akä aja fiča, osä skutjec š slučajno š gruvu. ŠtIPTÄC pänla žetvä, a atunča skupic korovu p hrpä s s apringä, ali dućec gruvu än skladišta amja.’”

⁸ Učenuklje na razumit značala alu vobasta, pa antribat p Isusu s lji objasnjaskä aja. Isusu azäs: “Omu karje azasadi bunä sämāncä prestavljaštje p Mesija. Polje prestavljaštje p pämantu. Bunä sämāncä prestavljaštje p lumja än cara alu Dimizov.”

⁹ “Korov prestavljaštje p lumja karje pripadnještje alu Sotonāj. Dušmanu karje azasadi korovu prestavljaštje p Nikuratu. Žetva prestavljaštje če osä fije ku lumja la kraju alu pämantuluj, a lumja karje strānde prestavljaštje p anđeli alu Dimizov.”

¹⁰ La kraju alu pämantuluj, anđeli osä strāngä p tuatä lumje karje pripadnjaštje alu Sotonāj š lja runkä än marje fok, undje osä plāngä š undje osä škrcije d dinc än marje patjalä. Atunča lumja karje krjadje osä sjajaskä kašä suarilje än cara alu Dimizov, alu Tata aluj.

¹¹ Isusu isto aša azäs k osä s äntuarkä p pämant upravo majdata njego pämantu zavrašaštje. Osä s äntuarkä isto aša kum apljikat, aja je, osä ajbje prava tjelä š osä vije p oblakurj p čerj. Känd Isusu s änturča, tot kršćanu karje amurit osä uskrisnjaskä dāla morc š osä l gāsaskä p čerj.

¹² Atunča kršćani karje osä fije još uvjek vij osä adriče p čerj š osä pridružaskä alu kršćanilor karje

auskrisnit dāla morc. Toc osä fije änklo ku Isusu. Däpä aja, Isusu osä trijaskä ku narodu aluj än maj bun mir š zajedništvo, zauvjek.

¹³ Isusu aobečit k osä dja krunä alu tot äla karje krjadje än jel. Jej osä trijaskä zauvjek š osä vladjaskä ku Dimizov än maj bun mir.

¹⁴ Ali, Dimizov osä sudjaskä p tot äla karje nu krjadje än Isusu. Osä lja runče än pakao, undje zauvjek osä plāngä š osä škrcije d dinc än patjalä. Foku karje nikad nu s stinđe, stalno osä lja pringä, a vjermi nu stä s lji mälāncje.

¹⁵ Känd Isusu s änturča, skroz osä uništjaskä p Nikuratu š cara aluj. Osä arunče p Nikuratu än pakao, undje zauvjek osä argä, una ku toc karje odlučaštje s sljedjaskä p jel umjesto s askultje p Dimizov.

¹⁶ Daja k Adam š Eva na skultat p Dimizov š adus grešala än pämantusta, Dimizov la blästāmat š la odlučit s l unjištjaskä. Ali, una zuvä Dimizov osä fakä nov čerju š nov pämant, karje osä fije savršen.

¹⁷ Isusu š narodu aluj osä trijaskä p pämantu alu nov, a jel osä vladjaskä zauvjek p tot če postojaštje. Osä frjakä tuatje lakrmje š nusä fije patjalä nič tugä, nič plānsātje, nič rov, nič bol, nič muartje. Isusu osä vladjaskä p cara aluj än mir š än pravdä, š zauvjek osä rāmāje ku narodu aluj.

Bună vorba alu Luke

The Gospel of Luke

Published 2022 for the Ludari (Rumunski, Munćan) edition by Romska Biblija (RomBib)

www.rombib.com

Cover Design: MediaWorks a ministry of OM, *om.org/mediaworks*

eBooks for download:

<https://library.mediaworks.global/en>

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and MediaWorks.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Bunã vorba alu Luke

Asta Bunã vorbã askris omu karje s kima Luka, karje afost doktor, učeniku karje putuja ku apostolu Pavle (vjez Kol 4,14; Flm 24; 2 Tim 4,11), a na fost židov. Asta knjigã rubjaštje d aja kãnd sa fukut Isusu, kãnd atrijit, kãnd ãnvaca, kãnd fiãa ãudurj, kãnd amurit p kruãje, kãnd auskrisnit dãla morc š kãnd apljikat p ãerj. Una dãla glavna temã d asta Bunã vorbã jaštje k Isusu aispunit obeãala karje Dimizov adat alu Izraelcilor ãn zavjetu alu Bãtãrn ali š Bunã vorba nuje samo d židovj veã š d ãlja karje nuje židovj. ãn asta Bunã vorbã Isusu ãnvãca d multje temje, karje ukljuãa š rugala, Sufljetu alu Svãnt, radostu, zahvala š banji. Asta knjigã isto aratã kum Isusu likuja š oprostja alu multã lumje, karje ukljuãuja š p ãlja karje afost mult bulnavj ili karje avja ãn jej sufljet alu rov, sãraãj, grešnikurj, propalic š multje mujerj. Luka asta askris, vjerovatno njeãe šajzãã š ãinã 65 aj maj ãnklo d Kristu.

Luka rubjaštje dããe skrije knjigasta

1¹⁻³ Poštovani Teofile, kašã kum šti, mulc lumje adat tot dãla jej s skrije izvješãe d stvarurj karje Dimizov afukut ãn vrijamja anuastrã, baš kašã kum skrije ãn Svãntã pismã. Askris aja ãe nuavã azãš ãlja karje avizut stvarurlja d ãnãipjalã š karje rubja Bunã vorbã. Š jo pažljivo amprouãit aštja tuatje dogaãajurlje. Jo agãndit k arfi binje tot s skriuv p rãnd, ⁴ aša osã

fi siguran k aja ãe jej ta ãnvãcat istina.

Andëlu Gabrijel rubjaštje d aja k osã s fakã Ivan karje bãtjaza

⁵ Kãnd caru Herod avladit p Judeja,^a afost njeki pop karje s kjamã Zaharija. Jel pripadnja alu skupinej d popje karje s kima skupina alu Abije.^b Mujarja alu Zaharije afost isto dãn familija alu popilor. Ja s kima Elizabeta.

⁶ Amiždoj irja pravedni la Dimizov

^a **1,5** *caru Herod avladit p Judeja* – Takoãer s kima Herod Marje, š avladit dãla trjezãã š šãptje (37). pãnla patru (4). aj majdatã d Krist. Judeja aiãa rubjaštje d tot pãmãntu undje atrijit Židovi. ^b **1,5** *alu skupinej d popje karje s kima skupina alu Abije* – Afost duavãzãã š patru (24) skupinã d popje. Toc afost d sãmãnca alu Aron, fratilje alu Mojsije. Abija afost pra tata alu opt (8) skupinã d popje (vjez 1 Dnev 24,10).

š uvijek askulta tot aja če Domnu azapovidit ən zakonu alu Mojsije.
 7 Ali na vut kupil daja če Elizabeta afost štjarpä, a amiždoj irja mult bätrnj.

8 Udatä, Zaharija š popilje ən skupina aluj služaštje ən Hram.

9 Običaju alu popilor afost s arunče kocka tuatä zuva kum akuljiđja činje osä utrje ən Svetište alu Domnuluj ən Hram š činje osä apringä tämäja.^a Una zuvä akuljes p Zaharija s apringä tämäja.

10 D vrijamjaja mult lumje s ruga ən dvorištja alu Hramuluj.

11 Atunča alu Zaharija sa ukazät anđelu alu Domnuluj. Astat p partja alu dāraptej la žrtveniku d tämäja. 12 Känd Zaharija avizut p anđelu, jel mult sa spirjat.

13 A anđelu ja zäs: “Na vja frikä, Zaharija! Dimizov auzät rugala ata: Elizabeta, mujarja ata, osä c fakä bijat. Š osä l kjem Ivan.

14 Osä c fije drag š t veselješt š mulcă osä s radujaskä känd s fičja jel. 15 Kupilu alu vostru osä fije marje la intja alu Domnuluj. Jel nusä bja nič vin nič altje bjarje ljutje. Osä fije pljin d Sufljetu alu Svāntuluj još känd fi ən burtä.

16 Jel osä okrinjaskä p multje Izraelcurj la Domnu, Dimizov alor.

17 Isti sufljet karje ja dat snagä alu

Ilije osä fije ən bijatu alu tov s pripimaskä p narodu d vinjala alu Domnuluj. Osä okrinjaskä inimilje alu tatilje kättri kupi š nagovorjaskä p älja karje nu skultä p Dimizov s primjaskä mudrost alu älja karje askultä.”

18 Zaharija azäs alu anđeluj: “Kum s štjuv k s dogodjaštje aja? Š jo š mujarja amja ištjem već bätärnj.”

19 P aja anđelu ja zäs: “Jo sānt Gabriel. Amvinjit dāla prijestolje alu Dimizov. P minje atrimjes la tinje s c aduk asta bunä vorbä.

20 Jakä, da akuma osä rāmāj mut š nusä poc s rubještj tot pānla zuvaja pānd s nu dogodja aja, daja če naj krizut ən vorbilje alji mjalje, karje osä ispunjaskä d vrijamje alor.”

21 Ən vrijamjaja narodu aštiptat p Zaharija š na razumit dāče atāta sa zabuvit ən Svetište. 22 Känd jel napokon aišät, na putut nimik s lji zākä š s lja udä. Känd lumja avizut aja, š znakurlje karje lja dat ku mānilje, ashvatit k jel avut vizije ən Svetište.

23 Känd azavršät zuvilje alu Zaharija s lukrjazä kašä popa ən Hram, sa tors akas. 24 Dāpä duavä trje zälje, mujarja aluj Elizabeta arāmas grja, š činč (5) lunj na išät dān kasä. Ja azäs: 25 “Aša Domnu

^a 1,9 Popurlje atribut s apringä tämäja kašä prinosu alu Dimizov tuatä dāminjaca š sara p posebni oltar ānontru ən Hram.

sa pobrinit d minje š askinit rušunja dāpā minje la intja alu lumje daja če na putut s am kupi.”

Anđelu Gabrijel rubjaštje d aja k osā s fakā Isusu

²⁶ Kānd Elizabeta irja grja šasā (6) lunj, Dimizov atrimjes p anđelu Gabrijel ān sat Nazaret ān regija Galileja, ²⁷ la djevicā karje zaručitā dāpā om karje s kjamā Josip. Jel irja d sāmāncā alu caru David, a djevica s kima Marija. ²⁸ Gabrijel avinjit š azās alu je: “Zdravo! Domnu ku tinje. Dimizov ta kuljes!”

²⁹ P aja Marija sa uznemirit š na razumit če anđelu avrut s zākā ku pozdravula. ³⁰ Anđelu azās: “Na vja frikā, Marija. Tu ješt aja p karje Dimizov akuljes! ³¹ Jakā osā fi grja š osā fač fičor p karje osā l kjem Isusu. ³² Jel osā fije marje š osā s kjamje Bijatu alu Maj marje Dimizov. Domnu Dimizov osā idja autoritet s fije car kum Dimizov aobečit alu David, sāmānca aluj. ³³ Osā vladjaskā p sāmānca alu Jakov^a zauvjek š cara aluj nikad nusā prestanjaskā.” ³⁴ Marija

āntrijabā p anđelu: “Ali kum? Jo još nam fost ku omu.”

³⁵ Anđelu Gabrijel ja zās: “Suflijetu alu Svāntuluj osā s slubuadje p tinje š sāla alu Maj marje Dimizov osā t ānviljaskā. Š daja kupilu karje l fiča osā fije svānt š osā s kjamje Bijatu alu Dimizov. ³⁶ Jakā, Elizabeta, rođakinja ata, aša bātārnā isto duče fičor. Aja ista mujarje, d karje arubit k nu puatje s ajbje kupi, a grja je d šasā (6) lunj. ³⁷ K alu Dimizov nimika nuje nemoguće!”

³⁸ Marija azās alu Gabrijel: “Jakā, argata sānt alu Domnuluj. S fije kum tu zāč!” Š Gabrijel apljikat dāla ja.

Marija positjaštje p Elizabeta

³⁹ Duavā trje zālje dāpā aja, Marija majdatā apljikat ān sat ān djalurj alu Judeje. ⁴⁰ Kānd ja ažuns, auntrat ān kasa alu Zaharija š apozdravit p Elizabeta. ⁴¹ Kānd Elizabeta auzāt pozdravu alu Marije, kupilu ān burtā alu Elizabetāj dāturdatā mult sa miškat š Elizabeta sa napunit ku Suflijetu alu Svāntuluj. ⁴² Elizabeta d radost marje āntarje astrigat:

^a 1,33 *sāmānca alu Jakov* – Ān grčki original skrije: “kasa alu Jakov” karje rubja d tuatā sāmānca alu Jakov. Altu lumilje d Jakov afost Izrael. Atrijit usutje d aj majdatā, a tuatje duavāsprjače (12) d sāmāncje alu Izrael avinjit dāla jel. Lumja p narodu Izrael često kima kasa alu Jakov.

“Maj mult ješt blagoslovitã d tuatje mujerj š blagoslovit je kupilu ãn burta ata! ⁴³ Ku čaja amzaslužãt častula s m positjaskã mama alu Domnuluj alu mjov! ⁴⁴ Jakã kãnd auzãt pozdravu alu tov, kupilu ãn burtã dãturdatã mult sa miškãt d radost! ⁴⁵ Blagoslovitã ješt daja čaj krizut k osã s ispunjškã poruka karje ca trimjes Domnu!”

Marija slavjaštje p Dimizov ãn radost

⁴⁶ Atunča Marija azãs:

“Inima amja adrikã p Domnu,
⁴⁷ sufljetu alu mjov s
radujaštje la Dimizov,
Spasitelju alu mjov,

⁴⁸ k p minje ma kuljes,
p ponizna argata aluj!
Audjec, pãnd akuma tuatã
generacija osã zãkã

k Dimizov ma blagoslovit,
⁴⁹ daja če Dimizov karje arje
tuatã sãla

afukut marje čudã d minje!
Svãnt je lumilje aluj.

⁵⁰ Iskazaštje milostu p toc ãlja
ãn tuatã vrijamja
karje arje frikã d jel.

⁵¹ Ku mãna capãnã afukut
marje čudã
š aputirit p lumja karje
ponosni š umišljeni.

⁵² Jel aizbacãt p vladari s nu
vladjaskã više,
a adrikat p lumje karje
je ponizni.

⁵³ A p lumja karje irja flãmãnj
lja nasitit ku binje,
a p lumja karje bogatã lja
trimjes dãla jel ku mãnilje
gualje.

^{54–55} Jel ažutat alu Izrael, alu
argatu aluj
baš kum adat obečãlã alu
sãmãnca anuastrã,
alu Abraham š alu kupi aluj,
k osã lji fije uvjek d milã.”

⁵⁶ Atunča Marija ku Elizabeta
arãmas njeđe trje (3) lunj š sa
tors akas.

Sa fukut Ivan karje bãtjazã

⁵⁷ Alu Elizabeta avinjit vrijamja s
fakã š ja afukut bijat. ⁵⁸ Kãnd tuatã
familija alu je š komšiji auzãt d
asta, kum Domnu afost aša d bun
kãtri ja, toc sa bukurat zajedno
ku ja.

⁵⁹ Känd kupilu anapunit opt (8) zälje, atribut s fije obrezät,^a aša k komšiji š familija avinjit s proslavjaskä aja. Avrut p kupilu s l kjamje Zaharija kum tatusov s kjamä, ⁶⁰ ali Elizabeta azäs: “Nu, njegö mora s s kjamje Ivan!”

⁶¹ Komšiji š familija azäs: “Nimilja dälä familija ata nu s kjamä Ivan!” ⁶² Atunča, daja če Zaharija na putut s audä, lumja ku mänilje la tribat kum jel vrja kupilu s s kjamä. ⁶³ Zaharija akätat s ji dja ploče s skrije š askris: “S kjamä Ivan”, š toc sa mirat. ⁶⁴ Dimizov alu Zaharije adiškis gura š ja dizljigat ljimba š jel däturdatä ančiput s rubjaskä š s slavjaskä p Dimizov.

⁶⁵ Känd toc karje trija upruapje d jej avizut če Dimizov afukut alu Zaharije, lja fost frikä d Dimizov. Än tuatje saturlje än djalurlje alu Judeje, lumja rubja d aja če sa dogodit. ⁶⁶ Činje god auzät d jej gändja d aja š sa tribat: “Atunča če osä fije d bijatusta känd ufi marje?”, k Domnu sigurno osä fakä nješto marje pisti jel.

Zaharija rubjaštje d Mesija š d Ivan karje bätjazä

⁶⁷ Sufletu alu Sväntuluj aispunit p Zaharija, tata alu Ivan, š jel arubit asta porukä dälä Dimizov:

⁶⁸ “Slava alu Domnuluj,
Dimizov alu Izraelcilor,
k avinjit s ažutä alu narodu
aluj š s lji izbavjaskä!

⁶⁹ Š atrimjes nauvä
marje Spasitelj
dän sämänca alu argatu
aluj David,

⁷⁰ kum jel d mult aobečit
pisti vorba alu prorokurlje
karje jel atrimjes:

⁷¹ s nji spasaskä dälä dušmani
alji noštri
š dälä mänä alu tuatä lumja
karje nji mrzaštje.

⁷² Jel asta afukut s pokazaskä
milä alu sämänca
anuasträ

aša ča ispunit savezu alu svänt
karje afukut ku jej,

⁷³ aša ča ispunit obečala karje
adat alu Abraham, alu
anuasträ sämänca.

^a 1,59 *obrezät* – Obrezjala afost znaku alu savezu alu Abraham š ku sämänca aluj (Post 17,9–14). Židovi afost obrezäc kum apokaza k irja odani alu Dimizov š k pripadnjaštje alu narodu aluj karje akuljes.

- ⁷⁴ Kašã kum aobečit, nja skos
dãla dušmanj
s putjem s ji služãm
frzdã frikã,
⁷⁵ s trijim kum Dimizov azãš
š s fičem čije bunãn tuatje
zuvilje anuaštrje.
⁷⁶ A tu, bijatu alu mjov, osã t
kjem proroku alu Maj
marje Dimizov.
Osã plječ la intja alu
Domnuluj s ji pripremještj
drumu.
⁷⁷ Osã ãnvãc p narodu aluj s
štije kum s s spasaskã
kum s lji fije oprostot grešala
alor.
⁷⁸ Daja če je Dimizov pljin d
milã š arje osječaj d noj,
jel trimjatje lumina dãn čerj.
Kašã suarilje karje sa drikã ãn
diminjacã,
⁷⁹ Dimizov osã adukã lumina
alu ãlja karje trijaštje
ãn nuaptje š arje frikã
d muartje.
Jel osã nji pokazaskã drumu
karje aduče ãn mir.”

⁸⁰ Ivan akriskut š apostanit capãn
ãn sufljet. Trija ãn lok undje nuje
nimika.^a Kãnd akriskut, jel ančiput
la intja alu toc s rubjaskã alu
naroduluj alu Izrael.

Sa fukut Isusu ãn Betlehem

(Mt 1,18–25)

2¹ ãn vrijamaja caru alu
Rimuluj, August, azapovjedit
s fakã popisu d tuatã lumje
karje trijaštje ãn cara. ² ãsta
afost prvi popis d lumje karje sa
dogodit ãn vrijamje pãnd Kvirinije
afost upravitelju p regija Sirija.
³ Toc apljikat ãn trgu undje trija
sãmãnca aluj s s skrije ãn popis.
⁴ Aša š Josip, karje afost sãmãnca
alu caru David, apljikat dãn sat
Nazaret ãn regije Galileje ãn sat
Betlehem ãn regije Judeje, undje d
mult sa fukut David. ⁵ Jel apljikat
una ku zaručnica aluj, Marija, s s
skrije ãn popis. Marija već afost
grja, ⁶ š pãnd afost ãn Betlehem, ja
vinjit vrijamja s fakã. ⁷ Ja afukut
bijat, prvi kupil, la ãnvilijat š la
pus ãn albjje daja če ãn sat undje
irja sobje d gostjamje nu irja lok
d jej.

Andeli zãce alu pastirilor k Isusu sa fukut

⁸ ãn nuaptjaja p pãjenj upruapje
d Betlehem, njeki pastirurj pãza
vojilje alor. ⁹ Dãturdatã sa ukazãt
andelu alu Domnuluj š lja osvitljit
slava alu Domnuluj š jej mult sa

^a 1,80 lok undje nuje nimika – Asta afost napuštjeni lok la zapadnã partje d apã Jordan.
Nuje dãpartje dãla lok undje apa Jordan untrã ãn Mrtvo more.

spirjat! ¹⁰ Anđelu lja zās: “Na vjec frikā! Jakā aduk vuavā Bunā vorbā karje p tuatā lumja s usričaskā!

¹¹ Astāz sa fukut vuavā Spasitelju ān Betlehem, ān trgu alu David. Jel je Kristu, Domnu! ¹² Aša osā štijec k je istina aja če zāk: Osā gāsac kupilu karje je ānvilijat ān plahtā kum zače ān aljbje.”

¹³ Dāturdatā alu anđeluj avinjit marje vuastje d anđelurlje dān čerj karje aslavit p Dimizov:

¹⁴ “Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj,^a
a p pāmānt mir alu lumje
karje ja ugodit.”

¹⁵ Š anđelurlje apljikat dāla jej š sa tors p čerj. Pastiri arubit unu ku alc: “Ajdac ān Betlehem s vidjem ča fost če nuavā azās Domnu!”

¹⁶ Apripit ān Betlehem š ānklo angāsāt p Marija š p Josip ku kupilu če sa fukut karje azukut ān aljbje. ¹⁷ Kānd la gāsāt, alu toc arubit aja če anđelu azās d kupil. ¹⁸ Š tuatā lumja karje apus urjajke la pastirurj sa mirat d aja če lja zās. ¹⁹ A Marija nimika na mujtat d asta ča uzāt š gāndja d aja ān inima alu je. ²⁰ Pastiri sa tors la vojilje p karje pāza š slavja š zahvalja alu

Dimizov. Tot ča uzāt š avizut afost kum lja zās anđelu.

²¹ D opt (8) zālje maj ānklo kānd avinjit vrijamja s obrezaskā p kupilu,^b ja pus lumilje Isusu karje anđelu adat majdatā njego če Marija arāmas grja.

Josip š Marija adučē p Isusu ān Hram

²² Kānd avinjit vrijamja Marija s s oclstjaskā kum skrije ān zakonu alu Mojsije,* Josip š Marija alat p Isusu š apljikat ān Hram ān Jeruzalem. La posvitit alu Domnuluj, ²³ kum skrije ān zakonu alu Domnuluj: “Tot bijatu karje prvi sa fukut pripadnjaštje alu Domnuluj.”* ²⁴ Š aprinisāt žrtvā kum mama aputja jar s fije čistā, kum zakonu alu Mojsije ānvacā: “duavā (2) grlic ili doj (2) goluburj tānārij.”*

Šimunu š Ana kunuaštje k Isusu je Kristu p karje Dimizov la trimjes

²⁵ Trija atunča unu om ān Jeruzalem, s kjamā Šimun, karje irja pravedan š askulta zakonu alu Dimizov. Suflijetu alu Svāntuluj irja p jel š aštiptat p Dimizov

^a 2,14 Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj – Ān grčki original skrije: “Slava p visina!”

^b 2,21 Vjez fusnota ān 1,59. * 2,22 Lev 12,1–4 * 2,23 Iš 13,1–2 * 2,24 Lev 12,6–8

s izbavjaskä p Izraelcurlje kum aobečit.^a ²⁶ Sufletu alu Svântuluj ja zäs k nusä muarje pänä god nu vjadje p Kristu karje Domnu atrimjes s izbavjaskä p narodu aluj. ²⁷ P zuvä känd Josip š Marija adus kupilu Isusu s fakä obredu kum je skris än zakonu alu Mojsije, Sufletu alu Svântuluj adus p Šimun s pljače än Hram. ²⁸ Šimun alat p Isusu än mäj š aslavit p Dimizov ku vorbiljaštja:

²⁹ “Domnulje, maj ispunit obečala karje maj dat š akuma jo, argatu alu tov, pot s mor än mir.

³⁰ Akuma vojki alji mjej avizut spasjala,

³¹ p spasitelju karje tu atrimjes d tot narodu.

³² Jel je lumina s otkrijaskä istina ata alu tot narodu, äla karje aduče slava alu Izrael, narodu alu tov.”

³³ Josip š Marija sa mirat la vorbje če s rubja d Isusu. ³⁴ Šimun lja blagoslovit š azäs alu Marije, mama alu Isusuluj: “Jakä, Dimizov atrimjes p kupilusta k mulc Izraelcurj osä kadä š mulc osä adrikä. Dimizov la trimjes kašä znaku s pokazaskä drumu d

spasjalä, karje mulc inš osä l odbacaskä, ³⁵ š aša osä aratä rovu än inima alor. A känd l odbacaštje, maču osä probijaskä inima ata.”

³⁶ Afost än Hram š proročičä Ana, fata alu Fanuel dän sämänca alu Ašer. Ja irja mult bätrnä. Afost šaptje (7) aj än brak ³⁷ š atunča atrijit kašä udovica pänla optzäč š patru (84) aj. Na išät dän Hram, njego än post š än molitvä aslužät alu Dimizovuluj zuva š nuaptja.

³⁸ Baš känd Šimunu azavršät, avinjit Ana š ančiput s slavjaskä p Dimizov š s rubjaskä d Isusu alu toc karje aštiptat p Dimizov s izbavjaskä p Jeruzalem dälä dušmanji alor.

³⁹ Känd Josip š Marija afukut kum zakonu alu Domnuluj azapovjedit, sa tors akas än Nazaret än regije Galileje. ⁴⁰ Kupilu Isusu akriskut. Apostanit capän š maj mult mudar š Dimizov nastavja s l blagoslovjaskä.

Fälkovu Isusu rubjaštje ku učitelji än Hram

⁴¹ Roditelji alu Isusuluj tot anu pljika än Jeruzalem känd irja prazniku Pasha. ⁴² Känd Isusu avut duavšprjače (12) d aj, jej apljikat kašä uvijek s slavjaskä

^a 2,25 aštiptat p Dimizov s izbavjaskä p Izraelcurlje kum aobečit – Än grčki original skrije: “aštipta utjeha alu Izrael”.

prazniku. ⁴³ Dăpă praznik, roditelji alu Isusuluj ančiput akas, a fălkovu Isusu arămas ăn Jeruzalem, ali roditelji aluj na štijut aja.

⁴⁴ Agăndit k Isusu je ăn grupa alor. Jej aumblat una zuvă a atunča ančiput s l katje ăntră familije ș ăntră ortač alor, ⁴⁵ ali nu la găsăt ș aša sa tors ăn Jeruzalem ș ănklo s l katje. ⁴⁶ Dăpă trje (3) zălje la găsăt ăn Hram ăntră učiteljurj kum punje urjajke ș lji ăntrjabă. ⁴⁷ Ș toc karje apus urjajke la Isusu sa mirat kăt štije ș kum binje odgovorjaštje p pitanje.

⁴⁸ Kănd jej angăsăt p Isusu na štijut će s găndjaskă. Azăs mumusa: “Bijatu alu mjov, dăče afukut tu asta nuavă? Jakă, tatutov ș jo mult nja sikirit ș noj pistot t kătam!”

⁴⁹ Isusu azăs alor: “Dăče mas kătat? Dali voj nu štijic k jo mora s fiuv ăn kasa alu Tatimjov?”

⁵⁰ Ali jej nu razumja će jel avrut s lji zăkă.

⁵¹ Isusu sa tors akas ku mumusa ș ku tatusov ăn sat Nazaret ș askulta p jej. A mumusa nimika na mujtat d asta će sa dogodit. ⁵² Isusu krištja

ș postanja joș maj mult mudar ș Dimizov l blagoslovja maj mult ș maj mult, a lumja l poștuja maj mult ș maj mult.

Ivan karje bătjază pripremjaštje drumu d Isusu

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Iv 1,19–28)

3¹ Afost činčsprjače (15) d aj kum caru alu Rimuluj Tiberije ančiput s vladjaskă. Poncije Pilat afost upravitelju ăn regije Judeje. Herod^a avladit ăn regije Galileje, a fratusov Filip avladit ăn regije Itureje ș Trahonitide, a Lizanije avladit ăn regije Abilene.^b ² Ș Ana ș Kaifa afost marj popurj^c ăn Jeruzalem. Ăn vrijamjaja Dimizov rubja alu Ivan, bijatu alu Zaharija, ăn pustinje.^d ³ Jel apljikat ăn tuatje lokurj pănglă apă Jordan s rubjaskă alu lumjej k trjebje s s bătjază s pokazaskă kum sa okrnit dăla greșală ș Dimizov lja oprostit greșala. ⁴ Kum askris proroku Izaija, Ivan afost

“glasu karje strigă ăn pustinje:

^a **3,1** Herod – Konuskut ș kașă Antipa, afost bijatu alu Herod Marje. ^b **3,1** Herod, Filip ș Lizanije afost “tetrarsi”. “Tetrarh” afost rimski naslov d vladar ăn unu lok karje vladja samo ku odobrjala alu vlastu alu rimuluj. Obična lumje njekad lji kima carurj (na primjer, vjez Mt 14,9; Mk 6,14).

^c **3,2** Ș Ana ș Kaifa afost marj popurj – Ana afost marje popă 6.-15. aj maj ănklo d Krist, ali atunča vlada alu rimuluj la skinit dăla položajula. Zetu aluj, Kaifa, afost marje popă 18.-37. aj maj ănklo d Krist. Aša službeno ăn aja vrijamje Kaifa afost marje popă, ali lumja joș uvijek akimat p Ana marje popă ș jel ș majdăpartje avut autoritet ăntră Židovj.

^d **3,2** pustinje – Vjez fusnota ăn 1,80.

‘Pripremic drumu d Domnu
š očistic d jel stazilje!

⁵Ispunic tuatä dolina
š poravnic tot djalu š brjegu!
Ipravic drumu karje strämb
š poravnic aja čije nuje
ravno!^a

⁶Tuatä lumja osä vjadje spasjala
alu Dimizovuluj!”*

⁷Ivan rubja alu mulc lumje karje
vinja s s bätjazä: “Voj, šarpilor!
Činje va zäs k aša d ljaznje putjec
s fuđic dälä kaznä karje Dimizov
trimjatje? ⁸Fičec binje karje
aratä k vas okrnit dälä grešala
avuasträ.^b Š vu äňšälac akä gändic
k ištjec sigurni samo daja če ištjec
sämänca alu Abraham. Ali jo vu
zäk, Dimizov puatje d bulovanjištja
s stvurjaskä kupi alu Abraham!
⁹Dimizov uskoro osä luvjaskä ku
sukurja äň tot ljemnu karje nu dä
bun plod. Tot ljemnu karje nu dä
bun plod osä fije tijat š arunkat
än fok.”

¹⁰Antribat mulc lumje p Ivan:
“Atunča če trjebje s fičem?”

¹¹Ivan lja zäs “Činje arje duavä
(2) kämäšj, trjebje s dja alu älja
karje narje ničuna. A činje arje
mäňkarje, trjebje s podiljaskä ku
älja karje narje.”

¹²Avinjit s s bätjazä čak
š poreznikurlje^c š la tribat:
“Učiteljulje, če trjebje s fičem?”

¹³Ivan lja zäs: “Nu läc maj marje
porezu njego če je lumja datorj.”

¹⁴Š la tribat vuastja: “A če trjebje
noj s fičem?”

Ivan lja zäs: “Nu läc banji dälä
nimilja ku säla š p nimilja nu
punjec minčunj s dobidic banji.
Njego fic zadovoljni ku plata
avuasträ.”

¹⁵Kum lumja očekuja k Kristu
ändatä vinje, toc äň inimä s äňtriba
dal je Ivan Kristu. ¹⁶Daja Ivan
alu toc azäs: “Jo p voj bätjez ku
apa, ali vinje njeko maj marje d
minje, atäta d marje k jo nu sänt
dostojan čak s ji fiuv argat^d. Jel
p voj osä bätjazä ku Sufletu alu

^a 3,5 Ivan azäs alu lumjej k mora s s pokajaskä d grešala alor s fije spremic d vinjala alu Domnuluj. Äštja stihurj koristjaštje metafora. D fukat ravni drum äň pustinje je slika s fije spremic s prihvatjaskä p Isusu š poruka aluj. * 3,6 Iz 40,3–5 ^b 3,8 *Fičec binje karje arata k vas okrnit dälä grešala avuasträ* – Äň grčki original skrije: “Fičec plodu karje je dostojan d pokajalä”. ^c 3,12 *poreznikurlje* – Obično aja afost Židovi karje alcä Židovj nu lja vurut daja če jej alukrizat d vlada alu rimuluj (karje apreuzmit p Izrael). Večina d poreznikurj äňšäla p alcä. Käta maj mult banj njego če lumja dugujaštje, a viška cänja d jej. Š d äla razlog lumja mrza š lji smatnja k je izdajic alu vlastiti narodu š alu vjera alor. ^d 3,16 *nu sänt dostojan čak s ji fiuv argat* – Äň grčki original skrije: “nu sänt dostojan nič klicimitilje s ji dizljeg.”

Svântuluj^a š ku foku.^b ¹⁷ Jel osă fije kašă omu karje odvojaštje gruvu dăla jarbă. Gruvu osă sprimjaskă ân ostavă, a jarba osă apringă ku foku karje nikad nu prestanjaštje s argă.” ¹⁸ Ivan rubja alu lumjej Bună vorbă d Dimizov ku multje altje opomenje.

¹⁹ Ivan la intja alu toc la ukorit p Herod, karje irja vladaru dăn regije Galileje,^c daja če sa ânsurat ku Herodijada, karje afost mujarja alu fratisov, š d multje altje rovj ča fukut Herod. ²⁰ Ali kănd la ukorit Ivan, Herod p tot aja adodajit još unu rov: jel adat alu vuastja aluj s puje p Ivan ân kisuarje.

Ivan bătjază p Isusu

²¹ Majdată njego če p Ivan la pus ân kisuarje, kănd Ivan bătizat p toc karje avinjit la jel, jel bătizat š p Isusu. Atunča kănd Isusu sa rugat, čerju sa diškis, ²² š Sufletju alu Svântuluj sa slubuzăt p jel ân

oblik kašă golubu. Dăn čerj sa uzăt glasu: “Tu ješt Bijatu alu mjov p karje jo vrjauv! Tu ješt radostu alu mjov!”

Sămănce alu Isusuluj

²³ Kănd Isusu ančiput s rubjaskă d Dimizov la intja alu toc, avut njeđe trjezăč (30) d aj. P Isusu l kuništja k je bijatu alu^d Josip.^e

Josip afost bijatu alu Eli,

²⁴ Eli afost bijatu alu Matat,

Matat afost bijatu alu Levi,

Levi afost bijatu alu Malki,

Malki afost bijatu alu Janaj,

Janaj afost bijatu alu Josip,

²⁵ Josip afost bijatu alu Matatija,

Matatija afost bijatu alu Amos,

Amos afost bijatu alu Naum,

Naum afost bijatu alu Hesli,

Hesli afost bijatu alu Nagaj,

²⁶ Nagaj afost bijatu alu Mahat,

Mahat afost bijatu alu Matatija,

Matatija afost bijatu alu Šimij,

Šimij afost bijatu alu Joseh,

^a **3,16** *bătjază ku Sufletju alu Svântuluj* – Aiča Ivan koristjaštje bătizija ân apă kašă metafora s opisaskă kum lumja osă iskušaskă săla alu Sufletju alu Svântuluj ân životu alor.

^b **3,16** *ku foku* – Asta puatje s rubjaskă d aja kum Sufletju alu Svântuluj čistjaštje životu alu älja karje krjadje (vjez Ap 1,5, 8; 2,1–4; 11,16). Ali ân âsta kontekst vjerovatno k foku rubjaštje d zuvă alu suduluj (vjez 3,7–9, 17). Ân aja vrijamje Dimizov osă kaznjaskă p lumja karje na prihvatit ânvăcala alu Isusuluj.

^c **3,19** *Herod, karje irja vladaru dăn regije Galileje* – Ân grčki original skrije: “Herod, tetrarh”. Vjez fusnota ân 3,1.

^d **3,23** *bijatu alu* – Ân âsta popis “bijatu alu...” puatje š s značaskă “sămănce alu”. Ân Biblije, lumja karje askris popisu d potomakurj obično na vurut s skrije p tuată sămănce alu njeki om, njego s arată loza dăla una văznă osobă pănla altă văznă osobă.

^e **3,23** Daja če Marija arămas grja pisti Sufletju alu Svântuluj, Josip afost alu Isusuluj kašă očuhu (vjez 1,26–37; Mt 1,18–22).

Joseh afost bijatu alu Joda,
²⁷ Joda afost bijatu alu Johanan,
 Johanan afost bijatu alu Resa,
 Resa afost bijatu alu Zerubabel,
 Zerubabel afost bijatu alu
     Šealtiel,
 Šealtiel afost bijatu alu Neri,
²⁸ Neri afost bijatu alu Malki,
 Malki afost bijatu alu Adi,
 Adi afost bijatu alu Kosam,
 Kosam afost bijatu alu Elmadam,
 Elmadam afost bijatu alu Er,
²⁹ Er afost bijatu alu Jošua,
 Jošua afost bijatu alu Eliezer,
 Eliezer afost bijatu alu Jorim,
 Jorim afost bijatu alu Matat,
 Matat afost bijatu alu Levi,
³⁰ Levi afost bijatu alu Šimun,
 Šimun afost bijatu alu Juda,
 Juda afost bijatu alu Josip,
 Josip afost bijatu alu Jonam,
 Jonam afost bijatu alu Elijahakim,
³¹ Elijahakim afost bijatu alu
     Meleja,
 Meleja afost bijatu alu Mena,
 Mena afost bijatu alu Matata,
 Matata afost bijatu alu Natan,
 Natan afost bijatu alu David,
³² David afost bijatu alu Jišaj,
 Jišaj afost bijatu alu Obed,
 Obed afost bijatu alu Boaz,
 Boaz afost bijatu alu Sala,

Sala^a afost bijatu alu Nahšon,
³³ Nahšon afost bijatu alu
     Aminadab,
 Aminadab afost bijatu alu Admin,
 Admin afost bijatu alu Arni,
 Arni^b afost bijatu alu Hesron,
 Hesron afost bijatu alu Peres,
 Peres afost bijatu alu Juda,
³⁴ Juda afost bijatu alu Jakov,
 Jakov afost bijatu alu Izak,
 Izak afost bijatu alu Abraham,
 Abraham afost bijatu alu Terah,
 Terah afost bijatu alu Nahor,
³⁵ Nahor afost bijatu alu Serug,
 Serug afost bijatu alu Reu,
 Reu afost bijatu alu Peleg,
 Peleg afost bijatu alu Eber,
 Eber afost bijatu alu Sala,
³⁶ Sala afost bijatu alu Kenan,
 Kenan afost bijatu alu Arpakšad,
 Arpakšad afost bijatu alu Šem,
 Šem afost bijatu alu Noa,
 Noa afost bijatu alu Lamek,
³⁷ Lamek afost bijatu alu
     Metušalah,
 Metušalah afost bijatu alu Henok,
 Henok afost bijatu alu Jered,
 Jered afost bijatu alu Mahalalel,
 Mahalalel afost bijatu alu Kenan,
³⁸ Kenan afost bijatu alu Enoš,
 Enoš afost bijatu alu Šet,
 Šet afost bijatu alu Adam,

^a 3,32 *Sala, Sala* – Njeki grčki rukopisurj skrije: “Salmon, Salmon”.
Admin ... Arni, Arni – Njeki grčki rukopisurj skrije: “Aram, Aram”.

^b 3,33 *Admin,*

Adam afost bijatu alu Dimizov.^a

Nikuratu iskušastje p Isusu

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

4¹ Isusu, pljin ku Sufljetu alu Svántuluj, apljikat dála apa Jordan š Sufljetu la dus án lok undje nuje nimika ²š d patruzáč (40) d zálje š la iskušat nikuratu. D záljiljalja na mánkat nimik, š kánd atrikut patruzáč (40) d zálje, afost flámänd.

³A nikuratu ja zäs: “Akä ješt Bijatu alu Dimizovuluj, zi alu buluvanusta s postanjaskä mälaj.”

⁴Isusu ja odgovorit: “Skris je án Svántä pismä: ‘Nu trijaštje omu samo d mälaj.’”^{*}

⁵Š nikuratu la dus p Isusu p marje djäl š ja pokazät daturdatä tuatä cara alu pämantuluj ⁶š nikuratu začë: “Cije osä zdauv asta tuatä vlast š slava aluj. Mije je dat š jo dav alu činje vrjauv. ⁷Akä t poklonještj la minje, tot je alu tov.”

⁸Isusu ja odgovorit: “Skris je án Svántä pismä: ‘Klanjaštje la Domnu, Dimizov alu tov, š aluj jedino služastje!’”^{*}

⁹Nikuratu la dus án trg Jeruzalem š la pus p špic p Hram š začë aluj: “Akä ješt Bijatu alu Dimizovuluj,

arunkitje da iča án zos! ¹⁰Daja če skris je án Svántä pismä:

‘Jel osä zapovidjaskä alu anđeli aluj d tinje s t päzaskä’,

¹¹š: ‘p mánj s t adukä undje ku pičoru

s nu t tu luvješt d buluvan.’”^{*}

¹²Isusu ja zäs: “Skris je án Svántä pismä:

‘Nu iskušä p Domnu, Dimizov alu tov!’”^{*}

¹³Känd iscrpit tuatä kušnja, nikuratu sa udaljít dála jel pánla nuavä prilikä s l iskušaskä.

**Isusu ánčapje
s služaskä alu Dimizov**

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴Isusu, pljin d snagä alu Sufljetuluj, sa tors án regija Galileja š vorba d jel sa proširit án tuatje lokurj án Galileja. ¹⁵Isusu ánväca án lokurj undje židovi s strändä š s ruga (karje s kjamä sinagoga) š toc l hvalja.

**Lumja án Nazaret
odbacaštje p Isusu**

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶Š atunča Isusu avinjit án Nazaret, án sat undje akriskut.

^a 3,38 *bijatu alu Dimizov* – Aja značastje k je Adam stvorit p slika alu Dimizov (vjez Post 1,26–27; 5,1–3). Slično, tuatä lumja arje sãmäncä án Dimizov (vjez Ap 17,28–29).

* 4,4 ZakPon 8,3 * 4,8 ZakPon 6,13 * 4,11 Ps 91,11–12 * 4,12 ZakPon 6,16

Š kašă uvjek sămbătă untră ăn
sinagogă š sa drikă s čitjaskă
d Svănta pismă pănglă toc.

¹⁷ Alu Isusuluj antins knjiga alu
prorokuluj Izaija. Jel adiškis knjiga
š angăsăt lok undje stă skris:

¹⁸ Suflijetu alu Domnuluj je
p minje.

Madat snagă š autoritet
s rubjesk Bună vorbă alu
săračilor.

Matrimjes s rubjesk alu lumjej
karje zarobic
s puatje s pljače slobodni,
s tork vidu alu vorbilor,
s oslobodjesk p lumja dăla ălja
karje lji mučaštje,

¹⁹ š s rubjesk k ăsta an ăn karje
Domnu arată aluj binilje.*

²⁰ Atunča Isusu ankis knjiga,
untuarče alu pomočnikuluj š
šadje s rubjaskă. Tuată lumja ăn
sinagogă sujăta ăn jel š jedva štipta
s zăkă nješto. ²¹ Š ančiput ku aštja
vorbje s lji zăk: “Astăz sa ispunit
aštja vorbje d Svănta pismă karje
akuma amčtitit.”

²² Š kănd Isusu azavršăt ku
vorba, toc karje irja ăn sinagogă
rubja d jel š s mira d binilje alu
Dimizovuluj d karje jel rubja.
Jej rubja: “Dali nuje ăsta bijatu
alu Josip?”

²³ A Isusu lji zăče: “Sigurno osă mi
zăčec asta poslovică: ‘Doktorulje,
likujaštje săngur p tinje!’ š: ‘Făj
š aiča ăn trg undje ajkriskut aja
čam auzăt će sa dogodit ăn trg
Kafarnaum.’” ²⁴ Š nastavit: “Asta
poslovică je istinita: ‘Nimilja nu
prihvatjaštje p proroku ăn lok
undje jel akriskut’.

²⁵ Kum š štijec afost multje udovic
ăn Izrael kănd proroku Ilija afost
viuv. Atunča p trje (3) aj š šasă
(6) lunj na fost pluaje š apostanit
marje fuamje p tot pămăntu.

²⁶ Ali Dimizov na trimjes p Ilija alu
ničuna udovică ăn Izrael. Njego
jel la trimjes s ažutje alu udovicăj
karje na fost Židovkă ăn trg Sarfata
majuprapje d trg Sidon.*^a ²⁷ Š isto
aša kănd afost proroku Elizej viuv,
ăn Izrael afost multje lumje karje

* 4,19 Iz 61,1–2 * 4,26 1 Car 17,8–16 ^a 4,26 Atunča Ilija apljikat ăn altu pămănt
alu komšiulor. P pămăntula atrijit una uduvică š bijatu alu je, š skoro arămas frzdă
mănkarje d pluaje karje apostanit fuamja. Međutim, jej sa pobrinit d Ilija š Dimizov sa
pobrinit d jej aša će găvanu alor ku pjelmu š alor volba d zitin nikad nu sa spraznit.
Tuată vrijamja atrajit fuamja, jej avut mănkarje. Ilija ănklo arămas maj mult aj.

avja gubă, zarazna buală p pjalje.^a Ali ničunu dăla jej nu sa likujit osim Naaman d Sirija.”*

²⁸ Kănd auzăt, toc ăn sinagogă sa nikăžăt. ²⁹ Jej sa skulat, la putirit d trg š la dus p rub d litică p karje sagradit alor trgu s l runče ăn zos.

³⁰ Ali jel atrikut ăntră jej š apljikat p drumu aluj.

Isusu putirjaštje dăn om p sufljetu alu rov

(Mk 1,21–28)

³¹ Isusu sa slubăžăt zos ăn Kafarnaum, karje je još unu trg ăn regija Galileja, undje ănvacă sămbătă ăn sinagogă. ³² Š lumja karje punja urjajke afost zadivic ku văncală aluj daja če rubja kašă ăla karje arje vlast.

³³ Afost ăn sinagoga omu ku sufljetu alu rov. Jel astrigat ăn tot glasu: ³⁴ “Hej, če aj tu ku noj, Isusulje dăn Nazaret? Ajvinjit s uništještj p noj p sufljeti alji rovj? Štiuv jo činje ješt tu: tu ješt Svăntu karje Dimizov atrimjes!”

³⁵ Isusu ja zapovjedit: “Tač š ješ dăn jel!” P aja sufljetu alu rov p omu la dubărăt pănglă toc š aišăt d jel š nu ja naudit nimika.

³⁶ Lumja afost zadivic š ančiput s rubjaskă unji ku alc: “D karje aštja vorbje! Ku autoritetu š ku snaga zapovjedjaštje alu sufljeti alji rovj, š jej jašă!” ³⁷ Š toc ăn regijaja auzăt če Isusu afukut.

Isusu likujaštje p multă lumja

(Mt 8,14–17; Mk 1,29–34)

³⁸ Isusu aišăt d sinagogă š apljikat ăn kasă alu Šimun. A suakra alu Šimunuluj amučito marje fok š jej la rugat s ja žutje. ³⁹ Isusu astat pănglă ja, zapovjedit alu fokuluj s u lasje š foku alăsato. Š odma sa skulat š lja dus s mălăncje.

⁴⁰ Kănd akăzut nuaptja,^b toc karje arje bolesnikurj lja dus la Isusu. A Isusu p tot ăla apus mănilje s lji likujaštje d tuatje bualje.

⁴¹ Isusu putirja sufljeti alji rovj dăn multje lumje, š sufljeti alji rovj striga kănd iša: “Tu ješt Bijatu

^a 4,27 *gubă, zarazna buală p pjalje* – Asta frază prevodjaštje grčka vorbă karje s koristja d označală njeke različite vrstje d bualje p pjalje. Tradicionalno s podrazumjaštje k s odnosaštje p guba. Om karje avut una d aštja bualje p pjalje smatratit je ritualno rov. Omu atribja cănut odvojit d alci lumje kum alu alcilor na prenesja buală š kum nu vinja ăn kontakt ku altu om š afiča p omula ritualno rov (vjez Lev 13,45–46). * 4,27 2 Car 5,1–14 ^b 4,40 *Kănd akăzut nuaptja* – Ăn grčki original skrije: “kănd kadje suarilje”. D Židovj alta zuvă ančiput kănd suarilje kadje. Daja če na kutizat s lukrjază s l lukrjază sămbătă, štipta pănd sămbăta nu završaštje, a atunča ančiput s adukă p lumja bulnavă la Isusu.

alu Dimizovuluj!” Atunča jel alor zapovjedit s nu rubjaskä daja če jej aštijut k je jel Kristu p äla karje Dimizov atrimjes.

Isusu pljakä äñ altje trgurj

(Mk 1,35–39)

⁴² Känd asvanit zuva, Isusu aišät d trgula š apljikat äñ pustinje. Š multä lumje l katä. Känd la gäsät, jej l ruagä s rämjäje ku jej. ⁴³ A jel lji začä: “Trjebje s mäduk š äñ alturj trgurj s rubjesk Bunä vorbä d cara alu Dimizov. Daja Dimizov matrimjes.” ⁴⁴ Š Isusu rubja Bunä vorbä äñ sinagogje äñ pämänt alu Židovilor.^a

Isusu kjamä p Šimun, p Jakov š p Ivan s l sljedjaskä

(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)

5¹ Una zuvä, känd Isusu astat pänglä apä Galileja,^b multä lumje s strändä pänglä jel s audje vorba alu Dimizov. ² Majdatä d asta, njeki ribarji već aišät dän čamacurj š ančiput s čistjaskä mrežilje. A Isusu avizut alor doj (2) čamacurj p obalä ³ š auntrat äñ

unu čamac, karje irja alu Šimun. Š Isusu la rugat s puatje ucärä s l pinđje dälä obalä. Atunča šadje, š äñväca p narodu d čamac.

⁴ Känd aprestit s rubjaskä, začä alu Šimun: “Pinđje čamacu maj dāpartje undje maj adänkä apa, š arunkäc mrežilje d pukat.”

⁵ Šimunu začä alu Isusuluj: “Gospodarulje, tuatä nuaptja njam potrudit š nimika nam pukat. Ali kum tu aša zač, osä arunk mreža.”

⁶ Känd Šimun š ortači aluj afukut aja, jej apukat mult pjaštje, atäta d mrežilje ančiput s s rupä. ⁷ Ribarji afukut ku mäna alu ortači alor äñ altu čamac s vije s ažutä. Jej avinjit š atäta napunit p amiždoj čamacurj d pjaštje k jej ančiput s potunjaskä.

⁸ Känd Šimun Petar aja avizut, akäzut la intja alu Isusuluj š začä: “Fuđ dälä minje, Domnulje, daja če nu sänt om bun!” ⁹ Š jel š toc karje afost ku jel äñ čamac sa mirat kät mult pjaštje apukat. ¹⁰ Š isto aša sa mirat Jakov š Ivan, fičorji alu Zebedej, ortači alu Šimun.

Isusu atunča začä alu Šimun: “Navja frikä. Dakuma osä puč p lumja^c.” ¹¹ Känd jel askos čamacurj

^a 4,44 äñ pämänt alu Židovilor – Äñ grčki original skrije: “äñ Judeja.” Međutim, š akä Luka asta vorbä koristjaštje d označälä regija alu rimulor Judeja, njekad (kašä kum je aiča š äñ 23,5) jel koristjaštje d označälä d tuatä domovina alu Židovilor. ^b 5,1 pänglä apä Galileja – Äñ grčki original: “pänglä apä Genezaret”. Isto če š apa Galileja. ^c 5,10 Dakuma osä puč p lumja značaštje k Petar rubjaštje alu lumjej d Dimizov š lji duče la Dimizov.

p obalä, jej aläsat tot š apljikat dăpä Isusu.

Isusu likujaštje p omu karje arje bualä p pjalje

(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹²Una zuvä Isusu avinjit än unu trg undje afost unu om pljin d bualje p pjalje. Känd jel avizut p Isusu, akäzut la intja alu Isusuluj ku fälči kătri pămănt š sa rugat d jel: “Domnulje, akă vrjaj, poc s m likuješt.”

¹³Isusu tindje măna, la dotaknit š zăče: “Vrjauv. Fi likujit!” Š guba odma sa povlačit. ¹⁴Isusu ja naredit: “Nu zăča alu nimilja, nu još, njego fuđ odma š pokazaštjtje alu popäj kum aputja s t pregledjaskă. Prinisaštje žrtvä d čistjala ata, kum Mojsije azapovidit kum aputja toc s vjadă k ješt likujit.”*

¹⁵Atunča glasu d Isusu tot maj mult sa proširit š mulc narod avinja s l audje š s likujaskă d buala alor. ¹⁶A maj mult vorj jel s povlača än pustinje š s ruagă.

Isusu likujaštje p omu karje nu puatje s umblje

(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

¹⁷Känd una zuvä Isusu änvaca p narodu, änklo šidja š farizeji š učitelji alu zakonu alu Mojsije karje avinjit dän tot satu än regija Galileja š regija Judeja š d trg Jeruzalem. A sála alu Domnuluj irja ku Isusu s likujaskă p lumja.

¹⁸Avinjit njeka lumje karje aduče p nosilje p om karje nu puatje s umblje, pa pokuša s l adukă š s položaskă păglu Isusu. ¹⁹Päntruv narod jej na putut s l adukă än kasă undje Isusu änvăca. La dus p stipinic p krov š afukut rupă š p nosilă, la slubuzăt ^aän mižlok d sobă pravo la intja alu Isusuluj.

²⁰D aja Isusu ashvatit k krjadje än jel, azăs: “Ortakulje, sa oprostit grešala ata.”

²¹P asta učitelji d zakonu alu Mojsije š farizeji agăndit: “Činje ästa karje gändjaštje k rubjaštje kašă Dimizov? Činje, osim Dimizov, puatje s oprostjaskă grešala?”

²²Ali Isusu aštijut če gändjaštje š lji zăče: “Dăče aša găndic? ²³Dali

* **5,14** Lev 14,1–32 ^a **5,19** La dus p stipinic p krov š afukut rupă š p nosilă, la slubuzăt – Än grčki original skrije: “Sa urkat p krov š slubăzăt p omu karje nu puatje s umblje...pisti pločic d glină (crjep)”. Än zuviljalja än pămăntula, fiča krovu d năroj š d paje karje s punja p krăč š p građe. Njekad koristja pločic d glină (crjep). Krovj irja ravni, a kăši avja stepinic ili basamač p karje lumja s urka p krov.

nuje majušurje s zākā: ‘Sa oprostit grešala ata’, njego s zākā: ‘Skual š umblā?’²⁴ Ali, s štijic k jo, Bijatu alu Omuluj, am autoritet p pāmānt s oprostjesk grešala.” Atunča začē alu omuluj karje nu puatje s umblje: “Cije zāk: ‘Skual, ja asta nosilā š fuđ akasā!’”

²⁵ Š omu akuma sa skulat la vojki alor, alat aja p čaja azukut š apljikat akas, slavja p Dimizov p drum. ²⁶ Š toc afost skroz zadivic š ančiput s slavjaskā p Dimizov. Afost pljin d frikā š rubja: “Astāz noj amvizut nješto če nuje d krizut!”

Isusu kjamā p porezniku

(Mt 9,9–13; Mk 2,14–17)

²⁷ Isusu dāpā aja aišāt š avizut p porezniku Levi^a kum šadje la carinā, š ja zās: “Vinā dāpā minje.”²⁸ Š Levi sa skulat, alāsat tot, š apljikat dāpā jel.

²⁹ Atunča Levi apriredit d Isusu marje veselije ān kasa aluj. A ku jej amānkāt mulc lumje š āntrā jej irja mulc poreznikurj. ³⁰ Atunča njeki farizeji, š njeki učiteljurj d zakonu alu Mojsije karje irja d grupa alor š prigovorja alu učenicurlje alu Isusuluj ku vorbilje: “Dāče mānkāc

š bjec ku poreznikurlje š ku lumja karje grešaštje?”

³¹ A Isusu lja zās: “Alu lumjej zdravānā nu trjebje doktorjamja, već alu lumjej karje bulnavā trjebje doktorjamja. ³² Nam vinjit s kjem p lumja karje gāndjaštje k je pravedna, njego amvinjit s kjem p lumja karje grešaštje s s okrinjaskā la Dimizov.”

Isusu ānvacā k nov drumu aluj maj bun njego drumu alu bātārn

(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

³³ Njeka lumje ja zās: “Učenicurlje alu Ivan maj mult vorj postjaštje š s ruagā, aša š učenicurlje alu farizeji, ali alji tjej stalno mālānkā š bja.”

³⁴ Lja antribat Isusu: “Dali kutizāc svatovi alu mladoženjej s natiric s postjaskā pānd mladoženja ku jej?^b ³⁵ Ali osā vinje vrijamja kānd osā lji ja p mladoženja^c š atunča s postjaskā.”

³⁶ Atunča Isusu nastavit aša če lja spus asta vorbā: “Numilja nu rupje pjatika dāla cualā nuavā s puatā s krpjaskā p cualā bātārnā. Akā aja fače, osā rupā cuala nuavā, a pjatika dāla nuavā cualā nu pristajaštje alu cualā bātārnā.

^a 5,27 Levi isto s kima Matej. Vidjec (Matej 9,9). ^b 5,34 Postu je znaku d tugā. Svatovi nikad nu postjaštje pānd s slavjaštje. ^c 5,35 Isusu p jel usporidjaštje ku mladoženja, a p učenicurlje aluj ku svatovi.

³⁷ Š numilja nu tuarnă vinu alu nov^a ăn bătrnă tăšnj d pjalje.^b Akă aja fače, vinu alu nov osă rupă tăšnjilje^c š osă varsă, a tăšnjilje osă propanjaskă. ³⁸ Njego, vinu alu nov trjebje s s tuarnje ăn nuavje tăšnj. ³⁹ Š numilja činje bja bătrn vin nu vrja vinu dăla nov daja če zăče: ‘Bătrn je maj bun.’^d

**Isusu zăče k arje autoritet
p sămbăta, svăntă
zuvă alu židovilor**

(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

6¹ Una sămbătă Isusu triča pisti pijană d gruv. Učenicurlje aluj rupja gruv, š la trljit ku mănilje š la mănkat. ² A njeki farizeji azăs: “Dăče prekršăc zakonu alu Mojsije ku aja če rupjec gruvu ăn sămbătă?”^e

³ Isusu lja odgovorit: “Dali voj nas čitit ăn Svăntă pismă ča fukut David, argatu alu Dimizov, kănd aflămăzăt jel š ălja karje afost ku jel? ⁴ Dali na auntrat ăn šator undje Dimizov s poštujaštje, jel amănkat dă mălaju karje posvitit š adat alu ălja karje afost ku jel? Dali nu zăče zakonu alu nostru k mălajusta nu kutjază s mălăncje nimilja činje nuje popă?”^{fg} ⁵ Atunča Isusu lja zăs asta: “Jo, Bijatu alu Omuluj, am autoritet p sămbătă!”

**Isusu likujaštje p
omu ăn sămbătă**

(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)

⁶ Alta sămbătă Isusu auntrat ăn sinagogă s ănvacă. Afost ănklo om karje na putut s koristjaskă

^a 5,37 *vinu alu nov* ili “sok d strugurj.” Asta s odnosaštje p vin karje još na kopt. ^b 5,37 *tăšnj* – Asta afost saku karje afost fukut d pjalje alu životinje. ^c 5,37 *vinu alu nov osă rupă tăšnjilje* – Kănd vinu alu nov akopt jel slubadje plinu karje proširjaštje tašna. Daja če tašna abătrnă piznjaštje daja če nu maj puatje s s raširjaskă kašă tašna anuavă. ^d 5,39 Asta metaforă s razlikujaštje dăla tradicija alu vodilor karje kašă vinu alu bătrnă š nov načinu d život karje je Isusu ănvăca karje je kašă vinu alu nov. Poanta alu asta ilustracija je k lumja karje zanjimja samo tradicija alor na vut voje s puje urjajke karje je Isusu ănvăca, š akă aja če jel ănvăca ispunja tot čije alor (židovsko) Svăntă pismă zapovidjaštje. ^e 6,2 Zakonu alu Mojsije zăče nu kutjez s lukrjez ăn sămbătă (vjez “sămbătă” ăn rječnik). Farizeji irja strogi ăn načinu karje jej tumača zakonu alu Mojsije š jej smatnja k ăla činje rupje gruvu jel lukrjază (Iš 34,21). ^f 6,4 Vjez ăn 1 Sam 21,1–7. ^g 6,4 Mălaju karje je posvetit afost duavăsprjače (12) d mălajurj karje s nalazja ăn lok svănt ăn šator. Popilje ănklo punje ăn tuată duminika d žrtvă alu Dimizov. Ăn tuată zuvă sămbătă lji prominja duavăsprjače (12) mălajurj karje akopt ăn zuvasta. Samo popilje aputut s mălăncje mălajur alji bătrnje (Lev 24,5–9).

măna dirjaptă.^a ⁷ Učitelji d zakonu alu Mojsije š farizeji avrut s l optužaskă p Isusu k aprekršăt unu zakon alor. Daja pomatrja p Isusu s vjadă dal vrja ăn sămbătă s likujaskă.^b ⁸ A Isusu aštijut găndjala alor pa zăče alu om karje arje mănă karje nu puatje s koristjaskă: “Skual š stăj aiča la intja alu toc!” Jel sa skulat š astat ănklo. ⁹ Atunča Isusu zăče: “S vu ănrjeb: Dopustjaštje zakonu alu Mojsije s s fakă ăn sămbătă binje, ili rov? S spasaskă životu, ili s l uništjaskă?” ¹⁰ Sa ujtat p toc ăn sinagogă š atunča zăče alu omuluj: “Ătiđje măna!” Jel afukut aša š măna sa likujit. ¹¹ Atunča farizeji š učitelji d zakon alu Mojsije sa nikăžăt, š ančiput s dogovorjaskă če s fakă păntruv Isusu.

**Isusu kuljadje p duavăsprjače
(12) d apostolurj**

(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)

¹² ăn zuviljalja Isusu apljikat p djal s ruađje š provodit nuaptja

ku ruguala la Dimizov. ¹³ Kănd avinjit alta zuva, akimat la jel p učenikurlje š ănră jej akuljes duavăsprjače (12) d lumje, karje lja odredit d apostolurj.

¹⁴ Afost Šimun, karje Isusu la kimat Petar,

Andrija, fratilje alu Petar,

Jakov,

Ivan,

Filip,

Bartolomej,

¹⁵ Matej,

Toma,

Jakov, kupilu alu Alfej,

Šimun karje avut nadimaku

Domoljub,

¹⁶ Juda, kupilu alu Jakov,

š Juda Iškariot, karje maj ănklo

izdajit p Isusu.

Isusu ănvacă š likujaštje

(Mt 4,23–25; 5,1–12)

¹⁷ Isusu sa dat ăn zos dăpă djal ku apostoli š astat p ravnică. ănklo aštiptat mulc alturj učenikurj aluj š mulc narod d trg Jeruzalem š d tot

^a 6,6 karje na putut s koristjaskă măna dirjaptă – Aiča š ăn 8. stih, ăn grčki skrije: “măna afost uskată”. Măna alu omuluj afost oštetiť aša k na putut s utingă. Vjerovatno afost savijită skroz ăn pulm, aša s izgledjaskă mikă š naborită. ^b 6,7 Mulc učitelj dăla zakon alu Mojsije azăs akă alu njeko tinđ njeka pomoću, aja je lukru. Daja če tumača zakonu strogo rov, azăs k nuje uredu s ătinde pomoću ăn sămbătă. Anvacat k alu omuluj puatje s tingă pomoću ăn sămbătă samo ăn marje ozbiljna situacije kašă kum je porodu š kănd životu alu omuluj arfi ăn opasnost.

pământu alu Židovilor,^a š d regija pänglă apă undje irja trgurj Tir š Sidon p sjever. ¹⁸ Avinjit toc s puje urjajke la Isusu š s lji likujaskă tuată buala. S likuja š älja karje lja mučit sufljeti alji rovj. ¹⁹ Tuată lumje la akätat s l dotaknjaskă daja činje l dotaknja snaga ajiša dän jel š lji likuja.

²⁰ Atunča Isusu sa ujtat p učenicurj š začē:

“Nurukošj ištjec voj karje ištjec särač
k voj ištjec uključic än cara
alu Dimizov!

²¹ Nurukošj ištjec voj karje ištjec flämänž
k voj osă fic narinic!
Nurukošj ištjec voj karje akuma pländec

k voj osă vu radujic!
²² Nurukošj ištjec voj känd lumja vu mrzaštje
š känd p voj isključaštje š vu vridjaštje š vu začē k ištjec rovj

daja če ištjec učenicurlje alji mjej, alu Bijatu alu Omuluj!

²³ Raduicävă voj än zuvaja š sâric d radost

k istina je nagrada avuastră marje je p čerj,
k jej karje vu maltetirjaštje sāmānca je alu älja karje d mult maltetirja p prorokurlje!”

²⁴ “Ali grjev vuavă, lumja karje bugată,
k već asprimit utjšala avuastră!

²⁵ Grjev vuavă karje ištjec narinic,
k osă fic flämänž!
Grjev vuavă karje akuma vu radujic,
k osă tugujic š s pländec!

²⁶ Grjev vuavă känd p voj tuată lumja uhvaljaštje,
k jej karje uhvalja p voj sāmānca je alu älja karje uhvalja d mult d prorokurlje alji mičinoš.”

Isusu änvacă s vrjem p dušmanji alji noštri

(Mt 5,39–42)

²⁷ “A jo vu zăk, vuavă karje punjec urjajke: Vrjec p dušmanji alji voštri. Binje fičec alu lumjej karje vu mrzaštje. ²⁸ Kătăc dăla Dimizov s fakă binje alu älja

^a 6,17 pământu alu Židovilor – Än grčki original skrije: “Judeja”. Aja puatje posebno s odnosaskă p rimska regija än južna Palestina, ali än ästa stih s odnošaštje općenito p tot pământu än karje atrijit Židovi.

karje vu blastämä. Rugáčävã d
 älja karje p voj maltetirjaštje.
²⁹ Alu äla karje t luvjaštje p una
 falkã tindje š altã, š alu äla karje
 c ja ancuku dopustjaštje s c ja š
 kãmaša. ³⁰ Ali däj alu tot äla karje
 dãla tinje katã, a dãla äla karje
 dãla tinje furã nu kãta s äntuarkã.
³¹ Fičec alu lumjej isto če vrjec jej
 vuavã s fakã.
³² Akã vrjec samo p älja karje p
 voj vrja, nu zaslužãc nagradã. Š
 lumja karje rovj vrja p älja karje
 vrja p jej. ³³ Isto aša akã fičec
 binje samo alu älja karje fače
 vuavã binje, nu zaslužãc nagradã.
 Š lumja karje rovj fače isto aja.
³⁴ Akã pozajmic samo alu älja karje
 puatje s vu äntuarkã ändrãt, nu
 zaslužãc nagradã. Š lumja karje
 rovj pozajmjaštje alu lumjej karje
 rovj s s äntuarkã ändrãt. ³⁵ Njego,
 vrjec isto p dušmani alji voštri.
 Fičec binje alor š pozajmic alu
 älja karje nu puatje s vu äntuarkã
 ändrãt. Akã aja fičec, osã primic
 marje nagradã š osã fic kašã Maj
 marje Dimizov karje bun kãtri
 lumje karje nu zahvaljaštje š karje
 je rovj. ³⁶ Fic bunj kãtri tuatã lumje
 kum Tata alu vostru än čerj jaštje
 bun kãtri tuatã lumje.”

Isusu änvacã s nu sudjaskã

(Mt 7,1–5)

³⁷ “Nu sudic š nusã fic sudic.
 Nu optužãc š nusã fic optužãc.
 Oprostit š osã vu fije oprostit.
³⁸ Dãc š Dimizov osã vu dja. Jel osã
 vu tuarnã marje količinã än pualã,
 ka omu bun karje punjaštje gãvanu
 aluj d gruv aša če nabijaštje š
 potresaštje gruvu pãnd god nu
 s napunjaštje, š nastavjaštje s
 dodajaskã još maj mult pãnd gruvu
 nu s prelijaštje. K kum miric alu
 alcilor, aša Dimizov osã mirjaskã
 š vuavã.”

³⁹ Isusu azãs alor š još una vorbã:
 “Dali puatje vorbu s adukã p
 vorbu? Nu puatje, k amiždoj osã
 kadã än rupã. ⁴⁰ Učeniku nuje
 maj marje d učitelju aluj. Ali tot
 učeniku p karje učitelju la änvãcat
 tot če štije, osã fije kašã učitelju
 aluj. ⁴¹ Dãče tujc la aškja än vojk
 alu altuluj, a nu vjez ljemnu än
 vojk alu tov? ⁴² Dãče zãč alu
 altuluj: ‘Omulje, s c skot aškja dãn
 vojku alu tov’, a sängur än vojk
 nu vjez ljemnu? Ku duavã licje!
 Skuatje majdatã ljemnu dãn vojku
 alu tov pa atunča osã vjez kum s
 skoc aškja dãn vojku alu altuluj.”

Isusu ănvacă d bunje ș d ruavje vorbje

(Mt 7,17–20; 12,34–35)

⁴³ “Ljemnu alu bun nu puatje s rudjaskă plodu karje nuje bun, nič ljemnu karje nuje bun nu puatje s rudjaskă plodu alu bun.
⁴⁴ Tot ljemnu s kunaštje p plod. Dăn mărčinj nu sa dună smokva nit strugurlje. ⁴⁵ Isto aša bun omu rubjaštje bunje vorbje k je inima aluj bună, a omu rov rubjaštje ruavje vorbje k je inima aluj ruavă. Aja če omu rubjaštje arată d karje jel inima arje.”

Omu karje je mudar fače aja če Isusu zăče

(Mt 7,24–27)

⁴⁶ “Če mikimăc, ‘Domnu, Domnu!’, a nu fičec aja če zăk?
⁴⁷ Āla karje vinje la minje ș auzăt vorbilje alji mjalje ș fače aja če zăk ⁴⁸ je kașă omu karje fače kasa ș surpa adănkă rupă ș postavit temelju p buluvan. A kănd avinja poplava, ș kănd apa navalit p kasă, nu puatje s mișkă daja če binje făkută. ⁴⁹ Ali Āla karje auzăt vorbilje alji mjalje ș nu fače aja če zăk je kașă omu karje fače kasa p pămănt frzdă temelj. Kănd apa navalit p kasă majdată sa duburăt ș irja skroz uniștită.”

Isusu likujaštje p argatu alu kapetanuluj alu rimuluj

7 ¹ Dăpă aja če tot azăs alu naroduluj, Isusu apljikat ăn trg Kafarnaum. ² Ānklo afost njeki kapetan alu rimuluj karje avut argat karje avut d jel milă. Āla argat afost bulnav p muartje. ³ Kănd kapetanu auzăt d Isusu, atrimjes la jel vođe alu lumjaja karje irja Židovurj ăn trgula s l ruadje s vije ș s likujaskă p argatu aluj. ⁴ Kănd jej avinjit la Isusu, mult la rugat: “Zaslužăt s ji fač aja ⁵ daja če vrja p narodu alu nostru, frzdă jel noj nam putja s sagrađim sinagoga anuaștră.”

⁶ Isusu apljikat ku jej. Š kănd avinjit la upruapje la kasă, atrimjes kapetanu p ortači la Isusu. Jej azăs: “Kapetanu azăs asta: Domnulje, nu tu mučja. K nu sânt vrjedan s uncăr ăn kasa amja. ⁷ Nu sânt vrjedan s viuv pănla tinje. Njego samo zi dundje god ješt s s likujaskă argatu alu mjov. ⁸ Asta știuv k ș jo mora s askult p kapetanu alu mjov. Am ș jo vuastje dusu minje. Š zăk alu unu: ‘Fuđ!’ ș jel pljakă. Š alu altuluj zăk: ‘Vină aiča!’ ș jel vinje. Š alu argatu alu mjov zăk: ‘Făj aja!’ ș jel fače.”

⁹ Kănd auzăt aja, sa mirat Isusu ș sa okrinut la mulc lumje karje apljikat dăpă jel ș zăče: “Istina je,

än Izrael na gäsät p unu Židov karje krjadje kašä ästa karje nuje Židov karje aša krjadje.”¹⁰ Känd sa tors akas älja p karje kapetanu atrimjes, angäsät p argatu likujit.

**Isusu uskrisnjaštje p
bijatu alu udovicäj**

¹¹ Däpä aja Isusu apljikat än trg karje s kima Nain. La sljedit učeníkurlje aluj š mulc lumje.
¹² Känd avinjit la upruapje la uša alu trguluj, baš atunča njeka lumje aduče p mort fälkov dän trg pänla gruapä s l ängruapä. Fälkovu karje amurit afost jedinc la mamä, karje afost udovicä, š mulc lumje dän trg irja ku ja.
¹³ Känd Domnu Isusu avizuto ja fost žau d ja š ja zäs alu je: “Nu pländä!”
¹⁴ Avinjit š adotaknit nosiljilje, a lumja karje la dučja astat. Isusu azäs: “Fälkovulje, c zäk, skual!”
¹⁵ Š fälkovu sa drikat š arubit, a Isusu azäs alu mumušaj: “Jakäc kupilu alu tov”.
¹⁶ Toc sa mirat la säla alu Dimizovuluj. L slavja š zäča: “Marje proroku trijaštje änrä noj! Dimizov avinjit s ažutä alu

narodu aluj!”¹⁷ Š toc änrä Židovja š än altje lokurj auzät aja će Isusu afukut.

**Ivan karje Bätjazä trimjatje p
učeníkurlje aluj s änrjabä
jaštje Isusu Mesija**

(Mt 11,2–11)

¹⁸ Učeníkurlje alu Ivan arubit alu Ivan d tot aja će Isusu afukut. Ivan akimat p doj (2) učeníkurj aluj¹⁹ š lja trimjes la Domnu Isusu s l änrjabje: “Ješt tu äla karje Dimizov aobečit k osä vije^b ili dal trjebje s štiptäm p altu s vije?”

²⁰ Känd jej avinjit la Isusu, azäs lumjaja: “Ivan karje bätjazä atrimjes p noj la tinje s t änrjbäm: ‘Ješt tu äla karje Dimizov aobečit k osä vije ili dal trjebje s štiptäm p altu s vije?’”

²¹ Pänd jej afost änklo, Isusu alikujit p mulc d bualä, d patjalä š d sufljeti alji rovj. Š alikujit p multä lumje karje vorbj s puatje s vjadä.
²² Atunča aodgovorit alor: “Fuđic š javic alu Ivan ča vizut š auzät: vorbi vjadje, lumja karje nu puatje s umblä akuma umblä, lumja karje avut bualä p pjalje,^c

^a 7,17 *toc änrä Židovj* – Än grčki original skrije: “Judeja”. Aja puatje posebno s odnosask p trgu alu rimuluj än južna Palestina, ali än ästa stih s odnosajtje p općenito p tot pämantu än karje atrijit Židovi. ^b 7,19 *karje Dimizov aobečit k osä vije* – Än grčki original skrije: “äla karje trjebje s vije.” Aša s rubja d Mesija. ^c 7,22 *bualä p pjalje* – Vjez fusnota än 4,27.

akuma je likujic, surdi audje, morčã s skualã, š alu sãraãilor s rubjaštje Bunã vorbã d Dimizov. ²³ Blagoslovit äla karje nu kadje än vjerã dãn minje.”

²⁴ Kãnd apljikat uãenikurlje alu Ivan, Isusu anãiput s rubjaskã alu multã lumje d Ivan. Jel azãs: “Aspljikat än lok undje nuje nimika. D karje om aspljikat änklo s vidjec? Dal aspljikat s vidjec p njeko karje kašã trstika karje vãntu uljigãna? Nu! Nas pljikat aja s vidjec. ²⁵ Ili aspljikat s vidjec p omu karje mãndru änbrãkat? Nu! K lumja karje aduãe mãndrje cualje š trijaštje än bugacije s nalazaštje än palaãe alu caruluj. ²⁶ Aspljikat s vidjec p proroku? Da! Jel je maj marje prorok. ²⁷ Ivan je äla d karje je skris än Svãntã pismã:

‘Jakã, trimjet p omu karje duãe
vorbã amja
s pljaãe la intja ata s
pripremjaskã drum d
tinje.’^{*}

²⁸ Punjec binje urjajke: d tuatã lumje karje ikad atrijit nimilja nuje maj marje d Ivan. A ipak, än cara alu Dimizov, äla karje je maj mik je maj marje d jel.”^a

**Isusu ukurjaštje p voãilje
alu Židovilor daja
ãa odbit p Ivan š p jel
(Mt 11,12–19)**

²⁹ Tuatã lumja karje apus urjajke la Isusu, ãak š poreznikurlje, vec askultat poruka alu Ivan š p jej jel lja bãtizat. Atunãa, kãnd jej auzãt ãe Isusu azãs, sa složãt k Dimizov zaista atrimjes p Ivan s kjamje p narodu s s pokajaskã.^b ³⁰ Naprotiv, farizeji š uãitelji alu zakonu alu Mojsije aodbit planu alu Dimizov d jej daja ãa odbit s lji bãtjzã Ivan.

³¹ Isusu azãs: “A ku ãinje s lji usporidjesk p lumja än asta vrijamje?^c P ãinje samãna? ³² Jej je kašã kupi karje šadje la tržnicã š unu p alt s strigã:

^{*} 7,27 Mal 3,1   ^a 7,28 *maj marje d jel* – Isusu nu zããe k je Ivan nuje marje prorok. Zããe k je lumja karje adoživit blagoslovurj alu carãj alu Dimizovuluj, kašã äštja lumje (vjez stihurlje 18-23), zaista blagoslovic. Uživjaštje än stvarurj karje Ivan još na doživit. Lumja alu pãmãntusta smatnjaštje p njeka lumje k je nevažni. Ali än cara alu Dimizov, Dimizov lji smatnjaštje k je važni.   ^b 7,29 *sa složãt k Dimizov zaista atrimjes p Ivan s kjamje p narodu s s pokajaskã* – Än grãki original skrije: “opravdja p Dimizov”. D ästa kontekst, aja znaãaštje k sa slažãt k je drumu alu Dimizov, karje Ivan š Isusu rubja, bun.   ^c 7,31 *lumja än asta vrijamje* – Än grãki original skrije: “lumja d ästa naraštaj”. Aja Isusu maj mult kima p älja karje aluj s protivja, posebno p voãilje alu Židovilor.

‘Noj amkántat vuavã
 vjasãl kãntiã
 š voj na žukat!
 Noj amkántat vuavã
 tužne kãntiã
 a voj na plãns!’^a

³³ K, avinjit Ivan karje bãtjazã na mãnkãt mãlaj niã vin na but,^b a zãcec: ‘Ån jel je sufljetu alu rov!’ ³⁴ Jo, Bijatu alu Omuluj, avinjit karje amãnkãt š ambut, a zãcec: ‘Jakã, omu karje vrja mult s mãlãnãe š s bja mult vin, ortaku alu poreznikuluj š ku grešnikurlje!’ ³⁵ Toc karje prihvatjaštje mudrost alu Dimizov razumjaštje k Dimizov atrimjes š p minje š p Ivan.’^c

Isusu ãnvacã k ãla alu ãinje mult s oprostjaštje, mult š surutã
 (Mt 26,6–13; Mk 14,3–9; Iv 12,1–8)

³⁶ Unu farizej akimat p Isusu s mãlãnãe ku jel. Jel auntrat ãn kasã alu farizej š alat loku la astal s

mãlãnãe.^d ³⁷ Afost njeka mujarje, kunuskutã ãn trgula p grešala alu je. Ja adoznajit k Isusu mãlãnãã la farizej ãn kasã. Š jakã, mujarja adus skumpã ulje karje miruasã ãn mãndru bukal. ³⁸ Š astat la piãuarje ðãpã Isusu. Anãiput s plãngã š lakrmilje kãdja p piãuarje. Ku pãru lja frikat, š lja surutat š lji uns ku skumpã ulje karje miruasã.

³⁹ Kãnd avizut farizej karje akimat p Isusu, agãndit: “Kãnd ãsta om zaista arfi prorok, aštija ãinje je mujarasta karje l dotaknjaštje, k ja je marje grešnicã.”

⁴⁰ P aja Isusu ja zãs: “Šimune, am s c zãk nješto.”

A jel azãs: “Uãiteljulje, zi!”

⁴¹ A Isusu azãs: “Doj (2) omurj duguja alu unu om banj. Unu om ja dugujit ãinã sutje (500) kovanic d arđint,^e a altu om ãinzãã (50). ⁴² A kum jej na vut dundje s ãntuarkã, alu amiždoj aoprostit

^a 7,32 Isusu usporidjaštje p vođilje alu židovilor ku kupi karje je nikãžãc p ortaãi alor k nu faãe aja ãe vrja. Kasã aša kupi, vođilje alu židovilor uznemiric ðãn Ivan š Isusu k nu s ponašaštje kum alor s sviðãštje ili prihvatjaštje. ^b 7,33 *na mãnkãt mãlaj niã vin na but* – Ivan trija grjev. Trija ãn lok undje nuje nimika, mãnka skakavacurj š med š s ãnbrka ãn cualje neudobne (vjev Mt 3,4; Mk 1,6). ^c 7,35 *Toc karje prihvatjaštje mudrost alu Dimizov razumjaštje k Dimizov atrimjes š p minje š p Ivan* – Ån grãki original skrije: “Š mudrost opravdjaštje p tuatje kupi alu je”. Ån ãsta kontekst, aja znaããštje k je lumja mudra kãnd prihvatjaštje drumu karje rubja Ivan š Isusu. ^d 7,36 *alat loku la astal s mãlãnãe* – Afost obiãaju la posebna gozbã kasã asta mãnkarje k omurj mãlãnãã pãnd zaãe udobno pãnglã astal. ^e 7,41 *kovanic d arđint* – Ån grãki original skrije: “denari”. Denar afost kovanica d arđint alu rimulor. Vriðja kasã una dnevnica d obiãni radnik.

datorija. Atunča karje d jej doj (2) maj mult osä l vrja?”

⁴³ Šimun azäs: “Gändjesk alu äla karje maj mult oprostit datorija.”

Azäs Isusu: “Binje azäs.”

⁴⁴ Atunča Isusu sa okrinit la mujarje š začë alu Šimun: “Vjez p asta mujarje? Jo auntrat än kasä ata, ali tu nu maj dat apä s späl pičuarilje, a ja apläns š lakrmilje alu je akäzut p pičuarje a ja lja asplat š ku päru mi lja frikat.

⁴⁵ Nu maj dučukit ku poljubacu, a ja, d känd jo amuntrat na prestatit s m surutje pičuarilje. ⁴⁶ Tu nu maj uns kapu ku ulja, a ja ku skumpä ulje karje miruasä auns pičuarilje.^a

⁴⁷ Däče gändješt k ja apokazät atäta d marje ljubav? C zäk istinä: aja je daja če grešala alu je, š akä lja fost multä, afost oprostit. Äla karje gändjaštje k trjebje aluj ucärä s s oprostjaskä, äla vrja ucärä.”

⁴⁸ Atunča alu mujarje azäs: “Zaista, grešala ata cam oprostit.”

⁴⁹ Älja karje afost änklo ančiput äntri jej s rubjaskä: “Činje je ästa š grešala s oprostjaskä?”

⁵⁰ A jel začë alu mujarje: “Daja čaj krizut, tu ta spasät! S c dja Dimizov mir pänd plječ!”

Mujerilje karje sljedjaštje p Isusu

8¹ Majdatä d aja Isusu pljika p trgurj š p saturj s rubjaskä Bunä vorbä d cara alu Dimizov. Afost ku Isusu duaväsprjače (12) apostolurj ²š njeke mujerj karje Isusu lja likujit däla sufljeti alji rovj š däla bualä. Alja mujerj afost Marija karje afost d trg Magdala, dän karje Isusu aputirit šaptje (7) sufljeti alji rovj, ³Ivana, karje afost mujarja alu Kuza karje irja upravitelju än palače alu Herod,^b Suzana š multje altje mujerj. Jalje ku banji alor ažutat alu Isusuluj š alu apostolilor.

Isusu rubjaštje vorbä d om karje sijaštje sämänca

(Mt 13,1–17; Mk 4,1–12)

⁴ Känd pänglä Isusu sa sträns mulc lumje dän tot trgu, atunča Isusu lji rubja asta vorbä: ⁵“Una zuvä aišät omu s posijaskä sämänca än polje. Känd aposijit, njeka sämänca akäzut p drum š lumja umbla p aja š puji lja amänkat. ⁶Njeka sämänca akäzut p pämänt undje jaštje buluvan š tek ča kriskut sa uskat daja

^a 7,46 Gostjamja än kasä obično s nudja apa kum aputja s spalä pičuarilje, k većina lumje ili pljika däskulcj ili duča sandalje š än kasä vinja ku pičuarilje pljinje d prašänä. Gostjamja isto s dočekujaštje ku poljubacu än falkä, a alu lumje posebne s undä kapu ku mirosu alu dulčje ku ulja d maslinä. ^b 8,3 Herod – Vjez 3,1 ku fusnota änklo.

če narje apä. ⁷Njeka sãmãnca akäzut änrä märčinj š märčinjlje akriskut una ku jej š ja sa ugušät. ⁸A njeka sãmãnca akäzut p bun pämänt š krjaštje š rudjaštje d usutä (100) d vorj.” Isusu azäs aja, š astrigat: “Toc činje arje urjekj s audä, trjebje s puje urjajke š s razumjaskä!”

Isusu änvacä kum alta lumje s ponašaštje känd audje vorba alu Dimizov

(Mt 13,10–23; Mk 4,10–25)

⁹Učenikurlje alu Isusuluj la antribat če značaštje asta vorbä. ¹⁰Isusu azäs: “Dopustit vuavä s razumic tajnilje d cara alu Dimizov. Ali koristjesk aša vorbje känd jo änväc p alcä s ispunjaskä Svänta pismä:

‘S ujtä
a nu prepoznajaštje,
š s audä,
a nu razumjaštje’.*

¹¹Jakä če značaštje asta vorbä: sãmãnca je vorba alu Dimizov. ¹²A sãmãnca karje akäzut p drum prestavjaštje p älja karje audje, ali vinje nikuratu š adus vorba

alu Dimizov d inima alor aša s nu krjadje š nu s spasaskä. ¹³A sãmãnca karje akäzut p buluvan prestavjaštje p älja karje audje, ku radost primjaštje vorba alu Dimizov, ali narje korjen. Älja njeka vřijamje krjadje, a känd vinje iskušjala prestanjaštje s krjadje. ¹⁴A sãmãnca karje akäzut än märčinj prestavjaštje p äštja karje punje urjajke la vorba alu Dimizov, ali kum vřijamja trjače, p jej lji ugušaštje brigilje, bugucija š tuatje užitkulje alu životuluj, daja jej nu duče plodu kopt. ¹⁵A sãmãnca karje akäzut p bun pämänt prestavjaštje p lumja karje ku bunä š ku poštena inimä päzaštje vorba alu Dimizov karje audje, jej pljakä maj däpartje känd je grjev, daja jej aduče bun plod.” ¹⁶“Nimilja nu prindje lampa s viljaskä ku posuda ili s uaskundje dusu pat, njego s upuje p postolje aša toc älja karje unträ s puatä s vjadä binje. ¹⁷K tot čije äviljit osä fije däzväljit š tot čije skuns osä s štije š osä vije p luminä. ¹⁸Daja punjec binje urjajke k äla karje päzaštje vorba amja osä razumjaskä mult, a p älja karje nu päzaštje vorba amja osä s ja š aja če gändjaštje k razumjaštje.”

* 8,10 Iz 6,9

**Jej karje fače voja alu
Dimizov je članurlje alu
familija alu Isusuluj**

(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

¹⁹ Atunča muma š fracă alu Isusuluj avinjit s l vjadă, ali na putut s vije la jel k afost mulc lumje. ²⁰ Ajavit alu Isusuluj: “Mumuta š fracă alji tej stă afar š vrja s t vjadă.”

²¹ Kănd Isusu auzăt aja, azăs alu lumjej: “Ălja karje punje urjajke š askultă vorba alu Dimizov mije je ka muma š ka frac.”

**Isusu smirjaštje oluja
la apă Galileja**

(Mt 8,23–27; Mk 4,36–41)

²² Ăn una zuvă azăs Isusu alu učenikurlje aluj: “Tričem p alta partje la apă.” Jej auntrat ăn čamac š aotplovit. ²³ Pănd plovja, Isusu ančiput s kulčje. Š ančiput s suflje marje vânt. Vântu ančiput s fakă marj valurj karje ančiput s napunjaskă čamacu d apă š jej sa găsăt ăn rov.

²⁴ Jej avinjit la Isusu š la skulat š ja zăs: “Gospodarulje, Gospodarulje, tonim!”

A Isusu sa skulat, azapovidit alu vântuluj š alu valolor alji

marj s stja š jej sa smirit š afost tišina. ²⁵ Atunča Isusu azăs alu učenikurlje aluj: “Dăče nas krizut ăn minje?”

A učenikurlje sa spirjat š sa mirat. Azăs unji alu alc: “Činje ăsta s zapovidjaskă čak š alu vântuluj š alu apăj, š punje urjajke la jel?”

**Isusu putirjaštje mulc
sufljjeti alji rovj dăn om**

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ Avinjit ăn regija Gerasa,^a karje je p alta partje d apă d regija Galileja. ²⁷ Čim Isusu aišăt d čamac p obală, avinjit la intja alu Isusuluj njeki om dăn trg karje avut sufljeti alji rovj ăn jel. Već d mult kum nu sa brkat nič atrijit ăn kasă njego irja la mărmanc. ^{28–29} Multă vrijamje sufljeti alji rovj l cănja š akă lumja la ljigat p lanacurj š okove š l păza, jel rupja lanacu š sufljeti alji rovj l natirja s pljače ăn lok undje nuje nimika. Kănd omula avizut p Isusu, acăpat. Isusu azapovidit alu sufljeti alji rovj s jašă d omula. Akăzut la intja alu Isusuluj š astrigat: “Če vrjaj dăla minje, Isusulje, Bijatu alu Maj marje Dimizov? Mărog d tinje, nu m mučja!”

^a 8,26 regija Gerasa – Lumja karje atrijit ăn trgula Gerasa š ăn okolică na fost Židovj.

³⁰ Isusu la tribat: “Kum t kjem?” Jel zāče: “Mulc^a”, k afost ān jel mulc sufljeti alji rovj. ³¹ Š sufljeti alji rovj ančiput mult s s ruadžje d Isusu s nu naridjaskā s pljače ān jamā frzdā kraj undje osā fije kaznic.

³² A ānklo p djal mult porč s ranja. Sufljeti alji rovj sa rugat d Isusu s dopustjaskā s untrā ān porč š Isusu adopustit. ³³ Atunča sufljeti alji rovj aišāt d om š auntrat ān porč. Toc porči adat fuga ān zos dāpā djal ān apā š sa nikat.

³⁴ Kānd lumja karje pāza p porči avizut ča fost, afuđit š arazglasāt p trg š p saturj. ³⁵ A lumja avinjtit s vjadje ča fost. Kānd jej ažuns, avizut p Isusu ku omu dān karje aišāt sufljeti alji rovj. Avizut p omu karje šadje š punja urjajke la Isusu, ānbrkat š bun ān kap. Š lumja sa spirjat. ³⁶ Jej karje avizut ča fost, arubit alu lumjaja kum Isusu likujit p omu ān karje afost sufljeti alji rovj. ³⁷ Tuatā lumja d regija Gerasa lja pukat marje frikā, š arugat p Isusu s pljače dāla jej. Isusu auntrat ān čamac s pljače pisti apā āndrāt.

³⁸ Majdatā njego če Isusu š učenikurlje aluj aotplovit ān čamac, omu d karje sufljeti alji

rovj aišāt sa rugat mult d Isusu s puatā s rāmāje ku jel. Ali Isusu ja zās: ³⁹ “Āntuarčitje akas š zi alu toc če Dimizov afukut d tinje.” Atunča jel apljikat š razglasāt p tot trgu če ja fukut Isusu.

Isusu likujaštje p mujarja š adrikā p fata d more

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

⁴⁰ Multā lumje aštipta p Isusu s s āntuarkā dāpā alta partje d apā. Kānd Isusu ažuns, toc ku radostu la štiptat. ⁴¹ D dāturdatā avinjtit omu karje sa kima Jair, karje irja vođa alu lumje karje s sastaja ān sinagogā. Akāzut la intja alu Isusuluj š mult sa rugat s vije ān kasa aluj. ⁴² Jel avut jedinicā fatā karje avut duavāsprjače (12) d aj karje irja p muartje.

Pānd Isusu pljika la Jair, mulc lumja l pinđja dāpā pistot. ⁴³ Āntrā lumje irja mujerj karje duavāsprjače (12) d aj krvarja, š potrošāt tot ča vut p doktorjamje, ali nimilja na putut s ju likujaskā. ⁴⁴ Avinjtit d drāt š apus māna p rubu alu cuala alu Isusuluj š odma aprestit s krvarjaskā.

⁴⁵ Antribat Isusu: “Činje apus māna p minje?”

^a 8,30 *Mulc* – Ān grčki original skrije: “Legija”. Legija afost rimska vorba d vuastje karje s odnosa p skupinā dān 6.000 vuastje. Aiča s koristjaštje d označalā d marje skupinā sufljeti alji rovj.

Š pänd toc azäs: “Nu jo”, Petar azäs: “Gospodarulje, multă lumje t pindje š t strände!”

⁴⁶ A Isusu azäs: “Njeko namjerno apus măna p minje. Amositit k săla aišat d minje.” ⁴⁷ Känd mujaraja saznajit k nu puatje s askundă k ja apus măna p Isusu, atrimurat d frikă š akăzut la intja alu Isusuluj š la intja alu tot narodu š lja zăs dăče apus măna p Isusu š kum odma sa likujit. ⁴⁸ A Isusu alu je azäs: “Fata amja, tu ta likujit daja ča krizut. S c dja Dimizov mir pänd plječ!”

⁴⁹ Känd Isusu još arubit alu mujaraja, avinjit njeko d kasă alu Jair^a ku poruka: “Camurit fata. Nu maj muča učitelju više.”

⁵⁰ Auzăt Isusu š azăs alu Jair: “Na vja frikă! Samo krjadje š ja osă fije binje!”

⁵¹ Känd Isusu avinjit ăn kasă alu Jair, Isusu adopustit samo alu Petar, alu Ivan, š alu Jakov, š alu tatăj š alu mamăj alu fataja s utrje ku jel. ⁵² Š toc karje već irja ăn kasă plăndja š tuguja dăpă ja. Isusu lja zăs: “Nu plăndec! Nuje muartă, njego s kulkă!”

⁵³ Atunča toc ančiput s s ljađe d jel daja ča štijut k je muartă.

⁵⁴ Isusu alato d mănă š astrigat: “Kupilulje, skual!” ⁵⁵ Š sufljetu sa tors š odma sa skulat. Isusu azăs s ji dja s mălănče. ⁵⁶ Roditelji alu je irja začudic, a Isusu ja naredit s nu zăkă alu nimilja če sa dogodit.

**Isusu trimjatje p apostoli
s rubjaskă Bună vorbă
š s likujaskă p bulnavi
(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)**

9¹ Isusu akimat la jel p duavăsprjače (12) apostolurj š lja dat săla š autoritet s putirjaskă p sufljeti alji rovj š s puată s likujaskă p bulnavi. ² Lja trimjes s rubjaskă Bună vorbă d cara alu Dimizov š s likujaskă p bulnavi. ³ Isusu lja zăs: “Nimika nu lăc ku voj p drum: nič băcu, nič tašna, nič mălaju, nič banji, nič altje kămăšj! ⁴ ăn tuată kasa ăn karje untrăc s prenočic ănklo, răminjec ăn ja pänd god nu pljikăc ăn altu trg. ⁵ Undje p voj nu vu primjaštje, pänd išăc d trgula istrisăc prašăna dăpă pičuarje s lji upozoric p kazna alu Dimizov.”^b

⁶ Učenikurlje apljikat š umbla p saturj. Rubja Bună vorbă d Dimizov š likuja p lumja pistot.

^a 8,49 *Jair* – ăn grčki original skrije: “vođa alu sinagogăj”. ^b 9,5 *s lji upozoric p kazna alu Dimizov* – ăn grčki original skrije: “d svjedočala păntruv jej.” Aja afost znaku k apostoli lasă p lumjaja la sudbina alor. Alu lumjaja apritit rovu s lji odbacaskă Dimizov daja ča odbacăt p glasnikurlje alu Dimizovuluj. Apostol Pavao fače ista stvar (vidjec Ap 18,6).

Herod je zburjit d Isusu*(Mt 14,1–2; Mk 6,14–16)*

⁷ Herod, karje irja vladaru d regija Galileja,^a auzāt tot če sa dogodit š afost zburjen daja če njeka lumje rubja: “Isusu je Ivan karje bātjazā. Sa skulat dāla morc.”

⁸ Altu rubja: “Isusu je Ilija karje trjebje s vije.”^b Aldā trje (3) azās: “Isusu je unu d prorokurj karje majdatā atrijit. Sa tors dāla morc.”

⁹ A Herod azās: “Jo amzās s taje kapu alu Ivan karje bātjazā š nu puatje s fije k jel je mort. Činje atunča omusta d karje atāta aud?” Aša akātāt prilikā s vjadā p Isusu.

Isusu rānjaštje maj mult d činč mij (5.000) d lumje*(Mt 14,13–21; Mk 6,32–44; Iv 6,1–13)*

¹⁰ Kānd apostoli sa tors āndrāt undje irja Isusu, jej arubit aluj tot ča fukut. Atunča Isusu lja dus ku jel š apljikat s fije sāngur upruapje d trg karje sa kimat Betsaida. ¹¹ Mulc lumje asaznajit aja š apljikat dāpā Isusu. Isusu lja primit š rubja Bunā vorbā d cara alu Dimizov š likuja p toc karje trjebje s likujaskā. ¹² Pānd akāzut

nuaptja, avinjit duavāsprjače (12) apostolurj la Isusu š ja zās: “Las p lumja s pljače p saturj š p okolicā s gāsaskā mānkarje š undje s s kulčje daja če ištjem aiča undje nuje nimika.”

¹³ A Isusu zāče: “Voj lji nahranic.”

A jej zāče: “Avjem samo činč (5) mālajur š doj (2) pještj. Dali s pljikām š s kumprām mānkarje d tot narodu?” ¹⁴ A lja fost njeđe činč mij (5.000) d vujniči.

Isusu p aja azās alu učenikurj aluj: “Zāčec alu lumjej s šagā ān grupje njeđe činžāč (50).” ¹⁵ Š učenikurlje afukut aša š lumja ašāžut. ¹⁶ Isusu alat činč (5) mālajurj š doj (2) pještj, sa ujtat ān čerj, š azahvaljit alu Dimizov d mānkarje š arupt mālaju š adat mālaju š pjaštje la učenikurj s podiljaskā alu lumjej. ¹⁷ Toc avut s mālānče kāt god aputut. Š još duavāsprjače (12) d korpje sa nakupit d ostatkurj d mālaj š d pještj.

Petar priznajaštje k je Isusu Mesija*(Mt 16,13–23; Mk 8,27–33)*

¹⁸ Maj ānklo, Isusu apljikat dāpartje dāla lumje s s ruadje š učenikurlje aluj apljikat ku jel.

^a 9,7 *karje irja vladaru d regija Galileja* – Ān grčki original skrije: “tetrarha”. Vjez fusnota d Herodu ān 3,1. ^b 9,8 *Ilija karje trjebje s vije* – Ilija afost unu dāla maj marje prorok d zavjetu alu Bātārn, karje Židovi očekuja s s āntuarkā (vjez Mal 3,23–24).

Känd Isusu aprestanit s s ruađe lja tribat: “Če rubjaštje lumja činje sânt jo?”

¹⁹ Jej aodgovorit: “Mulc inš začē k ješt Ivan karje bătjază, alcă začē k ješt Ilija,^a š alcă njeki začē jar k ješt unu d prorokurj karje majdata atriijt š sa tors dăla morc.”

²⁰ A atunča Isusu azăs alu učenikurlje aluj: “A voj, če začec činje sânt jo?”

Petar začē: “Tu ješt Kristu, spasitelju karje Dimizov atrimjes!”

²¹ A Isusu lja zapovjedit s nu zăkă alu nimilja. ²² Azăs: “Jo, Bijatu alu Omuluj, mora mult s patjesk. Vođilje alu židovilor, glavni popurlje, š učitelji d zakonu alu Mojsije mora s m odbacaskă. Mora s m umuară š aldă trje (3) zălje jo mora s fiuv adrikat dăla morc.”

Isusu začē k älja karje vrja s l sljedjaskă mora s fije spreman s patjaskă

(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³ Atunča Isusu azăs alu lumjej: “Akă njeko vrja s fije učeniku alu mjov mora s s odriknjaskă sângur d jel, š tuată zuva s ja kruča aluj

š s sljedjaskă p minje.^b ²⁴ K činje god vrja životu aluj s spasaskă, osă l pjargă; a činje god izgubjaštje životu aluj d minje, osă l spasaskă. ²⁵ Če koristjaštje alu omuluj akă dobidjaštje tot pământu, ali pjardje sângur p jel? ²⁶ Činje god arje rušunje d minje š d vorbilje alji mjalje, jo, Bijatu alu Omuluj, isto aša š d jel osă am rušunje känd jo vinja ku slava amja š ku slava alu Tatimjov š ku slava alu anđelilor alu svânt. ²⁷ Punjec urjajke k istina je: njeki dăla voj karje aiča stăc nusă muară pând nu vjadje cara alu Dimizov.”

Petar, Ivan š Jakov vjadje slava alu Isusuluj

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸ Otrprilike opt (8) zălje dăpă aja če lja zăs aja, adus Isusu ku jel p Petar, p Ivan š p Jakov š apljikat p djal s s ruađe. ²⁹ Š pând Isusu s ruga, lica aluj sa promjenit, a cualjilje ja sjajit čisto albă. ³⁰ Dăturdată, doj (2) omurj sa pojavit š arubit ku Isusu. Älja afost Mojsije š proroku Ilija. ³¹ Sa pojavit äň marje sjaj š arubit ku Isusu d

^a 9,19 Ilija – Vjez fusnota äň 9,8.

^b 9,23 Äň cara alu Rimuluj toc aštijut k kručja afost kazna p muartje. Kriminalcu karje je osudit obično aduče ravna gredă pänla lok undje osă fije razapnjit. Känd akoristit asta slikă, Isusu avrut s zăkă akă jej vrja s fije učenikurlje aluj, mora s lasă če jej vrja š s fije spremni s askultje p Isusu, čak š s fije spremni s muară päntruv jel.

išnjala aluj d pãmãntusta,^a karje Isusu uskoro osã fakã ãn Jeruzalem s ispunjaskã voja alu Dimizov.

³² Pãnd Isusu s ruga, Petar š jej karje afost ku jel lja pukat somnu. Kãnd sa skulat, avizut marje luminã karje vinje dãla Isusu š doj (2) omurj karje astat pãnglã jel.

³³ Pãnd Mojsije š Ilija sa sprimit s pljače dãla Isusu, Petar azãs alu Isusuluj, ali niã jel na štijut će rubjaštje: “Gospodarulje, binje je će ištjem aiãa ku voj. Fičem trje (3) kolibje: una cijje, una alu Mojsije, š una alu Ilije.” ³⁴ Pãnd Petar aja arubit, sa pojavit oblaku, lja prekrijit š alor irja frikã.

³⁵ Dimizov lja rubit dãn oblak: “Åsta je Bijatu alu mjov karje jo lam kuljes s fije caru! P jel skultac!” ³⁶ Š kãnd jej auzãt glasu, avizut samo p Isusu. Jej atikut ãn zuviljalja š alu nimilja na rubit d aja će jej avizut.

Isusu putirjaštje p sufljet alu rov dãn kupil

(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ Kãnd alta zuvã sa dat ãn zos dãpã djal, multje lumje karje irja aãija avinjit la Isusu. ³⁸ Dãturdatã,

njeki om ãntrã multje lumje astrigat š sa rugat mult d jel:

“Uãiteljulje, ujtijtje la bijatu alu mjov, k jel je jedini kupil alu mjov.

³⁹ Jakã, sufljet alu rov mult vorj l pukã š dãturdatã jel ãnãapje s çãpje. La runkã ãn grãurj š ji pljika pjena p gurã. Š nu l lasã pãnã god skroz nu l iscrpijaštje. ⁴⁰ Ma rugat d uãenikurlje alji tjalje s l putirjaskã, ali na putut.”

⁴¹ Atunãa Isusu azãs: “Lumjo karje trijic ãn vrijamjasta, voj nu kridjec š ištjec strikac! Jo amfost ku voj atãta d mult š jar nu kridjec. M trjeb kãt mora s trpjesk p voj? Duj aiãa p bijatu alu tov!”

⁴² Š pãnd bijatu avinjit la Isusu, sufljetu alu rov la duburãt š jel anãiput s s grãaskã. A Isusu alu sufljetuluj alu rov azapovjedit s jašã š alikujit p bijatu š la dat la tatusov. ⁴³ Toc karje irja aãija sa mirat d moã alu Dimizov.

Isusu jar rubjaštje d muartja aluj

(Mt 17,22–23; Mk 9,30–32)

Pãnd toc sa mirat la asta š la tot će Isusu façe, jel azãs alu uãenikurlje aluj: ⁴⁴ “Punjec binje urjajke će vu zãk: Još ucãrã lumja

^a 9,31 d išnjala aluj d pãmãntusta – Ån grãki original skrije: “d išnjala aluj”. Asta frazã vjerovatno ukazaštje p muartja alu Isusuluj š uskrisnjala kašã marje djela d spasjalã karje uskoro osã fije ostvaritã. Arfi aja sliãno kašã išnjala d zavjetu alu Bãtãrn, kãnd Dimizov aoslobodit p lumja aluj karje afost argac ãn Egipat.

osa predajaska p minje, p Bijatu alu Omuluj, an vlastu la dušmanji alji mjej.”⁴⁵ Ali jej na štijut če jel avrut s zākā. Aja značala afost skuns dāla jej. Jej na putut s razumjaskā š lja fost frikā s l āntrjabje d aja.

Ponizni je maj marje an cara alu Dimizov

(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)

⁴⁶ Učenicurlje ančiput s raspravljaskā činje dāla jej maj marje. ⁴⁷ Aštijut d čaja raspravljaštje Isusu daja alat p kupilu, š la pus pānglā jel. ⁴⁸ Š Isusu lja zās: “Činje ku drag primjaštje p kupilusta pāntruv minje, primjaštje š p minje. A činje p minje primjaštje, primjaštje š p Dimizov karje ma trimjes. Istina je: činje je maj mik āntrā voj toc, āla je maj marje!”

Činje nuje pāntruv voj, āla je ku voj

(Mk 9,38–40)

⁴⁹ Ivan p asta azās alu Isusuluj: “Gospodarulje, noj avizut p

njeko karje an lumilje alu tov zapovidjaštje alu sufljeti alji rovj s jašā d lumje. Noj amzās aluj s nu fakā aja daja če nuje učeniku alu tov kašā če ištjem noj.”

⁵⁰ Isusu azās: “Nu branic! Akā njeko nu lukrjazā pāntruv voj, jel atunča lukrjazā ku voj!”

Samarijanci nu prihvataštje p Isusu pānd jel putujaštje an Jeruzalem

⁵¹ Kānd s približa vrijamja s ja Dimizov p Isusu an čerj, Isusu aodlučit k avinjit vrijamja s pljače an Jeruzalem, ⁵² š atunča atrimjes p glasnici la intja aluj. Glasnici apljikat š auntrat an sat an regija Samarija s ji pripremjaskā če ji trjebje. ⁵³ A ānklo lumja na vurut s l primjaskā daja če pljika an Jeruzalem.^a ⁵⁴ Kānd učenicurlje Jakov š Ivan auzāt k lumja an Samarija na primit p Isusu, jej azās: “Domnulje, vrjaj s zapovidim s lja pringā foku dān čerj?”^b ⁵⁵ A Isusu sa okrnit š lja ukorit p Jakov š p Ivan s nu fakā aja. ⁵⁶ Atunča Isusu š učenicurlje aluj apljikat an altu sat.

^a 9,53 Židovi š Samarijanci s mrza š nu sa slaža pānglā aja undje trjebje s štujaskā p Dimizov (vjezlv 4,20). Samarijanci nu podrža p Židovi karje putuja an Jeruzalem s puatā s s klanjaskā alu Dimizov an hramula. ^b 9,54 An zavjetu alu Bātarn, njeki car rov d trg Samarije atrimjes vuastja s apukā p proroku Ilija. Ali p vorba alu Ilije, foku sa slubuzāt d čerj š lja uništīt (2 Car 1,10–12). Jakov š Ivan vjerovatno agāndit k je kašā proroku alu marje Ilija š agāndit k Dimizov vrja s fakā isto an asta situacije.

**Nusă fije ušurje alu älja
karje sljedjaštje p Isusu**

(Mt 8,19–22)

⁵⁷ Pänd jej još pljika p drum, njeko azäs alu Isusuluj: “Pljek däpä tinje undje god tu plječ.”

⁵⁸ Isusu ja zäs: “Lisica arje jamä š puji arje kujb, a jo, Bijatu alu Omuluj, nam lok alu mjov d kulkat.”

⁵⁹ Atunča Isusu azäs alu altuluj: “Vinä däpä minjel!”

A jel azäs: “Domnulje, lasämä majdatä s pljek s ängrop p tatimjov.”

⁶⁰ Isusu ja zäs: “Las p morcă s grupje p alor morcă,^a a tu fuđ š rubjaštje alu alcilor Bunä vorbä d cara alu Dimizov.”

⁶¹ Š još njeko začë: “Domnulje, viuv däpä tinje, ali dopustjaštjem majdatä s m oprostijesk ku ukućanj mje.”

⁶² Isusu ja zäs: “Akä äncëpj s orještj ravno, a t ujc däpä tinje, tu nu poc s služäštj än cara alu Dimizov.”

**Isusu trimjatje p šaptjezäč š
doj (72) ućenikurj**

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

10¹ Domnu Isusu däpä aja akuljes änrä jej šaptjezäč š doj (72) alcä ućenikurj^b š atrimjes kätä doj (2) s pljače la intja aluj än tot trgu š än tot loku undje Isusu atribut s pljače. ² Känd sa sprimit s pljače lja zäs: “Berba je marje, ali radnič jaštje uncärä.^c Berba pripadnjaštje alu Domnuluj, daja rugäcävä la jel s trimjatä još maj mult radnič än berbä. ³ Äncipjec akuma, ali päzäcävä k trimjet p voj kašä p vojilje änrä lumje karje kašä lupurj. ⁴ Nu dućec ku voj nič banj, nič tašna, nič altje sandalje. Nu stäc p drum ku lumja s nu pridjec vrijamja.

⁵ Än tuatä kasa än karje unträc s prenoćic änklo, majdatä začec: ‘S dja Dimizov miru alu toc än asta kasä!’ ⁶ Akä än aja kašä jaštje omu karje vrja miru ku Dimizov, jel osä ajbje miru ku karje voj la blagoslovit. Akä änklo nuje om karje vrja miru ku Dimizov, jel nusä primjaskä äla miru ku karje

^a **9,60** *Las p morcă s grupje p alor morcă* – Isusu nu gändjaštje doslovno k morci ängrupä p morcă. Aja je metafora d älja karje nu sljedjaštje p Isusu š ku sufljetu je morc. Poanta je än aja k ućenikurlje nu kutjazä s dopustjaskä alu nimilja s lji zadržaskä däla pratjala alu Isusuluj. ^b **10,1** *šaptjezäč š doj (72)* – Än njeki grčki rukopisurj skrije k afost šaptjezäč (70) ućenikurj, aiča š än 17. stih. ^c **10,2** *Berba je marje, ali radnič jaštje uncärä* – Isusu vrja s zäkä k jaštje multä lumje karje sprimic s unträ än cara alu Dimizov, ali nuje dosta ućenikurj s änvacä š s ažutje alu lumje.

voj la blagoslovit. ⁷ Nu vu preselic d kasã an kasã! Boravic an aja kasã pãnd fic an trgula š nu fic rušãnošj s mãnkãc š s bjec aja če vu dã, k kum zãcem: Radniku azaslužãt plata aluj.

⁸ Ali an tot trgu an karje untrãc š ãnklo vu primjaštje fic zadovoljni ku aja če god vu dã s mãnkãc.

⁹ Likujic ãnklo p lumja karje bulnavj š zãcec alor: ‘Asta aratã k cara alu Dimizov avinjtit la voj!’

¹⁰ Ali an tot trgu an karje untrãc š ãnklo nu vu primjaštje, išãc la ulicilje aluj š zãcec: ¹¹ ‘Çak frikãm š prašãna d trgu alu vostru karje sa ljipit p piçuarje alu anuaštrje s vu upozorim p kazna alu Dimizov! Ali štijec k avinjtit cara alu Dimizov!’

¹² Vu zãk: Kãnd vinja vrijamja d sud osã fije majušurje alu lumjej ruavã dãn trg Sodoma^a njego alu lumjej dãn trgula!”

¹³ Isusu azãs: “Grjev vuavã, lumjo an trg Korozain! Grjev vuavã,

lumjo an trg Betsaida! Akã njeko afukut çudurj ãntrã lumje poganã an trg Tir š an trg Sidon^b karje jo afukut ãntrã voj, jej već d kãnd s okrinja dãla rov. Aduçja cualje hrapave š šidja an çinušã s pokazaskã žalostu.^c ¹⁴ Daja osã fije majušurje an zuvã d sud alu lumje an Tir š an Sidon njego vuavã an Korozain š Betsaida! ¹⁵ A voj, lumjo an trg Kafarnaum, voj sigurno nusã vu drikãc pãnla çerj samo daja če jo amfost ãntrã voj! Nu! Voj osã vu slubudjec ãnklo undje loku d kaznit.^{d,e}

¹⁶ Atunça azãs alu šaptjezãc š doj (72) uèenikurj: “Kãnd njeko punje urjajke la voj, aja je kašã kum punje urjajke la minje. Š kãnd odbacaštje p voj aja je kašã kum odbacaštje p minje. A kãnd njeko odbacaštje p minje aja je kašã kum odbacaštje p Dimizov karje ma trimjes.”

^a **10,12 Sodoma** – Sodoma afost trg karje Dimizov auništit k lumja aluj afost atãta d rovj (vidjec Post 18,16–19,28). ^b **10,13 trg Tir š an trg Sidon** afost doj (2) važne trgurj an Fenicija undje trija poganji. Sa smjestit la obalã Sredozemne apã sjevernozãpadno dãla Galileja akuma an južnom Libanonu. ^c **10,13 Aduçja cualje hrapave š šidja an çinušã s pokazaskã žalostu** – Cualje hrapave irja grubje, njegru matrijalu karje afost fukut d pãr alu krapãj ili devãj. Lumja aduçja aja cualje hrapave š šidja an çinušã s puatã s pokazaskã žalostu š oçaj. Maj mult fiça aja kãnd s ruga d oprost š kãta s lja ažutã Dimizov. ^d **10,15 ãnklo undje loku d kaznit** – An grçki original skrije: “Had”. Vjez rjeèniku. ^e **10,15 Isusu aprovodit multã vrijemje an trgu Kafarnaum š afukut mult çudurj.** Daja multã lumje an trgula agãndit k aja znaçaštje k je Dimizov zadovoljit ku jej. Međutim, nikad nu sa pokajit d grešala alor š akã avut privilegije š prednost če atãta vorj auzãt d Isusu. Umjesto s primjaskã maj marje çastu, Dimizov osã kaznjaskã p ãlja karje nu s pokajaštje.

**Šaptježáč š doj (72) učenikurj s
 äntuarče š Isusu s
 zahvaljaštje alu Dimizov
 (Mt 11,25–27; 13,16–17)**

¹⁷ Känd sa tors šaptježáč š doj (72) d učenikurj la Isusu, ku drag azäs: “Domnulje, čak š sufljeti alji rovj askultä känd lji zapovidim än lumje alu tov.”

¹⁸ A Isusu lja zäs: “Štiuv, k amvizut p Sotona kum akäzut d čerj ka sklipjala.^a ¹⁹ Vidjec, jo amdat vuavä tuatä säla š autoritetu p Sotona, dušmanu alu Dimizov, s gazäc šärpj š škorpionurj.^b Nimika vuavä nu puatje s naudjaskä.

²⁰ Ali nu vu radujic samo daja če p voj sufljeti alji rovj askultä, njego maj mult radujicävä daja če Dimizov askris lumilje alji voštri p popis än čerj.”^c

²¹ Atunča Sufletu alu Sväntuluj aispunit p Isusu ku radostu š Isusu

azäs alu Dimizov: “T slavjesk, Tato, tu karje vladješt ku čerju š ku pämantu, čaj skuns istina d cara ata dala lumje karje gändjaštje k je mudri š mintošj š če pokazäštj aja alu lumje karje kašä kupi karje vrjaj s änvacä. Da, Tato, cije s sviđaštje s fač aja aša.”

²² Atunča Isusu azäs: “Tata alu mjov ma dat tot če jel arje. Samo Tata binje kunuaštje činje sänt jo, Bijatu aluj, š samo jo, Bijatu aluj, š älja alu činje jo odlučjesk s l otkrijesk, binje kunuaštje činje je Tata.”

²³ Maj änklo, känd afost sängur ku učenikurlje aluj, š ja azäs: “Nurukošj älja karje vjadje aja če vidjec voj. ²⁴ K istina je, mulc prorokurj š carurj avrut s vjadä aja če voj vidjec, ali na vizut; avrut s audä aja če voj audjec, ali na uzät.”

^a **10,18** Isusu aiča rubjaštje kašä proroku karje vjadje uništjala alu Sotonej. Än vlastita službä aluj, a akuma š än služba alu učenikurlje aluj, jel vjadje binje znaku k cara alu Dimizov vinje ku snaga š aduče porazu alu Sotonej (vjez 11,20; Iv 12,31; Rim 16,20; Otk 12,7–10; 20,1–3, 10). ^b **10,19** šärpj š škorpionurj – Isusu vjerovatno usporidjaštje šärpji š škorpionurlje ku sufljeti alji rovj kašä älja d karje učenikurlje rubjaštje än 17. stih. Sufletu alji rovj je kašä šärpji š škorpionurlje k je opasni š fače štetä alu lumjej.

^c **10,20** Dimizov askris lumilje alji voštri p popis än čerj – Doj trje odlomakurj än Biblije rubjaštje d knjiga än čerj än karje je skris lumilje alu tot narodu alu Dimizov (Ps 69,28; Fil 4,3; Žid 12,23; Otk 3,5; 13,8; 17,8; 20,12, 15; 21,27). Aja knjigä njekad s kjamä knjiga d život. P načinula Dimizov potičaštje narodu aluj aša če lja zäs s razumjaskä k je pripadnjaštje aluj, a jel nikad nu lji mujtä.

**Isusu rubjaštje vorbã d om
karje trijaštje ãn Samarije
karje irja pljin d milã**

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ Udatã kãnd Isusu ãnvãca, njeki učitelj alu zakonu alu Mojsije sa skulat š antribat p Isusu s l iskušaskã: “Učiteljulje, če trjebje s fak s primjesk vječni život ku Dimizov?”

²⁶ A Isusu ja zãs: “Če skrije ãn zakonu alu Mojsije? Če tu razumještj če zãče?” ²⁷ Omu azãs: “Zakonu zãče: ‘Vrja p Domnu, Dimizov alu tov, ku tuatã inima ata š ku tot sufljetu alu tov š ku tuatã snaga ata š ku tuatje mincilje alji tjalje’* š ‘vrja p bližnji alu tov kum vrjaj sãngur p tinje.’”*

²⁸ Isusu ja zãs: “Binje ajzãs. Fãj aša š osã primješt vječni život.”

²⁹ Ali omu avrut s s spalje,^a š aša jel ãntrijabã p Isusu: “D činje rubjaštje kãnd zakonu zãče ‘bližnji alu mjov’?”

³⁰ Isusu aodgovorit ku asta vorbã: “Njeki om putuja dãn Jeruzalem ãn trg Jerihon š la napadnit fãrãčoši š alat tot dãpã jel, la butut š apljikat. Š p omula alãsat s zakã skoro mort.

³¹ Trjače p drumula slučajno popa alu židovilor. Kãnd avizut p omu karje skoro mort, la zaobiđit š apljikat maj dãpartje. ³² Isto aša pãnglã lokula avinjit atunča š levitu, pomoćniku ãn Hram. Kãnd la vizut, š jel la zaobiđit š apljikat maj dãpartje.

³³ Atunča njeki omu d regija Samarija^b trjače p drumula. Kãnd avizut p omula, ja fost žau d jel.

³⁴ Avinjit la upruapje d jel, ja spãlat rãžnilje ku ulje š ku vinu^c š ja ãnvilijat ku trijanca. La drikat atunča p magariac aluj š la đus ãn gostijonã š ãnklo anastavit s s pobrinjaskã d jel. ³⁵ Mãnje zuvã jel adat duavã (2) kovanic d arđint^d alu gazdãj alu gostijonãj, š ja zãs: ‘Brinjaštitej d jel š akã maj

* 10,27 ZakPon 6,5   * 10,27 Lev 19,18   ^a 10,29 avrut s s spalje – ãn grčki original skrije: “avrut s s opravdjaskã”. ãn kontekstula, asta izjavã najvjerojatnije značaštje k ašta učiteljju d zakonu alu Mojsije avrut jar s iskušaskã p Isusu, s pokazaskã kum Isusu zapravo na razumit kum pravilno s tumačaštje zakonu. Alta mogućnost je k avrut s pokazaskã k askultã zakonu alu Dimizov, š akã nu sa ponašãt binje kãtri tuatã lumje. ãn ãla slučaj aja puatje s s prevodjaskã kašã “Avrut s opravdjaskã ponašala aluj”.   ^b 10,33 Židovi š Samarijanci afost marj dušmanj (vjez “Samarijanci” ãn rječnik). Židovi mrza p Samarijanci š prepostavlja k jej je lumja ruavã karje azaslužãt s lji kaznjaskã Dimizov.   ^c 10,34 ku ulje š ku vinu – Jej s koristja kašã ljaku ãn ãla pãmãnt. Ulja alu maslinej s koristja d smirjalã d bolurj š zaštita d pjalje uskatã (vjez Iz 1,6). Vinu s koristja kašã dezinficijens.   ^d 10,35 kovanic d arđint – ãn grčki original skrije: “denari”. Denar afost banji alu rimulor d arđint. Vridja kašã dnevnica d obični radnik.

mult putrošajtj, c plătjesk känd m änturča.”

³⁶ A Isusu antribat p učitelju d zakon alu Mojsije: “Če gändješt? Karje d äštja trje (3) alu omuluj sa pokazät k je bližnji alu omula karje la napadnit färäčoši?”

³⁷ Azäs učitelju d zakon alu Mojsije: “Äla karje ja pokazät milä.”

Isusu ja azäs: “Binje ajzäs. Fuđ š fäj kum š jel afukut.”

Isusu vinje än posjetä la Marta š la Marija

³⁸ Pänd Isusu š učenikurlje aluj nastavja s putujaskä kättri Jeruzalem, auntrat än unu sat. Ačija afost njeka mujarje karje s kima Marta. La primit än kasa alu je. ³⁹ Avut sorä karje s kima Marija. Pänd Domnu Isusu änväca, Marija šidja š punja urjajke. ⁴⁰ A Marta afost mult zabrintutä k mora s pripremjackä tuatä mänkarja, pa ja avinjit s s žaljaskä: “Domnulje, nu c brigä če sorimja ma lāsät sāngurä s lukrjez tot lukru? Zi alu je s m ažutje!”

⁴¹ Ali Domnu Isusu ja zäs: “Draga Marta! Nu trjebje s t brinještj š t uznemirještj d aja če gändješt k trjebje. ⁴² A una stvar karje trjebje s puj urjajke la vorba amja. Marija

aja ashvatit, š aja nusä fije lat dāla ja.”

Isusu änvacä d molitvä

(Mt 6,9–13; 7,7–11)

11 ¹ Udatä Isusu sa rugat la njeki lok. Känd azavršät ku rugala, avinjit la jel unu d učenikurj š azäs: “Domnulje, änvacä p noj s nji rugäm kum Ivan karje bätjazä anväcat p učenikurlje aluj.”

² Isusu lja zäs: “Känd rugäc, zäčec: “Tato än čerj, s s štujaskä lumilje alu tov asvänt. Aduj cara ata p tot pämäntu. ³ Adä nuavä mänkarje karje trjebje tuatä zuva ⁴ š oprostjaštje anuasträ grešala, k š noj oprostim alu älja karje grešaštje päntrov noj. Nu da s kidjem än kušnje.”

⁵ Atunča Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Akä plječ än ponoč la ortaku alu tov š ji zäč: ‘Adäm trje (3) mälaJurj, ⁶ k ma vinjit ortaku än gostjamje, a nam s idauv nimik d mänkat!’, če osä zäkä ortaku? ⁷ Dali nusä zäkä: ‘Nu m uznemirja! Uša je već än kisä, a kupi je än pat k nu pot akuma s m skol s c dau!’ ⁸ Ali vu zäk: čak š akä omula nu s skualä daja če ješt ortak aluj, š nu c dā nimika, osä skualä daja če mult l rođ frzdä rušanje. Š osä zdja atäta kät cije trjebje.

⁹Š daja vu zāk: Nu odustanic! Rugăc p Dimizov š osă dobidic! Kătăc š osă găsăc! Bitjec la ušă š osă s vu dăškidje! ¹⁰Činje god ruagă p Dimizov, primjaštje. Činje god kată, găsăštje. Činje god batje, ušă s ji dăškidje.

¹¹Voj karje ištjec tatje, če afiča voj kănd bijatu alu vostru kată pjaštje? Dal voj ja da šarpje? Nu! ¹²Ili akă bijatu alu vostru kată vov dăla voj, dal voj ja da škorpion? Nu! ¹³Akă voj, karje ištjec rovj, štijec s dăc alu kupi alu voštri bunje darurj, atunča kăt maj mult alu vostru Tata ăn čerj osă darujaskă p Sufļjetu alu Svăntuluj alu ălja karje l ruagă?”

Isusu putirjaštje p sufljetu alu rovj ku săla alu Dimizovuluj, a nu ku săla alu Sotonăj

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴Isusu una zuvă aputirit p sufljetu alu rovj karje nu ja dat alu omuluj s rubjaskă. Kănd sufljetu alu rovj aišăt, omu arubit š mulc lumje sa mirat. ¹⁵Ali njeki dăla jej azăs: “Jel putirjaštje sufljeti alji rovj daja če ji žută Beelzebul,^a karje je vladaru alu toc sufljeti alji rovj.” ¹⁶A alci avrut s la puče ăn

zamkă š akătat s idja njeki znak kašă dokazu k Dimizov la trimjes.

¹⁷A Isusu aštijut če găndjaštje, pa lja zăs: “Akă lumja ăn ista cară s burjaštje ăntră jej, osă propanjaskă cara alor. Akă familija ăn ista kasă s burjaštje ăntră jej, osă s raspadnjaskă familija alor. ¹⁸Voj zăčec k jo ku săla alu Beelzebul putirjesk p sufljeti alji rovj. Aja atunča značaštje k š ălja karje je ăn cara alu Sotonăj s burjaštje ăntră jej. Kum atunča cara aluj s rămăje? ¹⁹A čije ku učenikurlje alji voštri karje putirjaštje p sufljeti alji rovj? Akă, kašă kum zăčec, jo putirjesk p sufljeti alji rovj ku săla alu Beelzebul, atunča mora aja s fakă š učenikurlje alji voštri ku săla alu Beelzebul. Sigurno nusă slažaštje. Učenikurlje alji voštri osă zăkă k Beelzebul nu s burjaštje săngur păntruv jel. ²⁰Ali daja če jo p sufljeti alji rovj putirjesk ku săla alu Dimizov, atunča aja arată k la voj avinjit cara alu Dimizov. ²¹Kănd capăn omu karje arje bună oružije păzaštje palača aluj, tot če arje je sigurno. ²²Ali kănd l napadnjaštje maj capăn d jel, l savladjaštje š ija tuată oružija ăn karje sa uzdit dušmanu aluj. Alat

^a 11,15 Beelzebul afost lumilje d dimizov pogan karje lumja pogană l štuja d mult. Ăn vrijamja alu Isusuluj, Židovi l koristja ka altu lumilje d Sotonă.

tot će omula avut š apodiljit ku lumja aluj.^a

²³ Āla karje nuje ān partja amja, jel je pāntruv minje; āla karje ku minje nu strānde vojilje, jel lji putirjaštje.”

Isusu rubjaštje vorbā d om alu karje ja fost maj rov njego maj datā

(Mt 12,43–45)

²⁴ Atunča Isusu azās asta vorbā: “Kānd sufljetu alu rov jašā d om, lutjaštje p pustinje š katā lok s odmorijaskā. Kānd nu l gāsaštje, azās sāngur aluj: ‘M tork ān om ān karje maj datā atrijit dān karje aišāt.’²⁵ Kānd sa tors, gāsaštje k je omula kašā kasa karje je čistitā š uredna, ali gualā. ²⁶ Atunča sa dus s adukā p alcā šaptje (7) sufljeti alji rovj još maj rov d jel, š toc untrā ān om š ān jel trijaštje. Š na kraju postanjaštje alu omuluj maj rov njego će irja maj datā njego ča pljikat sufljetu alu rov.”

Nurukošj ālja karje punje urjajke la Dimizov

²⁷ Pānd Isusu rubja d aštja stvarurj, njeka mujarje d multā lumje astrigat: “Kum je binje alu mujarje karje ta dus š ca dat s sud p tjeptu alu je!”

²⁸ Isusu azās: “Još je maj binje alor karje audje vorba alu Dimizov š askultā.”

Isusu je maj marje d caru Salomon š d proroku Jona, ali lumja nu vrja s krjadā

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

²⁹ Maj mult š maj mult lumje vinja la Isusu. Atunča Isusu lja zās: “Lumja ān asta vrijamje^b je rovj. Vreja s fak znak kašā dokazu k Dimizov ma trimjes, ali nusā dobidjaštje ničunu znak osim znaku karje Dimizov adat d mult alu lumjej ān vrijamja alu prorokuluj Jonej^c kānd Dimizov la spasāt dāla muartje. ³⁰ Baš kašā kum sa dogodit ku Jona afost znaku alu lumjej karje atrijit ān trg

^a 11,22 Asta rubjaštje d Isusu karje pobidjaštje p Sotona š p aluj sufljeti alji rovj kašā kum Isusu maj capān om karje ja aja će pripadnjaštje alu om capān. ^b 11,29 Lumja ān asta vrijamje – Vjez fusnota ān 7,31. ^c 11,29 znaku...alu prorokuluj Jonej – P Jona angicāt marje pjaštje, atunča Dimizov la skos d burta alu marje pjaštje (vjez Jon 2,1, 11). Isusu d događajula rubja kašā k je slika karje prestavljaštje muartja aluj š uskrisnjala (vjez Mt 12,39–40).

Niniva k Dimizov la trimjes, isto aja, aša osă dogudjaskă ku minje, Bijatu alu Omuluj, osă fije znaku alu lumje ăn asta vrijamje.^a

³¹ La zuvă kănd Dimizov osă sudjaskă alu pămăntuluj, carica karje d mult avladit p pămănt alu Jugu^b osă skuală š osă svjedočaskă păntruv lumje ăn asta vrijamje daja če ja avinjit d dăpartje s audă p caru Salomon karje avut mult mudrost, a jakă, ku voj je aiča njeko maj marje d Salomon.

³² La zuvă kănd Dimizov osă sudjaskă alu pămăntuluj, lumja karje atrijit ăn trg Niniva osă skuală š osă svjedočaskă păntruv lumja ăn asta vrijamje daja če jej sa okrinut dăla rov alor kănd Jona alor arubit, a jakă, ku voj je aiča njeko maj marje d Jona!”

Ănvăcala alu Isusuluj je kašă lumina karje dă alu lumjej s vjadă

(Mt 6,22–23)

³³ Isusu azăs: “Nimilja nu prindje lampa s uaskundă ili s upuje dusu košară, već daja s upuje p loku alu je aša kum toc karje utră s puată s vjadă binje.^c ³⁴ Vojku alu tov je ka lampa d tjelă. Akă vojku alu tov bun, poc binje s vjez, ali akă vojku alu tov nuje bun, nu poc s vjez nimika.^d ³⁵ Daja păzaštje s nu găndještj k poc binje s vjez, već zapravo nu poc nimika s vjez. ³⁶ Daja, akă poc binje s vjez š akă nuje nimika d tinje skuns, tot poc s vjez. Osă fije kašă če ješt ăn sobă ku lampa karje c dă s vjez.”

^a **11,30** kum sa dogodit ku Jona afost znaku alu lumjej karje atrijit ăn trg Niniva k Dimizov la trimjes, isto aja, aša osă dogudjaskă ku minje, Bijatu alu Omuluj, osă fije znaku alu lumje ăn asta vrijamje – Ăn grčki original skrije: “kum Jona afost znaku alu lumje ăn Ninivlja, aša Bijatu alu Omuluj osă fije alu ăsta naraštaju”. ^b **11,31** carica karje d mult avladit p pămănt alu Jugu – Asta afost carica alu Seba (vjez 1 Car 10,1–10) karje na fost židovkă.

^c **11,33** Lampa š lumina je slikje karje prestavljaštje p Isusu š ănvăcala aluj. Dimizov aotkrijit alu lumje životu alu Isusuluj š poruka aluj. Aja če Isusu afukut š ănvăca na fost skuns dăla lumje. Atrijit š ănvăca ănklo undje putja lumja s l vjadă š s la udă. Nu lji tribja s lji dja još unu znak kašă dokazu k la trimjes Dimizov. ^d **11,34** Akă vojku alu tov bun, poc binje s vjez, ali akă vojku alu tov nuje bun, nu poc s vjez nimika – Ăn grčki original skrije: “Daja akă vojku cije zdravă tuată tjela osă fije objasăt ku lumina p vojk, ali akă vojku nuje zdravă tuată tjela osă fije ăn tamă.”

Isusu opominjaštje p farizeji š p učitelji alu zakonu alu Mojsije

(Mt 23,1–36)

³⁷ Känd Isusu azavršät vorba aluj, njeiki farizej la kimat la jel akas s mälänče. Isusu auntrat š alat loku la astal. ³⁸ Isusu na spälat mänilje majdatä njego če s mälänče. Farizeju sa mirat daja če jej änvacä k omu trjebje aša s fakä s fije čist la intja alu Dimizov.^a ³⁹ Aša Domnu Isusu ja zäs: “Voj farizeji ištjec kašä lumja karje spalä paru š gävanu samo da far, ali nu čistjaštje prljavština dän nontru, k spaläc mänilje, ali inimilje alji avuaštje zaista pljinje d pohlepä š d rov. ⁴⁰ Voj lumje karje na vjec fir än kap! Dimizov karje astvorit p omu da far je isto aša la stvorit dän nontru. ⁴¹ Nu fic lakumj, već däc däla inimä alu lumje karje narje. Akä ištjec aša, osä fic čist la intja alu Dimizov dän nontru š da far.

⁴² Grjev vuavä, farizeji! Voj däc alu Dimizov zjače (10) posto čak š d začinurj š d biljke alji voštje, ali nu vu ponašac pravedno nit vrjec p Dimizov. Asta atribut s fičec, ali s nu zanemaruje altje stvarurj karje Dimizov azapovjedit.

⁴³ Grjev vuavä, farizeji! Vrjec s šidjec p počasne lokurj än sinagogje š vrjec k p voj lumja pozdravjaštje ku marje poštujašä p ulic. ⁴⁴ Grjev vuavä! Voj ištjec kašä pämäntu karje narje spomenik karje nu aratä k änzos s nalazaštje märmäntje.^b Pa lumja umblä p äštja märmäntje, ali nu štije, š atunča je nečisti la intja alu Dimizov.”

⁴⁵ Atunča unu učitelj alu zakonu alu Mojsije ja zäs: “Učiteljulje, kum aša rubješt š p noj ku aja nji uvridještj!”

⁴⁶ Isusu ja zäs: “Grjev š vuavä, učitelji alu zakonu alu Mojsije! Voj punjec teretu p lumje karje je grjev š jej nu puatje s la dukä, a

^a **11,38** Isusu na spälat mänilje majdatä njego če s mälänče. Farizeju sa mirat daja če jej änvacä k omu trjebje aša s fakä s fije čist la intja alu Dimizov – Än grčki original skrije: “A farizeju sa mirat känd avizut k Isusu nu sa spälat maj datä d mänkarje.” Asta spälat na fost d higijena s s rišaskä d priljavština š d klicje, već aja afost vjerski ritual karje farizeji änvaca kum s čistja svečano. ^b **11,44 märmäntje** – Kätri zakonu alu Dimizov, akä omu dotaknjaštje märmäntilje, aja l fače ritualno nečisti la intja alu Dimizov (vjez Br 19,16). D razlogula Židovi majbinje obiljižaštje märmäncilje kum lumja na putja slučajno s stja p jej. Farizeji je kašä äštja märmäntilje karje nuje obiljižät. Sa usredotočit da far, ritualno čistoče, ali azanemaruje s trijaskä pravedno, pa än vojki alu Dimizov irja nečisti. Lumja karje pratja änvacala alor š fiča aja če je zäca, postanja nečisti la intja alu Dimizov š nu štija aja.

nič đajštju nu vrjec s l pomaknic s jažutac s adukä äla teret. ⁴⁷ Grjev vuavä! Voj adrikäc spomenikurlje alu prorokulor, a voj ištjec isti kašä sãmãnca avuasträ karje d mult lja umurät. ⁴⁸ Aša k umjesto s lji osudic, voj aja potvrdic š slažac ku sãmãnca avuasträ. Jej lja umurät, a voj lji drikäc spomenikurlje!^a ⁴⁹ Voj ištjec kašä pra tatilje alji voštri. Dimizov än mudrostu aluj majdatä aštijut k osä fičec iste stvarurj. Jel azäs: ‘Osä trimjet la jej p prorokurlje š p apostoli, a jej p njeki d jej osä muarje, a p alcä osä putirjaskä.’ ⁵⁰ Daja Dimizov ku prava aluj osä smatrjaskä k je dävina lumja än asta vrijamje d tuatä muartje alu prorokurluj karje lumja lja umurät d känd je pämäntu. ⁵¹ Dimizov osä lji osudjaskä d muartje alu tot proroku, dälä Abel pänla Zaharija, p karje la umurät än Hram änträ svetište š žrtvenik.^b Istina je, Dimizov osä lji kaznjaskä p lumja än asta vrijamje! ⁵² Grjev vuavä,

učitelji alu zakonu alu Mojsije! Voj ištjec kašä omu karje askuns ključu alu ušäj d cara alu Dimizov.^c Sängurj nu untrac än cara alu Dimizov š nu dac nič alu älja karje katä s untrje.”

⁵³ Känd Isusu apljikat dän kašä alu farizej, učitelji d zakonu alu Mojsije š farizeji ančiput ku nikižala s navaljaskä p jel š azahtjevit s odgovorjaskä p multä vorbje. ⁵⁴ Jej pokuša s la pučje än zamkä än nješto če aputja s zäkä s l puatä s l optužaskä.

Isusu zače alu učenikurlje aluj k mora ku tuatä inima s vrja p Dimizov š samo d jel s ajbje frikä

(Mt 10,26–33; 10,19–20;
12,31–32; Mk 3,28–29)

12 ¹ Maj mult š maj mult lumje anastavit s vije la Isusu. Lja fost atäta k gaza unij pisti alc. Maj datä njego če osä rubjaskä alu lumjej, Isusu arubit alu učenikurlje aluj: “Päzäcävä

^a **11,48** Učitelji alu zakonu alu Mojsije afukut aštja grupje k avrut lumja s gändjaskä k jej častjaštje p prorokurlje. Ali učitelji alu zakonu alu Mojsije nu sa pokorit alu aja če prorokurlje änväca, če dokazät k nuje maj bunj dälä pra tatilje alor karje aumurät p prorokurlje. ^b **11,51** Än povijesti alu židovilor majdatä d vrijamja alu Isusuluj, Abel afost prvi karje umurät dälä argacä alu Dimizov (Post 4,8), a Zaharija, popa amarje, afost zadnji umurät (2 Dnev 24,20). ^c **11,52** Voj ištjec kašä omu karje askuns ključu alu ušäj d cara alu Dimizov – Än grčki original skrije: “Voj aoduzmit ključu d znanje”. Isusu rubjaštje d istina alu Dimizov kašä k je än kašä än karje učitelji alu zakon alu Mojsije odbijaštje s uträ, š nič dopustjaštje alu alcilor s ajbje ključu s uträ. Asta značastje k učitelji nu poznajaštje zaista p Dimizov, š sprječastje p alcä s l upoznajaskä.

d farizeji. Ku duavje trje fälč jaštje š utjecaju alor s proširjaštje āntrā lumje kašā germa karje s proširjaštje ān mālaj. Pāžācāvā s nu fic kašā jej ku trje fälč. ² Vinje vrijamja kānd tot čije skuns osā fije otkrivit š tot čije tajna osā sa audā pānglā toc.^a ³ Da, ān zuvaja če god njeko azās ān tamā osā saudā la luminā š tot če njeko ašaptit ān sobā kisā osā razglasaštje p krov^b s audā toc!

⁴ Ortači ajmje, punjec binje urjajke. Na vjec frikā d lumje. Jej puatje s umarā samo tjela, ali dāpā aja vuavā nu puatje nimika maj rov s fakā! ⁵ Njego osā vu pokazaskā d činje trjebje sa vjec frikā: avjec frikā d Dimizov karje p voj puatje s vu muarje, š atunča p voj s arunče ān pakao. Da, d jel avjec frikā!

⁶ Voj štijec k činč (5) vrabacurj s vindje samo d doj (2) novčičurj. Ali Dimizov nu mujtā p ničunu d jej. ⁷ Voj štijec k aluj vridic maj mult njego multje vrabacurj. Dimizov štijec čak š kāt avjec pār p kap. Daja na vjec frikā!

⁸ Istina je, tot āla karje aiča p pāmānt la intja alu lumje

priznajaštje k mije pripadnjaštje, š d jel jo, Bijatu alu Omuluj, la intja alu andelilor alu Dimizov osā priznajesk k jel pripadnjaštje mije. ⁹ Tot āla karje aiča p pāmānt la intja alu lumje s odriknještje k mije pripadnjaštje, osā m odriknjesk la intja alu andelilor alu Dimizov k jel pripadnjaštje mije. ¹⁰ Ipak tot āla karje rubjaštje pāntruv minje, Bijatu alu Omuluj, puatje s oprostjaskā. A alu āla karje uvridjaštje p Sufletu alu Svāntuluj^c nusā oprostjaštje.

¹¹ Kānd jej aduče p voj la sud ān sinagogā, la intja alu vladaruluj š la vlast, nu vu sikiric če s zāčec vuavā ān obranā ¹² daja če p voj Sufletu alu Svāntuluj ān āla tren osā ānvacā če s zāčec.”

Isusu ānvacā k nu trjebje s t uzdještj ān bugacije

¹³ Unu om dān atāta lumje azās alu Isusuluj: “Učiteljulje, zi alu fratimjov s podiljaskā ku minje imanja karje adobidit če tatimjov nja lāsāt.”

^a 12,2 Dimizov osā otkrijaskā istina d lumje karje je ku duavā trje fälč kašā farizeji. Farizeji apokušāt s askundā stvarne motive alor, ali Dimizov una zuvā osā fakā s štijec toc d čija jej zapravo gāndjaštje. ^b 12,3 p krov – Kāši ān Izrael avut ravne krovurj, pa lumja aputja s urče š stja p krov. Lumja aputut s stja p ravne krovurj š s obavjaskā važne poruke alu alcilor ān zajednicā karje sa strāns ān zos ān ulicā. ^c 12,10 āla karje uvridjaštje p Sufletu alu Svāntuluj – Aja rubjaštje d om karje odbijaštje s kradje ān istinā d Dimizov š d Isusu karje Sufletu alu Svāntuluj ji otkrijaštje.

¹⁴ Isusu ja zäs: “Omulje, činje p minje ma pus s sudjesk š s podiljesk āntrā voj?” ¹⁵ Atunča azäs alu toc: “Pāzācāvā š nu dopustic alu bilo d karje lakumije s utrā ān inima avuastrā, k život nu s sastajaštje ān aja če posjeduještj.”

¹⁶ Atunča Isusu arubit asta vorbā: “Alu unu bogataš binje arodit pāmāntu. ¹⁷ Bogatašu agāndit: ‘Nu štīuv če s fak daja če nam nič u lok atāta d marje s sprimjesk tot če ma rodit.’ ¹⁸ Atunča azäs: ‘Štīuv! Dubor p skladištilje abātrnje š osā fak maj marje š ānklo osā puj š gruvu š tuatā imovina amja.’

¹⁹ Atunča osā zāk sāngur mije: ‘Jakā, am ān skladištje zalihe d još multje aj. Akuma m odmurjesk, mālānk, bjav š m veseljesk!’

²⁰ Ali Dimizov ja zäs: ‘Omulje tu karje naj mincā! Još d sarā osā c jav sufljetu alu tov. Atunča alu činje s pripadnjaskā tot aja čaj strāns d tinje?’

²¹ Omu karje narje mincā je āla karje strānde bugacija p pāmānt, a nuje bugat ān vojki alu Dimizov.”

Nu brinicāvā

(Mt 6,25–34)

²² Atunča Isusu azäs alu učēnikurlje aluj: “Daja vu zāk: Nu brinicāvā š na vjec frikā kum

s preživic, če s mānkāc, nič kum s ānviljic tjala avuastrā, če s ānbrkāc! ²³ K životu maj važniji d mānkarje, š tjela d cualje.

²⁴ Ujtacāvā la gavranurj! Nit sijaštje, nit adunā, nit arje skladištje nit kolibā. A Dimizov ipak s pobrinjaštītje d jej. A voj vridic maj mult alu Dimizov d pujurj! ²⁵ Puatje njeko d voj aša če s brinjaštje s produžaskā životu čak š unu sat? ²⁶ Daja če nu putjec s fičec nič aša mikā stvar, dāče vu brinic d bilo čaja?

²⁷ Ujtacāvā la frorj ān polje kum krjaštje! Nu s mučāštje aša s fakā cualje. A ipak nič caru Salomon karje afost maj bugat š maj capān caru ān Izrael na fost ānbrkat aša māndru kašā unu d fruarjasta.

²⁸ Atunča akā Dimizov aša ānbrakā frorji karje krjaštje ān polje karje jaštje astāz, a već minje s arunkā ān fok, dali s nu vrja još maj mult s pobrinjaskā d voj? Voj lumjo karje aša d pucān kridjec!

²⁹ Nu kātāc če osā mānkāc š če osā bjec š nu vu uznemiric d aja.

³⁰ K Tata alu vostru ān čerj štije k tot asta vuavā trjebje. Nu fic kašā lumja alu pāmāntusta karje samo aja katā. ³¹ Njego prvo kātāc cara alu Dimizov š Dimizov osā vu dja aja če vuavā trjebje.

³² Navja frikă, amikă stada,^a k Tata alu vostru ăn  erj vrja s vu dja bugucija alu cara aluj. ³³ Vinjdjec aja  e avjec Ń banj dăc alu lumje karje narje nimik! Akă aja fi ec, osă avjec pravo bugucije p  erj karje nikad nusă fije purdut. Aja je kaŃă k avjec saku ku banji karje nikad nusă ajbje rupă ăn ja. P  erj nuje lupovj karje vuavă afura stvarurlje Ń nuje găgj karje amănka cualjilje avuaŃtrje. ³⁴ Inima avuaŃtră uvjek osă fije ănklo undje je bugucija avuaŃtră.”

Isusu ănvacă p u enikurlje k trjebje s fije spremic d vinjala aluj la kraju alu pămăntuluj

(Mt 24,45–51)

³⁵ Isusu azăs: “Uvjek fic spremic, kaŃă argatu karje ănbrkat ăn radne cualje aluj Ń alu  inje je lumina prinsă tuată nuaptja. ³⁶ Da, fic kaŃă argatu karje Ńtjaptă p gospodaru aluj karje apljikat ăn svatovj Ń kănd gospodaru a undje akasă Ń batje la uŃă, odma diŃkidje uŃă. ³⁷ Blago alu ălja argac karje je spremic Ń aŃtjaptă ăntru ala alu gospodaruluj k jel osă lji nagradjaskă. Istina je zăk vuavă, gospodaru osă ănbra je cualjilje alu argatuluj, osă lji ză e s Ńagă la

astal Ń săngur osă lji poslu askă.

³⁸ Blago alu ălja argac karje je spremic Ń aŃtjaptă ăntru ala alu gospodaruluj,  ak Ń akă jel vinje ăn pono  ili maj ănklo.

³⁹  n asta putjec s fic sigurni: Akă gazda alu kasăj Ńtija kănd vinje lupovu, na dopustja alu lopovuluj s provaljaskă ăn kasa aluj. ⁴⁰ Fic Ń voj stalno pripremic daja  e jo, Bijatu alu Omuluj, osă viuv kănd voj numă o ekujic.”

⁴¹ Petar antribat: “Domnulje, arubit tu asta vorbă nuavă alu u enikolor ili alu toc?”

⁴² Domnu Isusu ja zăs: “P  inje găndic k gospodaru osă puje s upravljaskă ku altje argac ăn kasa aluj Ń s lji nahranjaskă ăn bună vrijamje? Aja je argatu p karje gospodaru smatrjaŃtje k je vjeran Ń mudar, dali nuje? ⁴³ Blago alu argatula p karje gospodaru, kănd s ăntur a akas, s găsaskă k vjerno Ń mudro upravljit ku altje argac, k gospodaru osă nagradjaskă p jel! ⁴⁴ Da, istina je k postavljaŃtje p argatu s upravljaskă ku tuată imanja aluj. ⁴⁵ Ali  e osă fije akă argatula găndjaŃtje: ‘Gospodaru sa zadr at p drum Ń nusă ăntuar je d mult’, Ń an iput s bată p argacă Ń p argatilje, mult mălănkă Ń bja Ń s ămbată? ⁴⁶ Atun a gospodaru

^a 12,32 *amikă stada* – Stado je grupa d voj ili d krapje d karje pastiru s brinjaŃtje. KaŃă  e pastiru s brinjaŃtje d vojilje aluj, Dimizov s brinjaŃtje d ălja karje s uzdjaŃtje ăn jel.

alu argatula osă vije ăn zuvă ăn karje jel nu l očekuja š ăn vrijamje karje jel nu štije. Gospodaru osă l taje p komadurj š osă l trimjatje ănklo undje mora s pljače toc karje nu krjadje.

⁴⁷ Argatula karje aštijut ča čirut gospodaru, ali nu sa pripremit d vinjala aluj š na fukut aja če gospodaru azăs, osă fije luvit ku multje udaracurj. ⁴⁸ A argatula, karje na štijut aja če gospodaru avrut, a afukut nješto d čaja azaslužăt bătaje osă fije luvit ku pucăn udaracurj. Dăla tot ăla alu činje Dimizov mult adat, Dimizov dăla jel osă kată mult. Dăla tot ăla alu činje Dimizov mult apovjerit, Dimizov dăla jel osă čarje mult.”

Isusu ănvacă k familija osă fije podjeljită dăn jel

(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Atunča Isusu azăs: “Avinjit s aduk sudu alu Dimizov p pămănt, kašă foku.^a Mult vrjauv s fije već aprinsă. ⁵⁰ Mora s trjek vrijamja d marje patjală š nimika nu m spričaštje pând god nu završa asta vrijamje d patjală! ⁵¹ Voj găndic k

amvinjit s aduk miru p pămănt? Nipošto! Njego, istina je amvinjit s aduk podjelă ănră lumje. ⁵² Pând akuma, akă ăn una kasă jaštje činč (5) lumje, osă podiljaskă unu păntruv altu. Doj (2) osă fije ku minje, a trje (3) osă fije păntruv minje. ⁵³ Članurlje alu familjije osă podiljaskă unji păntruv alc. Tata osă fije păntruv bijat š bijatu osă fije păntruv tată, mama păntruv fată š fata păntruv mamă, suakra păntruv noră š nora păntruv suakră.”

Isusu ănvacă p narodu k trjebje s kunaskă znakurlje alu vrijamje

(Mt 16,2–3; 5,25–26)

⁵⁴ Atunča Isusu arubit alu mulc lumje: “Kănd opazăc k d zapad dăla more s nakupjaštje njegri oblakurj, odma zăčec: ‘Osă fije nevrijeme’, š jaštje. ⁵⁵ A kănd suflă vântu dăla jug voj zăčec: ‘Osă fije zăpuk!’ š jaštje zăpuk. ⁵⁶ Lumjo ku duavă licje! Putjec s ujtac pănglă voj če s dogodjaštje p pămănt š p čerj š s protumačic znakurlje karje ănklo s vjadje. Dăče atunča nu putjec s protumačic dogadajurlje

^a **12,49 foku** – Foku ăn Biblije obično je metafora d sud ili d čistjală (vvez Lk 3,9, 16–17; 9,54; 17,29). ăn amiždoj slučajurj rubjaštje d odvajală d aja čije rov dăla binje. Muartja alu Isusuluj p kruče apobjedit săla alu Sotonăj ruavă š aosigurit konačni sudu alu toc dušmani alu Dimizov. Čak š akuma aja če Isusu afukut uzrukujaštje odvajală ănră ălja karje p Isusu sljedjaštje š p ălja karje je dušmanji aluj.

karje promatric aštja zuvje känd
šant jo ku voj?^a

⁵⁷ Š däche nu putjec s prepoznajic
čije binje d fukut? ⁵⁸ Pänd ku
omu karje päntruv tinje plječ la
sud, pokušaštje, majdatä njego
če s fije kasno, s t dogovorješt
ku jel. Akä aja nu fač, jel osä
vu prisiljaskä s stäc la intja alu
sudaculuj, sudacu osä t sudjaskä
š t predajaštje la izvršitelj, a jel
osä ta runče än kisuarje. ⁵⁹ Istina
je: nusä ješ d änklo pänd god nu
isplatja tuatä datorija ata, päna
zadnja kovanica.”^b

Isusu änvacä k toc mora s okrinjaskä däla grešalä

13 ¹ Än vrijamjaja avinjit la
Isusu njeki om karje ja
rubit k rimski upravitelju Pilat
anaredit p njeka lumje d regija
Galileja s lji muarä pänd duča žrtvä
än Hram än Jeruzalem. ² A Isusu
lja zäs: “Dal gändic k lumja d regija
Galileja aša afost umuräc daja ča
fost grešni maj mult d toc alcä
lumje än regija Galileja? ³ Nipošto!

Istina je, akä nu vu okrinic däla
grešalä, š voj isto osä propanic!
⁴ Š če gändic d äštja optsprjače
(18) p karje sa duburät kula än
Siloam än Jeruzalem š lja murät?
Dal gändic k afost grešni maj mult
d toc alcä lumja än Jeruzalem?
⁵ Nipošto! Istina je, akä nu vu
okrinic däla grešalä, š voj isto osä
propanic!”

Isusu rubjaštje vorbä d ljemnu frzdä plod

⁶ Atunča Isusu lji rubjaštje asta
vorbä: “Njeki om avut smokvä
karje asadit än vinograd aluj. Vinja
än tot anu s vjadje dal arodit,
ali na gäsät p ja ničuna smokvä.
⁷ Azäs atunča alu omu karje s
pobrinjaštje d vinograd: ‘Jakä već
trje (3) aj viuv s vjed dal jaštje
plod p smokvasta, ali nu l gäsäsk.
Tajoj. Däche s iscrpjaskä pämantu?’
⁸ A omula azäs: ‘Gospodarulje,
las još u an. Osä surp š osä puj
pängl ja gnoju. ⁹ Akä aja fiča la
anu, možda osä rudjaskä smokva.
Akä nu, atunča osä utaj d tinje.”

^a 12,56 Afost dosta mintošj s prepoznajaskä znakurlje k vinje pluaje ili kald. Ali aodbit s prepoznajaskä k čuda š znakurlje alu Isusuluj aratä k je Isusu äla karje Dimizov atrimjes s spasaskä pämantu. ^b 12,59 Isusu azäs asta vorbä vjerovatno kašä usporedbä s upozorjaskä p lumja k trjebje s s pomirjaskä ku Dimizov maj datä njego če vinje vrijamja s lji sudjaskä jel.

**Isusu likujaštje p mujarje
 ən sǎmbătă, svăntă
 zuvă alu židovilor**

¹⁰ Isusu una sǎmbătă ănvăca ăn sinagogă. ¹¹ Jakă, afost ănklo una mujarje ăn karje afost optsprjače (18) aj sufljetu alu rov karje ufiča bulnavă. Afost grbavă š nikako na putut s s ispravljaskă. ¹² Kănd Isusu avizut p ja, akimato la jel š ja zăs: “Mujarje, oslobodită ješt d bualasta!” ¹³ Atunča apus mănilje aluj p ja. Mujarja dăturdată sa ispravit š ančiput s slavjaskă p Dimizov.

¹⁴ Omu karje vudjaštje sinagoga sa nikăžăt. Agăndit k Isusu prekršaštje zakonu alu Mojsije daja če likuja ăn sǎmbătă. Š azăs alu naroduluj: “Šasă (6) zălje ăn duminikă zakonu alu nostru dopustjaštje s lukrizăm. Ăn zuviljalja vinjic s likujic, a nu sǎmbătă!”^a

¹⁵ Domnu Isusu ja zăs: “Voj lumjo karje avjec duavă licje! Š voj lukrizăc sǎmbătă. Toc voj dizljigăc ăn sǎmbătă p volu ili p magaracu š l skutjec dăn štală la apă s bja,

dal nu? ¹⁶ Asta mujarje karje je sǎmănce alu Abraham karje Sotona acănăto ljigată optsprjače (18) d aj. Dal stvarno găndic k na atribut s fije dizljigată ăn sǎmbătă dăla asta buală ku karje irja ljigată?” ¹⁷ P vorbilje alu Isusuluj, sa posramit toc dušmani aluj, a toc alcă sa radujit d čudurj karje afukut Isusu.

**Cara alu Dimizov kašă
 sǎmănce mikă karje krjaštje š
 germa karje s širjaštje**

(Mt 13,31–33; Mk 4,30–32)

¹⁸ Isusu azăs: “Kum izgldjaštje cara alu Dimizov? Ku čaja s ju usporidjesk? ¹⁹ Cara alu Dimizov je kašă sǎmănce mikă alu gorušice^b karje omu asadit ăn baštjava aluj. Aja krjaštje marje kašă ljemnu š puji vinje s gnizdjaštje ăn krăči aluj.”

²⁰ Jar antribat: “Ku čaja s ju usporidjesk cara alu Dimizov?

²¹ Aja je kašă germa karje mujarja alato š amišăto ăn marje količină^c d pjelm pând tot zolu nu sa drikă.”

^a 13,14 Vjez fusnota ăn 6,7. ^b 13,19 *sǎmănce mikă alu gorušice* – Kănd Židovi avrut s opisaskă nješto jako mik, obično koristja asta poslovică karje rubjaštje k je aja kašă sǎmănce alu gorušica. Obično krjaštje ăn marje grm pisti unu metar, ili njekad čak š pisti trje (3) mitjarje. ^c 13,21 *marje količină* – Ăn grčki original skrije: “trje (3) mjerje” (otprilike duavăzăč š činč [25] kilje).

Isusu ānvacā k je grjev s untrje ān cara alu Dimizov

(Mt 7,13–14, 22–23; 8,11–12)

²²Isusu putuja ān Jeruzalem. Pānd triča p trgurj š p saturj š p drum ānvāca, ²³njeko la antribat: “Domnulje, dal Dimizov samo osā spasaskā pucān lumje dāla sud?”

Isuzu azās: ²⁴“Cara alu Dimizov je kašā kasa karje arje ušā strāmtā. Trudicāvā s untrāc p ja. Istina je, mult lumje vrja s untrje, ali nusā puatā. ²⁵Kānd toc ažuns š gospodaru sa skulat š ankis uša, nusā kutizāc s untrāc. Atunča osā stāc afar š osā bātjec la ušā. Osā zāčec: ‘Domnulje, diškidje nuavā!’ A jel osā zākā: ‘Nu štiov činje ištjec š dundje vinjic.’

²⁶Atunča osā rubic: ‘Noj ku tinje amānkāt š abut, š tu nji ānvācaj p trgurje alji noštri!’

²⁷A jel vuavā osā zākā: ‘Nu štiov činje ištjec š dundje vinjic. Fuđic dāla minje, toc voj lumjo karje fičec rov!’

²⁸Ānklo osā plānđec š osā škrcijic d dinc ān tugā kānd vidjec p Abraham, p Izak š p Jakov š p toc prorokurlje la gozbā ān cara alu Dimizov, k voj sāngurj afost putiric. ²⁹Š osā vije lumja d tuatje pārc alu pāmāntuluj, čak š ālja

karje nuje Židovj, š osā mālānče la gozbā ān cara alu Dimizov. ³⁰Jakā njeki karje akuma s smatrjaštje k je maj mič osā fije atunča maj marje, a njeki karje akuma s smatrjaštje k je maj marje osā fije atunča maj mič.”

Isusu plānđe p Jeruzalem

(Mt 23,37–39)

³¹Ān vrijamaja, kānd Isusu azavršāt ku vorba, avinjit la jel njeki farizeji š azās alu Isusuluj: “Fuđ da iča daja če Herod^a vrja s t muarje!”

³²A Isusu lja zās: “Fuđic š zāčec alu aja lukavāj liscāj: ‘Jakā, jo osā putirjesk p sufljeti alji rov j š likujaskā astāz š mājne š aldā trje (3) zālje osā dovršāsk lukru alu mjov.’ ³³Da, astāz, mājne š dāpā mājne mora s nastavjesk p drum dali nuje aja ān Jeruzalem undje umuarā p tot proroku? Kum aputja s mor bilo undje altu?”

³⁴O Jeruzaleme, o Jeruzaleme, tu karje umorj p prorokurlje š umorj ku buluvanji p ālja karje Dimizov atrimjes la tinje! Kāt vorj avrut s strāng p lumja ata kum kloca sakupljaštje p puji š punje dusu ja, ali tu nu ma dat! ³⁵Dimizov

^a 13,31 Herod – Vjez fusnota ān 3,1.

osã napustjaskã p tinje.^a Istina je, nu maj m vjez više tot pãnd nu vinje vrijamja pãnd god nu zãčec: ‘Blagoslovit ãla p karje Domnu atrimjes!’”^{*}

Isusu likujaštje ãn sãmbãtã, svãntã zuvã alu židovilor

14¹ ãn una sãmbãtã Isusu avinjit ãn kasa la unu vođe alu farizejutor s mãlãnče. Toc karje afost ãn kasã s ujta s vjadã čẽ Isusu osã fakã. ² Jakã, la intja alu Isusuluj irja njeki om karje avut apã ãn jel. ³ Isusu antribat p farizeji š p učitelji alu zakonu alu Mojsije: “Dopustjaštje zakonu s s likujaskã ãn sãmbãtã ili nu?”^b ⁴ Jej atikut. Š Isusu apus mãna p omu karje bulnav, la likujit š ja zãs: “Poc s plječ.” ⁵ A alor azãs: “Akã bijatu alu vostru ili volu kadje ãn puc ãn sãmbãtã, dal nusã l skutjec? Sigurno odma osã l skutjec, š akã je sãmbãtã!” ⁶ Jej na vut p aja čẽ s zãkã.

Isusu ãnvacã k trjebje s s ponizaštje š s dja alu ãlja karje nu puatje s ãntuarkã

⁷ Pãnd Isusu afost ačija, avizut k gostjamja d jej avrut s kuljađje maj bunj lokurj la domačĩn. Daja Isusu lja spus asta vorbã: ⁸ “Kãnd njeko t kjamã la nutã, nu la maj bun lok la gozbã. Čẽ akã je kimat njeko maj vaŕniji d tinje? ⁹ ãla karje ta kimat p tinje š p jel osã vije s c zãkã: ‘Skual š las loku alu omusta!’ Atunča mora s t skolj š s plječ la zadnji lok š osã fi sramotit.

¹⁰ Kãnd t njeko kjamã nu la maj bun lok la gozbã, njego ja zadnji lok. Atunča kãnd ãla karje ta kimat t vidja, osã vije s c zãkã cije: ‘Ortakulje, vinã š šãz la maj bun lok.’ Aša osã primještj čast la tuatã lumja karje je la gozbã. ¹¹ Čĩnje p jel sãngur adrikã, osã fije ponizãt, a ãla karje sãngur p jel ponizaštje osã fije adrikat.”

¹² Atunča Isusu azãs alu farizeju p karje la kimat: “Kãnd kjem p gostjamja la ručak ili la vičera, nu kima samo p ortači alji tej, p

^a 13,35 p tinje – ãn grčki original skrije: “kasa avuastrã”. Aja rubjaštje d trg Jeruzalem, a možda posebno d Hramu, karje Rimljani p amiždoj auništĩt šaptjezãč (70). aj majdatã d Krist. ^{*} 13,35 Ps 118,26 ^b 14,3 Vjez fusnota ãn 6,7.

fracă, p familia nič komšiji alji bugac, k š jej p tinje osă kjamă š aša c äntuarče zajamu. ¹³Njego känd fač gozbă kjamă š p lumja karje je sârač, invalidj, p älja karje nu puatje s umblje š p lumja vuarbă ¹⁴karje nu puatje s t kjamje la gozbă s c äntuarkă zajamu. Atunča osă fi zaista blagoslovit, k Dimizov osă c äntuarkă zajamu, la zuvă karje vinje s uskrisnjaskă toc pravedni lumje dâla morc.”

Isusu rubjaštje d gozbă äñ cara alu Dimizov

(Mt 22,1–14)

¹⁵Känd unu dâla alcă gostjamje karje afost la astal ku Isusu auzät kum Isusu asta arubit, jel azäs: “Blago alu tot äla karje osă mälänčj la gozbă äñ cara alu Dimizov!”

¹⁶Isusu ja zäs: “Njeki om afukut marje gozbă š akimat p mulc lumje. ¹⁷Känd vičera afost sprimită, atrimjes p argatu aluj s zăkă alu gostjamje p karje akimat: “Tot je gata. Vinjic!” ¹⁸Ali tot äla ančiput s zăkă k nu puatje s vije. Unu azäs alu argatuluj: ‘Amkumprat njeka njivă š mora s pljek jar s m ujt. Märog d tinje, oprostjaštjem.’ ¹⁹Altu azäs alu argatuluj: ‘Amkumprat činč (5) parurj d volurj š pljek s vjed kum orjaštje. Märog d tinje,

oprostjaštjem.’ ²⁰Aldă trje (3) azäs alu argatuluj: ‘Akuma ma surat, š daja nu pot s viuv.’

²¹Argatu sa tors š arubit alu gospodaru aluj aja če jej azäs. Gospodaru p aja sa nikăžät š azäs alu argatuluj: ‘Fuđ odma p larđj š p uskje ulic äñ tot trgu š duj aiča p sârači š p invalidj, p lumja vuarbă, š p älja karje nu puatje s umblje.’ ²²Känd aša afukut, argatu azäs: ‘Gospodarulje, amfukut aja če zapovjedit tu š jaštje još lok.’

²³Azäs gospodaru alu argatu aluj: ‘Fuđ afar dän trg š kată p drumurj š p stazje š natirjaštije s vije s m napunjaskă kasa. ²⁴Istina je ničunu d älja prvi p karje akimat nusă mälänk nimika d gozba amja!”

Isusu upozorjaštje k nu s fije ušurje s fije učeniku aluj

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵Pänd Isusu anastavit drumu aluj äñ Jeruzalem, la sljedit jako multă lumje. Isusu sa okrinit š azäs alor: ²⁶“Akă njeko vrja s m sljedjaskă, nu puatje s fije učeniku alu mjov akă vrja bilo p činje maj mult njego p minje. Äñ usporedbă ku ljubavu aluj kătri minje, jel mora s mrzaskă š p tatusov, p mumusa, p mujarja, p kupi, š p fracă, p surorilje, čak š p životu aluj. ²⁷Činje nu ja kruča aluj š nu

pljakä dăpă minje, nu puatje s fije učeniku alu mjov.^a

²⁸ Akă njeko dăla voj vrja s sagradještj kulă, nusă šăz prvo š s procinještj kăt kuštjaštje s vjadă arje dăstul banj s u završaskă?

²⁹ Inače možda osă c nistanjaskă banj dăpă aja će završăštj samo temelju, a atunča toc karje aja vjadje osă rădă d tinje. ³⁰ Osă zăkă: ‘Āsta om ančiput s gradjaskă, a na putut s završaskă!’

³¹ Isto aša, dal vrja bilo karje car s krinjaskă ân rat ku altu car, akă na găndit dal puatje s pobidjaskă? Dal prvo nusă s sastajaskă ku savjetnici aluj š s rubjaskă ku jel dal puatje ku aluj zjače mij (10.000) d vuastje s savladjaskă p ăla karje p jel vinje ku duavăzăč mij (20.000) d vuastje? ³² A akă shvatjaštje k nusă puată s pobidjaskă p altu car, osă trimjată p poslanikurlje la dušmanu aluj pând je još maj dăpartje. Osă ântrjabje p altu car će vrja dăla jel s puată s fije miru ântră jej.

³³ Isto aša, găndic d cjenă s m sljedic. Nimilja dăla voj nu puatje s fije učeniku alu mjov, akă nu lasă tot će arje. ³⁴ Ālja karje je uistinu učenikurlje alji mjej je kašă sarja. Sarja je bună, ali akă apurdut okusu, će osă fač jar s fije bună. ³⁵ Sarja karje apurdut okusu aluj s

izbacaštje. Aja nuje bun d pămănt, a nuje bun čak š d hrpă d biljigarj. Toc činje arje urjekj s audă, trjebje s puje urjajke š s razumjaskă!”

Isusu rubjaštje vorbă d vuaje karje sa purdut

(Mt 18,12–14)

15 ¹ Zuviljaštja mulc poreznikurj š alcă grešnikurj vinje la Isusu kum apunja urjajke la ânvăcala aluj. ² Daja farizeji š učitelji d zakonu alu Mojsije prigovorja: “Isusu s družaštje ku grešnikurlje! Čak š mălănkă ku jej!”

³ Isusu d aja arubit asta vorbă: ⁴ “Akă njeko dăla voj arje usută (100) d voj š pjardje una dăla vuaje, će osă fakă? Dal nu lasă nuavăzăč š nuavă (99) p pijană š s pljače s ukatje š p aja una karje apurduto pând nu ugăsaštje? ⁵ Sigurno! Š kănd ugăsaštje, upunje p umirje tot vjasăl ⁶ š aduč akas. Atunča kjamă p ortači š p komšiji š lji zăče: ‘Veseljčăvă ku minje! Angăsăt p vuaja karje sa purdut!’ ⁷ Istina je k p čerj isto s fije maj mult radost d unu grešnik karje s okrinjaštje dăla grešală njego d nuavăzăč š nuavă (99) lumje karje je pravedni š već sa okrinit la Dimizov.”

^a 14,27 Vjez fusnota ân 9,23.

Isusu rubjaštje vorbă d banj karje sa purdut

⁸ Atunča Isusu azăs: “Takoder, akă njeka mujarje arje zjače (10) kovanic d arđint^a š una pjardje, če osă fakă? Dal nu prindje lampa, s mătără kasa š s ukatje binje?”

⁹ Sigurno! Š kănd ugăsaštje, kjamă p prijateljilje š p komšinicilje š zăče: ‘Veseljčävă ku minje! Angăsăt banji karje apurdut!’ ¹⁰ Istina je, isto aša, Dimizov š anđelurlje aluj s radujaštje d unu grešnik karje s okrinjaštje la Dimizov.”

Isusu rubjaštje vorbă d bijat karje sa purdut

¹¹ Atunča Isusu arubit asta vorbă: “Afost unu om karje avut doj (2) fičorj. ¹² Fičoru alu tănăr azăs alu tatusov: ‘Tato, vrjauv talu alu mjov d imanja ata akuma majdată če osă morj.’ Aša tata apodjelit imanja, a alu maj tănăr fičor adat talu aluj.

¹³ Kănd atrikut duavă trje zălje fičoru alu tănăr avindut tot, apljikat dăn kasă, š apljikat dăpartje ăn alta državă š ănklo atrijit frzdă minc š rasipja tuatje

banji p jel. ¹⁴ Kănd apotrošăt tuatje banji aluj, ăn pămăntula karje irja afost marje fuamje š na vut če s mălăncje. ¹⁵ Aša apljikat š sa zaposlit la unu om karje afost stanovniku alu pămăntula p karje atrimjes ăn pijană s păzaskă porči.^b ¹⁶ Jel afost atăta flămănd k avrut čak s mălăncje mănkarja ku karje s rănjaštje porči, ali nimilja nu ja dat.

¹⁷ Kănd fičoru alu tănăr napokon ashvatit ča fukut, agăndit: Toc radniči karje lukrjază d tatimjov arje mănkarje maj mult njego čije dosta d mănkat, a jo aiča mor d fuamje! ¹⁸ Măduk da iča, pljek la tatimjov š osă ji zăk: ‘Tato, ampogrešăt păntruv Dimizov š păntruv tinje. ¹⁹ Nu sânt više vrjedan s mikjem bijatu alu tov. Mărog d tinje, primjaštimă s lukrjez la tinje ka radniku alu tov.’

²⁰ Apljikat d lokula š sa dus la tatusov. Kănd još irja d partje, tatusov la vizut sa žalostit, adat fuga la jel, la zagrlit š la surutat. ²¹ Azăs bijatu: ‘Tato, ampogrešăt păntruv Dimizov š păntruv tinje! Nu sânt više vrjedan s mikjem bijatu alu tov.’

^a 15,8 zjače (10) kovanic d arđint – ăn grčki original: “zjače (10) drahmi”. Drahma irja kovanica d arđint karje vridja una dnevnică. ^b 15,15 D židovj porči irja nečisti pa na putut s mălăncje karnja d pork (vjez ZakPon 14,8). Židovi na putut s zamisljaskă maj marje rušanje s rănjackă p porči.

²² Ali tata azās alu argacā aluj: ‘Majdatā dučec aljina,^a aja karje maj māndrā, š l brkăcălej! Punjec aluj injelu p mănă š sandaljilje p pičuarje!’ ²³ Š dučec maj bun mjel. Tăjecălāj s priredim gozbă š s nji veselim. ²⁴ Daja če āsta bijatu alu mjov irja mort, a akuma je viuv! Irja purdut, a akuma je găsăt!’ Š ančiput s s veseljaskă.

²⁵ D vrijamaja fičoru maj bătărŋ alukrizat ān polje. Kănd sa tors dăn polje š avinjit aupruapje la kasă, auzăt k nontru kăntă š žuakă. ²⁶ Akimat la jel p unu d argat s āntrjabje če s dogodjaštje aja. ²⁷ Argatu ja zăs: ‘C sa tors fratutov. Tatutov adat s tijem maj bun mjel s proslavjaskă če nuavă sa tors bijatu viuv š zdravăn.’

²⁸ Ali maj bătărŋ fičor sa nikăžăt š aodbit s untrje ān kasă. Aša tatusov aišăt afar s s ruadje mult d jel s utră ān kasă. ²⁹ A fičoru ja zăs: ‘Jakă, jo atăta aj c služăsk š nikad na odbit s fak aja če maj zăs, ali mije nikad nu madat čak š krapă d gozba amikă ku ortači alji mjej. ³⁰ Ali kănd sa tors āsta bijatu alu tov karje ku prostitutkilje arasipit imanja ata, a tu adat s taje maj bun mjel š apriridit gozba d jel!’

³¹ Tatusov ja zăs: ‘Fičoru alu mjov, tu ješt stalno ku minje. Tot če am pripadnjaštje cije.

³² Ali trjebje s proslavim š s nji radujim daja če āsta fratutov irja mort, a akuma je viuv! Irja purdut, a akuma je găsăt!’”

Isusu rubjaštje vorbă d upravitelju karje je nepošten

16 ¹ Isusu arubit alu učenikulor asta vorbă:

“Afost unu om karje irja bugat š avut om karje upravlja ku bugacija aluj. Una zuvă njeko azăs alu bogatašuluj kum upravitelju rasipjaštje imanja aluj. ² Bogatašu akimat la jel p omula karje upravljaštje ku imanja aluj š ja zăs: ‘Kum aputut aja s mi fač? Nu poc više s upravlještj ku bugacija amja. Pripremjaštje papirulje ān karje skrij tuată imanja amja š činje če dugujaštje.’

³ Upravitelju p aja azăs sāngur aluj: ‘Gospodaru osă m lasă. Kum akuma osă priživjesk? Nu sānt capăn s surp, š m rušănje s prosăsk.’ ⁴ Štiuv če osă fak kănd gospodaru m lăsa, osă fak aša k lumja osă m primjaskă ān kasă alor š s pobrinjaskă d minje.

⁵ Atunča akimat unu kăti unu p dužnikurlje alu gospodaruluj. P prvi antribat: ‘Kăt ješt datorj alu gospodaru alu mjov?’ ⁶ Dužniku ja zăs: ‘Usută (100) d bătorej d ulje.’

^a 15,22 *aljina* – Asta afost lung ogrtač karje s duča pisti altje cualje ān vāzne dogadajurj.

Upravitelju ja zäs: ‘Jakä računü p karje skrije k ajzäs k osä platještj usutä (100). Šaz š majdatä skrije još unu račun. Prominjaštje iznosu karje duguještj p činžáč (50).’^a

⁷ Atunča upravitelju p altu antribat: ‘Kät ješt tu datorj?’ Dužniku ja zäs: ‘Usutä (100) d košarje d gruv.’ Upravitelju ja zäs: ‘Jakä računü p karje skrije k ajzäs k osä platještj usutä (100). Šaz š majdatä skrije još unu račun. Prominjaštje iznosu karje duguještj p optžáč (80).’^b ⁸ Känd gospodaru auzät aja ča fukut nepošteni upravitelju, la pohvalit ča fost aša d snalažljiv.

Istina je k lumja p pämāntusta jaštje mult snalažljivi pānd s pripravjaštje d životu alor ān pāmāntusta. Jej jaštje maj mult snalažljivi dāla lumje karje trijaštje ān luminā pānd s pripravjaštje d životu alor p pāmānt karje vinje.^c ⁹ Aša punjec binje urjajke: Koristic bugacija alu pāmāntusta s ažutáč alu alcilor š steknic ortačj ān

čerj. Atunča känd osä fic morc š lāsáč bugacija alu pāmāntusta, osä primjaskä p voj ān vječna kasä. ¹⁰ Činje god je vjeran ān mič stvarurj, osä fije vjeran š ān maj marj stvarurj, a činje god je nepošten ān mič stvarurj, osä fije nepošten š ān maj marj stvarurj. ¹¹ Akä nu ištjec vjerni ān bugacija alu pāmāntusta, činje osä vu dja bugacije p čerj? ¹² Š akä vuavā nu puatje s povirjaskä aja če pripadnjaštje alu njeko altuluj, činje osä vu dja aja če vuavā osä pripadnjaskä? ¹³ Ničunu argat nu puatje s služaskä p doj (2) gospodarurj. P unu osä mrzaskä, a p altu osä vrja, ili alu unu osä fije vjeran, a p altu osä prezirjaskä. Nu putjec s služáč š alu Dimizov š alu bugacije.”

¹⁴ Farizeji, karje avrut banji, la tot asta apus urjajke š sa ljigat d Isusu. ¹⁵ Atunča Isusu lja zäs: “Voj la intja alu lumjej fičec k ištjec pravedni, ali Dimizov kunaštje inimilje alji vuaštrje. Aja če lumja

^a 16,6 *Usutä (100) d bātojurj ... činžáč (50)* – Asta je njeđe 3.000 d litjarje š njeđe 1.500 d litjarje. ^b 16,7 *Usutä (100) d košarje ... optžáč (80)* – Asta je njeđe 20.000 d kilje š njeđe 16.000 d kilje. ^c 16,8 *Istina je k lumja p pāmāntusta jaštje mult snalažljivi pānd s pripravjaštje d životu alor ān pāmāntusta. Jej jaštje maj mult snalažljivi dāla lumje karje trijaštje ān luminā pānd s pripravjaštje d životu alor p pāmānt karje vinje* – Ān grčki original skrije: “k kupi d vrijamjasta maj mudri katri naraštaju alor njego kupi d luminā.” “Kupi d vrijamjasta” rubjaštje d lumje karje nu krjadje. Maj mult je mudri d lumje karje krjadje (“kupi d luminā”) k pžazaštje p jej āntrā narodu alor. Lumja karje krjadje trjebje s ānvacā dāla jej k trjebje s s pripravjaskä d budučnost alor p čerj. Mulc inš aja fače akä mudro koristjaštje bugucija karje arje ān životu alor p pāmānt.

smatnjaštje k je bun, aja Dimizov smatnjaštje k nu vridjaštje nimika.”

Zakonu š cara alu Dimizov

(Mt 11,12–13; 5,18, 31–32)

¹⁶“Pänla vřijamjaja känd avinjit Ivan karje bätjazä, Dimizov arätat planu aluj pisti Zakonu alu Mojsije š knjigilje karje prorokurlje askris. Da tunča noj rubim Bunä vorbä d cara alu Dimizov š nagovorim tuatä lumje s untrje än jel. ¹⁷Tot čije skris än Zakon osä s ispunjaskä. Maj ušurje osä nistanjaskä čerju š pämäntu njego s nu s ispunjaskä š maj mikä slovä d Zakon. ¹⁸Na primjer: činje god s rastavjaštje d mujarje š s suarä däpä alta fače preljub, š činje god s suarä däpä mujarje karje irja rastavitä fače preljub.”

Isusu rubjaštje vorbä d bogataš š d šarak

¹⁹Isusu arubit asta vorbä: “Afost unu bogataš karje s änbrka än skumpje cualje, š tuatä zuva

amänkat maj bunä mänkarje.

²⁰A pänglä uša aluj azukut šaraku karje sa kimat Lazar, karje afost pljin d čirurj. ²¹Lazar afost atäta flämänd k avrut s mälanče čak š puškäji karje kädja däpä astal alu bogatašuluj. Još maj rov, vinja känji š lindja čirurlje aluj. ²²Una zuvä amurit šaraku š anđeli la dus pänlä lok d čast pänglä Abraham.^a Maj änkle amurit š bogatašu š la ängrupat. ²³Š bogatašu apljikat änkle undje loku d kaznit.^b Pänd s muča, sa ujtat än sus, š avizut d däpartje p Lazar ku Abraham.

²⁴Bogatašu astrigat: “Tato Abrahame, smilujaštje mitje š trimjatje p Lazar s umučaskä vrhu alu đajštiluj än apä š s vije aiča s m ričaskä ljimba daja če mult patjesk än fokusta!”

²⁵A Abraham ja zäs: “Bijatu alu mjov, dätje d gänd k tu ajdobidit bunje stvarurj pänd atrijit p pämänt, a Lazar rov. Akuma jel aiča utješät, a tu t mučestj. ²⁶Osim d aja, änträ noj jaštje marje provalije. Älja karje avřja da iča s

^a 16,22 *pänla lok d čast pänglä Abraham* – Än grčki original skrije: “P tjeptu alu Abraham”. Grčka ljimbä koristjaštje izrazusta karje značaštje k Lazar s naslonaštje p tjeptu alu Abraham. Aja aratä k Lazar afost bliski än zajedništvo ku Abraham, ku sämänca amarje alu tot narodu alu Dimizov š la lok la marje čast. Lumja karje auzät asta vorbä vjerovatno arazumit k je Lazar pänglä Abraham la marje gozbä p čerj, känd tot narodu osä slavjaskä vinjala alu cara alu Dimizov (vjez 13,28–29). ^b 16,23 *änkle undje loku d kaznit* – Än grčki original skrije: “Had”. Vjez rječniku, “loku d kaznit, Had, Šeol”.

trjakä la voj nu puatje s fakä aja, a nič d partja avuasträ karje avrja s vije la noj nu puatje s trjakä aiča.’

^{27–28} Bogatašu ja zäs p aja: ‘Tato Abrahame, am činč (5) frac. Märog d tinje, trimjatäläj atunča p Lazar än kasa alu tatimjov s lji opominjaskä s nu vije jej än lokusta undje trpjesk marje mukä.’

²⁹ Ali azäs Abraham alu bogatašuluj: ‘Nu vrjauv. Fracä alji tej arje p zakonu alu Mojsije š knjigilje karje prorokurlje d mult askris s lji opominjaskä. Trjebje alor s krjadä š s okrinjaskä dälä rov!’

³⁰ A bogatašu ja zäs: ‘Nu vrja, tato Abrahame! Ali akä lji vinja njeko dälä morc, osä okrinjaštje dälä rov.’

³¹ Ali Abraham azäs alu bogatašuluj: ‘Akä nu krjadje alu Mojsije š alu prorokurj, nusä s uvirjaskä čak š akä njeko s skualä dälä morc.’”

Isusu änvacä p učenikurlje aluj s nu navadjaskä p alcä s grešaskä š s oprostjaskä alu alcilor karje grešaštje päntruv jej

(Mt 18,6–7; 15; 21–22; Mk 9,42)

17 ¹ Atunča Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Lumja sigurno osä fakä stvarurj d karje p alcä navadjaštje p grešalä. Ali grjev alu toc karje natirjaštje p njeko altu s grešaskä. ² Alu omula arfi majbinje njeko s la runče än apä ku marje buluvan^a pänglä gät, njego s navadjaskä p grešalä p una dälä maj mik om. ³ Pa pžáčävä če fičec. Akä grešaštje još unu dälä učeniku alu mjov, zi k aja ča fukut k nuje binje š jartäj akä s okrinja dälä grešalä aluj. ⁴ Čak š akä d šaptje (7) vorj p zuvä grešaštje päntruv tinje š šaptje (7) vorj s äntuarčje š priznajaštje aja ča fukut k nuje binje, jartäj!”

^a 17,2 *marje buluvan* – Än grčki original skrije: “mlinski buluvan”, karje afost d sus dälä doj (2) marje ravne buluvanjanj karje mäčinja gruvu än pjelm. Buluvanu d sus afost obično okrugli ku rupä än mižlok än karje s turna gruvu.

Isusu ānvacā p učenikurlje aluj d snagā alu vjerej š jej trjebje s ji služaskā ponizno

⁵ Atunča apostoli azās alu Domnuluj Isusuluj: “Ažutānje s kridjem maj mult!”

⁶ A Domnu Isusu lja zās: “Akā avjec vjerā atāta pucān kašā sāmānca alu gorušičičā, aputja s zāčec alu dudusta: ‘Skuatitje ku korijenu d pāmānt š posadjaštītje ān apā’, š apunja urjajke la voj.

⁷ Zāčem k njeko dāla voj arje argat karje lukrjazā ān polje ili s brinjaštje d voj. Kānd argatu s āntuarčje d polje, dali gospodaru iziča: ‘Vinā akuma, šāz š mālānkā?’ Nu ji zāče! ⁸ Umjesto aja, osā zākā gospodaru aša: ‘Priredjaštjem vičera! Dāzbrakitje š poslužāštje p minje ku mānkarja š ku bjarja! A kānd jo završa, poc tu s mālānč š s bjaj.’ ⁹ Dali gospodaru dugujaštje alu argatuluj s ji zahvaljaskā daja ča fukut aja če irja azapovjedit aluj? Nu! ¹⁰ Aša š voj, kānd fičec aja tot če vuavā Dimizov azapovjedit, zāčec: ‘Noj ištjem samo argac š nu zaslužām pohvalje k samo fičem dužnost alu nostru.’”

Isusu likujaštje p zjače (10) lumje karje arje bualā p pjalje

¹¹ Pānd Isusu još uvijek pljika kātri Jeruzalem š putuja pānglā granicā alu regije Samarije š alu regije Galileja, ¹² avinjit pānla njeki sat. Pānd untra ān sat, la vizut zjače (10) lumje karje avja gubā, zarazna bualā p pjalje.^a Jej astat majdāpartje ¹³ š ančiput s striđje dān tot glasu: “Isusulje, gospodarulje, smilujaštītje p noj!”

¹⁴ Kānd Isusu lja vizut, lja zās: “Fuđic š pokazāčāvā la popje s puatje jej s vu pregledjaskā!”^b Pānd apljikat kātri popje, sa likujit d gubā.

¹⁵ Kānd unu d jej avizut k je likujit, sa tors š aslavit p Dimizov p tot glasu. ¹⁶ Akāzut la intja alu Isusuluj ku fālči kātri pāmānt š ja zahvaljit. Afost omula d Samarija.^c

¹⁷ P aja Isusu antribat p ālja karje afost ku jel: “Dali Dimizov na likujit p zjače (10) lumje? Undje ālja alanc nuavā (9)? ¹⁸ Kum puatje s fije k omusta karje nuje Židov jedini karje sa tors mije š azahvaljit alu Dimizov?” ¹⁹ A alu omula

^a 17,12 *gubā, zarazna bualā p pjalje* – Vjez fusnota ān 4,27. ^b 17,14 Zapovjedu alu Isusuluj afost kašā obečala k osā s likujaskā, a aja ča skultat, apokazāt k akrizut alu Isusuluj. Popilje lji prigljidja s potvridjaskā k jej više narje gubā, pa lja zapovjedit s fakā aja če zakonu alu Mojsije ačirut (Lev 14,1–32; Lk 5,12–14). ^c 17,16 *Samarija* – Židovi mrza p lumja d Samarija. D maj mult informacije, vjez “Samarija” ān rječnik.

atunča Isusu azās: “Skual š fuđ. Tu taj likujit daja čaj krizut.”

**Isusu začē alu učenikurlje aluj
k cara alu Dimizov osā
vije känd jej nu očekuja**

(Mt 24,23–51)

²⁰ Ān una zuvā farizeji antribat p Isusu: “Känd vinje cara alu Dimizov?”

Isusu lja zās: “Omu nu puatje s predvidjaskā känd vinja cara ān znakurj karje promatrašjtje.

²¹ Lumja nusā puatā s zākā:

‘Jakālāj aiča je!’, ili: ‘Jatālāj ānklo je!’ Jakā cara alu Dimizov akuma āntrā voj.”

²² Atunča alu učenikurlje aluj azās: “Vinje vrijamja känd s fic žaljnič s vidjec zuva känd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk,^a ali nusā putjec. ²³ A lumja s vu zākā: ‘Jatālāj ānklo je’, š: ‘Jakālāj aiča je!’, ali nu dāc fuga dāpā jej s m kātāc. ²⁴ K kum š toc vjadje munja känd s pojavjaštje aša s fije ān zuvaja känd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk. ²⁵ Ali majdatā trjebje mult s trpjesk š lumja ān asta vrijamje trjebje s m odbacaskā.”

²⁶ Š isto aša, kum afost ān zuvilje känd Noa afost viuv š aša osā fije ān zuvilje majdatā känd jo, Bijatu alu Omuluj, osā m pojavjesk:

²⁷ Kašā uvjek nastavja s mālānče š s bja, s s ānsuarje š s miritje, tot pānla zuvā känd Noa auntrat ān marje brod.* A atunča avinjit potopu š p toc lja uništīt karje na fost ān marje brod.

²⁸ Š isto aša kum afost ān zuvilje känd Lot afost viuv:^{*} lumja ān asta regija kašā uvjek nastavja s mālānče š s bja, s kumprije š s vindā, s obradjaskā pāmāntu š s gradjaskā. ²⁹ Ali ān zuvaja känd Lot aišāt dān trg Sodoma ān karje atrijit, atunča dān čerj foku ku buluvanji karje ardje akāzut ka pluaja p jej š aumurāt p tuatā lumja ān aja regija. ³⁰ Isto aša osā fije š ān zuvā känd osā m pojavjesk jo, Bijatu alu Omuluj. ³¹ Činje god ān zuvaja p krovu alu kasāj,^b a stvarulje alor je ān nontru, s nu s dja ān zos ān kašā la stvarurj aluj! Činje god s gāsaštje ān pijanā, s nu s āntuarkā ānđrāt s ja stvarulje aluj! ³² Dāčāvā d gānd če sa dogodīt känd mujarja alu Lot sa ujtat ānđrāt ān Sodoma š

^a 17,22 s vidjec zuva känd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk – Ān grčki original skrije: “s vidjec š una zuvā p Bijatu alu Omuluj”. * 17,27 Post 7,6–24 * 17,28 Post 19,1–29

^b 17,31 Lumja ān dobaja često s odmurja š s družā p krov karje je ravan, a posebno nuaptja känd irja maj ričalā.

apoginjiti!^a 33 Činje god pokušaštje s pázaskä životu aluj, osä l pjargä, a činje god spreman s lasä životu aluj, osä l pázaskä. 34 Istina je, än nuaptaja känd osä m pojavjesk, doj (2) lumje karje s skulkä än isti pat, p unu osä ja, a altu osä l lasä. 35 Däla duavä (2) mujerj karje zajedno än mlin mačinä, p una osä ja, a p alta osä l lasä.

^{36–37}^bUčenicurlje aluj l änrjabä: “Domnulje, undje asta osä fije?”

Isusu lji začë: “Undje začë lumja muartä, änklo s sakupjaštje lešinari.”^{cd}*

Vorba d udovicä karje irja uporna än molitvä

18¹ Isusu rubja alu učenicurlje aluj asta vorbä s lji änvacä kum trjebje uvijek s s ruagä š nikad s nu odustanjaskä: ²“Irja än njeki trg unu sudac. Nič k irja aluj frikä d Dimizov nič ka marit d lumje. ³A än trgula irja š njeka udovicä karje stalno vinja la jel š s ruga d jel: ‘Adäm pravdä päntrov dušmanu alu mjov!’ ⁴Sudacu d

mult na marit d aja, ali napokon agändit: ‘Š akä numi frikä d Dimizov š nu marjesk d lumje, ⁵osä dauv pravdä alu asta udovicä daja če m stalno zmitjaštje, s nu vije stalno s m dosadjaskä!’”

⁶Zäče Domnu Isusu: “Ästa sudac irja nepravedan, ali obratic pažnja p aja če jel ipak aodlučit! ⁷Dali nusä dja Dimizov pravdä alu lumja aluj karje akuljes š karje zuva š nuaptja pländë la jel? Dali Dimizov osä odgodjaskä s lja žütä? ⁸Istina je, änpripä Dimizov osä lji dja pravdä. Ali känd jo, Bijatu alu Omuluj, mätorc p pämänt, dal osä gäsäsk p lumje karje aša krjadje än Dimizov?”

Vorba d farizej š d poreznik

⁹Isusu rubja asta vorbä alu lumjej karje s uzdja än jej k je pravedni, š gändja k je maj bunj d alcä: ¹⁰“Doj (2) lumje avinjiti än Hram s s ruadje. Unu afost farizej karje lumja l poštuja, a altu om irja poreznik karje lumja l mräza. ¹¹Farizeju astat š sa rugat d jel: ‘Dimizovulje, fala cijë če nu

^a 17,32 Ja sa ujtat ändrät kättri Sodomä š Dimizov akaznito una ku lumja d Sodomä. ^{*} 17,32 Post 19,16 ^b 17,36–37 Njeki grčki rukopisurj arje ästa odlomaku kašä än 36. stih “Doj (2) inš osä fije än polje, p unu osä ja, a p altu osä l lasä.” ^c 17,36–37 lešinari je marj puji karje mälänkä karnja d žvutinj karje amurit. Puatje s vjadä kum kružaštje p čerj undje god jaštje muartje žvutinj. ^d 17,36–37 Känd lumja vjadje p lešinari kum s s strändë, štije k änklo tjela muartä. Isto äša, känd s dogudja aštja stvarurj, toc osä štije k avinjiti kraju. ^{*} 17,36–37 Job 39,30

sănt kašă alcă lumje: lopovj, aštja karje nuje pravedni kătri lumje, preljubnikurj ili kašă poreznikusta.¹² Dadavorj ăn duminikă pustjesk š d tot ăe stiknjesk zdauv cije unu tal.^a

¹³ A porezniku astat maj d partje š nu sa osudit s s ujtje ăn ăerj. Jel tuguja š s bătja ăn tjept š rubja: ‘Dimizovulje, smilujaštje mije karje sănt om rov!’¹⁴ Istina je, Dimizov afost zadovoljan ku rugala alu poreznikuluj š da tunča Dimizov la smatrit k je bun om. Ali p farizeju, Dimizov la smatrit k nuje bun om. K ăinje p jel săngur adrikă, Dimizov osă l ponizaskă, a ăinje p jel săngur ponizaštje, Dimizov osă l adrikă.”

Isusu blagoslovjaštje p kupi

(Mt 19,13–15; Mk 10,13–16)

¹⁵ Jej duča alu Isusuluj š maj mič kupi s puje măna p jej š sa rugat s lji blagoslovjaskă Dimizov. Kănd učenikurlje aja opazăt, jej lja zabranit s adukă kupi.¹⁶ Ali Isusu avrut s vije kupi š zăče: “Lăsăc kupi s vije la minje š nu lji putiric k cara

alu Dimizovuluj pripadnjaštje alu ălja karje kašă kupištja!¹⁷ Istina je zăk vuavă, akă njeko vrja s primjaskă cara alu Dimizovuluj jel mora s postanjaskă kašă kupilu. Inaăe nikad nusă untrje ăn jel!”^b

Grjev alu bogatašuluj s utrje ăn cara alu Dimizovuluj

(Mt 19,16–30; Mk 10,17–31)

¹⁸ Njeki poglavar ăntrijabă p Isusu: “Uăiteljulje alu bun, ăe mora s fakă s primjesk vjeăni ųivot ku Dimizov?”

¹⁹ Isusu l ăntrijabă: “Dăăe m kjem k sănt bun?^c Bun je samo Dimizov.²⁰ Zakonu alu Mojsije ųti: ‘Nu fiăa preljub’, ‘Nu umura’, ‘Nu fura’, ‘Nu optuųuju ku minăunurlje’, š ‘Poštujăštje p tatutov š p mumuta!’”^{*}

²¹ Omu azăs: “Poštujesk tuatje aštja zapovjedi alu Mojsije još kănd irjam tănar.”

²² Isusu zăăe alu omuluj: “Još nještio c faljaštje. Fuđ š vindje tot ăe aj, a banji podiljaštje alu lumje karje săraă š osă aj blago p ăerj. A atunăa vină š pratjaštima!”

^a 18,12 unu tal – ăn grăki original skrije: “desetina” (vjez Lev 27,30–32). ^b 18,17 Dimizov kată dăla lumje s prihvatjaskă vlastu aluj p jej ku pouzđjala š ku ponizala. Ku altje vorbje: “Ăinje god vrja s utrje ăn cara alu Dimizovuluj mora s l primjaskă ku pouzđjala š ku ponizala kašă kupilu.” ^c 18,19 bun – Isusu postavljăštje pitanje s vjadă dali omu binje razumjaštje k Isusu je Dimizov. Š akă omu p Isusu prihvatjaštje k je Dimizov, jel atunăa prihvatjaštje pozivu alu Isusuluj š vindă tot ăe arje š s l sljedjaskă. ^{*} 18,20 Iš 20,12–16; ZakPon 5,16–20

²³ Āla om irja mult bogat š mult sa žalostit känd auzāt aja če ja zās Isusu.

²⁴ Känd Isusu la vizut kāt je žalostit, jel azās: “Kum je grjev alu bogatašilor s untrā ān cara alu Dimizov!” ²⁵ Maj ušurje arfi alu devāj s s provučaskā p rupā alu akuluj njego alu bogatašuluj s untrā ān cara alu Dimizov!”

²⁶ Ālja karje aja auzāt antribat: “Pa činje atunča puatje s spasaskā?”^a

²⁷ Isusu lja zās: “Aja če lumje nu puatje s fakā, Dimizov puatje.”

²⁸ Petar zāče: “Jakā, noj tot alu nostru alāsāt š t sljedim.”

²⁹ A Isusu lja zās: “Istina je zāk vuavā, tot āla karje alāsāt kasa aluj, ili p mujarja, ili p fracā, ili p roditelji, ili p kupi d cara alu Dimizov ³⁰ već akuma p āsta pāmānt osā primjaskā maj mult njego ča lāsāt, a p āla pāmānt karje vinje osā primjaskā vječni život.”

Isusu jar rubjaštje d muartja aluj š d uskrisnjalā

(Mt 20,17–19; Mk 10,32–34)

³¹ Isusu astrāns p duavāsprjače (12) apostolurj š lja zās: “Jakā untrām ān trg Jeruzalem. Ānklo osā s ispunjaskā tot če prorokurlje askris ān Svāntā pismā d minje, d Bijatu alu Omuluj. ³² Osā m predajaskā alu lumjej karje narje frikā d Dimizov,^b osā sprdujaskā d minje, osā m zlostavljaskā š osā škupje p minje. ³³ Š jej osā m batā ku biču š osā m umuarā, ali d trje (3) zālje jo osā m skualā dāla morc.”

³⁴ Ali učenikurlje na štijut d čaja Isusu rubjaštje. Na aputut s razumjaskā k aštja stvarurj osā ispunjaskā vorbilje alu prorokuluj. Daja jej na putut s shvatjaskā če Isusu alor azās.

^a 18,26 Ān vrijamjaja mulc Židovj gāndja akā je omu bugat, aja značaštje k je Dimizov zadovoljan ku jel d aja čije āla om posebno bun. Pa känd āštja lumje auzāt p Isusu kum zāče k je alu om bugat nemoguće s utrje ān cara alu Dimizov, agāndit k aja značaštje k nimilja nu puatje s s nadjaskā s utrje ān vara alu Dimizov. ^b 18,32 *alu lumjej karje narje frikā d Dimizov* – Ān grčki original skrije: “Lumja karje nuje Židovj”. Njekad asta s koristjaštje d lumja rovā karje na vut frikā d Dimizov. Aiča Isusu rubja d Rimljanulor.

Isusu äntuarče vidu alu omuluj karje nu vidja

(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)

³⁵ Känd Isusu avinjit la uprapje d trg Jerihon, pänglä drum šadje njeki om karje nu vidja š prusa.

³⁶ Känd vorbu auzät p mulc lumje karje vinja kättri jel, äntriba činje aja. ³⁷ Jej ja zäs: “Jakä vinje Isusu dän Nazaret.” ³⁸ Jel p aja astrigat: “Isusulje, Bijatu alu David,^a smilujaštitije mije!” ³⁹ Lumja karje afost la intje ja zäs s takä, ali jel samo još maj tarje strigä: “Bijatu alu David, smilujaštitije mije!”

⁴⁰ Känd Isusu auzät, astat š zapovjedit alu lumjej s dukä omu la jel. Känd vorbu avinjit maj uprapje, Isusu la tribat: ⁴¹ “Če vrjaj s fak d tinje?” Omu karje je vorb ja zäs: “Vrjauv s m torč vidu, Domnulje!”

⁴² A Isusu ja zäs: “Vjez! Tu ta likujit daja ča krizut.”

⁴³ Omu karje nu vidja däturdatä avizut š apljikat p drum dăpä Isusu š slavja p Dimizov. Š tot narodu karje avizut aja zahvaljit alu Dimizovuluj.

Isusu š Zakej

19¹ Isusu auntrat än Jerihon. Pänd jel atrikut p trgula, ² afost änklo unu om karje sa kimat Zakej. Jel irja glavni porezniku än aja regija d Rim š mult bogat om. ³ Apokušät s vjadä p Isusu činje je jel, ali afost mik š nu putja s l vjadä pisti multä lumje ⁴ Jel daja adat fuga la intje s s urče p smokvä pänglä karje atribja Isusu s trjače s puatä p ja s l vjadä.

⁵ Känd Isusu ažuns pämla smokvä, sa ujtat än sus š ja zäs aluj: “Zakeju, majdatä dätje än zos! Astäz mora s viuiv la tinje än gostjamje.”

⁶ Zakej majdatä sa dat än zos š la primit p Isusu än gostjamje, tot bukurat. ⁷ Ali tuatä lumja karje avizut aja ančiput s čakaljaskä: “Nu trjebje s pljače än gostjamje la omu rov!”^b

⁸ A maj änklo Zakej saskulat š začä alu Domnuluj alu Isusuluj: “Jakä pola d imanja amja dau alu lumjej karje je särakä, a p tot äla p karje la šälat s ji tork d patru (4) vorj kätä amlat dälä jel.”

⁹ Isusu azäs p aja: “Astäz än kasasta avinjit spaspjala^c k š omusta

^a 18,38 Isusu irja Bijatu alu David. David afost maj preči caru än Izrael. Än vrijamaja lumja koristja “Bijatu alu David” känd rubja d Mesija. ^b 19,7 Än äšta pämänt poreznikurlje irja Židovj karje lukriza d vlada alu rimuluj. Njeki poreznikurj alat maj mult porez njego ča tribut, a viška d porez cänja d jej. D aja lumja lji mrza š lji smatnja k je izdajice d vjera š d narod alor. ^c 19,9 än kasasta avinjit spaspjala – Ku altje vorbje:

“Dimizov aspasät p lumja karje trijaštje än kasasta”

je prava sãmãnca alu Abraham!^a
¹⁰ Jo, Bijatu alu Omuluj, amvinjit
 s kat š s spasšk p lumja karje je
 purduta. ”^b

Caru š argacã aluj

(Mt 25,14–30)

¹¹ Pãnd lumje apus urjajke la
 Isusu, daja če irja la upruapje d
 Jeruzalem š jej agãndit k s cara
 alu Dimizov akuma s pojavjaštje,^c
 Isusu lja spus asta vorbã: ¹² “Njeki
 om dãn familjije bunã sa sprimit s
 putujaskã p dãpartje pãmãnt. Jel
 atribut s pljače ãnklo s dobidjaskã
 vlastu dãla caru marje. Atunča s
 ãntuarče ãn pãmãntu aluj s puatã
 s vladjaskã ka caru.^d ¹³ Majdatã
 njego ča pljikat akimat p zjače (10)
 argac aluj, adat alu tot usutã (100)
 kovanic d arđint^e š lja zãs: “Trgujic

pãnã god jo nu vinja.’ ¹⁴ Ali lumja
 d pãmãntula aluj l mrza š atrimjes
 la caru alu marje p poslanikurlje
 s zãkã: ‘Nu vrjem jel s carujaskã
 p noj.’

¹⁵ Ali jel adobidit vlastu s fije car.
 Š kãnd sa tors akasã, azapovidit
 s kjamje p argacã alu karje jel
 adat banji. Avrut s štije kãt tot ãla
 zaradit d jel. ¹⁶ Prvi argat avinjit
 š zãče: ‘Gospodarulje amkoristit
 banjišta karje maj dat š afukut
 zaradã d zjače (10) vorj maj mult.’
¹⁷ Zãče caru: ‘Bun lukru! Bun ješt
 argat. Daja ča fost vjeran ãn maj
 mikã, c dau s vladješt p zjače (10)
 trgurj.’

¹⁸ Altu argat avinjit š zãče:
 ‘Gospodarulje, amkoristit banjišta
 karje maj dat š afukut zaradã d još
 činč (5) vorj maj mult.’ ¹⁹ Š p aja

^a 19,9 omusta je prava sãmãnca alu Abraham – Zakej irja Židov š daja irja potomaku alu Abraham. Ali Isusu aiča avrut s zãkã k Zakej irja bun Židov kašã Abraham. Abraham irja predak amarje alu Židovilor, karje afost konuskut p vjera aluj ãn Dimizov š daja če trija kum azãs Dimizov. ^b 19,10 lumja karje je purduta – Asta značaštje lumja karje nu kridja ãn Dimizov š na vurut s puje urjajke alu vorbilje aluj. Aša lumje maj mult lji opisjaštje kašã ãlja karje odlutit š više nuje p bun drum. Tot ãla karje narje odnos ku Dimizov ku vjera ãn Isusu Kristu purdut je (Iv 14,6). ^c 19,11 cara alu Dimizov akuma s pojavjaštje – Židovi kridja k Mesija una zuvã osã vije š osã fakã cara alu Dimizov p pãmãntusta kum jel aputja s vladjaskã p pãmãntusta d trg Jeruzalem. Multã lumje agãndit k Isusu kašã Mesija akuma pljakã ãn Jeruzalem s fakã upravo aja. ^d 19,12 ãn vrijamaja afost doj trje židovj d različitã familjije karje je bogatã karje pljika ãn Rim s katã pravo s vladjaskã narodu aluj ãn pãmãntu aluj. Caru alu Rimuluj lja dat pravo, ali atribut s rãmãje vjerni š snaga alor afost ograničitje. Daja situacije karje Isusu opisaštje ãn asta vorbã binje irja konuskutã alu Židovilor. ^e 19,13 usutã (100) kovanic d arđint – ãn grčki original skrije: “mina” (š ãn aštja stihurj: 16, 18, 20, 24, 25). Una minã ãn vrijamaja afost isto če omu aputut s zaradjaskã akã lukrjazã usutã (100) d zãlje.

caru zăče: ‘Tu osă vladjaštje p činč (5) trgurj.’

²⁰ Ali aldă trje (3) argat avinjit frzdă zaradă š ji zăče: ‘Gospodarulje, jakăc arđintu. Lam cănut skuns ăn maramică.

²¹ Ma fost frikă d tinje daja če ješt strog om. Jaj tuată zaradă dăla ăla če alcă uložăt d tinje š cěj tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d tinje.’^a

²² Caru ja zăs: ‘Argatulje alu rov! C sudjesk p aja ča zăs tu. Tu zăč k sânt strog. Tu zăč jo jav tuată zarada dăla ăla če alcă auložăt d minje š jo căv tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d minje!’^b

²³ Dăče atunča na pus banji alji mje p bankă?^c Aša barem adobidja kamatje.’ ²⁴ Atunča caru zăče alu lumje karje afost aiča upruapje: ‘Lăcěj dăla jel usută (100) kovanic d arđint š dăcěj alu ăla karje zaradit zjače (10) vorj maj mult!’

²⁵ Jej azăs: ‘Ali, gospodarulje, jel arje mij (1.000) kovanic d arđint!’

²⁶ Caru azăs, ‘Istina je tot ăla karje koristjaštje binilje aja ča dobidit, osă dobidjaskă još maj mult, a toc karje nu koristjaštje binilje aja ča dobidit, osă s s ja š aja če arje. ²⁷ Ali ălja dušmani alji mjej, karje na vurut s lji fiuv caru, dučecălje aiča š lji umurăc la intja amja.’”

Isusu untră ăn Jeruzalem ka caru

(Mt 21,1–11; Mk 11,1–11; Iv 12,12–19)

²⁸ Dăpă aja če Isusu azăs, nastavit s pljače la intja alor kătri Jeruzalem. ²⁹ Kănd avinjit la upruapje d saturj Betfaga š Betanija maj upruapje p djal Maslina, atrimjes la intje p doj (2) učenikurj. ³⁰ Lja zăs: “Fuđic ăn satula la intja avuastră.^d Š čim untrăc, osă vidjec p magaracu alu tănăr karje je ljigat karje nimilja nu

^a 19,21 *Jaj tuată zaradă dăla ăla če alcă uložăt d tinje š cěj tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d tinje* – Ăn grčki original skrije: “Jaj aja če naj ulužăt š pokupješt aja če na sadit.” Asta je poslovică karje opisaštje p omu karje irja lakum š nu podiljaštje dobit aluj d ulaganja š d lukru aluj ku ălja karje lukrjază d jej. Ăn vorbasta ăsta argat ja fost frikă d načinula p karje s ujta p car. Vjerovatno găndja k akă pjardje banji, mora sântuarkă banji alu carula, a akă zaradjaštje maj mult banj, caru osă l zadržaskă d jel. Daja če, na fukut nimika. ^b 19,22 *jo căv tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d minje* – Ăn grčki original skrije: “jauv aja če nam ulužăt š pokupjesk aja če na sadit.” ^c 19,23 *bankă* – Ăn grčki original rubjaštje d om karje alu alcilor posudjaštje banj. Ăn aja dobă na vut bankje, ali lumjaja lukriza kašă bankilje. ^d 19,30 *satula la intja avuastră* – Vjerovatno Betfaga.

la jahit.^a Dizljigáčäläj š dućecäläj aiča. ³¹ Akä änrjabä njeko p voj: ‘Däče dizljigáč p magaracu alu tänär?’ Zäčec samo: ‘Trjebje alu Domnuluj.’”

³² Jej apljikat š angäsät toto kum lja zäs Isusu. ³³ Pänd jej adizljigat, lumja alu činje magaracu lja tribat: “Däče dizljigáč p magaracu alu tänär?”

³⁴ Jej lja zäs: “Alu Domnuluj änrjabje.” ³⁵ Jej adus p magaracu alu tänär la Isusu š prebacät pisti jel ogrtači alor š apus p Isusu p magarac s šagä.

³⁶ Pänd Isusu pljika mulc lumje raširit alor ogrtačurlje p drum la intja alu Isusuluj s ji pokazaskä častu. ³⁷ Känd Isusu sa približät undje drumu s slubadje döpä djal Maslina, učenikurj š mulcä lumje karje kridja än Isusu ančiput p tot glasu s s radujaskä š s slavjaskä p Dimizov d tuatä čuda karje avizut če Isusu majdatä afukut.

³⁸ Jej rubja:

“Blagoslovit p caru
p karje Domnu atrimjes!

Hvaljic p Dimizov karje
dä miru!

Slava alu Dimizov karje
vladjaštje p čerj!”^{b*}

³⁹ Ali njeki farizeji karje irja änklo azäs: “Učiteljulje, zapovidjaštje alu učenikurlje alji tej s takä!”

⁴⁰ Isusu zäče: “Akä jej osä takä, istina je, š buluvanji p tot glasu osä s radujaskä!”

Isusu pländje p Jeruzalem

⁴¹ Känd Isusu avinjit la upruapje la Jeruzalem š avizut trgu, pländja döpä lumjaja än trgula ⁴² š azäs:

“Känd barem samo s štijec če vuavä osä adukä miru!^c Ali akuma je vuavä skuns. ⁴³ K vinje vrijamja känd dušmani alji voštri s gradjaskä kulje pänglä zidu alu trguluj s vu napadjaskä d tuatje pärcä, vuastja alor osä vu okuljaskä š nu putjec s fuđic. ⁴⁴ Nusä s lasä än trgu alu vostru nič unu buluvan p buluvan. Jej osä uništjaskä tot trgu alu vostru š tot čije än jel voj daja če na prepoznajit asta vrijamje

^a **19,30** *karje nimilja nu la jahit* – Židovi smatrja k živutinilje karje nikad na fost zajašätje ili koristitje d lukru majbinje d služalä alu Dimizov ili caru alu lor (na primjer, vidjec Br 19,2; ZakPon 21,3; 1. Sam 6,7). ^b **19,38** *Hvaljic p Dimizov karje dä miru! Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj* – Än grčki original skrije: “Miru p čerj š slava p visina!” ^{*} **19,38** Ps 118,25–26; Ps 148,1 ^c **19,42** Isusu aratä tuga, daja narodu d Jeruzalem maj änklo osä l odbacaskä kašä caru karje Dimizov akuljes š daja jej osä najbje mir ku Dimizov, već sudu.

känd Dimizov p voj avinjit s vu spasaskä.”^a

Isusu putirjaštje p lumja karje vindje än Hram

(Mt 21,12–17; Mk 11,15–19; Iv 2,13–22)

⁴⁵ Känd auntrat än dvorištja alu Hramuluj, Isusu ančiput dän jel s putirjaskä p tuatä lumja karje änklo vindje.^b ⁴⁶ Isusu lja zäs: “Skris je än Sväntä pismä: ‘Alu mjov Hramu s fije loku d rugalä’,* a voj pretvorit än lok undje s strände lopovi!”*

⁴⁷ Däpä aja Isusu tuatä zuva änväca än dvorištja alu Hramuluj. Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije š alcä vođe alu židovilor s ujta kum s l apuče p Isusu š s l osudjaskä p muartje. ⁴⁸ Ali jej nu ja putut nimika s ji fakä daja če tot narodu upija tuatä vorba karje Isusu rubja.

Vođilje alu židovilor izazivjaštje p Isusu činje aluj ja dat vlast

(Mt 21,23–27; Mk 11,27–33)

20¹ Än una zuvä känd Isusu änväca än dvorištja alu Hramuluj š rubja alu lumjej Bunä vörbä d Dimizov avinjit upruapje la jel glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije š vođilje. ² Š jej la antribat: “Zi nuavä, dundjec pravo s fač aštja stvarurj? Činje ca dat vlast d asta?”

³ A Isusu lja zäs alor: “Š jo osä äntriheb p voj. Zäčec mije ⁴ činje adat vlast alu Ivan karje bätjazä s rubjaskä š s fakä aja ča fukut, Dimizov ili lumja?”

⁵ Jej raspravlja änträ jej če s zäkä alu Isusuluj. Jej azäs: “Akä zäčem: ‘Dimizov’, osä nji äntrjabä: ‘Däče atunča nu ja krizut?’ ⁶ A akä zäčem: ‘Lumja’, tuatä lumja osä arunče buluvanji š osä nji muarä daja če je uvjeric k je Ivan proroku.”

^a 19,44 Aštja stihurj (43–44) opisjaštje p opsada, undje vuastje okružjaštje trgu karje arje zidurj pänglä jel. A fače kulje kum aputja s piznjaskä pisti zidurj š kulje kum aputja s s urče pisti zidurj. Känd vuastja opkuljaštje trgu, lumja nu puatje s jašä d jel š nimilja nu lji puatje s lja žutje. Isusu avizut k osä dogodjaskä än Jeruzalem än budučnosti, š sa dogodit. Än 70 d aj. maj änklo d Kristu, vuastja alu rimuluj okolit Jeruzalem š änklo amurät multä lumje. ^b 19,45 lumja karje änklo vindje – Aja s odnosaštje p Židovj karje vindja živutinj š altje stvarurj karje lumja atribja s poštujim p Dimizov s ji prinsaskä žrtvä. Lumja vindje iskorištja p lumja š ji naplatja mult banji d stvaruštja. Majdäpartje, lumja karje vindä afar p dvorištja alu Hramuluj, karje irja jedini lok p karje alu lumjej karje nuje židovj afost dopustic s utrije, a aja lji spričja s s ruadje š s poštujaskä p Dimizov. * 19,46 Iz 56,7 * 19,46 Jr 7,11

⁷ Atunča jej začē alu Isusuluj k jej nu štije činje adat vlast alu Ivan.

⁸ A Isusu lja zās: “Kum voj mije nu začec činje alu Ivan adat vlast, š jo nu zāk vuavā činje mije adat vlast!”

Vorba d om karje aiznajmit vinogradu aluj alu lumje rovj

(Mt 21,33–46; Mk 12,1–12)

⁹ Atunča Isusu lji spunje asta vorbā alu lumjej: “Njeki om asadit vinograd š adat ān zajam alu omuluj karje lukrjazā ku vinogradu. Atunča omula apljikat š na vinjit mult lunj. ¹⁰ Kānd avinjit vrijamja d strugurj s lja dunā, atrimjes gazda alu vinograduluj p argatu aluj s ja talu aluj d berbā. Ali lumja karje lukrjazā ān vinograd je la butut p argatu š la trimjes āndrāt ku mānilje gualje.

¹¹ Atrimjes omu p altu argat, ali š p jel la butut š la dat d rušunje š la trimjes āndrāt ku mānilje gualje.

¹² Gazda alu vinograduluj atrimjes aldā trje (3) argat, ali jej p jel la ranit š la putirit.

¹³ Atunča gazda alu vinograduluj začē: ‘Če s fakā? Osā trimjet p bijatu mjov karje jo vrjauv. Vjerovatno p jel osā l poštujaskā.’

¹⁴ Ali kānd lumja dān vinograd avizut p bijatu, sa dogovorit š azās: ‘Āsta osā nasljedjaskā imanja. L umurām š atunča imanja osā fije nostru!’ ¹⁵ La putirit dān vinograd š la umurāt.

Če gāndic k osā fakā gazda alu vinograduluj kānd osā audā ča fost? ¹⁶ Osā vije š osā umuarā pa lumja dān vinograd, a vinogradu osā dja ān najam alu alcilor.”

Lumja karje punje urjajke la Isusu, ja zās: “Nikad nu fičem nješto aša rov!”

¹⁷ Atunča Isusu binje s ujtā p jej š začē: “A če značastje atunča aja čije skrisā ān Svāntā pismā:

‘Buluvan karje graditelji arunkat postanit glavni buluvan alu zgradej?’*

¹⁸ Toc karje kadje p buluvanula osā spardje kašā gāvanu d glinā, š akā kadje āla buluvanau p njeko osā fije māčinat.”

¹⁹ Učitelji d zakonu alu Mojsije š glavni popurlje avrut odma s la puče p Isusu d aja k jej binje aštijut k Isusu rubjaštje aja vorbā d jej. Ali na fukut aja k lji irja frikā k lumja osā okrunjaskā pāntruv jej.

* 20,17 Ps 118,22

Popurlje pokušaštje s aňšalã p Isusu s zãkã nješto ãe nuje binje

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ Uãitelji d zakon alu Mojsije ŝ glavni popurlje la sljedít p Isusu ŝ atrimjes dãpã jel ŝpijunurj karje sa fukut k je iskreni. Avrut s apuãe p Isusu k azãs nješto rov kum s l predajaskã alu upravítelj alu rimuluj aň asta regija kum aputja s kaznjaskã p Isusu. ²¹ Ŝpijunurlje azãs alu Isusuluj, “Uãiteljulje, ŝtíjem k rubjeŝt ŝ aňvãc ístinã ŝ k nu jeŝt naklon alu unu om maj mult d altu, veã íspravno aňvãc p lumja s trijaskã aŝa kum Dimizov vrja s jej trijaskã. ²² Spunje nuavã dali je dopustít s platím porezu alu caru alu Rimuluj ili nuje.”^a

²³ Ali Isusu avizut k pokuŝa s l puãe aň zamkã ŝ lja zãs: ²⁴ “Rãtãcãm kovanica d arãint^b ku karje s platjaŝtje porezu. Alu ãinje je slikaja ŝ alu ãinje lumje p ja?”

Jej aodgovorit: “Alu caruluj.”

²⁵ Isusu lji zããa: “Atunãa dãc alu caru ãije alu caruluj, ali alu Dimizov dãc ãije alu Dimizovuluj.”

²⁶ Daja na putut p Isusu pãnglã toc s l optuŝaskã k azãs nješto ãe nuje binje, veã atikut ŝ sa mirat la vorbaja.

Saduceji pokušaštje s aňšalã p Isusu s zãkã nješto ãe nuje binje

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ Atunãa avinjít la Isusu njeki saduceji.^c Saduceji nu kridja k lumja s skualã dãla morc, daja jej azãs alu Isusu: ²⁸ “Uãiteljulje, Mojsije askris aň zakonu alu nostru k akã njeki om amurit ŝ alãsat dãpã jel mujarja ali na vut kupi, fratilje aluj mora s aňsuarje p mujarja alu fratusov kum ja aputja s fakã bijat. Åla bijat osã fije nasljedniku alu pãmãntuluj alu omula karje amurit ŝ s adukã lumje aluj.^{d*} ²⁹ Udatã afost ŝaptje (7) frac. Prvi fratje sa aňsurat ŝ amurit frzdã kupi.

³⁰ Atunãa altu fratje sa aňsurat ku

^a 20,22 Jej sa nadít k Isusu osã zãkã ili “da” ili “nu”. Akã zããe “da”, atunãa ŝidovi arfi nikãŝãc p jel ãe lja rubít k mora s platjaskã porezu alu altã vlast. Akã zããe “nu”, atunãa voãilje aputja s zãkã alu Rimljanilor k Isusu aňvãcã p lumja s prekrŝaskã zakonu alu rimuluj. ^b 20,24 kovanica d arãint – Aň grãki original skrije: “denari”. Denar afost banji d arãint alu rimulor. Vridja kaŝã dnevnica d obiãni radnik. ^c 20,27 saduceji – Saduceji afost vaŝne grupã alu ŝidovilor aň bãtãrn pãmãnt Palestina. D razlikã d farizeji, jej nu prihvatja usmena vãncalã, veã samo ãije skris aň knjige alu Mojsije. Takoder nu kridja aň uskrisnjalã (vjez “Saduceji” aň rjeãnik). ^d 20,28 kum ja aputja s fakã bijat. Åla bijat osã fije nasljedniku alu pãmãntuluj alu omula karje amurit ŝ s adukã lumje aluj – Aň grãki original skrije: “adrikã porodu alu fratusov.” * 20,28 ZakPon 25,5

mujarja alu fratusov karje amurit, ali š jel amurit. ³¹ Isto aša aldä trje (3) fratje sa änsurat š amurit. Š toc fracä karje arämas sa änsurat ku ja š toc d šaptje (7) frac amurit frzdä kupi. ³² Maj änklo amurit š mujarja. ³³ Akä una zuvä toc morcä osä skualje, alu činje ja osä fije mujarja än zuvaja känd irja märtatä däpä toc šaptje (7) frac?”

³⁴ Isusu lja zäs: “Lumja p pämäntusta s suarä š s märitä. ³⁵ Ali lumja karje s skualä däla morc trijaštje p pämäntu alu nov. Š p älja karje Dimizov smatraštje k je dostojni s trijaskä p pämäntula, nusä änsuarä nič s miritje. ³⁶ Osä fije kašä anđeli daja če nikad nusä muarä. Jej jaštje kupi alu Dimizov daja če Dimizov lja tors däla morc. ³⁷ Ali akuma, dal morcä osä skualje däla muartje? Čak š Mojsije apokazät k morcä osä skualje. Mojsije aja apokazät än odlomaku d grmu karje ardje undje Mojsije azäs k Domnu jaštje ‘Dimizov alu Abraham š alu Izak š alu Jakov.’^a A jej amurit mult aj majdatä Mojsije azäs aja.

³⁸ A Dimizov nuje Dimizov alu älja karje rämänje morc, već Dimizov alu lumje karje vije! Dimizov p tuatä lumja smatraštje k jej vij.”^b

³⁹ Atunča azäs njeki učitelji d zakonu alu Mojsije: “Učiteljulje, binje ajzäs!”^c ⁴⁰ Däpä aja nu sa osudit s äntrijabä p Isusu aša pitanja.

Mesija je bijatu alu David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Atunča Isusu lja tribat p lumja: “Däče učitelji zäče k je Kristu bijatu alu Caru David? ⁴² K David sängur zäče än knjigä alu Psalam undje askris:

‘Domnu azäs alu Domnuluj
alu mjov:

Šaz p dirjaptä amja, s vladješt
ku minje

⁴³ pänd nu puj p dušmanji
alji tej kašä klupa dusu
pičuarje alji tijalje.’^{*}

⁴⁴ Jasno je k David p Mesija akimat ‘Domnu alu mjov’. Kum atunča

* 20,37 Iš 3,6 ^a 20,37 Än rječnik, vjez “Abraham”, “Izak” š “Jakov”. ^b 20,38 Abraham, Izak š Jakov amurit, ali na prestanit s postojaskä. Još afost vij š aštiptat zuva känd Dimizov osä lji dja nuavä tjela karje trijaštje frzdä muartje. ^c 20,39 Većina učiteljurj d zakon alu Mojsije afost farizeji. D razlikä däla saduceji karje nu kridja k Dimizov una zuvä osä uskrisnjaskä p morcä, farizeji än aja akrizut pa sa složät ku odgovoru alu Isusuluj. * 20,43 Ps 110,1

Mesija puatje s fije samo potomaku alu David?”^a

Isusu upozorjaštje p učenikurlje aluj s s pažaskā d učiteljurj d zakonu alu Mojsije

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Pänd narodu apus urjajke, Isusu azās alu učenikurlje aluj: ⁴⁶ “Pāzācāvā d učitelji d zakonu alu Mojsije! Jej vrja s umblje okolo ku aljinilje alji marj š lumja s lji pozdravjaskā ku marje poštujaļā p ulic. Jej vrja s šagā p počasne lokurj ān sinagogje š la nutje. ⁴⁷ P prjevarā ja imanja alu udovicilor, a s ruagā mult s puatā lumja s lji vjadā. Jej osā fije kaznic maj rov d alcā lumje.”

Udovica dā alu Dimizov tot če arje

(Mk 12,41–44)

21 ¹ Isusu ān Hram avizut p bogataši kum ubacāt

banji ān blagajnā alu hramuluj. ² Atunča avizut š p njeka udovicā kum arunkā samo duavā (2) maj mič kovanic. ³ Isusu azās alu učenikolor: “Punjec urjajke, k istina je, asta sārakā udovicā apus maj mult njego jej toc zajedno! ⁴ K toc jej adat ča vut viška, a ja, aša d sārakā, adat tot če arje.”

Isusu rubjaštje d uništjala alu Hramuluj š d altje rovrj karje osā vije

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ Kānd njeki učenikurlje alu Isusuluj arubit kum je Hramu sagradit d maj māndru buluvan š ukrasāt ku maj māndri darurj karje lumja adat alu Dimizov, Isusu zāče: ⁶ “Osā vije vrijamja kānd nusā rāmiye nič unu buluvan p buluvan d Hramusta če vu ujtac. Tot s fije duburāt.”

⁷ Š daja jej la antribat: “Učiteljulje, kānd tot aja osā dogodjaštje? D karje znak osā najavljaskā d tot aja če vinje?”

^a **20,44** Ān zavjetu alu Bātārñ arje proročanstva d sāmānca alu caru David karje una zuvā osā spasaskā p narodu Izrael dāla dušmanji aluj š uspustavjaštje pravdā p pāmānt zauvjek (na primjer, vjez Iz 9,6–7; 11,1–5; 42,1–4; Jr 23,5–6). Maj ānklo Židovi āla izbavitelj karje obečit akimat “Mesija” š “bijatu alu David”. Pänd pāmāntu alor afost alu rimuluj, mulc inš Židovi agāndit k Mesija osā fije vladaru p pāmāntusta karje osā lji oslobodjaskā patjalā dāla abandī š dān jej jar osā stvorjaskā capān narod d karje afost ān vrijamje alu caru David š alu bijatu alu Salomon. Isusu ispravljaštje aja če jej pogrešno ashvatit d Mesija. Dokazaštje k je Mesija njeko maj marje dāla David, maj marje dān bilo karje vladar p pāmāntusta. Aja lumja još na razumit.

⁸ Ja zäs Isusu: “Päzäcävã s nu vu äňšalje! Mulc osã vije š osã zãkã: ‘Jo sänt Mesija’^a š osã zãkã avinjít kraju! Nu lji kridjec. ⁹ Kãnd audjec d raturj š d pobunã, na vjec frikã. Tot aja mora s dogodjaskã, ali kraju alu pämäntuluj nusã vije još.” ¹⁰ Zãče još: “Narodu osã zaratjaskã päntrov narod š cara päntrov carã. ¹¹ Osã fije marj potresurj. Osã fije fuamja š kuga p altje lokurj. Osã fije događajurj d karje lumja osã fije frikã š znakurj p čerj k vinje nješto rov.

¹² Ali majdatã d aja če s fije, osã vu apukã š osã vu maltetirjaskã. Osã vu dja än sinagogã la sud š p voj osã trimjatã än kisuarje. Osã vu dukã la intja alu carurj š la upraviteljurj daja če sljadic p minje. ¹³ Osã vu zadisaskã p voj s putjec s rubic svjedočala avuastrã d minje. ¹⁴ Nu vu brinic akuma če s zãcec d minje än obranã ¹⁵ k jo osã vu dav vorbilje š mudrost karje ničunu alu voštri protivnikurj nusã puatã s odoljaskã nič s äntuarkã vorba. ¹⁶ Čak š roditelji, fracã, familija, š ortači osã vu predajaskã.

Osã vu umuarã p njeko d voj.

¹⁷ Toc osã vu zamrzaskã daja če sljadic p minje. ¹⁸ Ali ničuna d äštja stvarurj vuavã stvarno nu puatje s vu naštítjaskã.^b ¹⁹ Osã dobidic život akã mije räminjec vjerni.”

Isusu rubjaštje d uništijala alu Jeruzalem

(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ “Kãnd vidjec k vuastja opkoljaštje Jeruzalemu, osã štijic k avinjít vrijamja d uništijala alu Jeruzalem. ²¹ Älja karje sa trefít än Judeja atunča s fugã än djal. Činje je än trg atunča s fugã dãn jel, a älja karje s gãsaštje än okolicã atunča s nu untrã än trg. ²² K aja osã fije zãljilje alu Dimizovuluj d kaznjalã ku karje osã ispunjaskã tot če skrije än Svãntã pismã d asta vrijamje. ²³ Grjev alu trudnicilor š alu mujerj karje dã s sugã än vrijamjaja daja če osã vije marje rovu än pämäntusta š marje gnjev osã kadã p narodusta. ²⁴ Vuastja osã umuarje p njeka lumja š p alci osã lja dukã kašã p ratne

^a **21,8** *Mulc osã vije š osã zãkã: ‘Jo sänt Mesija’* – Än grčki original skrije: “Mulc osã vije än lumilje alu mjov š osã zãkã: ‘Jo sänt.’” Aja puatje s značaskã k jej tvrdjaštje k je sängurj Isusu ili k arje autoritetu alu Isusuluj. ^b **21,18** *Ali ničuna d äštja stvarurj vuavã stvarno nu puatje s vu naštítjaskã* – Än grčki original skrije: “Ali nusã kadã nič fir dãn kapu alu vostru”. Isusu rubjaštje d unu maj mik dio dãn tjelã alu omuluj. P načinula naglašaštje k nu lji trjebje s lji brinjaskã sigurnost alor. Š akã njeko dãla jej osã muarje daja če sljedbenikurlje aluj, tjela alor sigurno osã uskrisnjaskã än vječni život p altu pämänt. Daja če sljedbenikurlje aluj čak š muartja nuje nješto d čaja trjebje s arje frikã.

zarobljenikurlje ǎn tot pǎmǎntu. Nežidovi osǎ gazaskǎ p Jeruzalemu pǎnǎ god nu triča vřijamja alor.”

Isusu rubjaštje d ǎntručala aluj p pǎmǎnt

(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ “Osǎ pojavjaskǎ čudne znakurj p suarje, p lunǎ š p stjalje. A p pǎmǎnt osǎ fije marje zbunjalǎ, ka valurlje alu apǎj ǎntrǎ marje oluje. Pǎntruv aja tot narodu osǎ fije mult zabrinic š ispunic ku frikǎ. ²⁶ Čak š stjaljilje p čerj osǎ skutirje. Lumja osǎ muarje d frikǎ š d marje užas karje osǎ vije p pǎmǎnt. ²⁷ Atunča tuatǎ lumja osǎ vjadǎ p minje, Bijatu alu Omuluj, kum viuv p oblak^a ǎn marje moć š ǎn slavǎ. ²⁸ Kǎnd aja tot ǎnčapje s dogodjaskǎ, avjec inimǎ š fic pljinj d nadǎ k Dimizov osǎ vu oslobodjaskǎ ǎndatǎ.”

Isusu rubjaštje d smokvǎ

(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Atunča Isusu lja rubit asta vorbǎ: “Ujtacǎvǎ la smokvǎ ili bilo d karje ljemn. ³⁰ Kǎnd vidjec pupu alu smokvǎj atunča š sǎngurj štijec k je vara apruapje. ³¹ Isto aša kǎnd vidjec k vinje aja d čaja amrubit, atunča putjec s fic sigurni k je cara alu Dimizovuluj apruapje. ³² Istina je zǎk vuavǎ, asta generacija nusǎ trjakǎ pǎnd tot asta nu s dogudja.^b ³³ Čerju š pǎmǎntu osǎ trjakǎ, ali vorba amja s rǎmǎje zauvjek!”

Isusu ǎnvacǎ p učenikurlje aluj s fije uvijek spremic d vinjala aluj

(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ Isusu azǎs: “Pǎzǎčǎvǎ š nu fic kašǎ lumja karje je tupavj d mamurluk š d bjarje ili briga alu životusta. Inače, aja zuvǎ ruavǎ p voj osǎ iznenadjaskǎ ³⁵ kašǎ zamka. K osǎ vije p tuatǎ

^a 21,27 *viuv p oblak* – Vjez Dn 7,13. ^b 21,32 Jaštje altje naćinurj s s razumjaskǎ ǎsta stih: 1. “asta generacija” rubjaštje d ǎlja karje afost vij ǎn vřijamjaja pǎnd Isusu arubit, a aja značaštje k uništjala alu Jeruzalem š altje znakurj karje osǎ fije pǎnla vinjala alu Kristuluj osǎ ǎnčapje s fije aja pǎnd jej d vij; 2. “asta generacija” rubjaštje d alta lumje karje je rov š s protivijaštje alu Isusuluj, a aja značaštje k uvijek osǎ vije lumja karje nu krjadje š s suprostavjaštje alu Isusuluj tot pǎnla vřijamje kǎnd jel s ǎnturčja p pǎmǎnt; 3. “asta generacija” značaštje “asta rasǎ” š rubjaštje d Židovj, a aja značaštje k rasa alu židovilor osǎ trijaskǎ š kǎnd Isusu osǎ ǎntuarkǎ p pǎmǎnt; ili 4. “asta generacija” rubjaštje d lumja karje osǎ trijaskǎ ǎn vřijamje kǎnd vinja kraju, š aja značaštje k osǎ s dogodjaskǎ događajurlje karje s spominjaštje ǎn stihurj 25–26, a aja značaštje k Isusu osǎ ǎntuarkǎ p pǎmǎnt d život alu aja generacije.

lumje karje stanujaštje p pāmānt.
³⁶ Ān tuatā vřijamja pāzācāvā š rugacāvā s putjec s avjec snagā s izdržic aštja stvarurj če vinje š fic spremic s stāc la intja amja, la intja alu Bijatu alu Omuluj.”

³⁷ Isusu tuatā zuvā ānvāca ān Hram, š sara pljika š provodja nuaptja p djal Masline. ³⁸ A tot narodu s skula dānzorja š pljika ān Hram s puje urjajke la Isusu.

Juda pristanjaštje s izdajaskā p Isusu

(Mt 26,1–5, 14–16; Mk 14,1–2, 10–11; Iv 11,45–53)

22 ¹ S približa Prazniku d mālaj frzdā germā. Āsta praznik s kima š Pasha.^a ² Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije kāta kum s l apučē p Isusu š s l osudjaskā p muartje, ali lja fost frikā d lumje s nusā bunjaskā.

³ Ān vřijamaja Sotona auntrat ān Juda Iškariot karje je unu dān jej duavāsprjače (12) apostolurj. ⁴ Jel apljikat š sa dogovorit ku glavni popurlje š ku zapovidnikurlje alu stražāj d Hram kum s lja ažutje s apučē p Isusu.

⁵ Jej s raduja š ja obečit k ji dā banj. ⁶ Juda apristanit. Aša jel kāta bunā vřijamja s lji dja p Isusu kānd lumje nusā fije upruapje.

Isusu trimjatje p doj (2) učenikurj s pripremjaskā vičera alu Pasha

(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)

⁷ Avinjit zuva s ānčapje Prazniku d mālaj frzdā germā, kānd s žrtvujaštje vuaje d vičera alu Pasha. ⁸ Isusu atrimjes p Petar š p Ivan: “Fuđic š pripremic vičera alu Pasha s mānkām una.”

⁹ Učenikurlje antribat p Isusu: “Undje vřjaj s mānkām?”

¹⁰ Lji zāče aša: “Čim untrāc ān trg Jeruzalem, osā vu sretnjaskā unu om karje adučē apā ān bukal. Fuđic dāpā jel. Ān kasā karje untrā ¹¹ š zāčec alu domačinuluj: ‘Učitelju āntrijabā ān karje sobā puatje s mālānče vičera alu Pasha ku učenikurlje aluj.’ ¹² Jel osā vu ratje marje sobā p kat, karje spremitā. Ačija pripremic vičera.”

¹³ Petar š Ivan sa dus ān trg š jej angāsāt tot kum Isusu lja zās š ačija apripřimit vičera alu Pasha.

^a 22,1 Pasha je prazniku karje Židovi slavja ān tot anu p zuvā majdatā s ānčapje prazniku d mālajurj frzdā germje. Vorba Pasha maj mult s koristja d označalā d tuatje opt (8) zālje karje uključuja š zuva d Pasha š šaptje (7) zālje d praznik d mālajurj frzdā germje.

Isusu š učenikurlje mälänkä vičera alu Pasha

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Iv 13,21–30; 1 Kor 11,23–25)

¹⁴ Känd avinjit vrijamja d vičerä alu Pasha, Isusu alat loku la astal ku apostoli.^a ¹⁵ Jel azäs: “Amčeznit ku tot sufljetu s mälänk ku voj asta vičera alu Pasha majdatä d muka amja. ¹⁶ Vu zäk k nu maj mälänk vičera alu Pasha pänd nu vinja zuva s s mälänče än cara alu Dimizov.”^b

¹⁷ Atunča alat paru ku vinu, azahvaljit alu Dimizov š zäče: “Läc š podjeljic vinu änrä voj. ¹⁸ Vu zäk d akuša numaj bjav vin pänd nu vinje cara alu Dimizovuluj.”

¹⁹ Atunča alat mälaju š zahvaljit alu Dimizov, la fränt š la dat alu učenikulor, š azäs: “Asta je tjela amja karje s predajaštje d voj. Mänkac asta mije d spomen.”

²⁰ Däpä vičerä, aša alat š paru ku vinu š azäs: “Asta je sändilje alu mjov karje s varsä kašä žrtva d voj. Ku sändilje alu mjov Dimizov fače novi savez ku narodu aluj.

²¹ Pänglä tot jakä, izdajniku alu mjov šadje ku minje la astal. ²² Jo, Bijatu alu Omuluj, mora s mor kum je odredit, ali grjev alu äla karje izdajaštje p minje!” ²³ Učenikurlje äncäpje änrä jej s äntrijabä činje dän jej putja s fakä aša rov.

Činje maj marje än cara alu Dimizov

(Mt 20,25–28; 19,28; Mk 10,42–45)

²⁴ Učenikurlje änciput s s prepirjaskä d aja činje dän jej arfi maj marje. ²⁵ Isusu azäs: “Carulje alu pämäntusta vladjaštje p narodu alor š provodjaštje vlastu p jej. Š älja carurj vrja s lji faljaskä narodu k je maj bunj. ²⁶ Ali voj nu fičec kašä jej! Naprotiv, maj marje änrä voj s fije kašä äla maj mik, a vođa kašä argatu. ²⁷ Mi zäčec, činje je maj marje, äla karje šadje la astal ili äla karje l služaštje? Äla la astal, dänä? Ali nu änrä voj, k, jakä, jo sänt änrä voj kašä argatu.

²⁸ Voj afost pänglä minje än kušnjilje alji mjalje. ²⁹ Vu dauv s

^a 22,14 apostoli – Äštja je duaväsprjače (12) d apostolurj maj upruapje d učenikurj karje Isusu akuljes (Vjez Lk 6,13). ^b 22,16 pänd nu vinja zuva s s mälänče än cara alu Dimizov – Än grčki original skrije: “više pänd god nusä ispunjaštje än cara alu Dimizovuluj”. Pasha lji da d gänd p narodu alu Izrael p aja kum Dimizov lja izbavit d Egipat undje afost roburj känd žrtvujit mjelu š apus sändilje aluj p ušilje alu käšilje alor. Isto aša, Isusu je mjelu alu Dimizovuluj š sändilje alu Isusuluj oslobodjaštje p narodu aluj d grešalä. Isusu jar osä vije š s vladjaskä kašä caru, a atunča lumja karje krjadje osä fakä nuntä š s slavjaskä k Dimizov lja izbavit.

vladic ǎn cara alu Dimizov, kašǎ Tatimjov ǎn čerj če ma dat mije.
³⁰ Voj osǎ mǎnkǎc š osǎ bijec la astalu mjov ǎn cara amja. Osǎ šidjec p prijestolje š osǎ vladic p duavǎsprjače (12) sǎmǎncje alu Izrael.”

Isusu zǎče alu apostolurj osǎ lji vije kušnje š problemurj

(Mt 26,31–35; Mk 14,27–31; Iv 13,36–38)

³¹ Isusu azǎs: “Šimune, Šimune, Sotona ačirut s puatǎ s iskušaskǎ vjera avuastrǎ kašǎ omu karje prosijaštje gruvu.^a ³² Ali mam rugat d tinje vjera ata s c nu nistanjaskǎ. Aša, kǎnd t torč mije, učvrstjaštje vjera alu alc učenikurlje!”

³³ Petar azǎs: “Domnulje, jo sǎnt spremi s pljek ku tinje ǎn tamnicǎ š ǎn muartje!”

³⁴ Isusu azǎs: “C zǎk, Petre, majdatǎ če kukošu mǎnje diminjacǎ kǎntǎ, d trje (3) vorj osǎ t odriknještj k uopće m kunoštj.”

³⁵ Isusu lji ǎntrjabǎ: “Kǎnd p voj atrimjes p drum frzdǎ banj, frzdǎ tašnǎ š sandalje, dali vuavǎ čiva afaljit?”

Jej odgovorit: “Na faljit.”

³⁶ Isusu azǎs: “Ali akuša, činje arje banj, sǎla dukǎ! Tašna isto! Činje narje mač, s vindǎ cualjilje š s kumprǎ d jel.^b ³⁷ k vu zǎk, mora s ispunjaskǎ aja če d minje skrije ǎn Svǎntǎ pismǎ: ‘L smatrja k je zločinac.’”^{*} Tot če prorokurlje askris d minje uskoro osǎ s ispunjaskǎ.”

³⁸ Jej azǎs: “Domnulje, avjem ačija doj (2) mačurj!”

Isusu azǎs: “Dǎstul je! Nu maj rubic d aja.”

Isusu s ruagǎ ǎn Getsemanija

(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)

³⁹ Atunča Isusu sa dus dǎn trg š apljikat, kašǎ obično, p Maslinskǎ gorǎ. Učenikurlje sa dus dǎpǎ jel.

⁴⁰ Kǎnd ažuns, lji zǎče: “Rugǎčǎvǎ s nu kidjec ǎn kušnje!”

⁴¹ Sa udaljiti dǎla jej otprilike kǎt puatje buluvanu s s arunče.

^a 22,31 Gruvu s razdvaja ǎn čur kum bobu s odvaja dǎla pljavǎ karje afost mistikatǎ ku jel. Daja če, asta metaforǎ rubjaštje d ispitujalǎ vjera alu učenikolor kum s pokaza dal š majdǎpartje kridja ǎn Kristu ili osǎ s udaljaskǎ dǎla jel. ^b 22,36 Kǎnd učenikurlje majdatǎ ǎnciput s pripovidjaskǎ, na tribut nimika s adukǎ dǎpǎ jej, k aputut s očekujaskǎ k njeka lumje dočekujaštje š s lji oskrbljaskǎ. Stvarulje sa prominjit učenikurlje nu trjebje s očekujaskǎ binje s lji primjaskǎ. Osǎ fije kašǎ omu karje pljakǎ p drum rov obično ku jel aduče banj, tašna š maču. Isusu d aja rubja figurativno kum zǎča k š jel š učenikurlje aluj osǎ trjakǎ vrijamja d testiranje. Ali učenikurlje na razumiti k Isusu rubjaštje figurativno š afost spremic d borbǎ (vjez22,38, 49–51). ^{*} 22,37 Iz 53,12

A kleknit š sa rugat: ⁴²“Tato, akä tu vrjaj, uklonjaštje asta dälä minje s nu bjav dän parusta d patjalä! Ipak, s fije kum vrjaj tu, a nu kum vrjauv jo.” ⁴³Š atunča ji sa pokazät anđelu š la fukut maj capän. ⁴⁴Tot če maj tarije sa rugat, än marje munkä, a znoju ji postanjaštje kašä kaplja dän sände ča kăzut p pämănt.^a ⁴⁵Känd azavršät ku rugala sa skulat, sa tors la učenikurj š lja gäsät kum s kulkä, iscrpic d žalost. ⁴⁶Isusu lji änrjaba: “Däče vu kulkäc? Skuläc š rugäcävä s nu kidjec än kušnje!”

Juda izdajaštje p Isusu š vođilje alu židovilor l pukä

(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Iv 18,3–11)

⁴⁷Pänd Isusu arubit, sa pojavit mult lumje, karje lja dus Juda, unu dän jej duaväsprjače (12) apostolurj. S približa la Isusu š la pozdravit ku poljubacu än falkä. ⁴⁸Isusu aluj azäs: “Juda, dali ku poljubacu izdaještj p minje, p Bijatu alu Omuluj?”

⁴⁹Känd učenikurlje avizut če s spremjaštje, jej azäs: “Domnulje, s lji napadnim ku mačurlje?”

⁵⁰Š unu dän jej aluvit p argatu

alu marje popäj š ja tijat dirjapta urjajke.

⁵¹Ali Isusu azäs: “Lji dopustic! Nu vu odupiric više!” A dirit alu argatuluj urjajka š la iscjelit. ⁵²Atunča azäs alu lumjej karje avinjit s la puče, alu glavni popilor, stražari alu hramuluj š vođilje alu židovilor: “Aspljikat p minje ku mačurlje š ku toljagurlje ka p pobunjenik! ⁵³Däče nu mas pukat än Hram? Tuatä zuva irjam änklo ku voj. Ali asta je trenutku alu vostru vrijamja känd vladjaštje säla alu nuaptjej.”^b

Petar s odriknjaštje d Isusu

(Mt 26,67–75; Mk 14,66–72; Iv 18,15–18, 25–27)

⁵⁴P Isusu la apukat čuvari š la dus än kasä alu marje popäj. A Petar lji pratja. ⁵⁵Än mižlokuluj d bätuturä stražari aprins fok š jej karje irja aiča sa änkłäzät pänglä ja. Petar ašäžit ku jej. ⁵⁶Njeka argata s ujtä kum jel šadje pänglä fok, l sljedjaštje š začē: “Š ästa irja ku omusta karje pukat!”

⁵⁷A Petar sa odriknit: “Pa jo nič k l kunoskä, mujarjo!”

⁵⁸Nješta maj änklo, njeko altu la vizut š azäs: “Š tu ješt unu dän jej!”

^a 22,44 Njeki grčki rukopisurj narje 43 š 44 redu. ^b 22,53 vladjaštje säla alu nuaptjej značaštje: “vrijamja s djelujaskä Sotona”.

Petar aodgovorit: “Nu sânt, omulje!”

⁵⁹ Dăpă otrilike unu sat, njeko altu tvrdja: “Ăsta om zaista irja ku jel k jel je d regija Galileja, kašă š Isusu p karje la pukat!”

⁶⁰ Petar azăs: “Nuštiv d čaja rubještj, omulje!” Ān trenula, pând još arubit, akântat kukošu.

⁶¹ Atunča Domnu Isusu s okrinjaštje š s ujtă p Petar, a Petar sa dat d gând kum ja zăs Isusu: “Ān diminjacă, majdată čē kukošu kântă, d trje (3) vorj osă t odriknještj k uopće m kunoštj.”

⁶² Aišăt Petar dăn bătutură š aplăns amară.

⁶³ Čuvari ančiput s s ljađe d Isusu š s l bată. ⁶⁴ Jej ja ānviljit vojki š ja zăs: “Tu ješt proroku. Spunje činje ta butut!” ⁶⁵ L vridja još maj mult ku altje vorbje urătje.

Isusu je la intja alu vođilje alu židovilor

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Iv 18,19–24)

⁶⁶ Kând sa spart zuva, sa străns Vječa amarje alu Židovilor. Aja afost vođilje alji bătărnj karje afost glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije. Čuvari adus p Isusu la

jej ⁶⁷ š ja zăs: “Spunje nuavă dali tu ješt Kristu.”

Isusu zăče: “Akă vu zăk k sânt, nusă mi kridjec, ⁶⁸ akă vu āntrijeb nješta, osă nu mi zăčec.* ⁶⁹ Ipak jo, Bijatu alu Omuluj, āndată osă šăg p lok d čast š d moć pānglă Dimizov.”*

⁷⁰ Kând auzăt aja, toc jej astrigat: “Dal tvrdješt k ješt Bijatu alu Dimizovuluj?”

Lja zăs: “Aša je kum voj aja zăčec.”

⁷¹ P aja jej azăs: “Čē maj fičem ku još dokazurj? Aja sāngurj noj auzăt dăn gura aluj!”

Pilat, upravitelju alu rimuluj p regija Judeje, ispitujaštje p Isusu

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Iv 18,28–37)

23 ¹ Atunča tuată Vječa amarje sa skulat š jej adus p Isusu la Pilat karje je upravitelju alu rimuluj.^a ² Ačija jej ančiput s l optužaskă: “Noj apukat p omusta kum vrja s stričje p lumja anuastră. Rubjaštje nuavă s nu platim porezu alu caruluj alu Rimuluj, a d jel tvrdjaštje k je Kristu, caru.”

³ Pilat antribat p Isusu: “Ješt tu caru alu Židovilor?”

* 22,68 Lk 20,1–8   * 22,69 Ps 110,1   ^a 23,1 Vođilje alu židovilor na vut vlast d muartje, pa adus p Isusu la upravitelju alu rimuluj, Pilat, karje avut vlast s umuarje p Isusu.

Isusu azās: “Aša je kum tu aja zāč.”

⁴ Pilat atunča zāče alu glavni popilor š alu naroduluj: “Jo nam gāsāt k omusta na fukut nimika rov.”

⁵ Ali jej āncapje još maj mult s navaljaskā: “Jel ānvacā p lumja ān tot pāmāntu alu nostru^a š lji navadjaštje p pobunā! Ančiput ān Galileja š avinjit tot pānla aiča ān Jeruzalem!”

⁶ Kānd Pilat auzāt aja, antribat: “Pa dali je jel d regija Galileja?”

⁷ Kānd jej azās: “Da”, Pilat atrimjes p Isusu la Herod, karje vladjaštje p Galileja.^b Herod baš atunča sa gāsāt ān Jeruzalem.

Herod, vladaru p regija Galileja, ispitujaštje p Isusu

⁸ Kānd Herod avizut p Isusu, mult sa bukurat d aja k d jel mult auzāt. D multā vrijamje Herod avrut s l vjadā d aja če s nadja k pānglā jel osā fakā čudā. ⁹ Jel antribat p Isusu pitanje dāpā pitanje, ali Isusu p ničunu pitanje na odgovorit. ¹⁰ Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije astat ačija š

ku nikižala la optužāt. ¹¹ Herod š vuastja aluj s ljiga d Isusu š rādja d jel. L ānbrakā ān cualje d carurj š l trimjatje āndrāt la Pilat. ¹² Herod š Pilat, karje irja dušmanj, ān zuvaja apostanit ortač.

Pilat p Isusu l osudjaštje p muartje

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Iv 18,39–19,16)

¹³ Pilat akimat la jel p glavni popurlje, p vođilje alu židovilor š p lumja ¹⁴ š lja azās: “Mas dus p omusta p optužbā k adrikat pobunā āntrā lumja. Lam ispitujit pānglā voj, ali nam vizut divina d karje las optužāt. ¹⁵ Nič Herod na gāsāt divina aluj š aša la trimjes āndrāt la noj. Āsta om na fukut nimika s zaslužaskā kaznā d muartje.

¹⁶ Atunča osā lji zāk s l batā ku biču, š atunča l las.”

^{17–18} ^c Ali toc ān unu glas astrigat: “P jel umuarā, a lasinje p Baraba!” ¹⁹ Baraba irja ān kisuarje daja če irja umješāt ān pobunā ān Jeruzalem š daja ča murāt. ²⁰ Pilat jar sa obratit alu toc k avrut s oslobodjaskā p Isusu. ²¹ Ali jej

^a 23,5 p lumja ān tot pāmāntu alu nostru – Ān grčki original skrije: “ān tuatā Judeja”. Vjez fusnota ān 4,44. ^b 23,7 Herod, karje vladjaštje p Galileja – Vjez fusnota ān 3,1.

^c 23,17–18 Doj trje grčki rukopisurj dodajaštje aštja vorbje la ānčipjalā kašā stihu 17: ¹⁷ “Avut običaj k p praznikusta upravitelju afost datorj s lasā p unu d kisuarje p slobodā.” (Vjez Mt 27,15; Mk 15,6.)

astat s striđje: “Razapnjaštäläj!
Razapnjaštäläj!”

²² Pilat sa obratit š d trje (3)
vorj: “Ali d karje rov afukut?
Nam utvrdit k afukut nimika če
zaradjaštje kaznä d muartje. Žäk s
l batä ku biču, š atunča l las.”

²³ Ali, jej š maj dāpartje astrigat
š akätat s l razapnjaskä. Jej
napokon adobidit aja če jej avrut.
²⁴ Pilat aodlučit s fakä p voja alor.
²⁵ Oslobodit p äla karje afost än
kisuarje dän pobunä š daja ča
murät, k jel irja omu p karje avrut
Pilat s l oslobodjaskä. A p Isusu la
predajit la vuastja aluj s l umuarje
kum toc avrut.

P Isusu l razapnjaštje

(Mt 27,32–44; Mk
15,21–32; Iv 19,17–27)

²⁶ Vuastja adučē p Isusu ku kruča
p umirje aluj. Pänd jej pljika,
apukat p njeki om dän Cirena
karje s kima Šimun karje sa tors

d sat š ja pus p umirje kruča s la
dukä dāpā Isusu. ²⁷ Dāpā Isusu
apljikat multä lumje š multä
mujerj karje apläns š tuguja.

²⁸ Ali Isusu s okrinjaštje kätri jej š
lja zäs: “Mujeri d Jeruzalem, nu
pländec d minje, njego d voj š d
kupi alji voštri. ²⁹ K vinje zäljilje^a
känd osä s rubjaskä: ‘Blago alu
mujerilor karje narje kupi. Blago
alu mujerilor karje na fukut, š
alu amižduavje tjepturj karje na
supt!’^b ³⁰ Än aja vrijamje lumja
osä zäkä alu planinälor: ‘Kädijec
p noj’ š alu djalulor: ‘Äviljicänje!’^{*}
³¹ Akä än fok ardje ljemnu vjardje,
kät osä argä još ljemnu auskat?’^c

³² A vuastja adučē š p doj (2)
kriminalcurj s lji razapnjaskä ku
Isusu. ³³ Känd avinjit la lok karje
s kjamä Lubanja, la razapinjit, a š
ku jel š p doj (2) kriminalcurj, p
unu p dirjaptä alu Isusuluj, a p altu
p stängä.

³⁴ Isusu sa rugat: “Tato,
oprostjaštälje k nu štije če

^a **23,29** Aša vrijamje avinjit šaptježáč (70) d aj dāpā Kristu. Vuastja alu Rimuluj okolit š uništit p Jeruzalem š amurät mult židovurj (21,20–24). ^b **23,29** Än aja vrijamje kupi än Jeruzalem osä trpjaskä marje patnje. Atunča narodu osä pomisljaskä k majbinje d lumje karje narje kupi. Narje tugä känd vjadje kum kupi alor patjaštje š tugujaštje. ^{*} **23,30** Hoš 10,8 ^c **23,31** Akä än fok ardje ljemnu vjardje, kät osä argä još ljemnu auskat – Än grčki original skrije: “K akä s fače aša d ljemn vjardje, če s fije d ljemnu auskat?” Ljemnu auskat ardje majdatä njego alu vjerz. “Ardjala” s ja kašä metafora d patjalä ili kaznä. Isusu afost kašä ljemnu alu vjardje karje na fost spremna. Isusu na zaslužät s l kaznjaskä Dimizov k afost frzdä grešalä. Lumja karje odbacät p Isusu afost kašä ljemnu auskat karje afost spremit s argä. Jej azaslužät s lji kaznjaskä Dimizov d grešala alor.

fače!”^a Vuastja atunča arunkat kockă š aša podjeljaštje cualjilje alu Isusuluj ăntră jej.*

³⁵ Lumja astat š toc s ujta, pând poglavari alor sa ljigat d Isusu š lja zăs: “P alci jel aspasăt. Akuša s spasaskă sângur p jel akă je stvarno Kristu, izabraniku alu Dimizovuluj!” ³⁶ Sa străbat š vuastja d jel. Avinjit la jel š ji nudja akru vin.^{b*} ³⁷ Jej azăs alu Isusuluj: “Spasaštje p tinje akă ješt caru alu Židovilor!” ³⁸ Dăpă jel astat natpisu: “ĂSTA JE CARU ALU ŽIDOVILOR.”

³⁹ Unu dăn kriminalcurj karje visja p kruče l uvridja ku vorbilje: “Tu ješt Kristu, dănă? Spasaštje atunča š p tinje š p noj!”

⁴⁰ Ali altu kriminalc la ukurit: “Dali nu c frikă d Dimizov? Trpještj ista kazna kašă jel. ⁴¹ Ali p pravdă je noj s trpim k noj zaslužăm kaznă d djela alu nostru. Ali omusta na fukut numik rov.” ⁴² Azăs atunča: “Isusulje, kând ănčipja s vladješt ka caru, smilujaštjitje p minje.”

⁴³ Isusu ja zăs: “Istină c zăk: astăz osă fi ăn raj ku minje.”

Muartja alu Isusuluj

(Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Iv 19,28–30)

⁴⁴ Kând afost njeđe duavăsprjače (12) satje, suarilje aprestanit s sajaskă š nuaptja prekrijit tot pământu pânla trje (3) satje posljepodne. ⁴⁵ Lumina alu suarilje anistanit, š daturdată firjanga alu Hramuluj^c sa rupt p mižlok. ⁴⁶ Atunča Isusu ăntarje strigă: “Tato, predajesk sufljetu alu mjov ăn mănilje alji tjalje!” Ćim azăs aja, aslubuzăt sufljetu.

⁴⁷ Kând kapetanu alu rimuluj avizut ča fost, ănčiput s slavjaskă p Dimizov š zăča: “Omusta sigurno irja pravedan!” ⁴⁸ Maj ănklo, lumja karje afost ačija š avizut će sa dogodit sa razilazăt š s bătja ăn tjept d marje žalost. ⁴⁹ A toc karje aštijut p Isusu š mujerilje karje avinjit dăpă jel dăn Galileja astat

^a 23,34 *Tato, oprostjaštălje k nu štije če fače* – Ăn njeki grčki rukopisurj nu s nalazaštje aštja vorbje. * 23,34 Ps 22,18 ^b 23,36 *Ji nudja akru vin, ali vuastja s ljiga d Isusu. S pretvarja k s ponašaštje kătri jel kašă kătri caru, ali ji da vinu karje nuje bun d car.* * 23,36 Ps 69,21 ^c 23,45 *firjanga alu Hramuluj* – Ăsta firjangă afost pisti 25 mitjarje d marje š odvaja loku karje irja maj svânt d altu lokurj ăn Hram.

maj dāpartje š s ujta la tot če sa dogodit.

Isusu je āngrupat

(Mt 27,57–61; Mk 15,42–47; Iv 19,38–42)

^{50–52} Š jakā njeki om, karje s kima Josip d Arimateja, trgu ān Judeja, apljikat la Pilat š akātāt s ji dja tjela alu Isusuluj. Jel afost članu d Vječa amarje alu Židovilor, ali nu sa slažāt ku jej daja ča pukāt š osudit p Isusu p muartje. Jel afost bun š pravedan om karje štīpta cara alu Dimizov. ⁵³ Š Josip askinit tjela alu Isusuluj dāpā kruče, š l umotjaštje ān skumpā albā plahtā š l punje ān grupā isklesātā ān stijenā, ān karje još nimilja nuje āngrupat. ⁵⁴ Suarilje kādja, š sāmbāta samo če na vinjit.^a

⁵⁵ Mujeirilje karje avinjit ku Isusu dān Galileja, apljikat dāpā Josip š avizut undje grupā š ča fukat ku tjela alu Isusuluj. ⁵⁶ Atunča sa tors akasā s pripremjaskā jarbilje š ulje karje miruasā d tjela. Sāmbātā sa udinit, d aja k poštuja zakonu alu Mojsije.

Isusu s skualā dāla morc

(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Iv 20,1–9)

24 ¹ Dānzorja ān duminikā mujeri apljikat la grupā ku jarbilje š ku unturilje karje miruasā če lja pripremit. ² Kānd jalje ažuns, avizut k je buluvanu karje āvilja ulazu la grupā runkat ān partje.^b ³ Auntrat ānontru, ali na gāsāt tjela alu Domnuluj Isusuluj. ⁴ Pānd jalje aša astat zbunjitje pāntruv aja če sa dogodit, dāturdātā pānglā jej sa pojavit doj (2) omurj ān cualje karje blistaštje. ⁵ Mujeirilje sa spirjat š sa poklonit ku lica kātri pāmānt. Doj (2) omurj lja tribat: “Dāče kātāc p viuv āntrā morc? ⁶ Nuje aiča. Auskrāšnit! Dali nu vu gāndic če vam zās još ān Galileja: ⁷ ‘Jo, Bijatu alu Omuluj, mora s fiuv predajit ān māj alu grešnikulor š jej p minje osā m razapnjaskā, ali jo aldā trje (3) zālje osā m skol dāla morc.’”^{*}

⁸ Jalje sa dat d gānd k Isusu aja azās. ⁹ Š sa tors dāla grupā s javjaskā alu unsprjače (11) apostolurj š alu toc alcilor. ¹⁰ Irja alja Marija d trg Magdala, Ivana š Marija, mama alu Jakov, š

^a 23,54 D Židovurj, zuva završaštje kānd suarilje kadje. Židovurle nu kutiza s lukrjazje sāmbātā š daja Josip s pripja s završaskā lukru majdatā d zuvā d odmor, karje ānčipja ān vinjerj kānd kidja suarilje. ^b 24,2 buluvanu karje āvilja ulazu la grupā – Asta irja marje okrugli buluvan atāta d marje s zaklunjaskā skroz ulazu ān grupā. Afost potrebno doj trje omurj s l kotrljaskā. ^{*} 24,7 Lk 9,22

još njeke mujerj. Arubit tot alu apostolilor če sa dogodit, ¹¹ ali alu apostolilor sa spurut k tot aja mujerj aizmislit. Š nu lja krizut alu mujerilor. ¹² Ipak, Petar dā fuga pānla gruapā. Kānd ažuns, s ujtā ānontru ali na vizut nimika osim skumpā albā plahtā ān karje irja Isusu. Apljikat dāla gruapā š s āntriba če sa dogodit.

Isusu s ukazaštje alu učenikolor p drum ān Emaus

¹³ Ān zuvaja doj (2) učenikurj alu Isusuluj pljakā ān sat Emaus, dāpartje d Jeruzalem njeđe unsprjače (11) kilomjatrje.^a

¹⁴ P drum arubit d tot ča fost.

¹⁵ Pānd jej aša arubit š raspravlja āntrā jej, avinjit Isusu š pljakā ku jej. ¹⁶ Ali alu vojki alor irja skuns s l kunaskā.

¹⁷ Isusu lja antribat: “D čaja aja raspravljic pānd putujic?”

Jej astat pljinj d tugā. ¹⁸ Unu dān jej, karje s kjamā Kleofa, ja odgovorit: “Tu ješt jedini om karje avinjit d praznik ān Jeruzalem karje nu štije ča fost ān ziviljaštja.”

¹⁹ Isusu āntrijabā: “Če afost?”

Azās: “Pa aja ča fost ku Isusu dān Nazaret. Jel irja proroku š tuatā lumja aputut s vjadā ku vorbilje š ku djela aluj k la trimjes Dimizov.

²⁰ Pānglā aja glavni popurlje š alji noštri altje članurlje alu vječe Amarje la predajit s fije osudit p muartje š la dat s l razapnjaskā.

²¹ A noj njam nadit k jel āla karje osā spasaskā p narodu alu Izrael dāla dušmanu aluj, već atrikut trje (3) zālje d kānd je mort. ²² Ali aja nuje tot k š njeke mujeri karje l pratja ku toc noj, nja zbunjit p noj: čim asvanit zuva jalje apljikat la gruapā, ²³ ali ačija na gāsāt tjela aluj. Avinjit š azās k lji sa pokazāt anđelurlje š lja zās k Isusu viuv. ²⁴ Njeki dān noj adat fuga la gruapā š angāsāt k je gruapa gualā baš kum azās mujerilje, ali na vizut p Isusu k je viuv.”

²⁵ P aja Isusu lja zās: “O kum ištjec nerazumni! Dāče vuavā grjev s kridjec ān aja ča zās prorokurlje? ²⁶ Dali nu tribja Kristu s trpjaskā tot majdatā njego če s ānčapje s vladjaskā p toc?” ²⁷ Aša Isusu lja objasnit tot če Mojsije š toc prorokurlje azās ān Svāntā pismā d jel.

²⁸ Kānd avinjit upruapje d sat undje pljakā, Isusu sa fukut k vrja s pljače maj dāpartje. ²⁹ Ali jej la nagovorit: “Rāmāj ku noj! Več je sara. Vinje nuaptja!” Aša auntrat ān kasā s rāmāje ku jej. ³⁰ Pānd afost ku jej la astal, Isusu alat mālaju, zahvaljit alu Dimizovuluj,

^a 24,13 njeđe unsprjače (11) kilomjatrje – Ān grčki original skrije: “šajzāč (60) stadia”.

la fränt š la dat alor. ³¹ Atunča alor sa diškis vojki š jej la kunuskut. Ali jel la vojki alor anistanit.

³² A jej azäs unu alu altuluj: “Kum nja fost pljinje inimilje känd p drum rubja ku noj š nji objasnja Svänta pisma!” ³³ Sa skulat š sa tors än Jeruzalem. Apljikat la lok undje sa sträns unsprjače (11) apostolurj š p alcä sljedbenikurj alu Isusuluj. ³⁴ Jej zäče: “Istina je, Domnu Isusu auskrisnit. Sa ukazät alu Šimunuluj!” ³⁵ Atunča š äštja alji doj (2) rubja če sa dogodit p drum š kum akunuskut p Isusu pänd jel afränt mälaaju.

Isusu s pojavjaštje pängl učenikurj

(Iv 20,19–23)

³⁶ Pänd jej doj (2) rubja, Isusu däturdatä astat änrä jej toc. Lji zäče: “Mir vuavä!” ³⁷ Ali lja afost frikä daja če gändit k vjadje märoj. ³⁸ Š Isusu lji zäče: “Däče vu frikä? Däče än voj s fače sumnje än inimä?” ^{39–40} Atunča lja arätat mänjilje š pičuarilje š azäs: “Ujtacävä la ränj! Jo sänt aja! Punjec mänilje p minje š osä

vidjec! Märoji narje karnje š vuasä kašä če lji am jo!”

⁴¹ A jej d radost na putut s krjadä alu vojki alor, njego sa mirat. Jel äntrijabä: “Avjec čiva d mänkat?”

⁴² Ja dat krod d pjaštje pržät, ⁴³ a jel l ja š mälänk pänglä jej.^a

⁴⁴ Atunča zäče: “Asta če sa dogodit upravo aja če vam zäs k osä dogodjaskä. Pänd majdatä amfost ku voj, vam zäs: atribut s s ispunjaskä tot če skrije d minje än zakonu alu Mojsije, än knjige d prorokurj š än Psalmi.” ⁴⁵ Atunča lja žutat s razumjaskä čije skris än Sväntä pismä. ⁴⁶ Känd azavršät jel azäs: “Kašä kum vidjec, aša skrije än Sväntä pismä k jo, Kristu, trjebje s trjesk š s mor š aldä trje (3) zälje s m skol däla morc ⁴⁷ š ku autoritetu alu mjov s rubjaskä alu tuatä lumja k trjebje s s okrinjaskä däla grešalä š Dimizov osä lji oprostjaskä grešala. Osä äncipjec än Jeruzalem ⁴⁸ s zäčec alu alcilor aja če voj auzät š avizut däla minje. ⁴⁹ A jo osä vu trimjet p Sufljetu alu Sväntuluj, p karje Tatimjov än čerj aobečit k vuavä osä vije. Räminjec än trg Jeruzalem pänd

^a 24,43 Aja afukut s lji pokazaskä k nuje sufljet, k sufljetu nu mälänkä.

Dimizov nu trimjatje p voj šála d sus!”^a

Isusu s ántuarče p čerj

(Mk 16,19–20; Ap 1,9–11)

⁵⁰ Isusu atunča askos p učeníkurlje aluj d trg Jeruzalem pánla lok upruapje d sat Betanija.

Ánklo adrikat mánilje š sa rugat s lji blagoslovjaská Dimizov. ⁵¹ Pánd lja blagoslovit, Isusu afost drikat p čerj tot pánd nu lja nistanit dán vojk. ⁵² Učeníkurlje sa poklonit la Isusu, a atunča jej sa tors ku marje radost án Jeruzalem. ⁵³ Atunča irja stalno án Hram š slavja p Dimizov.

---

^a **24,49** pánd Dimizov nu trimjatje p voj šála d sus – Án grčki original skrije: “pánd nu fic ánbrákac ku šála dápá sus”. Sufljjetu alu Dimizovuluj osá vije p jej kašá cualjilje če viljaštje p omu. Ku altje vorbje, osá primjaská snaga alu Sufljjetu alu Svánt kum aputja s svedočaská alu alcilor d Isusu.

Rječniku

1 ¹**Abraham, Abram** Abram afost Kaldejac dän trg Ura, p karje Dimizov akuljes s fije pra tata alu Izraelcilor. Dimizov ja prominjit lumilje än “Abraham”. Lumilje “Abram” značaštje “tata karje adrikat”. “Abraham” značaštje “tata alu mulc”. Dimizov aobečit alu Abraham k osä ajbje multä sämäncä, karje osä postanjaskä marje narod. Abraham akrizut alu Dimizov š la skulta. Dimizov adus p Abraham dän pämänt Kaldeja än pämäntu Kanaan. Pänd atriit än pämänt Kanaan, jel š mujarja aluj, Sara, aša bätärnj adobidit fičor karje sa kimat Izak.

²**amen, zaista** “Amen” je vorba karje s koristjaštje d naglasalä ili s privlačaskä pažnja p nješto ča zäs omu. Maj mult s koristjaštje la kraj d molitvä, š atunča puatje s prevodjaskä kašä “njeka s fije aša”, “njeka s s dogodjaskä asta” ili “aša je”, š komunicirjaštje aša s slažaštje ku molitva ili izrazaštje voje s uslišaskä molitva. Än änväcala aluj, Isusu koristja “amen” kum naglasja istina dälä aja če rubja. Maj mult däpä aja zäča “vu zäk” kum äncapje ku änväcala anuavä karje irja ljigatä ku alta, š atunča puatje s s prevodjaskä kašä: “Da, iskreno zäk vuavä” ili “Aja je istina š jo vu zäk”. Izrazu “zaista, zaista zäk vuavä” puatje s prevodjaskä kašä “asta če vu rubjesk istinito”.

³**anđelu, arkanđelu** Anđelu je capän sufljet karje astvorit Dimizov. Anđeli pustujaštje kum aputja s služaskä alu Dimizov š fače če god jel zäča. Izrazu “arkanđelu” rubja d anđelu karje vladjaštje ili vudjaštje p alcä anđelurj. Vorba “anđelu” doslovno značaštje “glasniku” š puatje s s prevodjaskä “glasniku dälä Dimizov”, “argatu alu Dimizov p čerj” ili “sufljetu glasniku alu Dimizov”. Posebni izrazu, “anđelu alu Jahve” arje maj mult značalje: 1. puatje s značaskä “anđelu karje prestavljaštje p Jahve” ili “glasniku karje služjaštje alu Jahve”; 2. puatje s rubjaskä samo d Jahve, karje izglidja kašä anđelu pänd rubja ku lumja.

⁴**apostol, apostolstvo** “Apostoli” afost lumje p karje Isusu atrimjes s rubjaskä d Dimizov š d cara aluj. Izrazu “apostolstvo” rubja d položaj š d autoritet alu älja karje afost kuljes kašä apostoli. Vorba “apostol” značaštje “njeko činje atrimjes ku posebna svrhä”. Apostol arje autoritet kašä š äla karje la trimjes. Alu Isusuluj duaväsprjače (12) maj upruapje učenicurj apostanit prvi apostoli. Alcä lumje, kašä kum afost Pavao š

Jakov, također apostanit apostoli. P šala alu Dimizov, apostoli aputut frzdā frikā s rubjaskā Bunā vorba š s likujaskā lumja, pa čak š s putirjaskā p sufljeti alji rovj dān lumje. Vorba “apostol” puatje s s prevodjaskā ku vorba ili ku izrazu karje značaštje “njeko p činje atrimjes” ili “omu karje akimat s rubjaskā vorba alu Dimizov alu lumjej”.

⁵**arka** “Arka” rubja d kutije d ljemn karje arje patru čušakurj karje služaštje s čaje nješto ān ja ili s s zaštitjaskā. Arka puatje s fije marje ili mikā, ovisno d aja d čaja s koristjaštje. Vorba “arka” majdatā s koristjaštje d nješto mult marje brodu d ljemn karje arje patru čušakurj karje Noa afukut kum s spasaskā d poplavā. Arka avut ravni pod, krovu š zidurlje. Asta puatje s s prevodjaskā “mult marje brod”, “lađa”, “teretni brod” ili “marje brod ān oblik d kutije”. Hebrejska vorbā karje aiča s koristjaštje ān odnosu p āla marje brod ista je vorbā karje s koristja d košarje ili d kutije ān karje afost Mojsije kānd afost kupil, kānd mumusa la pus ān apā Nil kum la skudja. Obično s prevodjaštje kašā “košara”. Ān izrazu “kufjeru d savez” koristjaštje alta vorbā. Asta puatje s s prevodjaskā kašā “kutija” ili “škrinja” ili “posuda”.

⁶**bātizjala, bātizija** Ān Novi zavjet, izrazu “bātizjala” š “bātizija” obično rubjaštje d obred d spālat p kršćaninu ān apā kum s pokaza k je čistit dāla grešalā š una je ku Kristu. Osim bātizjala ku apa, Biblija rubjaštje d “bātizjala ku Sufljetu alu Svānt” š “bātizjala ku foku”. Izrazu “bātizija” isto s koristjaštje ān Biblije ān odnos k trjače marje patjalā. Kršćani arje altje stajalištje d aja kum njeko atribja s koristjaskā apa. Ovisno d kontekst, izrazu “bātizjala” aputja s s prevodjaskā kašā “čistit”, “dāšarc p”, “uronit”, “spālat” ili “ku sufljetu očistiti.” Na primjer, “vu bātjazā ku apa” aputja s s prevodjaskā kašā “vu urunjesk ān apā”. Izrazu “bātizjala” aputja s s prevodjaskā kašā “očistit”, “dāšartā”, “urunit”, “čistit” ili “ku sufljetu spālat”. Kānd rubjaštje d patjalā, “bātizija” puatje s s prevodjaskā š kašā “vrijamaja d marje rov” ili “očistit pisti marje patjalā”.

⁷**Beelzebul** Beelzebul je altu lumje d Sotona ili Nikuratu. Njekad s skrije š “Baal-Zebub”. Asta lumilje doslovno značaštje “gospodaru alu muštilor”, če značaštje “vladaru p sufljet alji rovj”. Asta lumilje je povežāt ku lumilje alu mičinos dimizov “Baal-Zebub” d Ekron (vjez 2 Car 1,2, 3, 6).

⁸ ***Bijatu alu Omuluj, bijatu alu omuluj*** Isusu akoristit naslovu “Bijatu alu Omuluj” känd rubja d jel. Maj mult s koristit ästa izrazu umjesto s zäkä “jo” ili “p minje”. Än Biblije, “bijatu alu omuluj” puatje s fije načinu d rubjalä ili s obratjaskä alu omuluj. Također puatje s značaskä “omu”. P multje lokurj än knjigä Ezekiel än zavjetu alu Bätärn, Dimizov maj mult s obratjaštje alu Ezekiel kašä “bijatu alu omuluj”. Na primjer, začë: “Tu, bijatu alu omuluj, mora s prorokuješjtj.” Proroku Daniel avut vizije d “bijatu alu omuluj” kum vinje p oblakurj, karje rubjaštje d Mesija karje osä vije. Isusu također azäs k Bijatu alu Omuluj una zuvä osä s äntuarkä p oblakurj. Asta referencä p Bijatu alu Omuluj karje vinje p oblakurj otkrijaštje k je Mesija Isusu Dimizov. Känd Isusu koristjaštje izrazu “Bijatu alu Omuluj”, aja puatje s s prevodjaskä kašä “äla karje apostanit än tjela alu om” ili “Omu däpä čerj”. Njeki prevoditelji njekad uključaštje “jo” ili “p minje” ku ästa nazivu.

⁹ ***blagosloviti, blagoslovjaštje, blagoslovu*** “Blagoslovit” p njeko ili nješto značaštje s fakä s s dogodjaskä nješto binje š korisno alu omula ili stvarurj karje s blagoslovjaštje. Blagoslovit p njeko također značaštje s izražäštje voje s s dogodjaskä pozitivne š bunj stvarurj alu omula. Känd lumja “blagoslovjaštje” p Dimizov izražäštje voja s fije Dimizov blagoslovit, š aja značaštje s l faljaskä š s l slavjaskä. Izrazu “blagoslovjaštje” njekad s koristjaštje d posvitjalä d mänkarje majdatä njego čë lumja mälanäka ili d zahvalä š d slavä alu Dimizov d mänkarje. “Blagoslovjaštje” također puatje s s prevodjaskä kašä “mult s pobrinjaskä d” ili “s fije mult ljubazan š naklonit kätri njeko”. “Dimizov mult ablagoslovit” puatje s s prevodjaskä kašä “Dimizov adat multje bunje stvarurj” ili “Dimizov mult sa pobrinit d” ili “Dimizov afukut s s dogodjaskä multje bunje stvarurj”. “Jel je blagoslovit” puatje s s prevodjaskä kašä “jel osä ajbje marje korist” ili “jel osä iskušaskä bunje stvarurj” ili “Dimizov osä fakä s napredujaskä”. “Blagoslovit omu karje” (“Blažen äla karje”) puatje s s prevodjaskä kašä “Kum je binje alu omula!” Izrazu kašä “blagoslovit afost Domnu” puatje s s prevodjaskä kašä “Njeka Domnu s fije blagoslovit” ili “Slava alu Domnuluj” ili “Jo slavjesk p Domnu”. Än kontekst d blagoslovu mänkarje, asta puatje s s prevodjaskä kašä “azahvaljit alu Dimizov d mänkarje” ili “aslavit p Dimizov ča lja dat mänkarje” ili “aposvetit mänkarje š aslavit p Dimizov d ja”.

¹⁰ **Bunā vorba, evanđelje, radosna vijest** Izrazu “evanđelje” značaštje “Bunā vorba” š rubjaštje d porukā ili objavā karje začē alu lumjej nješto čije d je bun š če lji radujaštje. Ān Biblije, āsta nazivu obično rubjaštje d porukā d spasjala alu Dimizov d lumje p žrtva alu Isusuluj p kručje. Altje načinurj d prevodjalā d āsta izrazu puatje s uključaskā “bunā porukā” ili “bunā objavā” ili “poruka alu Dimizov d spasjalā” ili “bunje stvarurj karje Dimizov ānvacā d Isusu” ili “bunje stvarurj karje Dimizov rubja d” ili “če Dimizov začē d aja kum spasaštje p lumja”.

¹¹ **cara alu Dimizov, cara alu čeruluj** Izrazu “cara alu Dimizov” š “cara alu čeruluj” rubjaštje d vladavina alu Dimizov š autoritetu p narodu aluj š p tot aja ča fukut. Židovi maj mult koristja āsta izrazu “čerju” ān odnos p Dimizov kum izbignja s izgovorjaskā lumilje aluj. Ān knjigā ān Novi zavjet karje askris Matej, cara alu Dimizov akimato “cara alu čeruluj” daja če skrija d Židovj. Cara alu Dimizov rubjaštje d Dimizov karje vladjaštje p lumje ku sufljetu kašā š p Dimizov karje vladjaštje p pāmāntusta. Prorokurlje d zavjetu alu Bātrnā azās k Dimizov osā trimjatje p Mesija s vladjaskā ku pravda. Isusu, Bijatu alu Dimizov, je Mesija karje osā vladjaskā zauvjek p cara alu Dimizov. Ovisno d kontekst, “cara alu Dimizov” puatje s s prevodjaskā kašā “vladavina alu Dimizov (kašā caru)” ili “kānd Dimizov vladjaštje kašā caru” ili “Dimizov vladjaštje p tot”. Izrazu “cara alu čeruluj” isto puatje s s prevodjaskā kašā “Dimizov vladjaštje dāpā čerj kašā caru” ili “Dimizov vladjaštje p tot” ili “vladjaštje p čerj” ili “vladavina alu čeruluj p tot”.

¹² **cualje hrapave, kostrijet** Kostrijet afost gruba š hrapava vrstā d tkaninā karje s fiča d pāru alu krapāj ili devāj. Cualjilje karje fākutā d kostrijeti afost neudobna d om karje aduča. S duča kašā znaku d žalost, d tugā ili d pokajalā. Izrazu “kostrijet š činuša” afost izrazu kānd s rubjaštje tradicionalno d bol š d pokajalā. Āsta izrazu puatje s s prevodjaskā kašā “gruba tkanina d pjalje alu živutinje” ili “cualjilje karje fākutje d pāru alu krapā” ili “gruba, hrapave cualje”. Altje načinurj d prevodjalā d āsta izrazu puatje s uključaskā “gruba, hrapave cualje d žalost”. Fraza “s šagā ān kostrijeti š ān činušā” aputja s s prevodjaskā š kašā “s pokazaskā žalostu š poniznost aša če adučē grubje cualje š šadje ān činušā”.

¹³ **čist, očistiti** Izrazu “čist” doslovno značaštje k nješto narje nikakva mrlje ili nečistoče. Ān Biblije, maj mult s koristjaštje ān prenesena

značalä kašä “svänt” ili “slobodan däla grešalä”. “Očistiti” puatje s s prevodjaskä kašä “s spälj” ili “s pročistještj”. Än zavjetu alu Bätärn, Dimizov azäs alu Izraelcilor karje živutinj aodredit kašä obredno “čistje” š karje irja “nečiste”. Samo čistje živutinj akutizat s s koristjaskä d mänkarje ili d žrtvä. Än ästa kontekst, izrazu “čist” značaštje k živutuinjilje alu Dimizov irja prihvatitje d upotrebä d žrtvä. Omu karje avja određena bualä p pjalje irja nečista pänd pjalja nu s likuja binje š postanja nezarazna. Uputilje s s očistjaskä pjalja mora s s poštojaskä kum omula aputja jar s s proglasaskä “čist”. Maj klo “čist” s koristjaštje än prenesena značalä känd s rubjaštje d moralna čistoče. Ästa izrazu aputja s s prevodjaskä ku obična vorba d “čist” ili “pročistit” (än gändjalä k nuje prljav). Altje načinurj p karje puatje s s prevodjaskä ästa izrazusta: “obredno čisti” ili “ritualno čisti” ili “prihvatit la Dimizov”.

¹⁴ **čist, pročistiti, pročišćenje** S fi “čist” značaštje s naj manä ili naj nimika če nu trjebje s fije ačija. Očistiti če značaštje pročistještj aja š maknještj bilo čaja če zagadjaštje ili kontaminiraštje. Än pogled p zakonu alu zavjetu alu Bätärn, “očistiti” š “očišćenje” s odnosaštje maj mult p čistjalä däla stvarurj karje fače p stvaru ili p omu nečist, kašä če je buala, tjelesne izlučevine ili fičarja. Zavjetu alu Bätärn također avut zakonje karje rubjaštje alu lumje kum s očistjaskä däla grešalä, obično p žrtvä alu njek živutinje. Aja afost samo privremeno š žrtvilje mora non stop s s ponavljaskä. Än Novi zavjet, s fi očistit maj mult s odnosaštje p čistjalä d grešalä. Jedini način p karje lumja puatje potpuno š skroz s čistjaskä däla grešalä je p drum d pokajalä š s primjaskä oprostü alu Dimizov, p drum d pouzdjalä än Isusu š žrtva aluj. Izrazu “pročistiti” puatje s s prevodjaskä kašä “s lji fač čisti” ili “očistiti” ili “s lji očistješt däla tuatä kontaminacije” ili “s t rišješt däla tuatä grešalä”. Izrazu kašä “känd azavršät vrijamja d očistjalä” puatje s s prevodjaskä kašä “känd sa čistit aša ča štiptat određene zälje”. Izrazu “atins čistjalä däla grešalä” puatje s s prevodjaskä kašä “atins načinu p karje lumja puatje skroz s očistjaskä däla grešalä alor”. Altu način d prevodjalä “očišćenja” puatje s uključaskä “čišćenje” ili “ku sufljetu spälat” ili “s postanještj obredno čist.”

¹⁵ **Domnu** Izrazu “Domnu” rubjaštje d njeko činje arje vlasništvo ili autoritetu p lumje. Känd je skris ku marje početna slovä, aja je nazivu karje rubjaštje d Dimizov. (Primitic, međutim, känd s koristjaštje kašä

obliku s s obratjaskā alu njeko ili la āncipjalā alu rečenice, puatje s ajbje marje slovā, a ipak s ajbje značalā “gospodaru” ili “domnu” ku mikā slovā “g” ili “d”.) Ān zavjetu alu Bātārñ, āsta izrazu takoder s koristjaštje ān izrazurj kašā če je “Domnu Dimizov Svemogući” ili “Gospodaru Jahve” ili “Jahve, Domnu alu nostru”. Ān Novi zavjet, apostoli koristja āsta izrazu kašā če je “Domnu Isusu” ili “Domnu Isusu Kristu”, karje komunicirjaštje k je Isusu Dimizov. Izrazu “Domnu” ān zavjetu alu Bātārñ takoder s koristjaštje kašā izravna referenca p Dimizov, posebno ān citaturj dāñ zavjetu alu Bātārñ. Na primjer, zavjetu alu Bātārñ arje: “Blagoslovit āla karje vinje āñ lumilje alu Jahve”, a Novi zavjet začē: “Blagoslovit āla karje vinje āñ lumilje alu Domnuluj”.

¹⁶ **duavā licje, ku duavā trje fālč, licemjer, licemjerstvo** Izrazu “licemjer” rubjaštje d om karje fače stvarurj karje s činjaštje k je pravedno, ali karje p furiž fače ruavje stvarurj. Izrazu “licemjerstvo” rubjaštje d ponašala karje navodjaštje p lumja s gāndjaskā k je pravedan njeko činje nuje aša. Licemjeri vrja s lji vjadā kum fače bunje stvarurj kum lumja agāndja k je bunj. Maj mult licemjeri s rubjaskā pāntruv alta lumje karje fače istje stvarurj grešne karje š je sāngurj fače. Isusu p farizeji akimat k je lumja ku duavā trje licje daja če fiča pobožne stvarurj kašā če duča posebne cualje š s mālānkā māñkarje alu židovilor, ali na fost ljubazni nič pravedni kātri lumje. Licemjer vjadje manā āñ altje lumje, ali nu priznajaštje k sāngurj lji arje. Njeke ljimbje arje izrazu kašā “duavā licje” ili “ku duavā trje fālč” karje rubjaštje d licemjerje ili p djela alor. Altu načinu d prevodjalā “licemjeri” aputja s uključaskā “prevarantu” ili “njeko činje fače” ili “bahat, omu karje āñšalā”. Izrazu “licemjerstvo” aputja s s prevodjaskā kašā “āñšalā” ili “djela amičinuasje” ili “s fače”.

¹⁷ **farizej** Farizeji afost važna š moćna skupinā d vjerskje vođe alu židovilor āñ vrijamja alu Isusuluj. Afost lumje karje lukrjazā karje na fost sarač nič bugac, a njeki afost š popje. Dāla toc vođilje alu židovilor, farizeji afost maj rovj āñ načinu p karje tumača š poštivjaštje zakonu alu Mojsije š altje zakonurj š običajurlje alu Židovilor. Lja fost mult važno k narodu alu židovilor s rāmāje odvojiti dāla utjecaj karje nuje židovj pānglā jej. Lumilje “farizej” vinje dāla vorbā “odvojaštje”. Farizeji kridja āñ život dāpā muartje, a isto kridja k pustujaštje anđelurj š altje

sufleturj. Farizeji š saduceji non stop s suprostavja alu Isusuluj š alu krščani karje atrijit än prvo stolječe.

¹⁸ **fratje** Izrazu “fratje” obično rubjaštje d muška osobā karje podiljaštje p unu bijološki roditelj ku alta osobā. Än zavjetu alu Bätärn, izrazu “fracā” isto s koristja kašā općenito p rođakurj, kašā kum je članurlje dän ista sāmāncā, klan ili narod. Än Novi zavjet apostoli maj mult koristja izrazu “fracā” än odnosā p alcā krščane, karje uključajtje p omurj š p mujerj, budući k je karje krjadje än Kristu članurlje alu una familjije asvāntā, ku Dimizov kašā alor Tata p čerj. Maj mult vorj än Novi zavjet apostoli koristja izrazu “sora” känd rubja d njeka krščankā ili kum naglasja k je uključic š omurj š mujerj. Na primjer, Jakov naglasajtje k rubjaštje d tuatā lumja karje krjadje känd spominjaštje “fracā š sorilje alu činje je potrebne cualje”. Än zavjetu alu Bätärn posebno, känd “fracā” koristjaštje općenito än odnos p članurj dän ista familjije, klan ili narod, puatje s s prevodjaskā kašā “rođakurj” ili “članurj alu neki klan” ili “zemljaci Izraelci”. Känd kontekst rubjaštje d älja karje krjadje än Krist, ästa izrazu puatje s s prevodjaskā kašā “fratje än Krist” ili “fratje än suflet”. Akā s rubjaštje š d omurj š d mujerj, a izrazu “fratje” aprenisa krivo značala, atunča puatje s koristjaskā općenito izrazu d rođak karje s koristja känd s uklučja š omurj š mujerj. Altu način d prijevod d ästa izrazu kum s odnosa š p omurj š p mujerj karje krjadje aputja s fije “älja karje krjadje” ili “fracā š surorilje än Krist”.

¹⁹ **frzdā manā** Nazivu “frzdā manā” s koristjaštje d om karje ku tuatā inima askultā p Dimizov, ali nu značajtje k äla om nikad nu grešajtje. Abraham š Noa afost smatric frzdā manā la intja alu Dimizov. Omu karje arje ugled “frzdā manā” s ponašajtje p načinu karje adučē alu Dimizov častu. Kätri unu stih, omu karje je frzdā manā je “om karje arje frikā d Dimizov š s okrinjaštje dāla rov”. Asta aputja s s prevodjaskā kašā “frzdā manā än osobinā” ili “skroz askultā p Dimizov” ili “karje Izbjegnjaštje grešala” ili “karje s cānje maj dāpartje dāla rov”.

²⁰ **grešala, grešan, grešnik, griješiti** Izrazu “grešala” rubjaštje d radnje, d gändjalā š vorbje karje je pāntruv voja š zakonu alu Dimizov. Grešala puatje s rubjaštje d nedostatak s djelujaskā än aja če Dimizov vrja s fičem. Grešala uključajtje bilo karje radnje karje nu skultā p Dimizov ili karje nu ji gudjaštje, pa čak š stvarurlje d karje alcā nimika nu štije. Gändjala š djela karje nu s pokorjaštje la voja alu Dimizov s kjamā

“grešni”. Budući k je Adam asagrešāt, tuatā lumja s fače ku grešala karje uticjaštje p jej. “Grešniku” je njeko činje agrešāt, aša k je tuatā lumja grešnikurj. Farizeji akimat p lumja “grešnikurj” akā nu s cinja d zakon aša kum farizeji agāndit k trjebje. Izrazu “grešniku” isto s koristja d lumje karje s smatrja maj rov grešna lumje dāla alcā lumje. Na primjer, asta etiketa sa dat alu poreznikulor š alu prostitutkilje. Izrazu “grieh” aputja s s prevodjaskā ku vorbiljaštja ili ku fraza karje značaštje “karje na skultā p Dimizov” ili “s plječ pāntruv voja alu Dimizov” ili “ruavā ponašanje š gāndjala” ili “zločin”. “Griješiti” puatje s s prevodjaskā kašā “nu skultā p Dimizov” ili “s fakā rov”. Ovisno d kontekst, “grešan” aputja s s prevodjaskā kašā “pljin d ruavā djela” ili “rov” ili “nemoralan” ili “karje s bunjaštje pāntruv Dimizov”. Ovisno d kontekst, izrazu “grešnik” aputja s s prevodjaskā ku vorbilje ili ku fraza ān značalā “omu karje grešaštje” ili “omu karje fače ruavje stvarurj” ili “omu karje na skultā p Dimizov” ili “omu karje na skultā p zakonu”. Izrazu “grešnici” aputja s s prevodjaskā ku vorbilje ili ku fraza ān značalā “mult agrešāt lumje” ili “lumja d karje s smatrjaštje k je mult grešna” ili “nemoralna lumje”. Načinu d prevodjalā “poreznikurlje š lumja grešna” puatje s s uključaskā “lumja karje strānde banji d vlast š d altje multje grešne lumje” ili “mult grešna lumje, pa (čak) š poreznikurlje”. Ān izrazurj kašā “argacā d grešalā” ili “ālja p karje vladjaštje grešala”, izrazu “grieh” aputja s s prevodjaskā kašā “na skultā” ili “ruavje žalje š djela”.

²¹ **gubā, bualā p pjalje** Asta frazā prevodjaštje grčka vorbā karje s koristjaštje d označalā duavā trje vrstje d bualā p pjalje. Tradicionalno s sporazumjaštje k rubjaštje d gubā. Omu karje avut una d aštja bualā p pjalje s smatrja k irja ku sufljet nečisti. P omu tribja s s cije maj dāpartje dāla alcā lumje kum p alcā nu prenisja bualā š kum na vinja ān kontakt ku altu om š l fiča p omula ku sufljet nečist (vjez Lev 13,45–46).

²² **Hramu** Hramu afost zgradā okružātā ku zidurlje ku karje irja pregraditje dvorištja undje Izraelci vinja kum aputja s s ruadje š s prenosaskā žrtvā alu Dimizov. S nalaza ān djal Morija ān trg Jeruzalem. Maj mult vorj izrazu “Hramu” rubjaštje d tuatā zgrada d Hram, če uključāštje dvorištja karje ukruža glavna zgradā. Njekad rubjaštje samo d zgradā. Hramska zgradā avut duavā prostorij: Svetinja š Svetinja nad svetinjama. Dimizov d Hram rubja kašā d prebivalištje aluj. Kānd Salomon avladit afukut Hramu, karje irja d tot loku d štujalā

än Jeruzalem. Än Novi zavjet, izrazu “Hramu d Suflet alu Svänt” s koristjaštje än odnos p älja karje krjadje än Isusu daja če än jej trijaštje Sufletu alu Svänt. Obično känd tekstu začē k irja lumja “än Hram”, rubja d dvorištja pänglä zgradä. Asta aputja s s prevodjaskä kašä “än dvorištja alu Hramuluj” ili “än kompleks alu Hramuluj”. Känd specifično rubjaštje d zgradä, njeki prjevodi osä prevodjaskä “Hramu” kašä “zgrada alu Hramuluj”, kum aputja s fije jasno d čaja s rubjaštje. Načinu d prevodjalä d “Hram” aputja s uključaskä “kasa alu Dimizov asväntä” ili “loku d štujalä alu svänt”. Hramu än Biblije maj mult vorj s kjamä “domu alu Jahve” ili “kasa alu Dimizov”.

²³ ***hula, huliti, hulan*** Än Biblije nazivu “hula” rubjaštje d vorbä karje aratä k narje multä poštovanje kätri Dimizov ili lumje. “Huliti” p njeko značaštje k rubještj päntrov omula aša kum alcä akridja än minjčunj ili rov d ja. Maj mult vorj huliti p Dimizov značaštje kleveta ili l vridještj, d karje s rubjaštje minjčunj ili s ponašaštje p nemoralan načinu karje l vridjaštje. Hula je d om karje tvrdjaštje k je Dimizov ili tvrdjaštje k postujaštje njeki altu dimizov osim pravi Dimizov. Njeki prijevod prevodjaštje ästa izrazu kašä “klevetati” känd rubjaštje d hulä p lumje. “Huliti” puatje s s prevodjaskä kašä “rubjaštje ruavje stvarurj päntrov” ili “obeščastiti p Dimizov” ili “klevetati”. Načinu d prevodjalä “hula” aputja s s uključaskä “rubještje strämbä d alcä” ili “klevetati” ili “rubjaštje nješta če nuje”.

²⁴ ***inima*** Än Biblije, izrazu “inima” maj mult s koristjaštje än prenesena znaçalä än odnos p gändjala, osječaju, želje š voje alu njeko. S aj “tarje inimä” obično je izrazu karje značaštje k omu ku kap tarje odbijaštje s askultä p Dimizov. Izrazurlje “ku tuatä inima amja” ili “tuatä inima” značaštje s fač nješto frzdä gändjalä, skroz predano š spremno. Izrazu “s ja nješto la inimä” značaštje ozbiljno s t odnosäšt kätri nješto š prominješt aja än životu alu tov. Izrazu “inimilje afräntje” opisaštje p omu karje mult tužan. Jel afost emocionalno adänk povrjeditä. Njeke ljimbje koristjaštje altje dio d tjelä kašä če je “burta” ili “jetra” känd rubjaštje d äštja ideje. Akä “inima” ili altu dio d tjelä narje äštja znaçalä, njeke ljimbje puatje s ambje potrebä s izrazaskä aja nefigurativno, ku izrazurlje kašä “gändjalä” ili “osječaju” ili “želje”. Ovisno d kontekst, fraze “ku tuatä inima amja” ili “ku tuatä inima” aputja s s prevodjaskä kašä “ku tuatä snaga amja” ili “skroz predano” ili “skroz” ili “skroz

m posvitjesk”. Izrazu “jaj la inimă” aputja s s prevodjaskă kašă “s t bavještj ku aja ozbiljno” ili “binje gändjaštje d aja”. Izrazu “tarje inimje” aputja također s s prevodjaskă kašă “ku kap tarje odbijaštje” ili “karje odbijaštje s askultă” ili “karje stalno nu skultă p Dimizov”. Načinurlje s s prevodjaskă “inima afrăntă” aputja s uključaskă “mult tužan” ili “karje s ositjaštje adănk povrjedit”.

²⁵ *inima, životu, sufljetu* “Inima” ili “sufletu” je unutarnji, nevidljivi š vječni dio alu omuluj. Rubjaštje p nefizički dio alu omuluj. Izrazu “sufletu” š “inima” puatje s fije doj različitje stvarurj ili puatje s fije doj nazivurj karje s odnosaštje p iste stvarurj. Känd omu muarje, inima ili sufljetu aluj napustajštje tjala. Vorba “inima” ili “sufletu” njekad s koristjaštje ăn prenesena znaçală karje s odnosaštje p tot omu. Na primjer, “inima karje asagrešăt” značaštje “omu karje asagrešăt” š “inima amja austinit” značaštje “jo sânt ustinit”. ăn ista znaçală “inima amja” aputja s s prevodjaskă kašă “jo” ili “p minje”. ăn Pisma alu Židovilor 4,12, fraza ăn alta znaçală “s odvajăštje sufljetu š inima” aputja s značaskă “s otkrijaskă p omula ăn notru”.

²⁶ *ispunjaskă* Izrazu “ispunjaskă” značaštje s dovršăštj ili s postignještj nješto ăe sa oăekujit. Känd s ispunjaštje proročanstvo, aja značaštje k Dimizov afukut s s dogodjaskă aja ăa fost zăs ăn proročanstvo. Akă omu ispunjaštje obeçală ili zavjetu, aja značaštje k faăe aja ăa zăs ăe obeăit k faăe. S ispunještj odgovornost značaštje s faăa zadatku ăe ca dat ili ăe kată dăla tinje. Ovisno d kontekst, “ispunjaskă” aputja s s prevodjaskă kašă “postignještj” ili “dovršăštj” ili “s faă s s dogodjaskă” ili “sa skulc” ili “s obavještj”. Fraza “sa ispunit” aputja s s prevodjaskă kašă “sa ostvarit” ili “sa dogodit” ili “sa odigrit”. Načinurlje d prevodjală “ispunajskă” kašă ăn izrazu “ispunještj služba ata” puatje s uključaskă “dovršăštj” ili “practicirještj” ili “s služăštj p alcă lumje kum Dimizov ta kimat s faă”. Izrazu “ispunit ku Sufletu” figurativan je izrazu karje značaštje k Sufletu alu Svănt faăe p omu sposoban s fakă voja alu Dimizov. Izrazu “ispunjaskă” je izrazu karje maj mult značaštje “pod kontrolom”. Lumja je “ispunjic ku Sufletu” känd sljedjaštje vodstvo alu Sufletu alu Svănt š potpuno s naslonjaštje p jel s lja žutje s fakă aja ăe Dimizov vrja. ăsta izrazu puatje s s prevodjaskă kašă “capăn ku Sufletu alu Svăntuluj” ili “pod kontrolom d Sufletu alu Svăntuluj”. Reăenica kašă “afost ispunit ku Sufletu alu Svănt” puatje s s prevodjaskă kašă “jel afost viuv ăn

potpunost p šala alu Sufljetu alu Svāntuluj” ili “ān potpunost la vodit Sufljetu alu Svāntuluj”. Āsta izrazu sličan je alu značalāj kašā izrazu “s triješt p Sufljet”, ali “ispunit ku Sufljetu” naglašastje potpunost ku karje omu dopustjaštje alu Sufljetu alu Svānt s upravljaskā ku životu aluj ili s uticaskā p jel.

²⁷ **Isusu, Isusu Krist, Krist Isusu** Isusu je Bijatu alu Dimizov. Lumilje “Isusu” značastje “Jahve spasaštje”. Izrazu “Krist” je nazivu karje značastje “pomazanik” š alta je vorbā d Mesija. Alja duavā lumilje maj mult s kombinirjaštje kašā “Isusu Krist” ili “Krist Isusu”. Aštja lumilje naglasastje k je Bijatu alu Dimizov Mesija karje avinjit s spasaškā p narodu dāla vječna kaznā d grešala alor. P čudesan način, Sufljetu alu Svānt auzrokoiť k je vječni Bijatu alu Dimizov fukut kašā omu. Aluj roditelji p pāmānt anđelu azās s ji dja lumilje “Isusu” daja ča fost kuljes s spasaškā p lumja dāla grešala alor. Isusu afukut multje čudurj, karje aotkrijit k je jel Dimizov š k je Kristu, odnosno Mesija.

²⁸ **izabraniku, izabrani narod, Izabranik, izabrani, akuljes, kuljeg** Izrazu “akuljes” doslovno značastje “ālja karje akuljes” š s odnosaštje p ālja karje Dimizov apostavit ili akuljes s fije narodu aluj. “Izabraniku” ili “Izabraniku alu Dimizov” titula je p karje s odnosaštje p Isusu, karje Dimizov akuljes p Mesija. Izrazu “kuljeg” značastje s kuljeđ nješto ili p njeko ili s odlučestj nješto. Maj mult s koristjaštje ān odnos p odridjala alu Dimizov p lumje k ji pripadnjaštje š ji služaskā. S fi “kuljes” značastje s fi “selektiran” ili “postavit” s fi ili s fač nješto. Dimizov akuljes p lumja s fije svānt, s fije odvojic d svrhā s adukā bun plod d sufljet. D aja s kjamā “izabrani” ili “izabranici”. Nazivu “izabranik” njekad s koristjaštje ān Biblije ān odnos p lumje karje je odreditā kašā če je Mojsije š caru David karje Dimizov apostavit kašā vođa p narodu aluj. Također s koristjaštje ān odnos p narod Izrael kašā narodu karje akuljes. Fraza “izabrani” bātārn je nazivu karje doslovno značastje “izabranici” ili “narodu karje akuljes”. Asta frazā ān izvorna ljimbā ān množinā kānd s odnosaštje p lumje karje krjadje ān Kristu. Fraza “karje afost kuljes” također puatje s s prevodjaskā kašā “karje afost postavic” ili “karje afost selektirani” ili “karje Dimizov akuljes”. “Tam kuljes” puatje s s prevodjaskā kašā “tam postavit” ili “jo tam kuljes”. Ān odnos p Isusu, “Izabranik” također puatje s s prevodjaskā kašā “izabraniku alu Dimizov” ili “karje Dimizov akuljes p Mesija” ili “p āla karje Dimizov apostavit”.

²⁹ **Izak** Izak afost jedini bijat alu Abraham š alu Sara. Dimizov aobečit k osä lji dja bijat š akä jaštje mult bätärnj. Lumilje “Izak” značaštje “jel rädje”. Känd Dimizov azäs alu Abraham k Sara osä fakä bijat, Abraham aräs k daja če amiždoj afost mult bätärnj. Njeka vrijamje maj klo, Sara isto aräs känd auzät vorbaja. Dimizov aispunit obečalä š alu Abraham š alu Sara aša bätärnä sa fukut Izak. Dimizov azäs alu Abraham k savezu karje asklopit ku jel takoder s vridjaskä š d Izak š d sāmānca aluj zauvjek. Känd Izak afost tänär, Dimizov iskušät vjera alu Abraham aša če ja zapovjedit s ji žrtvujaskä p Izak. Jakov, bijatu alu Izak, avut duaväsprjače (12) fičorj alu karje sāmānca maj klo apostanit duaväsprjače (12) d plemena d narod alu Izrael.

³⁰ **Jakov, Izrael** Jakov afost maj tänär fičor blizanc alu Izak š Rebeka. Lumilje “Jakov” značaštje “jel apukä peta”, čije izrazu karje značaštje “jel varaštje”. Jakov känd sa fukut sa cänät d petä alu fratusov blizancu Ezav. Multje aj maj klo, Dimizov apromitit lumilje alu Jakov än “Izrael”, če značaštje “je s burjaštje ku Dimizov”. Jakov afost mintos š lukav. Angäsät načinu s ja blagoslovu alu prvi fičor š pravo imanje dāla fratusov maj bätärn, Ezav. Ezav afost mult nikāžät š la vurut s l umuarje, aša k Jakov apljikat dān domovinā. Ali, mult aj maj klo, Jakov sa tors ku mujarja aluj š ku kupi än pāmānt Kanaan undje atriijit Ezav, š familija alor atriijit mirno una pānglā altā. Jakov avut duaväsprjače (12) fičorj. Sāmānca alor apostanit duaväsprjače (12) plemena alu Izrael.

³¹ **Judeja** Izrazu “Judeja” s odnosaštje p dio d pāmānt än Izrael alu bätärn. Njekad s koristja än gāndjala strāmtā a njekad än gāndjala largā. Njekad “Judeja” s koristjaštje än gāndjala amikā samo än odnos p regije karje smjestitā p južni dio än Izrael alu bätärn, zapadno dāla Mrtvo more. Njeki prjevodurj p regijaja kima “Juda”. Njekad “Judeja” s koristjaštje än largā gāndjalā š s odnosaštje p tuatje regije än Izrael alu bätärn, če uključaštje p Galileja, Samarija, Peruja, Idumeja š p Judeja (Juda). Dal vrja prevoditelji binje s naznačaskā razlikaja, largā značalā Judeja (npr. Luka 1,5) puatje s s prevodjaskā kašā “pāmāntu Judeja”, a än gāndjala astrmtā (npr. Luka 1,39) puatje s s prevodjaskā kašā “regija Judeja” ili “regija Juda”, budući k je aja dio d pāmānt än Izrael alu bätärn undje je sāmānca alu Juda prvo atriijit.

³² **kjem, kimat, kjamā, pozivu** Izrazurlje “kjem” š “kjamā” doslovno značaštje s zāč nješto āntarje alu njeko činje nuje upruapje. Postojaštje

š duavä trje prenesena značalä. “Kjamä” p njeko značastje s striđj ili äntarje rubit alu njeko činje däpartje. Također puatje s značaskä s rođj p njeko d pomoć, posebno p Dimizov. Maj mult än Biblije, “kjem” arje značalä “s kumprij” ili “s zapovidještj s vije” ili “s kac s vije”. Dimizov kjamä p lumja s ji vije š s fije narodu aluj. Aja je alor “pozivu”. Izrazu “kimat” s koristjaštje än Biblije än značalä k Dimizov aodredit ili akuljes p lumja s ji fije kupi, s ji fije argac š s rubjaskä poruka aluj d spasjalä p Isusu. S fi “kimat p lumilje alu altuluj” značastje s s dja alu njeko lumilje alu altuluj. Dimizov začë k jel akimat p narodu aluj p jel. Altu izraz “p lumilje tam kimat” značastje k Dimizov štije lumilje alu omuluj š k p ja posebno akuljes. Izrazu “ta kimat” puatje s s prevodjaskä kašä “ta rugat d pomoć” ili “ta rugat äpripä”. Känd Biblija začë k p noj Dimizov “akimat” s ji fim argacä aluj, aja puatje s s prevodjaskä kašä “posebno p noj nja kuljes” ili “nja odredit p noj” s ji fim argacä aluj. Izrazu “pozivu alu tov” puatje s s prevodjaskä kašä “namjera ata” ili “namjera alu Dimizov d tinje” ili “posebni lukru alu Dimizov d tinje”. “Kjem lumilje alu Domnuluj” puatje s s prevodjaskä kašä “s kac p Domnu š s ovisješt d jel” ili “s t uzdještj än Domnu š s la kulc”. “Kjem d” nješto puatje s s prevodjaskä kašä “s kac” ili “s zahtivještj” ili “s zapovidještj”. Izrazu “vu kimac ku lumilje alu mjov” puatje s s prevodjaskä kašä “vam dat lumilje alu mjov aša če aratä ku aja k lji pripadnjic”. Känd Dimizov začë: “Ta kimat p lumilje” aja puatje s s prevodjaskä kašä “štiov lumilje alu tov š tam kuljes”.

³³ **Krist, Mesija** Izrazu “Mesija” š “Krist” značastje “Pomazanik” š rubjaštje d Isusu, Bijatu alu Dimizov. Š “Mesija” š “Krist” s koristjaštje än Novi zavjet än odnos p Bijatu alu Dimizov, p karje Dimizov Tata apostavit s vladjaskä kašä caru p narodu aluj š kum lji spasa dälä grešalä š muartje. Än zavjetu alu Bätärn, prorokurlje askris proročanstva d Mesija usutje aj majdatä njego ča vinjit p pämänt. Maj mult vorbje karje značastje “pomazanik” s koristja än zavjetu alu Bätärn s s rubjaskä d vinjala alu Mesije. Isusu aispunit multje d alja proročanstva š afukut multje čudurj karje dokaza k je jel Mesija, a altje dälä alja proročanstva osä s ispunjaskä känd jel s äntuarče. Vorba “Krist” maj mult s koristjaštje kašä naslovu, kašä “Krist Isusu”. Ku vrijamja “Krist” ančiput s s koristjaskä kašä dio lumilje aluj: “Isusu Krist”. Ästa izrazu

aputja s s prevodjaskä s koristjaskä značala aluj “Pomazanik” ili “alu Dimizov Pomazani Spasitelj”.

³⁴ *s krjez, s krjez än, uvjerenje* Izrazurlje “s krjez” š “s krjez än” blisko je ljigac, ali arje alta značalä. “S krjez” puatje s s prevodjaskä kašä “s ští k je istinito” ili “s ští k je točno”. “S krjez än” puatje s s prevodjaskä kašä “potpuno s t pouzdještj” ili “s t pouzdještj š s skulc” ili “skroz s t naslonještj š s pratještj”.

³⁵ *s kumpr, kumprat, äla karje kumprä* Izrazu “s kumprat” š “otkupljenje” rubjaštje d platjalä š ators nješto än drät če majdatä afost zarobit ili än vlasništvo alu altuluj. “Otkupitelj” je omu karje kumprä p njeko ili nješto. Dimizov alu Izraelcilor adat zakonu d aja kum s kumprje p lumja ili stvarurj. Na primjer, njeko aputut s kumprje p om karje afost argat aša če platjaštje cijena kum argatu arfi oslobodit. Vorba “otkupnina” isto rubjaštje d asta praksä. Akä alu njeko pämantu afost vindut, rođaku alu omula aputut s “ukumprje” ili “s ukumprje än drät” kum pämantu aräminja än familije. Aša praksä aratä kum Dimizov kumprä p lumja karje je argac än grešalä. Känd amurit p kručje, Isusu applatit cijena d grešala alu lumjej š akumprat p toc älja karje s uzdjaštje än jel d spasjala alor. Lumja p karje Dimizov akumprat oslobodic je d grešalä š d kazna aluj. Ovisno d kontekst, izrazu “otkupiti” aputja s s prevodjaskä kašä “s kumprä ändrät” ili “platještj s s oslobodjaskä”.

³⁶ *kupilu, kupij* Än Biblije, izrazu “kupilu” često s koristjaštje kum općenito s rubja d njeko činje je tänar, karje uključaštje š mič kupi, š isto jaštje än slikovita značalä. Än Biblije, učenikurlje njekad s kjamä “kupi”. Maj mult izrazula “kupi” s koristjaštje än odnos p sämänca alu njeki om. Izrazu “kupij + genitiv” puatje s s odnosaskä p osobinä, s opisaskä kum je njeko. Njeki primjer d asta arfi: kupi alu luminäj, kupi alu Dimizov š kupi alu Nikuratuluj. Ästa izrazu takoder puatje s rubjaskä d lumje karje kašä kupi alu sufljetuluj. Na primjer, “kupi alu Dimizov” rubjaštje d lumje karje pripadnjaštje alu Dimizov p vjerä än Isusu. Izrazu “kupi” puatje s s prevodjaskä kašä “sämänca” känd rubjaštje p praunukurj ili pra-praunukurj alu njeki om. Ovisno d kontekst, “kupi + genitiv” trjebje s s prevodjaskä kašä “lumja karje arje osobinä + genitiv” ili “lumja karje s ponašaštje kašä”. Akä je moguče, izrazu “kupi alu Dimizov” atribja s s prevodjaskä kum skrije budući k je očinstvo alu Dimizov važna temä än Biblije. Puatje s s prevodjaskä kašä “lumja karje pripadnjaštje

alu Dimizov” ili “kupi alu Dimizov än sufljet”. Känd Isusu akimat p učenikurlje aluj “kupi”, aja isto aputja s s prevodjaskä kašä “ortači alji mjej” ili “učenikurlje alji mjej karje vu vrjauv”. Känd Pavao š Ivan rubja d lumje karje krjadje kašä d “kupi”, aja isto aputja s s prevodjaskä kašä “fracä š surorilje alji mjej karje kridjec”. Fraza “kupi d obečalä” puatje s s prevodjaskä kašä “lumja karje aprimit aja čije Dimizov lja obečit”.

³⁷ **loku d kaznit, Had, Šeol** Nazivurlje “Had” š “Šeol” s koristjaštje än Biblije än odnos p muartje š loku undje sufljeti alu lumje pljakä känd muarje. Značala alor slična. Hebrejski izrazu “Šeol” maj mult s koristjaštje än zavjetu alu Bätärn känd općenito rubjaštje d lok d muartje. Än Novi zavjet, grčki izrazu “Had” s rubjaštje d lok d sufljeti alu lumje karje sa pobunit päntrov Dimizov. D aštja sufljet s rubjaštje kum pljakä “änzos” än Had. Aja njekad punje än kontrast s pljakä “änsus” än čerj, undje trijaštje sufljeti alu lumjej karje krjadje än Isusu. Izrazu “Had” s koristjaštje una ku vorba “muartja” än knjigä d Otkrijit. Än zadnja vrijamje, š muartja š Had osä fije runkat än marje Fok, karje je Pakao. Än zavjetu alu Bätärn izrazu “Šeol” aputja s s prevodjaskä kašä “loku d morc” ili “loku d sufljeti alji morc”. Njeki prjevodurj asta prevodjaštje kašä “jama” ili “muartja”, ovisno d kontekst. Än Novi zavjet izrazu “Had” aputja s s prevodjaskä kašä “loku d sufljeti alji morc karje nu krjadje” ili “loku d muke d morc”.

³⁸ **lumilje** Än Biblije, vorba “lumilje” s koristjaštje än duavä trje prenesena značalä. Än njeki konteksturj, “lumilje” puatje s odnosaskä p ugledu alu njeko, kašä än izrazu “fičem nuavä lumilje”. Nazivu “lumilje” takoder puatje s odnosaskä p gändjala la nješto. Na primjer, “uništjaštje lumilje alu idolilor” značaštje s uništjaskä älja idolilor aša nimilja s nusä sitjaskä š nusä štujaskä. S rubještj “än lumilje alu Domnuluj” značaštje s rubještj ku säla aluj š autoritetu, ili kašä prestavniku aluj. “Lumilje” alu njeko puatje s odnosaskä p om, kašä än izrazu “nuje altu lumilje p čerj p karje putjem s nji spasäm”. Izrazu kašä “lumilje aluj alu bun” aputja s s prevodjaskä kašä “ugledu aluj alu bun”. S fač nješto “än lumilje” alu njeko aputja s s prevodjaskä kašä “ku autoritetu” alu njeko ili “p dopustjalä” alu njeko li “kašä predstavniku” alu omula. Izrazu “s fač cije lumilje” aputja s s prevodjaskä š kašä “s fač s saznejaskä multä lumje d noj” ili “s fač s gändjaskä lumja k ištjem mult važni”. Izrazu “älja karje surutä lumilje alu tov” aputja s s prevodjaskä kašä “älja karje

t vrja”. Izrazu “uništjaštje lumilje alu idolilor” aputja s s prevodjaskä kašä “s s rišaskä d idolurj alji poganj aša nimilja s nu s dja d gänd” ili “s fakä s prestanjaskä lumja s štujaskä dimizovurj minčinošj” ili “skroz s uništjaskä tuatje idolurlje aša lumja s nu razmisljaksä uopće d je”.

³⁹ **lumja alu pämäntusta, narodu, ne-židov, lumje karje narje frikä d Dimizov** Nazivu “poganin” rubjaštje d bilo karje činje nuje Židov. Poganji je lumje karje nuje sāmānca alu Jakov. Ān Biblije, nazivu “neobrezani” isto s koristjaštje ān prenesena značalä ān odnos p poganj daja če mulc dāla jel na obrezāt fičorji kum afukut Izraelci. Budući k Dimizov akuljes p Židovi s fije posebni narodu aluj, je agāndit d poganj kašä d autsajderi karje nikad nu puatje s fije narodu alu Dimizov. Židovi također s kima “Izraelci” ili “Hebreji” ān alta vrijamje ān povjest. Toc alcä lumje s kima poganji. Poganin puatje s s prevodjaskä kašä “nuje Židov” ili “nežidovski” ili “nuje Izraelac” (zavjetu alu Bätärn) ili “ne-židov”. Tradicionalno, Židovi nu mānka ku poganji š nu s družä ku jej, če ān āncipjalä stvarja problem alu prva bisjarikä.

⁴⁰ **milosrđe, milosrdan** Izrazu “milosrđe” š “milosrdan” rubjaštje d ažutalä alu lumje karje trjebje, posebno känd je ān stanje d ponižalä. Izrazu “milosrđe” isto puatje s uključaskä značalä d njekaznjalä p lumje k nješto afukut krivo. Capānä om kašä kum afost caru s opisjaštje kašä “milosrdna” känd s ponašaštje kättri lumje blago njego rov. S fije milosrdan isto značaštje s oprostještj alu njeko činje nuavä p njeki način anaudit. Pokazām milosrđe känd ažutām alu lumjej karje trjebje. Dimizov je milosrdan kättri noj š vrja š noj s fim milosrdni kättri alcä. Ovisno d kontekst, “milosrđe” puatje s s prevodjaskä kašä “bun” ili “suosjećanje” ili “samilost”. Izrazu “milosrdan” aputja s s prevodjaskä kašä “karje aratä samilost” ili “bun kättri” ili “karje oprostjaštje”. “S pokazaskä milosrđe” ili “sa smilujit” aputja s s prevodjaskä kašä “s ponašaskä ljubazno” ili “s fi suosjećajan kättri”.

⁴¹ **nada, t nadještj** Izrazu “nada” rubjaštje d očikujalä ili capānä želje s s dogodjaskä nješto. Ān Biblije, izrazu “nada” isto arje značalä “d pouzdjalä” kašä izrazu “amjaje nada ān Domnu”. Rubjaštje d sigurna primjalä d aja če Dimizov aobečit alu narodu aluj. Izrazu “apus nada ān” aputja s s prevodjaskä kašä “apus pouzdanje ān” ili “sa pouzdit”. Izrazu “gäsäskä nada ān vorbilje alji tjalje” aputja s s prevodjaskä kašä “siguran sānt k vorba ata istinita” ili “vorba ata m ažutä s m pouzdjesk

än tinje” ili “känd puj urjajke la vorba ata, sigurno osä fiuv blagoslovit”. Fraza kašä “nada än” Dimizov aputja s s prevodjaskä kašä “pouzdjala än Dimizov” ili “štije sigurno k Dimizov osä fakä aja ča obečit” ili “s fi siguran k je Dimizov vjeran”.

⁴²**napastujaštje, napastu, iskušala** S napastujaštje p njeko značaštje s pokušaštj s l navadještj p nješto rov. Napastu je nješto će potičaštje p njeki om s fakä nješto pogrešno. P lumja napastujaštje alor naravu alu rov š altje lumje. Sotona isto napastujaštje p lumja s na skultje p Dimizov š s grešaskä päntruv jel s fakä rov. Sotona napastujit p Isusu š apokušät s l navadjaskä s fakä nješto rov, ali Isusu sa oduprit alu tot napastu alu Sotonej š nikad na sagrešät. Njeko činje “iskušaštje p Dimizov” nu pokušaštje s l natirjaskä s fakä nješto rov, već radije nastavjaštje ku kap tarje će na skultä kättri jel pänla mjeraja k Dimizov mora s odgovorjaskä ku kazna. Aja s kjamä š “iskušala” p Dimizov. Izrazu “napastujaštje” aputja s s prevodjask š kašä “s pokušaštje s navadjaskä p grešalä” ili “navadit” ili “uzrुकujaskä voje d grešalä”. Načinu d prevodjalä “napadnještj” aputja s uključaskä “stvarurj karje napastujaštje” ili “stvarurj karje p njeko navadjaštje p grešalä” ili “stvarurj karje uzrुकujaštje voje d nješto rov”. Än kontekst napastujaštje p Dimizov, asta aputja s s prevodjaskä kašä “s puj p Dimizov p iskušalä” ili “s tistirješt p Dimizov” ili “s iskušäštj strpljenja alu Dimizov” ili “s uzrुकuješt k Dimizov mora s kaznjaskä” ili “ku kap tarje s nastavještj s na skule p Dimizov”.

⁴³**Nikuratu, Sotona, Rov** Nikuratu je ku sufljetu biće karje Dimizov astvorit, ali karje sa pobunit päntruv Dimizov š apostanit dušmanu alu Dimizov. Nikuratu ili đavao također s kjamä “Sotona” ili “Rov”. Nikuratu mržaštje p Dimizov š tot će Dimizov astvorit, daja će vrja s ja loku alu Dimizov š vrja s l štujaskä kašä Dimizov. Sotona iskušäštje p lumja s s pobunjaskä päntruv Dimizov. Dimizov atrimjes p Bijatu aluj, p Isusu, s spasaskä p lumja dälä kontrolä alu Sotonäj. Lumilje “Sotona” značaštje “protivniku” ili “dušmanu”. Vorba “đavao” značaštje š “optužitelj”. Vorba “đavao” također puatje s s prevodjaskä kašä “optužitelj” ili “Rov” ili “caru alu sufljeti alji rovj” ili “glavni sufljetu alu rov”. “Sotona” puatje s s prevodjaskä kašä “Protivniku” ili “Dušmanu” ili ku njeki altu lumilje karje aratä k je jel đavao. Äštja izrazurlje atribja s s prevodjaskä drugačije dälä demon š sufljeti alji rovj.

⁴⁴ **obrezati, obrezanje** Izrazu “obrezati” značastje s taje prepucij alu om ili alu kupil. Obredu d obrezujalā puatje s izvodjaskā ān vezā ku altje: Dimizov azapovjedit alu Abraham s obrezaskā p tot omu ān familija aluj š āntrā argac kašā znaku d savez alu Dimizov ku je. Dimizov isto azapovidit alu sāmānca alu Abraham s nastavjaskā s fakā aja d tot fičoru karje sa fukut ān familija alor. Fraza “obrezujalā d inimā” rubjaštje d “tijat” ili otklonjaštje grešala dān om. Ku sufljetu, “obrezani” rubjaštje d lumje karje Dimizov aočistit dāla grešalā p sādilje alu Isusuluj š karje narodu aluj. Izrazu “neobrezani” rubjaštje d ālja karje još na fost tjelesno obrezāc. Također puatje s s odnosaskā, ān prenesena značalā, p ālja karje još uvijek nuje obrezāt ku sufljetu, odnosno karje još uvijek narje odnosu ku Dimizov.

⁴⁵ **okrinjaštje dāla grešalā, okrinjaštje la Dimizov** Izrazu “pokajaštjtje” š “pokajanje” s odnosaštje s okrinjaskā dāla grešalā š s āntuarče la Dimizov. Ān Biblije, “pokajaštjtje” obično značastje s s okrinjaskā dāla grešalā š načinu d gāndjala š ponašala alu lumjej a kātri načinu d gāndjalā š ponašala alu Dimizov. Kānd lumja uistinu s pokajaštjtje d grešala alor, Dimizov lji oprostjaštjtje š lja ažutā s askultā. Izrazu “pokajaštjtje” aputja s s prevodjaskā ku vorba ili fraza ān značalā “s okrinjaskā dāla grešalā”.

⁴⁶ **omu ān karje afost sufljet alu rov** Omu karje je opsjednut ku sufljeti alji rovj ān jel arje demon ili sufljet alu rov karje upravljaštjtje ku gāndjala š ku djela aluj. Isusu alikujit p lumja karje avut sufljeti alji rovj ān jej aja će lji zapovidja alu sufljeti alji rovj s jašā d jej. Aja često s kjamā “aputirit” sufljeti alji rovj. Altu načinu d prevodjalā d āsta izrazu aputja s uključaskā “p karje upravljaštjtje sufljeti alji rovj” ili “p karje upravljaštjtje sufljetu alu rov” ili “karje ān jel arje p sufljetu alu rov”.

⁴⁷ **otkupnina** Izrazu “otkupnina” rubjaštjtje d količinā d banji ili altā vrstā d isplatā karje s zahtivjaštjtje ili s platjaštjtje d oslobodjalā p om karje je zarobit. Kašā glagol, “otkupještj” značastje s uplatještj ili s fač nješto binje kum aspasa p njeko činje afost zarobit, zatočit ili ānkis. Asta značalā “s kumprj ān drāt” slična je značalā “otkupještj”. Isusu adopustit s l umuarje kašā otkupnina s oslobodjalā d lumje karje grešāt dāla alor zarobitā grešalā. Āsta je činu p karje Dimizov kumprā āndrāt p narodu aluj aja će plātjaštjtje kaznā d grešala alor ān Biblije s kjamā “otkupljenje”. Izrazu “otkupještj” aputja s s prevodjaskā kašā “s platještj

d oslobodjalä” ili “s platještj cjenä d oslobodjalä” ili “s kumprj än drät” p njeko. Fraza “platještj otkupnina” aputja s s prevodjaskä kašä “s platještj cjena”.

⁴⁸ **pakao, apa d fok** Pakao je konačni lok d bolurj frzdä kraj š patjalä undje Dimizov osä kaznjaskä p toc karje s bunjaštje päntruv jel š odbacaštje planu aluj d spasjalä p žrtva alu Isusuluj. Također s spominjaštje kašä “apa d fok”. Pakao s opisaštje kašä loku d fok š grjavä patjalä. Sotona š sufljeti alji rovj karje l sljedjaštje osä fije runkat än pakao, undje s primjaskä vječna kaznä. Lumja karje nu krjadje än žrtva alu Isusuluj d grešala alor š nu s pouzdjaštje än jel d spasjalä, zauvjek osä fije kaznic än pakao. Izrazu “pakao” aputja s s prevodjaskä kašä “loku d patjalä” ili “konačni lok d tamä š d bol”. Izrazu “apa d fok” aputja s s prevodjaskä kašä “more d fok” ili “marje fok (d patjalä)” ili “polje d fok”.

⁴⁹ **Pasha, Atrikut** “Pasha” je nazivu d vjerski blagdan karje Židovi slavjaštje tot anu, s s dä d gänd kum Dimizov aspasät p sãmãnca alor p Izraelci dän argacije än Egipat. Nazivu d ästa blagdan vinje däla činjenice k Dimizov “atrikut” pänglä kasa alu Izraelcilor š nu amurät p fičori alor känd amurät p prvi fičor karje sa fukut alu Egipcänilor. Pashalna proslavä uključaštje poseban mänkarje vuaje frzdä manä karje atijat š afukut, kašä š mälaaju karje fukut frzdä germä. Aja mänkarje lji da d gänd p mänkarje karje Izraelci mänka än sara majdatä njego ča fuđit dän Egipat. Dimizov azäs alu Izraelcilor s mälančje aja mänkarje tot anu kum sa da dä gänd š slavja p Dimizov “karje atrikut” pänglä kasa alor š kum lja oslobodit dän argacije än Egipat.

⁵⁰ **pämäntu, alu pämäntusta, svjetovno** Izrazu “pämäntu” obično s odnosaštje p dio d svemir än karje lumja trijaštje: p Pämänt. Izrazu “svjetovan” ili “alu pämäntusta” opisjaštje ruavje vrjednosti š ponašalä alu lumjej karje trijaštje än pämäntula. Än multje konteksturj, “pämäntu” s odnosaštje p čerj š p pämänt, kašä š tot če s nalazaštje än ja. Än multje konteksturj, “pämäntu” zapravo značaštje “lumja än pämänt”. Njekad s sporazumjaštje k aja s odnosaštje p lumja ruavä p pämänt ili p lumje karje na skultä p Dimizov. Apostoli koristja “pämäntu” känd rubja d sebična ponašalä š vrjednost strikatä alu lumjej karje trijaštje p pämäntusta. Aja puatje s uključaskä samopravedne religijske praksä karje s ovisaštje p trudu alu lumje. Aša lumja š stvarurj s kjamä “alu

pământusta”. Ovisno d kontekst, “pământu” puatje s s prevodjaskă š kašă “svemiru” ili “lumja d pământusta” ili “stvarulje strikac p pământ” ili “rovj gändjala alu lumjej p pământ”. Izrazu “tot pământu” maj mult značaštje “multă lumje”, a s odnosaštje p lumje karje trijaštje än njeki lok. Na primjer, “tot pământu avinjit än Egipat” aputja s s prevodjaskă kašă “multă lumje d partja alu pământuluj avinjit än Egipat” ili “lumja d tot pământu pänglä Egipat avinjit änklo”. Još unu način p karje puatje s s prevodjaskă “tot pământu apljikat än kraju aluj undje sa fukut änklo s s skrije än popisu alu rimulor” puatje s fije “multă lumje karje atrijit än lok undje avladit caru alu Rimuluj apljikat...” Ovisno d kontekst, izrazu “svjetovno” puatje s s prevodjaskă kašă “rov” ili “grešno” ili “sebično” ili “bezbožno” ili “strikat” ili “p utjecaju alu vrjednost strikată alu lumjej ästa pământ”. Izrazu “rubja aštja stvarurj än pământ” puatje s s prevodjaskă “rubjaštje aštja stvarurj alu lumjej alu pământuluj”. Än altu kontekst, “p pământ” puatje s s prevodjaskă š kašă “triještj änră lumje alu pământuluj” ili “triještj änră lumje karje narje frikă d Dimizov”.

⁵¹ **popa amarje** Izrazu “popa amarje” s odnosaštje p posebni popă karje afost odredit d službă kašă vođa alu toc alcă popje alu Izrael. Jel afost jedini karje akutizat s utrije än maj svânt lok än Hram kum aprinisa posebna žrtvă udată än an. Izraelcurlje avut multje popje, ali samo unu marje popă daturdată. Känd Isusu afost pukat, Kajfa afost službeni popă amarje. Sokru alu Kajfe, Ana, također maj klo s spominjaštje daja će k afost bivši popa amarje karje vjerovatno avut još uvijek moć š vlast p lumje. “Popa amarje” aputja s s prevodjaskă kašă “vrhovni popă” ili “maj marje popă karje je arje marje čin”.

⁵² **popa, svećenstvo** Än Biblije, popa je njeko činje akuljes s prinosaskă žrtvă alu Dimizov än lumilje an narodu alu Dimizov. “Svećenstvo” afost lumilje d dužnost ili položaju alu popăj. Än zavjetu alu Bätärn, Dimizov akuljes p Aron š p sãmãnca aluj s ji fije popje d narodu alu Izrael. “Svećenstvo” afost pravo š odgovornost karje atriča dăpă tata p bijat än klanu alu Levitor. Popilje alu Izrael afost odgovorni d prinosală d žrtvă alu narod alu Dimizov, una pänglä alta dužnost än Hram. Popilje također prinosja redovna ruguală alu Dimizov än lumilje alu narodu aluj š obavlja altje vjerskje obrede. Popilje izgovorja službena blagoslovjală p narod š lji änvăca zakonu alu Dimizov. Än vrijamja alu Isusuluj, postoja altje razinje d popje, karje uključuja p glavni popilor š

p popa amarje. Isusu je alu nostru “popa amarje” karje posredujaštje d noj an prisustvo alu Dimizov. Jel aprinisat p jel kaša konačna žrtvā d grešalā, če značaštje k žrtvilje karje aprenosāt popilje alu lumjej nuje više potrebne. An Novi zavjet, tot omu karje krjadje an Isusu s kjamā “popa” karje puatje s vije izravno la Dimizov an rugualā s poseidujaskā d jel š d altje lumje. An bātarnā vrijamje, postoja š popje poganj karje prinosa žrtvā alu dimizovurj minčinošj kum irja Baal. Ovisno d kontekst, izrazu “popa” puatje s s prevodjaskā kaša “omu d žrtvā” ili “posredniku alu Dimizov” ili “posredniku d žrtvā” ili “omu karje Dimizov punje s l prestavlaskā”. Njeki prjevodi možda radije uvijek začē nješto kaša “popa alu Izrael” ili “popa alu židovilor” ili “popa alu Jahve” ili “popilje alu Baal” kum arfi jasno k aja s nu odnosaštje p suvremena vrstā d popje.

⁵³**pravedan, pravda, pravedno** Aštja izrazu s odnosaštje p pošteno ponašalā kātri altā lumje an skladu ku zakonu alu Dimizov. Zakonu alu lumjej karje održaštje mjerila alu Dimizov ku ispravna ponašalā kātri alta lumje također pravedni. S fi “pravedan” značaštje s djeluještj p fer š bun način kātri alc. Također s sporazumjaštje poštenje š integritet s fakā aja čije moralno bun an vojki alu Dimizov. S djeluještj “pravedno” značaštje s tretirještj lumja p način karje je ispravan, bun š prikladan kātri zakonu alu Dimizov. S primještj “pravda” značaštje s primješt pravedan tretman p zakon, arfi zaštita d zakon ili kaznā pāntruv zakon karje aprekršāt. Njekad izrazu “pravedan” arje marje značalā “āla karje pratjaštje zakonu alu Dimizov”. Ovisno d kontekst, altu načinu d prevodjalā “pravedan” puatje s uključaskā “moralno bun” ili “pošten”. Izrazu “pravda” aputja s s prevodjaskā kaša “pošten tretmanu” ili “posljedice karje azaslužāt”. “S djelujaskā pravedno” aputja s s prevodjaskā kaša “tretirještj pošteno” ili “s ponašaskā pravedno”. An njeki konteksturj, “pravedan” aputja s s prevodjaskā kaša “bun”.

⁵⁴**pravedan, pravednost** Izrazurlje “pravedan” š “pravednost” s odnosaštje p apsolutna dobrota, pravda, vjernost š ljubav alu Dimizov. Daja k je Dimizov pravedan, jel mora s sudjaskā grešala. Aštja izrazurlje također maj mult s koristjaštje d opisjal d om karje askultā p Dimizov š karje moralno bunā. Međutim, budući k je tuatā lumja asagrešāt, nimilja osim Dimizov nuje skroz pravedan. Primjeri alu lumje karje Biblija kjamā k je “pravedni” jaštje Noa, Job, Abraham, Zaharija š Elizabeta. Kānd lumja s uzdjaštje an Isusu d spasjala alor, Dimizov lji

čistjaštje dāla grešala alor š lji proglašastje k je pravedni p temelju pravednost alu Isusuluj. Kānd s rubjaštje d Dimizov, nazivu “pravedan” aputja s s prevodjaskā kašā “savršeno bun š pravičan” ili “karje uvijek postupjaštje binje”. “Pravednost” Alu Dimizov aputja s s prevodjaskā kašā “savršena vjernost š binilje”. Kānd s rubjaštje d lumje karje askultā p Dimizov, izrazu “pravedan” aputja s s prevodjaskā kašā “moralno bun” ili “pravičan” ili “karje trijaštje život ugodan alu Dimizov”. Fraza “pravedni” aputja s s prevodjaskā kašā “pravedna lumje” ili “lumja karje arje frikā d Dimizov”. Ovisno d kontekst, “pravednost” također aputja s s prevodjaskā ku vorbilje ili fraza ān značalā “binilje” ili “s fije savršen la intja alu Dimizov” ili “s ponašāštj p bun način s askulc p Dimizov” ili “s fač maj marj binilje”. Njekad “pravedni” s koristjaštje ān prenesena značalā š s odnosaštje p “lumje karje gāndjaštje k je bunj” ili “lumja karje s fače k je pravedni”.

⁵⁵ **preljub, preljubnički, preljubnik, preljubnica** Izrazu “preljub” s odnosaštje p grešalā ān karje omu ān brak arje spolne odnose ku njeko činje nuje mujaraja ili omu alor. Izrazu “preljubnički” opisaštje aša ponašalā ili p omu karje fače grešalā. Izrazu “preljubnik” općenito s odnosaštje p bilo karje om karje fače preljub. Njekad izrazu “preljubnica” s koristjaštje s odridja mujarje kašā osobā karje afukut preljub. Preljub prekršaštje obečalā karje omu š mujarja adat una alu alt ān savezu alu brakuluj. Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s nu fakā preljub. Izrazu “preljubnički” maj mult s koristjaštje ān prenesena značalā s opisaskā p narodu alu Izrael kašā je karje na skultā p Dimizov, posebno kānd štuja minčinošj dimizovj. Āsta izrazu aputja s s prevodjaskā kašā: “s aj spolne odnose ku alta mujarje” ili “s fi intiman ku altu om”. Njeke ljimbje puatje neizravno s rubjaskā d preljub, pa aputja s zākā “sākulkā ku altu om karje nuje alu je” ili “s fije nevjeran alu mujarja aluj”.

⁵⁶ **proroku, proročanstvo, proricati, karje vjadje, proročica** “Proroku” je omu karje rubjaštje poruka alu Dimizov alu naroduluj. Mujarja karje aja fače s kjamā “proročica”. Maj mult prorokurlje upozorja p lumja s s okrinjaskā dāla grešalā alor š sa skultje p Dimizov. “Proročanstvo” je poruka karje proroku rubjaštje. “Proricati” značaštje s rubjaskā poruka alu Dimizov. Maj mult poruka d proročanstvo rubja d nješto če trjebje s s dogodjaskā ān budućnost. Multje proročanstva ān zavjetu alu Bātārn već sa ispunit. Ān Biblije zbirka knjige karje askris prorokurlje njekad s

kjamä “Prorokurlje”. Na primjer, fraza “zakonu š prorokurlje” načinu je d rubjalä d tot hebrejska Sväntä pismä, karje je također kunuskutä kašä “zavjetu alu Bätärn”. Bätärnj nazivu d prorok afost “karje vjadje” ili “njeko činje vjadje”. Njekad izrazu “karje vjadje” s odnosaštje p prorok mičinos ili njeko činje s bavajaštje ku vračanje. Izrazu “proroku” aputja s s prevodjaskä kašä “glasogovorniku alu Dimizov” ili “omu karje rubjaštje d Dimizov” ili “omu karje rubjaštje porukilje alu Dimizov”. “Omu karje vjadje” aputja s s prevodjaskä kašä “omu karje arje viđenje” ili “omu karje Dimizov adat s vjadä budućnost”. Izrazu “proročica” aputja s s prevodjaskä kašä “glasnogovornica alu Dimizov” ili “mujarja karje rubjaštje d Dimizov” ili “mujarja karje rubjaštje porukilje alu Dimizov”. Načinu d prevodjalä “proročanstva” aputja s s uključaskä “poruka dälä Dimizov” ili “proročka porukä”. Izrazu “proricati” aputja s s prevodjaskä kašä “s rubjaskä vorba dälä Dimizov” ili “s zäkä poruka dälä Dimizov”. Izrazu än prenesena značälä “zakonu š prorokurlje” aputja također s s prevodjaskä kašä “knjigilje alu zakonuluj š alu prorokuluj” ili “tot čije skris d Dimizov š d narodu aluj, karje uključajtje zakonu alu Dimizov š aja će prorokurlje aluj azäs”.

⁵⁷ **rov, opak, opakost** Izrazurlje “rov” š “opak” s odnosaštje p bilo čaja će s suprostavljaštje alu svänt karaktjeru š voja alu Dimizov. Pänd “rov” puatje s opisaskä karaktjeru alu omuluj, “opak” puatje s odnosaskä mult p ponašala alu omuluj. Međutim, amiždoj izrazurlje mult je slične än značala alor. Izrazu “opakost” s odnosaštje p stanje karje postojaštje känd lumja fače ruavje stvarurj. Rezultaturlje alu rov, binje s vjadje än aja kum lumja s ponašaštje unji kättri alc aša će umuarä, furä, punje minčunj š rov š neljubazno s ponašaštje. Ovisno d kontekst, izrazurlje “rov” š “opak” puatje s s prevodjaskä kašä “nuje bun” ili “grešan” ili “nemoralan”.

⁵⁸ **saducej** Saduceji afost politička skupinä d popilje alu židovilor än vrijamja alu Isusu Kristu karje podrža vlastu alu rimuluj š na krizut än uskrisnjälä. Mulc saduceji afost bugac Židovj än marje položaj karje vudjaštje, kašä marje popje ili poglavari alu popilor. Dužnosti alu saduceji uključä brigä d hramski kompleks š zadača alu popilor kašä š prenosjalä d žrtvä. Saduceji š farizeji avut capän uticuja p vođilje alu rimuluj s razapnjaskä p Isusu. Isusu rubja päntruv alja duavä vjerskje skupine päntruv sebičnosti alor š duavä trje fälč. Prihvatja samo prve

činč (5) knjigje d zavjetu alu Bätärn š nu kridja än život maj änklo d muartje.

⁵⁹ **Samarija, Samarijanac** Samarija fost lumilje alu trguluj š loku pänglä ja än sjeverni partje Izrael. Än zavjetu alu Bätärn, Samarija afost glavni trg alu sjeverna carä alu Izrael. Maj änklo š kraju pänglä jel s kima Samarija. Känd Asirci aosvojit sjeverna carä alu Izrael, azarobit p lumja än trgu Samarija š anaritit maj mult p sjeverni Izraelcurj s napustjaskä loku š s preseljaskä däpartje än altje trgurj än Asirije. Asirci takoder adus multje abandī än lok Samarije kum nadomjestja p Izraelcurlje karje sa odsljelit. Njeki Izraelcurj karje arämas än krajula sa surat ku abandī karje änklo sa preselit, š sämänca alor sa kimat Samarijanci. Židovi mrza p Samarijanci daja če irja pola Židovj š daja če sämänca alor štuja p dimizovurj poganj. Än vrijamja alu Novi zavjet, regija Samarija graničit ku regija Galileja p sjever š regija Judeja p jug.

⁶⁰ **savezu** Savezu je službeni dogovoru änrä duavä pärc, karje unu ili amižduvje pärc mora s ispunjaskä. Ästa dogovor puatje s postojaskä änrä pojedinc, änrä skupinä d lumje ili änrä Dimizov š lumje. Känd lumja fače savezu unji ku alc, obečaštje k nješto osä fakä š aja mora s fakä. Primjeru alu savezu alu lumje uključaštje bračni savez, dogovoru d lukru š ugovoru änrä državje. P multje lokurj än Biblije, Dimizov afukut savezurj ku narodu aluj. Än njeke savezurj, Dimizov aobečit s ispunjaskä dio aluj frzdä uvjet. Na primjer, känd Dimizov uspostaviti savezu aluj ku rodu alu lumja, aobečit k pämäntu nikad više nu l uništjaštje ku apa, š lumja nu mora s ispunjaskä ničunu uvjet kum ja će obečit s ispunjaskä. Än altje savezurj, Dimizov aobečit dio aluj samo akä lumja ji fi poslušni š akä lumja ispunja alor dio d savez. Ovisno d kontekst, načinu d prevodjalä d asta puatje s uključaskä “odgovoru karje obavezan” ili “službena obveza” ili “blastämä” ili “ugovoru”.

⁶¹ **sämbätä, Šabat** Izrazu “sämbätä” s odnosaštje p šaptje (7) zälje än duminikä, d karje Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s odvojaskä kašä zuva d odmor š s nu lukrjazä. Däpä aja če Dimizov azavršät ku stvarjala alu pämäntuluj än šasä (6) zälje, d šaptje (7) zälje sa udinit. P isti način Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s odvojaskä šaptje (7) zälje kašä posebna zuvä d odmor š d štujalä. Zapovjed s “päzaskä sämbätä asvänt” una je däla zjače zapovjedurj karje Dimizov askris p ploče d buluvan karje Mojsije adat alu Izraelcilor. Än skladu ku sustavu alu

Židovilor s brujaskä zäljilje, sämbätä äncapje än vinjer känd suarilje pljakä, a trajaštje känd suarilje pljakä än sämbätä. Asta aputja takoder s s prevodjaskä kašä “zuva d udinit” ili “zuva d udinjalä” ili “neradna zuvä” ili “alu Dimizov zuva d udinit”.

⁶²**sinagoga** Sinagoga je zgradä undje Židovi s sastajaštje la štujaľä p Dimizov. Još dälä drevna vrijamje bogoslužja än sinagoga uključuja vrijamja d rugualä, d čitjalä Svätä pismä š änväcalä dän Svätä pismä. Židovi prvo ančiput s gradjaskä sinagogje kašä loku d rugualä š d štujaľä p Dimizov p trgu alor daja če mulc inš trija maj däpartje dälä Hram än Jeruzalem. Isusu maj mult änväca än sinagogje š änklo likuja p lumja. Vorba “sinagoga” puatje s s koristjaskä än prenesena značälä än odnos p skupinä d lumje karje änklo s sastajaštje.

⁶³**služiti, služba** Än Biblije, izrazu “služiti” š “služba” s odnosaštje p služenje alu alcilor aša če lji änvacä d Dimizov š s brinjaštje d alor duhovne potribjalä. Izrazu “služiti” puatje takoder s s odnosaskä p om karje služaštje alu lumje p ästa načinu. Än zavjetu alu Bätärn, popilje “aslužä” alu Dimizov än Hram s ji prinosaskä žrtvä. Alor “služba” takoder uključaštje brigä pänglä Hram š prinosaskä ruguala alu Dimizov än lumilje alu naroduluj. Än Novi zavjet, “službeniku” alu Bunä vorbä afost njeko činje änväca p alcä d porukä d spasjalä p vjera än Isusu. Maj klo službeniku s kima “argat”. Lukru d služalä alu lumje puatje s uključaskä ku sufljetu s služaskä pisti änväcala d Dimizov. Takoder puatje s s odnosaskä p služalä alu lumje p fizički, kašä če je brigä d bulnav š s priskribljaskä mänkarje d särač. Än kontekst s služaštje alu lumje, “služaštje” takoder puatje s s prevodjaskä kašä “brinit d” ili “s ispunjaskä potreba”. Känd s rubjaštje d služalä än Hram, izrazu “s služaskä” aputja s s prevodjaskä kašä “s služaskä alu Dimizov än Hram” ili “s prinosaskä žrtvä alu Dimizov d lumje”. Än kontekst služalä alu Dimizov, asta puatje s s prevodjaskä kašä “s služäšt” ili “s lukrjez d Dimizov”. Izrazu “aslužät” aputja s s prevodjaskä kašä “sa pobrinit d” ili “sa poskrbit d” ili “ažutat”.

⁶⁴**s spasäštj, siguran** Izrazu “spasäštj” s odnosaštje s päzäštj p njeko dälä nješto loše ili štetno. “S fi siguran” značaštje s fi zaštitit dälä rov ili opasnost. Lumja puatje fizički s s spasaskä ili s skuatä dälä rov, opasnost ili muartje. Akä je omu “spasät” ku sufljet, aja značaštje k alu je, p drumu p muartja alu Isusuluj p kruče Dimizov aoprostit š la aspasät dälä

kaznā ān pakao d grešala aluj. Lumja puatje s spasaskā ili s skuatā lumja dāla opasnost, ali samo Dimizov puatje s spasaskā p lumja dāla vječna kaznā d grešala alor. Načinu d prevodjalā “spasāštj” apuťja s ukljućaskā “skoc” ili “pāzaštje d rov” ili “s t maknještj dāla rov” ili “s t pāzaštj dāla muartje”. Ān izrazu, “ćinje god vrja s spasaskā ųivotu aluj”, izrazu “spasāštj” apuťja s s prevodjaskā kašā “pāzāštj” ili “s zaštitještj”. Izrazu “siguran” apuťja s s prevodjaskā kašā “zaštitit dāla rov” ili “la lok undje nu puatje nimilja s c naudjaskā”.

⁶⁵ **sudještj, sudu** Izrazurlje “sudještj” š “sudu” maj mult s odnosaštje s adukā odluke d aja pānglā aja jaštje li nješto moralno bun ili pogrešno. “Sudu alu Dimizov” maj mult s odnosaštje p odluka aluj s osudjaskā nješto ili p njeko kašā grešala. Sudu alu Dimizov obićni ukljućaštje kaznā d lumje pāntruv grešala alor. Izrazu “sudještj” puatje takoder s znaćaskā “osudješt”. Dimizov upuťjaštje p narodu aluj s nu sudjaskā nji p alcā p āla naćin. Alta znaćalā je “s presudješt āntrā” ili “s sudještj āntrā”, kašā kānd s odlućaštje d aja karje om ān njeki spor upravu. Ān njeki konteksturlje, alu Dimizov “sudu” je aja će jel aodlućit k je bun š pravedno. Ālja je slićni alu odluka aluj, zakonu ili propisu. “Sudu” puatje s s odnosaskā p sposobnost mudro s s adukā odlukā. Omu karje arje nuje bun “sud” narje mudrost s adukā mudre odluke. Ovisno d kontekst, naćinu d prevodjalā “sudještj” puatje s ukljućaskā “odlućeštj” ili “sudještj” ili “kaznještj” ili “odridještj”. Izrazu “sudu” puatje s s prevodjaskā kašā “kazna” ili “odlukā” ili “presudā” ili “odredbā” ili “osudā”. Ān njeki kontekst, izrazu “la sud” apuťja takoder s s prevodjaskā kašā “la zuvā d sud” ili “ān vřijamje kānd Dimizov asudja p lumja”.

⁶⁶ **sufľjet, duhovan** Izrazu “sufľjet” s odnosaštje p ne fizićki dio alu lumjej karje nu puatje s s vjadā. Kānd omu muarje, sufľjetu aluj napuťjaštje tjela. “Sufľjetu” takoder puatje s s odnosaskā p stav ili emocionalno stanje. Izrazu “sufľjet” puatje s s odnosaskā p om karje narje fizićka tjeľā, posebno p sufľjetu alu rov. Sufľjetu alu omuluj je talu aluj karje puatje s kunuaštje p Dimizov š s krjadā ān jel. Općenito, izrazu “ku sufľjetu” opisaštje bilo ćije ān nefizićki pāmānt. Ān Biblije posebno rubjaštje p bilo ćaja ćije ľjigat d Dimizov, a posebno p Sufľjetu alu Svāntuluj. Na primjer, “mānkarja alu sufľjetuluj” rubjaštje d ānvācala alu Dimizov karje dā mānkarje alu sufľjetuluj alu omuluj. “Duhovna

mudrost” s rubjaštje d znanje š d pravedna ponašalā karje vinje p sāla alu Sufļjetuluj alu Svānt. Dimizov je sufljet š jel astvorit p alcā sufljeturj karje narje fizička tjelā. Anđeli je sufljet, š uključajtje p ālja karje sa pobunit pāntruv Dimizov š apostanit sufljeti alji rovj. Izrazu “sufļjet (d nješto ili p njeko)” puatje isto s značaskā “karje arje osobine (d nješto ili p njeko)” kašā ān izrazu “sufļjet d mudrost” ili “ān sufljet alu Ilije”. Primjeri “sufļjet” kašā stavu ili emocije uključā p “sufļjet d frikā” ili “sufļjet d ljubomorā”. Ovisno d kontekst, njeki altje prevodurj “sufļjet” aputja s uključaskā “nefizičko biće” ili “ānontru” ili “unutarnje biće”. Ān altu kontekst “izrazu” sufljetu aputja s s prevodjaskā kašā “sufļjetu alu rov”. Njekad izrazu “sufļjet” koristjaštje d izražalā d osjećaj alu omuluj kašā ān slučaj “sufļjetu mi sa žalostit alu mjov ān majadānk biće”. Asta isto aputja s s prevodjaskā kašā “afost žalostit ān sufljetu alu mjov” ili “amositit marje žalost”. Izrazu “sufļjet (p njeko ili p nješto)” aputja s s prevodjaskā kašā “karaktjeru (p njeko ili d nješto)” ili “utjecaju (p njeko ili d nješto)” ili “stavu (p njeko ili d nješto)” ili “gāndjala (p njeko ili d nješto)”.

⁶⁷ ***sufļjetu alu rov, nečisti sufljet*** Tuatje aštja nazivurlje rubjaštje d sufljeti alji rovj, karje sufljetu s protivjaštje alu voja alu Dimizov. Dimizov astvorit p anđelurlje karje ji služa. Kānd Nikuratu sa pobunit pāntruv Dimizov, njeki anđelurlje isto sa pobunit š Dimizov lja izbacāt dāpā čerj. S krjadje k je sufljeti alji rovj upravo je “anđelurlje karje akāzut”. Njekad aštja sufljeti alji rovj s kjamā “nečisti sufljet”. Izrazu “nečisti” značaštje “rov” ili “nuje svānt”.

⁶⁸ ***Sufļjetu alu Svānt, Sufļjetu alu Dimizovuluj, Sufļjetu alu Domnuluj*** Tuatje aštja izrazurlje s odnosaštje p Sufļjetu alu Svānt, karje je Dimizov. Unu pravi Dimizov postujaštje vječno kašā Tata, Bijatu š Sufļjetu alu Svāntuluj. Sufļjetu alu Svāntuluj takodē s kjamā š “Sufļjet” š “Sufļjetu alu Jahve” š “Sufļjetu alu istināj”. Budući k je Sufļjetu alu Svāntuluj Dimizov, jel je apsolutno svānt, beskonačno čist š moralno savršen ān tot naravu aluj š ān tot aja če fače. Una ku Tata š ku Bijatu, Sufļjetu alu Svānt afost aktivan ān stvarjalā alu pāmāntuluj. Kānd Bijatu alu Dimizov, Isusu, sa torsi ān čerj, Dimizov atrimjes p Sufļjetu alu Svāntuluj la narodu aluj kum lji vudja jel, ānvāca, tješa š s lji osposobjaskā s fakā voja alu Dimizov. Sufļjetu alu Svānt avodit p Isusu š jel vudjaštje p toc karje krjadje ān Isusu.

⁶⁹ **suosjećanje, suosjećajan** Izrazu “suosjećanje” s odnosaštje p osjećaj d brigā d lumje, posebno d ālja karje patjaštje. “Suosjećajan” omu vudjaštje račun d lumje š lja žutā. Vorba “suosjećanje” obično uključajtje brigā d lumje ān potrebā, kašā š djelovanje kum s lji ažuta. Biblija začē k je Dimizov suosjećajan, k je pljin d ljubav š d milā. Ān pisma alu Pavle d lumje ān Kolosi, jel lji začē s s brinjaskā d lumje š aktivno s ažutje alu ālja karje je ān potrebā. Doslovno značajtje vorba “suosjećanje” jaštje “utroba milosrđa”. Asta je izrazu karje značajtje “milosrđe” ili “sažaljenje”. Načinu p karje “suosjećanje” puatje s prevodjaskā puatje s uključaskā “marje brigā d” ili “blagotvorno milosrđe”. Izrazu “suosjećajan” također puatje s s prevodjaskā kašā “brižan š vrja s ažutje” ili “duboko privržen š milosrdan”.

⁷⁰ **svānt, svetost** Izrazurlje “svānt” š “svetost” s odnosaštje p karakteru alu Dimizov. Dimizov je skroz odvojit s razdvojit dāla tot čije grešalā š če nuje bun. Samo je Dimizov apsolutno svānt. Jel fače p lumja š p stvarurlje svāntje. Omu karje je sānt pripadnještje alu Dimizov š odvojit kum asluža alu Dimizov š ja duča slavā. Objekt karje Dimizov aproglasāt k je svānt je āla karje je odvojit d slava aluj š d upotrebā aluj, kašā če je žrtveniku karje služaštje ān svrhā s s prinosaskā žrtva p jel. Budući k je Dimizov svānt, lumja nu puatje s vije la jel osim akā jel aja nu dopustjaštje, daja če je obična lumje grešna š nuje bunj. Ān zavjetu alu Bātārn, Dimizov aodvojit p popa kašā svānt d određena služba aluj. Jej mora s s čista obredno dāla grešalā kum avinja la Dimizov. Dimizov također odvojit kašā svānt njeke lokurj š stvarurj karje aluj pripadnja ili ān karje jel sa objavit, k ča fost Hramu aluj. Načinu d prijevod “svānt” puatje s uključaskā “odvojit dāla Dimizov” ili “karje pripadnjaštje alu Dimizov” ili “savršeno čist” ili “savršeno frzdā grešalā” ili “odvojit dāla grešalā”. “S fač svānt” maj mult s prevodjaštje kašā “posvetiti”. Puatje također s s prevodjaskā kašā “s odvoještji (p njeko) d slava alu Dimizov”.

⁷¹ **svetinja, svetinja nad svetinjama** Ān Biblije, izrazurlje “svetinja” š “svetinja nad svetinjama” s odnosaštje p doj djelurj alu šator d sastanak ili zgradā d Hram. “Svetinja” afost prva soba, ān karje s nalaza žrtveniku d tāmāje š astalu ku posebni “mālaju d pristujalā”. “Svetinja nad svetinjama” afost alta, sasvim unutarinja sobā, š sadržā kuferu d savez. Gruasā, grijev firjangā aodvojit vanjska sobā d sobā karje je ānontru. Popa amarje irja jedini popā karje akutizat s untrje ān svetinja nad

svetinjama. Njekad izrazu “svetinja” s odnosaštje š p zgradā š dio alu dvorištje ofi šatoru d sastanak ofi d Hram. Također puatje općenito s odnosaskā p bilo karje lok karje je odvojit d Dimizov. Izrazu “svetinja” također puatje s s prevodjaskā kašā “soba odvojitā d Dimizov” ili “posebna sobā d susret ku Dimizov” ili “loku rezervit d Dimizov”. Izrazu “svetinja nad svetinjama” aputja s s prevodjaskā kašā “soba karje maj mult odvojitā d Dimizov” ili “maj posebna soba d susret ku Dimizov”. Ovisno d kontekst, načinu d prevodjalā općenito d izraz “svetinja” aputja s uključaskā “posvećeni lok” ili “loku karje Dimizov aodvojit” ili “loku ān kompleks alu Hram karje je svānt”.

⁷² **svetište** Izrazu “svetište” doslovno značaštje “loku svānt” š s odnosaštje p lok karje Dimizov afukut svānt ili aposvetit. Također puatje s s odnosaskā p lok karje tindje zaštita š sigurnost. Ān zavjetu alu Bātārñ, izrazu “svetište” maj mult s koristjaštje ān odnos p šator d sastanak ili zgradā alu Hramuluj undje s nalazaštje “loku svānt” ili “svetinja nad svetinjama”. Dimizov arubit d svetište kašā d lok undje jel atrijit āntrā narodu aluj, Izraelc. Dimizov također afost “svetište” ili sigurni lok d narodu aluj ān karje puatje s gāsaskā zaštita. Āsta izrazu arje osnovna značalā “loku svānt” ili “loku karje je odvojit”. Ovisno d kontekst, izrazu “svetište” aputja s s prevodjaskā kašā “loku svānt” ili “zgrada asvāntā” ili “alu Dimizov asvāntā boravište” ili “loku asvānt d zaštita” ili “loku asvānt d sigurnost”. Fraza “šekel alu svetište” aputja s s prevodjaskā kašā “vrsta d šekel karje s dā d šator d sastanak” ili “šekel karje s koristja kašā porez d odrāžalā alu Hramuluj”.

⁷³ **svjedočanstvo, svjedočeštj** Izrazurlje “svjedočanstvo” š “svjedočeštj” s odnosaštje s dja izjava d nješto će ištjem sigurni k je istina. Maj mult omu “svjedočaštje” d nješto ča iskušāt d prva māñā. Svjedoku karje “asvjedočit ku minčulilje” nu rubjaštje istinā d aja će sa dogodit. Njekad izrazu “svjedočanstvo” s odnosaštje p proročanstvo karje arubit proroku. Ān Novi zavjet, āsta izrazu maj mut s koristjaštje ān odnos p aja kum sljedbenikurlje alu Isusuluj asvjedočit d događajurj ān životu, muartje š uskrisñjalā alu Isusuluj. Izrazu “svjedočaštje” ili “s daj svjedočanstvo” aputja također s s prevodjaskā kašā “s zač činjenice” ili “s zač aja ča vizut ili auzāt” ili “s zač d osobno iskustva” ili “s daj svjedočanstvo” ili “s zač će sa dogodit”. Načinu d prevodjalā “svjedočanstva” aputja s uključaskā “izvještaj d aja ča sa dogodit” ili “izjava d aja čije istina” ili “dokazu”

ili “ča fost azās” ili “proročanstvo”. Fraza “alor d svjedočanstvo” aputja s s prevodjaskā kašā “s lji pokazāštj čije istina” ili “s lji dokazaštj čije istina”. Fraza “kašā svjedočanstvo pāntruv jej” aputja s s prevodjaskā kašā “če osā lji pokazaskā grešala alor” ili “s lji otkrijaskā licemjerje alor” ili “karje osā dokazaskā k je dāvinā”. “S dja svjedočanstvo ku minčunilje” aputja s s prevodjaskā kašā “s zač minčunj stvarurj d” ili “s izjavještj stvarurlje karje nuje istinite”.

⁷⁴ **štujesk, poklonještj** “Štujesk” značaštje s dja čast, s slavješt š s puj urjajke la njeko, posebno la Dimizov. Āsta izrazu doslovno značaštje “s t poklonještj” ili “s kaz ān zos” kum alu njeko ku ponizjala ada častu. Noj štujim p Dimizov kānd ji služām š ji dām častu, l slavim š nji pokorim la jel. Kānd Izraelci štujā p Dimizov, aja maj mult uključa žrtvā d životinj p žrtvenik. Izrazu “štujesk” aputja s s prevodjaskā kašā “s t poklonještj” ili “s daj častu š s ji služāštj” ili “s l poštuješt š s l skulc”. Ān njeki kontekst, aputja također s s prevodjaskā kašā “ku ponizjala s l slavještj” ili “s daj častu š slava”.

⁷⁵ **učeniku** Izrazu “učeniku” rubjaštje d om karje provodjaštje mult vrijamja ku učitelju, s ānvacā dāla karaktjeru š ānvacala alu učiteljuluj. Lumja karje pratja p Isusu š punja urjajke la ānvacala aluj š askultā, s kima “učenikurlje”. Ivan karje bātjazā također avut učenikurj. Tijekom služba alu Isusuluj, afost mulc učenikurj karje l pratja š punja urjajke la ānvacala aluj. Isusu akuljes duavāsprjače (12) d učenikurj s ji fije maj upruapje karje l sljedjaštje. Ālja lumje apostanit kunuskuc kašā “apostoli”. Alu Isusuluj duavāsprjače (12) d apostolurj anastavit s fije kunuskuc kašā aluj “učenikurlje” ili “duavāsprjače” (12). Nješto maj datā njego će Isusu apljikat ān čerj, azapovidit alu učenikurlje aluj s ānvacje p alcā lumje d aja kum š je s postanjaskā učenikurlje alu Isusuluj. Bilo činje krjadje ān Isusu š askultā ānvacala aluj s kjamā učeniku alu Isusuluj. Izrazu “učeniku” puatje s s prevodjaskā ku vorba ili ku izrazu ān značalā “sljedbeniku” ili “studentu” ili “āla karje ānvacā dāla njeko”.

⁷⁶ **učitelji d zakonu alu Mojsije** Učitelji d zakonu alu Mojsije afost službenici karje afost odgovorni s skrije ku māna ili s prepisaskā važne državne ili vjerskje dokumente. Altu lumilje d učitelji d zakonu alu Mojsije afost “ālja karje štije zakonu” ili “stručnjakurlje ān zakonu alu Židovilor”. Učitelji d zakonu alu Mojsije afost odgovorni s prepisaskā š s

pžaskă knjige alu zavjetu alu Bătărŋ. Jej isto prepisa, pža š tumača găndjala alu lumje karje krjadje š komentarurlje p zakonu alu Dimizov. Maj ănklo učitelji d zakonu alu Mojsije afost važni dužnosnici alu vladăj. Ăn Biblije, važni učitelji d zakonu alu Mojsije uključăštje p Baruh š Ezra. Ăn Novi zavjet, učitelji d zakonu alu Mojsije obiĉno irja dio d vjerska skupină karje s kima “farizeji” š alja duavă skupine maj mult vorj s spominjaštje una.

⁷⁷ **ulje karje miruasă, smirna** Smirna je ulje ili zaĉin karje s faĉe d smolă d ljemn smirna karje krjaštje ăn Afrika š ăn Azija. Povezana je d tămăje. Smirna takoder s koristjaštje d fukut miros, parfema š ljakurj, š d pripremjală d morc d ăngrupală. Smirna afost una d darurj karje mudracă adat alu Isusuluj kănd sa fukut. Alu Isusu anudit vin mješt ku smirna kum ji ublaža bolu kănd la razapnit.

⁷⁸ **uns, pomazaniku** Izrazu “uns” znaĉăštje s unđj ili s dăšărc ulja p om ili predmet. Njekad ulja s mješa ku zaĉinurlje, dăla ĉaja s dobidjaštje dulĉe miros. Izrazu s koristjaštje š ăn prenesena znaĉală ăn odnos p kuljidală š s faĉ capăn p njeko ăn Suflet alu Sufletuluj. Ăn zavjetu alu Bătărŋ, popilje, carulje š prorokurlje afost unšj ku ulja kum s lji odvojaskă d posebna šluŹbă d Dimizov. Predmetulje kašă Źrtveniku ili šatoru d sastanak takoder s unđja ku ulja kum s pokaza k osă s koristjaštje d Źtupală š s adrikă p Dimizov. Ăn Novi zavjet, p bulnavi s unđa ku ulja d likujală. Novi zavjet dadavorj (2) skrije k p Isusu mujarja auns ku ulja karje miruasă ăn ĉinu d Źtupală. Udată Isusu rubja k aša l priprema d ăngrupală karje osă vije. Dăpă aja kănd Isusu amurit, ortaĉi aluj apriprimit tjala aluj d ăngrupală, aša ĉe la uns ku ulja š ku zaĉinurlje. Nazivu “Mesija” (hebrejski) š “Krist” (grĉki) znaĉăštje “Pomazani(k)”. Mesija Isusu je ăla karje afost akuljes š uns d Prorok, Marje popă š Car. Ovisno d kontekst, izrazu “uns” aputja s s prevodjaskă kašă “dăšărc ulja p” ili “s puje ulje p” ili “s posvitjaskă š s dăšărtă ulja karje miruasă”. “S fi pomazan” aputja s s prevodjaskă kašă “s fi posveĉen ku ulja” ili “s fi pus” ili “s fi posveĉen”. Ăn njeki konteksturlje, izrazu “pomazati” aputja s s prevodjaskă kašă “s puj”. Izrazu kašă “popa karje uns” aputja s s prevodjaskă kašă “popa karje irja posvetit ku ulja” ili “popa karje afost odvojit ku ulja karje s dăšărtă”.

⁷⁹ **uskrisnjala, s skuală dăla morc** Izrazu “uskrisnjala” rubjaštje d aja ĉe s dogodjaštje kănd omu karje muarje s ăntuarĉe ăn Źivot. S

uskrisnještj p njeko značaštje s torč p omula jar än život. Samo Dimizov arje snagä s fakä aša nješto. Vorba “uskrisnjala” maj mult s odnosaštje p änučuäla alu Isusuluj däla morc än vij. Känd Isusu azäs: “Jo sänt uskrisnjala š životu”, agändit k je jel izvoru d uskrisnjala š äla karje fače s s äntuarkä lumja än život. Vorba “uskrisnjala” aputja takoder s s prevodjaskä kašä “äntors än život” ili “s postanještj jar viuv” ili “s postanještj viuv däpä aja če irja mort”. Doslovno značaštje vorbasta “skulat” ili “čin d drikat”.

⁸⁰ *s m uzdjesk, uzdjesk, uzdjala* Izrazu “s m uzdjesk” s odnosaštje p vjerä k je nješto ili njeko istinit ili p jel poc s t naslonještj. P “uzdjala” omu puatje s naslonjaskä k osä fakä š s rubjaskä aja čije bun š istinito. Uzdjala je skroz ljigat d vjerä. Akä nji uzdim än njeko, avjem vjerä än äla om k osä fakä aja če obečit. S avjem uzdjala än njeko takoder značaštje s ovisim d omula. “S ni uzdim än” Isusu značaštje s kridjem k je jel Dimizov š k amurit p kruče kum aplatja grešala anuasträ š s nji oslonjim p jel s nji spasaskä. “Pouzdana vorbä” s odnosaštje p nješto čije zäs, a p čaja aputja s s računjaskä k je istina. Načinu d prevodjalä “s m uzdjesk” putje s uključaskä “s krjez” ili “s aj vjerä” ili “s aj sigurnost” ili “s ovisještj”. Fraza “s puj uzdjala ata än” mult je ista än značälä “s m uzdjesk”. Izrazu “uzdjesk” aputja s s prevodjaskä kašä “p karje poc s t oslonještj” ili “äla alu karje poc uvijek s krjez”.

⁸¹ *vječan, vječit, vječnost* Izrazurlje “vječan” š “vječit” arje mult slična značälä š s odnosaštje p nješto če uvijek osä postujaskä ili če trajaštje zauvjek. Izrazu “vječnost” s odnosaštje p stanje d postojalä karje narje äncipjalä nič kraju. Takoder puatje s s odnosaskä p život karje nikad nu prestajaštje. Maj änklo d životusta p pämänt, lumja osä provodjaskä vječnost ili p čerj ku Dimizov ili än pakao odvojit däla Dimizov. Izrazurlje “vječni život” š “vječiti život” s koristjaštje än Novi zavjet än odnos p vječna trijalä ku Dimizov p čerj. Fraza “än vijeke vjekova” aduče gändjala alu vrijamje karje nikad nu pristanjaštje š izražajtje kum je vječnost ili aja čije vječno. Altje načinurj d prevodjalä “vječan” ili “vječit” puatje s uključaskä “beskonačan” ili “neprestan” ili “karje uvijek s nastavjaštje”. Izrazurlje “vječni život” š “vječiti život” takoder puatje s s prevodjaskä kašä “životu karje nikad nu prestanjaštje” ili “životu karje s nastavjaštje frzdä prestajalä” ili “adrikatä tjela anuasträ s trijaskä vječno”. Ovisno d kontekst, altje načinurj d prevodjalä “vječnosti” puatje

s uključaskä “karje postojastje afar d vrijamje” ili “životu karje nikad nu prestanjaštje” ili “životu än čerj”.

⁸² **vjera, kridjala** Općenito, izrazu “vjera” s odnosaštje p kridjalä, pouzdjalä ili sigurnost än njeko. “S aj vjerä” än njeko značaštje s krjez k je aja će začē š fače istina š vrjedno s t pouzdještj. “S aj vjerä än Isusu” značaštje s krjez alu tuatä änväcala alu Dimizov d Isusu. Aja posebno značaštje k lumja s pouzdjaštje än Isusu š än žrtva aluj k osä lji čistjaskä däla grešala alor š s lji spasaskä däla kaznä karje zaslužastje päntrov aja grešalä. Prava vjera ili kridjala än Isusu osä fakä k omu s proizvodjaskä bunje plodurj än sufljet ili ponašala daja će än je trijaštje Sufletu alu Svänt. Njekad “vjera” s odnosaštje općenito p änväcala alu Isusuluj, kašä än izrazu “istine vjere”. Än kontekstu kašä će je “päzäštj vjera” ili “napustještj vjera”, izrazu “vjera” s odnosaštje p stanje d kridjalä än tuatä änväcala d Isusu. Än njeki kontekst, “vjera” puatje s s prevodjaskä kašä “kridjala” ili “uvjerenje” ili “pouzdjala” ili “sigurnost”.

⁸³ **vjeran, vjernost** S fi “vjeran” alu Dimizov značaštje binje s triještj än skladu ku änväcala alu Dimizov. Aja značaštje s ji fi odan š s l kulc. Stanje alu omuluj karje vjeran s kjamä “vjernost”. Än omu karje je vjeran puatje s s krjadje k uvijek osä ispunjaskä obečalä aluj š dužnost kättri alcä lumje. Vjerni om uporan je än njeki zadatakurj, čak š känd je lung š grjev. Kridjala än Dimizov je dosljedno s fač aja će Dimizov vrja s fičem. Än multje konteksturlje, “vjeran” puatje s s prevodjaskä kašä “odan” ili “predan” ili “pouzdan”. Än altje konteksturlje, “vjeran” puatje s s prevodjaskä ku vorbilje ili frazä än značalä “karje nastavjaštje s krjadje” ili “karje uporan än vjerä š askultä p Dimizov”. Načinu p karje puatje s s prevodjaskä “vjernost” uključastje “nastavjaštje s krjadje” ili “odanost” ili “pouzdanost” ili “kridjala š s askulc p Dimizov”.

⁸⁴ **vlast** Izrazu “vlast” s odnosaštje p moć, kontrolä ili autoritet p lumje, životinji ili pämänt. D Isusu Kristu s začē k arje vlast p tot pämäntu kašä proroku, popa š caru. Vlastu alu Sotonäj d tot je porazätä ku muartja alu Isusuluj Kristu p kruče. Känd sa stvorit, Dimizov azäs alu omuluj k osä ajbje vlastu p pještj, pujurj š tuatje životinj p pämänt. Ovisno d kontekst, altje načinurj d prevodjalä alu äšta izrazu puatje s uključaskä “autoritet” ili “moć” ili “kontrola”. Izrazu “s arje vlast p” aputja s s prevodjaskä kašä “s vladješt p” ili “s upravlještj”.

⁸⁵ **vorbă, poslovică, priče** Izrazu “vorbă” obično s odnosaštje p mikă vorbă ili lekcija karje s koristjaštje s objasnjaskă ili s ânvacă moralna istină. Isusu akoristit poredba kum ânvăca p učenikurlje aluj. Š čak također rubja ân poredbe alu mult lumje karje l pratja, nu lji zăča uvijek značala alor. Poredba aputja s s koristjaskă s s otkrijaskă istina alu učenikurlje aluj pând je ista aja istină arămas skunsă dăla lumje d karje irja farizeji, karje na krizut ân Isusu. Proroku Natan azăs alu David poredbă kum ja pokaza k afukut marje grešală. Vorba d bun Samarijancu primjeru je poredba karje je vorbă. Alu Isusuluj usporedba d bătărnj š nuavje mjehurj d vin primjeru je d poredba karje aslužăt kašă lekcija ka pomoću karje učenikurlje aputja s razumjaskă ânvăcala alu Isusuluj.

⁸⁶ **zakon, zakonu alu Mojsije, zakonu alu Dimizov, zakonu alu Jahve** Tuatje aštja izrazurlje s odnosaštje p zapovjedurj š uputje karje Dimizov adat alu Mojsije, š karje Izraelc mora s askultje aštja zakonurj. Izrazurlje “zakonu” š “zakonu alu Dimizov” također s koristjaštje općenito p tot če Dimizov vrja s askultje narodu aluj. Ovisno d kontekst, “zakonu” puatje s s odnosaskă p: zjače (10) zapovjedurj karje Dimizov askris p ploče d buluvan d Izraelcurj; tuatje zakonurj karje Mojsije aprimit; prve činč (5) knjigje d zavjetu alu Bătărnj; tot zavjetu alu Bătărnj (karje također s spominjaštje kašă “pisma” ân Novi zavjet) ili tuatje uputilje š voja alu Dimizov. Izrazu “zakonu š prorokurlje” s koristjaštje ân Novi zavjet ân odnos p hebrejska Pisma asvântă (ili “zavjetu alu Bătărnj”). Ăštja izrazurlje aputja s s prevodjaskă aja če s koristjaskă množina, kašă “zakonurlje” budući k s odnosaštje p multje uputje. “Zakonu alu Mojsije” aputja s s prevodjaskă kašă “zakonurlje d karje Dimizov azăs alu Mojsije s lji dja alu Izraelcilor”. Ovisno d kontekst, “zakonu alu Mojsije” aputja također s s prevodjaskă kašă “zakonu karje Dimizov azăs alu Mojsije” ili “zakonu alu Dimizov karje Mojsije askris” ili “zakonurlje karje Dimizov azăs alu Mojsije s lji dja alu Izraelcilor”. Načinu d prevodjală “zakonu” ili “zakonu alu Mojsije” ili “zakonu alu Dimizov” puatje s uključaskă “zakonurlje dăla Dimizov” ili “zapovjedurlje alu Dimizov” ili “zakonurlje karje Dimizov adat” ili “tot če Dimizov zapovidjaštje” ili “tuatje uputilje alu Dimizov”. Izrazu “zakonu alu Jahve” aputja također s s prevodjaskă kašă “zakonurlje alu Jahve” ili “zakonurlje karje Jahve zapovjedit s s puje urjajke” ili “zakonurlje dăla Jahve” ili “stvarurlje karje Jahve azapovidit”.

⁸⁷ **znaku, dokazu, podsjetnik** Znak je predmet, događaju ili radnja karje komunicirjaštje posebna značalā. Znakurlje puatje s fije posetnikurlje p nješto ča fost obečit. Duga karje Dimizov astvorit p čerj afost znaku karje da d gānd p lumja k jel nikad više nusā uništjaskā tot životu p pāmānt ku potopu. Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s obrezaskā p fičori alor ān znak alu savezu aluj ku je. Znakurlje puatje s otkrijaskā ili s uputjaskā p nješto. Anđelu azās alu pastilulor znaku karje lja tribut s lja žutā s štije karje kupil ān Betlehem afost Mesija karje tek sa fukut. Juda asurutat p Isusu ān znaku alu popilor k je Isusu afost āla p karje atribut s la puče. Znakurlje puatje s dokazaskā k je nješto istina. Čudurlje karje afukut prorokurlje š apostoli afost znakurlje karje dokazāt k rubja porukilje alu Dimizov. Čudurlje karje Isusu afukut afost znakurlje karje dokazāt k je jel uistinu pravi Mesija. Ovisno d kontekst, “znaku” također puatje s s prevodjaskā kašā “signalu” ili “simbolu” ili “oznaka” ili “dokazu” ili “pokazatelju” ili “gesta”.

⁸⁸ **životu, triještj, živući, viuv** Tuatje aštja izrazurlje s odnosaštje p stanje d fizički život. Također s koristjaštje ān prenesena značalā ān odnos p stanje d život ān sufljet. Ovisno d kontekst, “životu” puatje s s prevodjaskā kašā “postojanje” ili “om” ili “sufljet” ili “biće” ili “iskustvo”. Izrazu “triještj” aputja s s prevodjaskā kašā “prebivati” ili “nastavještj” ili “pustuještj”. Izrazu “kraju alu životu aluj” aputja s s prevodjaskā kašā “kānd aprastanit s trijaskā”. Izrazu “apoštedit životu alu mjov” aputja s s prevodjaskā kašā “adopustit mije s trijesk” ili “nu ma umurāt”. Izrazu “ariskirit životu alor” aputja s s prevodjaskā kašā “sa izložāt la rov” ili “afukut nješto ča putut s lji umuarā”. Kānd Biblija rubjaštje d trijalā ku sufljetu viuv, “životu” puatje s s prevodjaskā kašā “životu ān sufljet” ili “vječni život”, ovisno d kontekst. “Život ān sufljet” aputja također s s prevodjaskā kašā “Dimizov p noj fače vij ān sufljetu alu nostru” ili “novi život p Sufljetu alu Dimizov” ili “anuastrā oživljavanje ān notru ān om”. Ovisno d kontekst, izrazu “s daj život” aputja s s prevodjaskā kašā “s fač s trijaskā” ili “s daj vječni život” ili “s fač s trijaskā vječno”.

⁸⁹ **žrtveniku** “Žrtveniku” afost adrikatā strukturā p karje Izraelci apridja živutinjilje š žitaric kašā prinosu alu Dimizov. Ān vrijamja alu Biblije, gradja jednostavne žrtvenikurj oblikujitje ku humku dāla pāmānt butut ili pažljivo pusje marje buluvanjan unu pānla altu aša če fukut ku aja

marje stabilnă gomilă. Altje skupine d lumje karje atrižit pănglă Izraelc
takoder gradja žrtvenikurj kum aprinisa žrtvă alu dimizovilor alor.

50 VORBJE DĂN BIBLIJE

openbiblestories.org

BUNĂ VORBA ALU LUKE

rombib.com

RomBib

